

ა.შ. მ ა ხ ა რ ა ძ ე

ხარხის მასების შემოქმედებითი ინიციატივა
კომუნისტების აშენების უმნიშვნელოვანესი

პირობაა

ღისეფაცია ფილოსოფიის მენიერების
კანდიდატის სამეცნიერო ხარისხის
მოსაპოვებლად

თ ბ ი რ ი ს ი
1960

*Dr. L. M. ...
... 1960*

ჩვენნი ქვეყანა შევიღა თავისი განვითარების ახარ უმნიშვნელვანეს პერიოდში - კომუნისტური საზოგადოების მშენებლობის პერიოდში. უ ამ პერიოდის მთავარი ამოცანებია, - ნათქვამია სკკპ პარტიის XXI ყრილობაზე ამხ. ნ. ს. ხრუშჩოვის მოხსენებაში, - კომუნისტების მაცერიალურ-ფექნიკური ბაზის შექმნა, სსრ კავშირის ეკონომიური და თავდაფით ძლიერების შემდგომი განმტკიცება და ამავე დროს საბჭოთა ხარხის მხარე მაცერიალურ და სურეფრ მოთხოვნილება თა სურ უფრო სრულად დაკმაყოფილება"1.

საბჭოთა კავშირის კომუნისტური პარტიის XX ყრილობის შემდეგ განვიღი პერიოდი აღინიშნა საბჭოთა ხარხის - მუშების, გლეხების, ინფელიგენციის შემოქმედებით აქტივობისა და ინისუიაცივის განუხრელი მრდით, პარტიის მამრგანიშებელი და ხელმძღვანელი როლის შემდგომი ამალღებით.

ჩვენნი ეკონომიკისა და სოფლის მეურნეობის ახალი მძღარი აღმავლობა, სოცილისტური კურფურის აყვავება, მმრმღელთა კეთილღღობის განუხრელი გაუმჯობესება, მეცნიერებისა და ფექნიკის თვარსაჩინო წარმავებანი კოსმოსის ათვისებისა და სხვ. დარგში-ყოველივე ეს ნათელყოფს კავშირისტურ წყობილება სთან შეღარიბით სოცილისტური წყობილების გაღამწყვეფ უპირაფესობას.

ის წარმავებანი, რომღებიყ ჩვენს სოცილისტურ სახელმწიფოს გააჩნია თავისი განვითარების ყვეღა ეღამწე, გაპირობებულა იმით, რომ კომუნისტური პარტია თავის ყოვეღღღღღღ მოღღვანეობაში ყყრნობა მარქსისტურ-ღენინური მოძღვრების უმნიშვნელვანეს ღებუღებას ისტორიაში ხარხის მასების გაღამწყვეფი

1 ნ. ს. ხრუშჩოვი, სსრ კავშირის სახარხო მეურნეობის განვითარების 1959-1965 წღების საკონფროლო ყიფრების შესახებ, 1959, გვ. 15.

როლის შეესაბამება ხარბი, მშრომელი მასები, გვასწავლის მარქსიზმ-
 ლენინიზმში, წარმოადგენს ისტორიის ნამდვილ შემოქმედს, მის ძირი-
 თადე მამოძრავებელ ძალას.

× ×

×

ისტორიაში ხარბის მასების როლის საკითხი საზოგადოების შე-
 სახებ მარქსის ცენტრ-ლენინური მოძღვრების ერთ-ერთი ძირითადი
 საკითხია. საკითხს იმის შესახებ, თუ რა აღვლი უკავია ხარბს,
 მშრომელ მასებს საზოგადოების განვითარებაში, აწასოდეს არ
 შექონია ისეთი დიდი მნიშვნელობა, როგორც მას ღვს აქვს. ეს
 გასაგებობაა, ვინაიდან საქმე ეხება მშრომელი მასების როლს
 კლასობრივ ბრძოლაში, სახარბო განმათავისუფლებელ მოძრაობაში,
 კაპიტალიზმის მოხშობაში, კომუნისმის აშენებაში.

ხარბის მასების, როგორც ისტორიის ნამდვილი შემოქმედის,
 როლის შეყნიერულ გადაწყვეტას იძლევა მთელი მარქსის ცენტრ-ლენინ-
 ნური მოძღვრება საზოგადოების შესახებ და კერძოდ ისტორიული
 მაცერიალიზმი - შეყნიერება საზოგადოების განვითარების უზო-
 ვადესი კანონების შესახებ. მარქსმა და ენგელსმა დაამტკიცეს,
 რომ საზოგადოებრივი ცხოვრება ქაოსს კი არ წარმოადგენს, არა-
 მელ კანონზომიერი, ბუნებრივ-ისტორიული პროცესია, რომელიც
 ხორციელდება ობიექტური აუცილებლობით და დამოკიდებული არ
 არის ადამიანის ნება-სურვილებზე.

მაცერიალური ნაშრომების, როგორც საზოგადოების მთელი ცხოვ-
 რების ნამდვილი საფუძვლის, აღმოჩენით მარქსმა და ენგელსმა
 გადალახეს ძველი თეორიების ძირითადი ნაკლი, რომელიც მდგომა-
 რებდა ისტორიაში მშრომელი მასების გადაწყვეტი როლის

უგულეებელყოფაში; მარქსიზმის მსოფლიო ისტორიული დასახელება იმაში მდგომარეობს, რომ მან პირველმა დაასაბუთა ისტორიაში ხალხის მასების შემოქმედებითი როლი.

მარქსიზმ-ლენინიზმის კლასიკოსებმა წათადრ დაგვანახეს, რომ მშრომელი მასები წარმოადგენენ როგორც მატერიალური, ისე სულიერი სიკეთის შემქმნელებს, რომ კაცობრიობის წამყვანი კულტურა ეს არის ხალხის კულტურა და არა ეგრეთწოდებულ "ჩრდურ" ადამიანთა კულტურა. ეკონომიკა, მეცნიერება და კულტურა მით უფრო სწრაფად იზრდება, რაც უფრო აქტიურადაა ჩაბმული მშრომელი მასები საზოგადოების შეგნებულ მშენებლობაში. აქედან გასაგებია ეკონომიკის, მეცნიერებისა და კულტურის განვითარება სოციალისტური საზოგადოებაში, სადაც მილიონობით ადამიანი ჩაბმულია შეგნებულ სწრაფო საქმიანობაში. პირველად ისტორიაში მშრომელი ხალხი გახდა მატერიალური და კულტურული მოვლათის არა მარტო შემქმნელი, არა მდე ბატონ-პატრონი.

ისტორიაში მასების როლის საკითხი თავის დასაბუთებას პოულობს კლასებისა და კლასთა ბრძოლის მარქსისტულ-ლენინურ თეორიაში, სოციალისტური რევოლუციისა და პროლეტარიატის დიქტატურის თეორიაში, ბაზისისა და ზედნაშენის შესახებ მოძღვრებაში, კომუნისტური პარტიის, როგორც მშრომელი მასების ხელმძღვანელი და წარმართველი ძალის შესახებ მოძღვრებაში და სხვ. ასე რომ, აღნიშნული თემა საკმაოდ ბევრ საკითხს მოიცავს, რომელიც აქვს კიდევ არ არის სრულად და ყოველმხრივ და მუშავებულნი ჩვენს თეორიულ-მეცნიერულ რამში, თუმცა უნდა ითქვას, რომ ამ ხაზით გარკვეული მუშაობა მაინც არის ჩატარებული.

ისტორიაში ხალხის მახებობსა და პიროვნების როლის საკითხზე ბევრი საინფორმაციო ნაშრომი გამოქვეყნდა, რომლებიც ამუშავებენ ამ თემის ყველა მხარეებს და მომენტებს.

წინამძღვარე სადისციპლინარო ნაშრომში ჩვენს მიზანს შეადგენს არა მთლიანად პირობების განხილვა, არამედ იმის ჩვენება, რომ სოციალიზმიდან კომუნისტურ თანდათანობით გადასვლის დღევანდელ ეტაპზე საბჭოთა აღმშენებლის შემოქმედებითი აქტიურობისა და ინსტიტუციის ყოველმხრივი შიდა სოციალისტური საზოგადოების აუცილებელი, კანონმდებრივი პირობებია. აღნიშნულ ნაშრომში ჩვენ ვსდევლობთ ვარაუდს, რომ სოციალისტური საზოგადოებისათვის დამახასიათებელი ახალი თავისებურება - განვითარების დაჩქარება /საზოგადოების არნახული ეკონომიური, პოლიტიკური და კულტურული განვითარების ფორმები/ - სწორედ ხალხის შემოქმედებით უნდა მოხდეს და ენერჯიზა და მყარდება.

სადისციპლინარო ნაშრომში მოყვანილი გვაქვს საბჭოთა ხალხის შემოქმედებითი ინსტიტუციისა და აქტიურობის სოციალურ-ეკონომიური, პოლიტიკური და იდეური წინამძღვრები. მოყვანილი კონკრეტული ფაქტებით და მაგალითებით შეძლებისდაგვარად ნათლად ვცოფთ მშრომელთა მატერიალური და სულიერი პირობების ძირეულ შეცვლას სოციალიზმის დროს და მის განუხრედი შიდა სოციალიზმიდან კომუნისტურ თანდათანობით გადასვლის დღევანდელ ეტაპზე. სადისციპლინარო ნაშრომში განხილულ თეორიულ საკითხებს ვუკავშირებთ საბჭოთა კავშირის კომუნისტური პარტიისა და საბჭოთა მთავრობის მიერ ხალხის წინაშე დასმულ პრაქტიკულ ამოყენებს სოციალისტური საზოგადოების განვითარების თანამედროვე ეტაპზე.

აღნიშნული საკითხების გადარევივის სრულიად მყარ და ნათელ საფუძვლად წარმოადგენს მარქსისტ-ლენინისტის კლასიკოსთა

სათანადო დებულებები, საბჭოთა კავშირის კომუნისტური პარტიისა და საბჭოთა მთავრობის დარგენილებები და გადაწყვეტილებები, კომუნისტური პარტიის და მთავრობის ხელმძღვანელთა გამოსვლები და სიყვავები. ჩვენ სწორედ ამ სახელმძღვანელო დებულებებს ვეყრდნობით ყველური საკითხების გაშუქების დროს.

საზოგადოების განვითარების თანამედროვე ევოლუციური ისტორიული მნიშვნელობის ძვლები ხდება. სულ უფრო იზრდება პირველადი იდეის ბრძოლა საზოგადოებრივი ცხოვრების ძირეული გარდაქმნისათვის; დაბეჩავებულ ხალხის მოძრაობა იმპერიალიზმის წინააღმდეგ, თავისუფლებისა და დემოკრატიზაციისათვის; ყველა ხალხის, სხვადასხვა კლასისა და ტენის საერთო-დემოკრატიული მოძრაობა მშვიდობისათვის, ახალი მსოფლიო ომის გაჩაღების წინააღმდეგ. ყოველივე ეს იმპერიალიზმის წინააღმდეგ ბრძოლის განუყოფელი ნაწილებია. ამიტომ ბრძოლა უმთავრესი დროს-სოფია და სოციალიზმი უნდა იყოს "თეორიული" და საბჭოთა ხალხის უფროსი მასების აქტიურობის სრული უსაფუძვლობა დღევანდელ პირობებში. თანამედროვე რეალური ბრძოლა უმთავრესი სოციალიზმი ძალას არ იმუშავებს იმისათვის, რათა სახელი გაუფხვოს მშრომლებს, დაამყაროს მათი როლი, წარმოგვიდგინოს ისინი როგორც ბრძოლა, ინტელექტუალური მასა, რომლებსაც აქტიურობისა და ინტელიგენციის არავითარი უნარი არ შეხვევთ. უნდა ითქვას, რომ ბრძოლა უმთავრესი დროს-სოფიაში არ ეგას საკითხი ხალხის მასების როლის შესახებ. არა მარტო ამჟამად, არამედ საერთოდ მარქსიზმის სოციალიზმი ეს საკითხი დღის წესრიგიდან იყო მოხსნილი. ხოლო თუ წამოიჭრებოდა, იგი ყოველთვის "გმირებისა" და "ბრძოლის" ურთიერთობის ანტიქრონიკული წყდება. მარქსიზმის დამსახურება იმაში მდგომარეობს, რომ მან პირველმა კაცობრიობის ისტორიაში აღამიანის როლის საკითხი დააყენა როგორც ისტორიაში ხალხის მასების როლის საკითხი.

მარქსაშვენი სოციალიზმისა და ინტერნაციონალის კვლევის
 საგანი იყო მეფეებს, მხედრთმთავრებს, "კრივიკ ურდ მთა-
 რვანე" პიროვნებებს "საგმირო" საქმეები. მე-19 საუკუნის
 ინგლისელი რეპუბლიკური მუსიკის კარდინლის გავებით, საზო-
 გადოების ინტერნა ეს ანის დიდი აღაშთებების იდეებს ვაბ-
 ხიციერება, გმირების მთავანებების ვაჩვანი მდევნი. "Великий
 человек, - ხე რა იგი, - с его свободной силой, исхо-
 дящей прямо из рук божьих, есть молния. Его слово-
 мудрое, спасительное слово, в него могут все поверить.
 Все воспламеняется тогда вокруг этого человека, раз
 он ударяет своим словом, и все пылает огнем, подобным
 его собственному".¹

ბუჩუკიანი დამშვიდებას ეძებს სხვადასხვა "თურნიტში",
 სარაფ აღნიშნულა, რამ ამ ვლასს |ბუჩუკიანი| კიდე მე-
 ხვს უნანი მისევე მსაქროს "დიდი აღაშთებნი", "ორგანი-
 შავნი". დიდი ინტერნული პიროვნებები მესძრებენ ვაუნორ-
 რენ ხარს და თავიდან აიცილენ კავივარიშმის დოქუვა. ამას-
 თან ეს "თურნიტში" ხეგავენ მმ რმდრებში სავუთანი ძარბი-
 სარმი უნდობლობის რმენას. ან რას ხე რა 1951 ხერს კარიფი-
 ბის უნივერსიტეტის "სოციალიზმის უნივერსიტეტი":

"Масса представляет собой страшную угрозу потому,
 что то, что прежде было пассивным множеством, нейтраль-
 ным элементом в государстве, стало теперь динами-
 ческим".²

ბუჩუკიანის ცხოველური მიძს, რუა ხე რს: "Прежде масса при-
 нимала свое положение, теперь она присваивает себе право
 испровергнуть идеалы, достижения и поведение, установ-
 ленное традиционной избранной частью общества"³.

1 Т. Карлейль, Герои и героическое в истории, СПб, 1881,
 стр. 18

2 ცხოველური ძარბული ბაშრმი რაბ, Н. Пуховский, Марксизм-
 ленинизм о роли народных масс в истории, 1955, стр. 7

სავსებოთ ნათელია ბუნებაშიური "თორიების" ანტიხარბური და
 რეაქციური ხასიათი. აქედან გასაკვირი არაა "გმირების კურცის"
 ნამონვეა იმპერიარისტური ბანაკის ქვეყნებში და ამ ქვეყნების
 წიგნის ბაზარზე აღნიშნული საკითხის ირგვლივ რიფრეაქციის
 სიუხვე.

თანამედროვე რეაქციური ბუნებაშიური ფორსოფიისა და
 სოციოლოგიის ნამდვილი არსის მხილება აუცილებელია ჩვენს
 თემის სწორი გაშუქებისათვის, ვინაიდან ყველაზე მეტად ხარბის
 მასების საკითხის გარკვევაში იჩენს თავს მარქსისტულ-ლენინუ-
 რი ფორსოფიის მთელი სიღრმე და თანამედროვე რეაქციური სო-
 ციოლოგიის ანტიხარბური სახე.

აქვე უნდა აღნიშნოთ ვრცელი უხერხულობა, რაც შეგვხვდა
 დისერტაციის ამ ნაწილზე მუშაობის დროს. აღნიშნული საკითხის
 და მუშაობისას ჩვენ ძირითადად ვისარგებდეთ რუსულ ენაზე გამო-
 ყვებულ რიფრეაქციით, აგრეთვე პიოტ. კ. ბაქრაძის წიგნით "თა-
 ნამედროვე ამერიკულ-ინგლისური ბუნებაშიური ფორსოფია იმპე-
 რიარისმის სამსახურში". [სახეცამი, 1955 წ.]

ისტორიაში ხარბის მასების გადამწყვეტი როლის აღიარებისას
 მარქსიზმ-ლენინიზმი გამოდის იქიდან, რომ ეს როლი დამკვი-
 რებულია იმაზე, ვადრინა თუ არა მუშათა კლასის ნამდვილი რე-
 ვოლუციური პარტია, რომელსაც შესწევს სამოგადროების განვითარე-
 ბის ობიექტური კანონების შემყენებისა და მშრომელი მასების
 ინტერესებისათვის მათი შეგებელი გამოყენების უნარი. სადი-
 სერტაციო ნაშრომის ბოლო ნაწილში ჩვენ შევეყვადეთ გვერდებოდა
 კომუნისტური პარტიის ხელმძღვანელი როლი, პარტიისა, რომელიც
 წარმართავს და რამშავს მასების ინტერესებსა და აქციევობას,
 მათ შეგებულობას, ორგანიზებულობას კომუნისმის მშენებლობაში.

ამასთან ვიძღვებით ი.ბ. სვადნიჩის პიროვნების კულტის კრიტიკას, რომელიც მოგვცა სკკ პარტიის XX ყრილობამ; ხაზს ვუსვამთ იმ გარემოებას, რომ პიროვნების კულტი მიმართული იყო პარტიის როლის და მყინვების საკენ, მასების შემოქმედებითი ინისიპაცივისა და ენერჯის დაკნინებისაკენ. აქვე უნდა შევნიშნოთ, რომ ისტორიაში პიროვნების როლის საკითხს და პიროვნების კულტის ბურჟუაზიური და ნაზირ-ბურჟუაზიური თეორიების მარქსისტულ კრიტიკას ჩვენ სპეციოდურად ვუხებთ ნაშრომის პირველ და განსაკუთრებით მეორე თავში. ამ საკითხის განხილვის დროს ჩვენ აქცენტირებას ვახდენთ იმაზე, რომ მარქსადიდ სოციალიზმში | თუ მხედველობაში არ მივიღებთ რუს რევოლუციონერ-დემოკრატებს, რომლებიც მიუახლოვდნენ ისტორიაში ხალხის მასებისა და პიროვნების როლის მარქსისტულ გადამწყვეტას, თუშცა ისინი საბოლოოდ მანყ იღვარისფერ თვალსაზრისზე დარჩნენ: საზოგადოების პროგრესის ძირითად ძალად მიიჩნედათ რა ცოდნა, განათლება | და თანამედროვე რეაქციურ ბურჟუაზიურ ფილოსოფიაში პიროვნების როლის საკითხის არასწორი გადამწყვეტა გამოხეულია, უპირველეს ყოვლისა იმით, რომ იგი განხილული იყო ხალხის მასების საკითხისაგან მოწყვეტით და ხშირად უპირისპირებოდა კიდევ მას.

აუცილებლობისა და თავისუფლების-აწუ, რაც იგონება, დეფინიციონისა და ინდეფინიციონის-პრობლემის მარქსისტული გადამწყვეტის გარეშე შეუძლებელია ისტორიაში ხალხის მასების როლის სწორი გაგება. ეს პრობლემა ერთ-ერთი აუცილებელი თეორიული ნაწილობრივად აღნიშნული საკითხისა და ჩვენს გარე-ვეული აღვირი დავეთმეთ მის განხილვას.

ვ.ი. დენიჩი აღნიშნავდა, რომ მშრომელი მასების - მუშების, გლეხების, ინფელიგენციის შემოქმედებითი ინისიპაცია და

აქციონობა კომუნისტების გამარჯვების აუცილებელი პირობაა.
სადისერვაციო ნაშრომში ჩვენ ვ.ი. ლენინის სწორედ ეს ღებუ-
ლება წამოგვიყვანა წინა პლანზე.

თავი პირველი

იხორიანთა ხარხის მასების როლის საკითხის

მარქსისტული გადამწყვეტის საფუძველი

1. მარქსაძველი სოციალიზმი იხორიანთა ხარხის მასების
როლის შესახებ

მარქსიზმის წარმომბაძველი გაბაძონებუელი იყო იხორიის იღუა-
ლისფური გაგება. ანებობდა მრავალი სისფემა, რომელთა მიხედ-
ვით სამოგადოებრივი ცხოვრების განმსაზღვრელია ცნობიერება,
გონება, სულიერი ფაქტორი საერთოდ. იღუალისფებისათვის "სამო-
გადოებრივი შეგნება ის საძირკველია, რომელმედაც შენდება
სამოგადოების ცხოვრება"¹. მავრამ ყველა ამ შეხედულებიდან
იხორიის გაგების ერთ-ერთ ძირითად თეორიას წარმოადგენს სუ-
ბიექტივიზმი და ვოლუნტარიზმი - ეს უაღრესად რეაქციული იღუა-
ლისფური შეხედულება. ამ მიმართულების ძირითადი ანსი იმამი
მდგომარეობს, რომ მასში მიხვიფიციურებელია ადამიანის ნების-
ყოფა და მას გადამწყვეტი როლი ეკუთვნის სამოგადოების გან-
ვითარებაში. სუბიექტივი- იღუალისფური თეორიას სამოგადოების
იხორიან და მყავს ცნობიერება მღე, იღუამღე, გამორჩენილი ის-
ფორიული პიროვნებების: მეფეების, მხედართმთავრების, კანონმ-
დებლებისა და სხვ. მოქმედება მღე, ხოლო ხარხს განიხილავს,
როგორც იწერიულს, პასიურ მასას, რომელიც მოკლებულია საკუთარ
ენერგიასა და ინიციაციას. ამ მიმართულების წარმომადგენელთა
მიხედვით, იხორიის ცოფათ თუ ბევრად მნიშვნელოვანი მოვლენა,

ეს იყო, უპირველეს ყოვლისა, დიდი აღაშინებლის მოღვაწეობის შედეგი, მშრომელი მასები კი—ისტორიის ნამდვილი მამოძრავებელი ძალა— ისტორიის ვარემუე რჩებოდნენ.

ენგელსი თავის "ანტი-დიუჩინგში", აკრიტიკებდა რა ძალმომრეობის თეორიას, აღნიშნავდა: "ნაჩამოღვენა თითქმის დიდი სახელმწიფოებრივი პოლიტიკური მოქმედებანი გადაწყვეტ მომენცხს ნაჩამოღვენენ ისტორიაში, ისევე ძველია, როგორც თვით ისტორიოგრაფია, და ესაა იმის მთავარი მიზეზი, რომ ჩვენამდე ასე ყოფიან ყნობებია შემნახული ხალხთა განვითარების შესახებ, რომელიც ამ მყვირარა გამოსვრათა უკანა რიგში ჩუმად ხეობოდა და ნამდვილად მამოძრავებელ ძალას ნაჩამოღვენს!" "ეს ნაჩამოღვენა, — განაგრძობს ენგელსი, — ისტორიის მთელ აღრინდელ გავგებაში ბავრონობდა და იგი უპირველად რესტავრაციის დროის თრანგმა ბურჟუაზიურმა ისტორიკოსებმა შეარყიეს"². ისტორიაში გამორჩენილ პიროვნებათა გადაწყვეტი როლის აღიარების შემდეგ, ყხადია, სუბიექტურ-იდეალისტური თვარსაზრისის მავარებლები თავიანთი "თეორიული კვლევის" ცენტრში დააყენებდნენ შეგნების როლისა და ინდივიდუულის ნებისყოფის საკითხს, და ეს ასევე იყო სინამდვილეში. ეს მიმართულება ყალბედ დიდ ისტორიულ პიროვნებათა შეგნებასა და ნებისყოფას განიხილავდა, როგორც ისტორიული პიროვნების შემოქმედს.

ისტორიაში ხალხის მასების როლის შესახებ ^{იუპოვილი} სუბიექტურ-იდეალისტური ~~რეალისტური~~ თეორიის დამყვებლად XIX საუკ. 30-იან 40-იანი წლების გერმანიაში გამოდიოდნენ ახალგაზრდა ჰეგელიანელები — ბრუნო ბაუერი და კამპანია. შემარყხენე ჰეგელიანელები, რომლებიც თრანგი მავრეიარლისცების იდეებისა და სათრანგე-

1 ფ.ენგელსი, ანტი-დიუჩინგი, 1952, გვ. 188.

2 იქვე.

თის რევოლუციის წინააღმდეგ ილაშქრებდნენ, მშრომელ მასებს იხი-
ლავენენ, როგორც "სურის მცრებს", "სურელებს", "ანაკრიტიკულ
მასას". მასას იხიანი უპირისპირებდნენ "კრიტიკულ კრიტიკას",
ე.ი. "რჩეულ" ბურჟუაზიულ ინტელიგენციებს, მათი მკვიცებით, ის-
ტორიის ამ ერთადერთ მამოძრავებელ ძალას. ისტორიაში ყველა
დღი მოვლენა, ამკვიცებდნენ ბრუნო ბაუერი და კამპანია, შეცდო-
მა იყო და მარცხით მთავრდებოდა მხოლოდ იმიტომ, რომ მასა მონა-
წილობდა მასში. "იდეა", როგორც კი მასას დაუკავშირდებოდა, ამ
უკანასკნელის მხარდაჭერის მიზნით, ყოველთვის "ზედრე" ხდებო-
და და მუდამ შეწყვეტენილი გაშლილობა.

ბაუერისა და კამპანიის ცრუ და სიცილისმნამებლური გამოხე-
მები ხარხის მასების წინააღმდეგ ისახავდა ვარკვეულ კლასობრივ
მიზნებს, კერძოდ, ცდილობდა შეეზოჭა მშრომელების რევოლუციური
აქტივობა და ინიციატივა, სურვილად დაეცა მათი ნებისყოფა გრ-
მანიის მოახლოებულ რევოლუციაში.

მარქსმა და ენგელსმა კრიტიკის ქარცეცხლში გადაიარეს ბაუ-
ერისა და მისი მიმდევრების რეაქციური შეხედულებები. მარქსი
აღნიშნავდა, რომ ანა მასა, ანამდე თვით ბრუნო ბაუერისა და
კამპანიის "კრიტიკა" ანაკრიტიკული და ჩლუნგი. "იდეა" თავს
იწყებენ ანა იმით, რომ იგი უკავშირდება "მასას", ანამდე,
პირიქით, მისი დამარცხება გამიზნობებულა მასასთან კავშირის
განყვევით. მარქსი მიუთითებდა, რომ XVIII და XIX საუკ. და-
საწყისის საფრანგეთში ბურჟუაზიული "მასების" ინტერესები
" был так могуществен, что победоносно преодолел перо
Марата, гильотину террористов, меч Наполеона, равно как
и распятие и чистокровность Бурбонов".¹

მარქსმა გვიჩვენა, რომ მასა, რაზედაც დაშინაკობდნენ ახალ-გაზრდა ჰეგელიანელები, სრულიად სხვა რაშაა, რომ სინამდვილეში მასები იყოფიან კლასებად და ეს კლასები ერთმანეთს უპირისპირ-ებობან თავიანთი საკუთარი ინტერესებითა და მიზნებით. სოციალი-ზმის ამოყანაა, შეისწავროს სხვადასხვა კლასის ადგილი, მდგომარეობა მოყვ მურ საზოგადოებაში. საზოგადოებაში არსებურ მონი-ნააღმდეგე კლასთა დაპირისპირებური ინტერესები და შეხედულები-ნი განსაზღვრულია ამ საზოგადოებაში კლასების ადგილით. იდეა თავის თავად არაფერს არ აკეთებს, ისჯორიის ჭეშმარიტი შემოქმე-დი ხარხია. იდეები მხოლოდ მაშინ იქყვეიან ურიდეს მადფრიადურ ძადად, როცა ისინი მასებს დაეუბლებიან.

ანციხარხური, რეაქციური სურისკვეთებითაა გაჟღენთილი ანარქისტების ერთ-ერთი სურიერი მაშის მაქს შვირნერის შეხედულები, სარაყ მთერი სიყხარით იგრძნობა შიში მშრომერი მასები-სადში. შვირნერისათვის მასების ინტერესები, კორექციური ინტერესი - ეს არის ფიქცია. უარყოფს რა კორექცივის, ხარხის მასების რორს ისჯორიური მიზნების მიღწევაში, იგი შილის იბერი-რის, მე-ს გაღმერთებადრე. „В действительности , - ხერხ ჰრე-ხანოვი შვირნერის შესახებ, - существует лишь индивидуум, - его мы и возьмем в качестве исходного пункта. Но какой, именно индивидуум берет он исходным пунктом? Ивана, Петра, Якова или Сидора? Ничего подобного. Он берет ин-дивидуум вообще, т.е. новую абстракцию, да притом самую тощую - пресловутое "я".¹

ისტორიაზე სუბიექტურ- იდეალისტურ მხედველებში ყველაზე
 ნათქავეა ნაჩოქევილი ე.წ. "ფორმალური სოციალიზმი" ერთ-ერთი
 ნაჩოქევილის ინტელექტუალური ნაქვეყნური მხედრობა და სოცია-
 ლოგის თქმის კარგი ნიშანი "Герои и героическое в истории".
 ნიშანი გავრცელებული ძირითადი აზრი იმის შესახებ, რომ ისტორია-
 ეს არის "ღვათებრივი გამოცხადება", რომელიც უბრალო მთავრ-
 დავის მიერ გამოცხადებულია, როგორც მხედრობის, როგორც მათხედრობის მუშ-
 ველობა. კარგი ნიშანი მუქმბა მხედრობის მისცოქური კურსი. მისთვის
 "Эти великие люди были вождями человечества, образователями,
 образцами, и, в широком смысле, творцами всего того, что
 вся масса людей вообще стремилась осуществить, чего она
 хотела достигнуть"¹. "Все содеянное в этом мире, — გაბეზრ-
 ძობის კარგი ნიშანი, — представляет в сущности внешний материаль-
 ный результат, практическую реализацию и воплощение мыс-
 лей, принадлежащих великим людям, посланным в этот мир.
 История этих последних составляет поистине душу всей
 мировой истории." ²

მხოლოდ ისტორია კარგი ნიშანი დაჰყავს ნიშანს ნაჩოქევილებს,
 მოქმედებს, მხედრობებს, მუქმბებს და სხვათა მხედრობის
 ბოლომდე. თავის ნიშანი იგი პირდაპირ ხერხს: "История
 мира, это биография великих людей".³ მასები მას ისტორიის
 გამორჩეული ჰყავს. დემოკრატია იგი გვინახავს როგორც ისეთ
 რამეს, რომელიც უპირისპირდება ბუნებას და სამართლებს
 მუქმბის კანონებს, როგორც ავადმყოფობა, რომელიც სამყაროს
ხადავს.-----

1 Т. Карлейль, Герои и героическое в истории, стр.23.

2 იქვე, გვ. 23-24.

3 იქვე, გვ. 39

ისტორიაზე სუბიექტურ- იდეოლოგიურ მუხედრებებში ყველაზე
 ნათქავეა ნაჩოქვენილი ე.წ. "ფორმალური სოციალიზმი" ერთ-ერთი
 ნაჩოქვენილი იდეოლოგიური ნაწილის რეაქციონერი მწერლისა და სოცია-
 ლოგის თმას კარგილის წიგნი "Герои и героическое в истории".
 წიგნი გავრცელებული ძირითადი აზრი იმის შესახებ, რომ ისტორია-
 ეს არის "ღვათებრივი გამომხატება", რომელიც უბრალო მთავრ-
 რავის მიერ გავრცედა მხოლოდ გმირებს, ელით ღვათებრივი მუ-
 ველობით. კარგილმა შექმნა გმირების მისტიკური კურსი. მისთვის
 "Эти великие люди были вождями человечества, образователями,
 образцами, и, в широком смысле, творцами всего того, что
 вся масса людей вообще стремилась осуществить, чего она
 хотела достигнуть"¹. "Все содеянное в этом мире, — გაბეზრ-
 ძობის კარგილი, — представляет в сущности внешний материаль-
 ный результат, практическую реализацию и воплощение мыс-
 лей, принадлежащих великим людям, посланным в этот мир.
 История этих последних составляет поистине душу всей
 мировой истории." ²

მხოლოდ ისტორია კარგილს დაჰყავს წინააღმდეგობებს,
 მოვლებს, წმინდებს, მუქებებსა და სავსტრე გმირებს
 ბოტრიაფობაზე. თავის წიგნი იგი პირდაპირ წერს: "История
 мира, это биография великих людей".³ მასები მას ისტორიორაბ
 გამორჩეული ჰყავს. ღვათებრივი იგი გვინახავს როგორც ისეთ
 რაიმეს, რომელიც უპირისპირდება ბუნებსა და სამზარეობს
 მუდმივ კანონებს, როგორც ავადმყოფობა, რომელიც სამყაროს
წამრავს.-----

1 Т. Карлейль, Герои и героическое в истории, стр.23.

2 იქვე, გვ. 23-24.

3 იქვე, გვ. 39

ისტორიაში ხარხის მასების როლს უარყოფს ანა მარცხ სუბიექ-
 ტური-იდეალისტური, ვოლუნტარისტული თეორია, ანამედო ობიექტური-
 იდეალისტური თეორია. ეს მიმართულებები უპირისპირდება სუბიექ-
 ტური, ვოლუნტარისტული თეორიას ობიექტური იდეალიზმის პოზიცი-
 ბიდან. ამ თეორიის წარმომადგენლები, უარყოფენ ან ისტორიაში
 პიროვნების გადაქცევის როლს და ცდილობენ ან დაინახონ ისტორი-
 იის განვითარების კანონზომიერი პრინციპი, მთელი უკიდურეს-
 ბაში ვარდებიან: მთლიანად უარყოფენ ისტორიაში პიროვნების
 როლს და ფაქტობრივად მიდიან. ისტორია წარმოადგენს სტიქიურ,
 უპიროვნო პრინციპს, რომელიც წინასწარ განსაზღვრულია ბედის-
 წერიის გარეუვარი კანონებით. საზოგადოების განვითარებისათვის
 გამორიყებულია აღაშენის ყოველგვარი მოქმედება. ფაქტობრივების
 გაგებით, დიდი ისტორიული პიროვნება და, მით უმეტეს, "გაუნათ-
 ლებელი" ხარხი უძრუია ისტორიის განვითარებაზე მენავი მე-
 მოქმედებას კი მოახდინოს: ისტორიის მოვლენები ისე უნდა
 მომხდარიყო, როგორც იგი მოხდა, და ანა სხვაგვარად, რომ ან
 არსებობს ანაგითარი შემთხვევითობა, ყველაფერი წინასწარ
 განსაზღვრულია და ა.შ. ბურჟუაზიურ სოციალიზმსა და ფილ-
 სოფსებს სავსებით აწყობთ ეს თეორია, ვინაიდან იგი ქადა-
 გებს არსებულ სინამდვილისადმი | ე.ი. კამიფალისტური სინამ-
 დვილისადმი | მორჩილებას. ჩადგან საზოგადოების განვითარება
 წინასწარ განსაზღვრულია ბედისწერიის აუცილებლობით, "ამფი-
 ცები" ამ თეორიის წარმომადგენლები, ამიტომ ხარხი უძრუია
 ისტორიის ფაქტობრივი მსვლელობა შეაჩერონ და ისინი უნდა
 შეეგუონ ასეთ აუცილებლობას.

ისტორიის ფაქტობრივი გაგება ნათლად ჩანს ბურჟუაზიული

სოციალური რე-ბონის მდებარე სივრცეებში: "Тщетно мается человек. Им управляют такие силы, как закон неизбежностей, среда, влияние прошлого, которые древними объединялись под именем судьбы, судьбу эту можно проклинать, но избежать ее невозможно".¹

სუბიექტური იდეალისტი ფიხვი "ადამიანის დანიშნულებაში" განკვეთით წერს, რომ ის, რაც აჩვენობს ბუნებაში ქრთ, მამა-სადამე, საზოგადოებაშიც - ა.მ. / აუცილებლად ისეთია, რამდენადაც აჩვენობს, და სრულად მუქდება იგი სხვა იყოს. ფიხვი ის-ცოტადაც თვლის მსოფლიოს გონივრული გვგ მდბის განხორციელებად. ეს გვგ მდბი ადამიანთა მორგებას ესახება პრეგრესიბა და სრულყოფილი იდელების სახით ღვთაებრივი ძარისავან.

ერთი მეხედვით ისტორიული მოვლენებისადმი მივგომის მეშ-ადნიშნული თვრია ობიექტურობის მთაბჭეილებ ას სვოვებს, ვინაიდა იგი აღიარებს ისტორიის განვითარების აუცილებელ, ობიექტურ პრე-ესს. იმისათვის, რომ ნათელი გახდეს, თუ რამდენ აუცილებლობა-მეა აქ რამდენი, განვიხილოთ პეგრესიბის მეხედვლებები საზოგადოების ისტორიის შესახებ. პეგრესიბი მარქსადმედე მომწოდებელია იდაბ პირველი იყო, რომე რამაც მსოფლიო ისტორიას მეხედა დიდექტივიური განვითარების თვარსაშჩისით. პეგრესიბი თავის "ისტორიის ფილოსოფიაში" და განსაკუთრებით მის შესავარში იძლევა მსოფლიო ისტორიის რამდენ ერთიანი, კანონმომიერი პრეესის სარკველ ღრმა მეცნიერულ გავგებას. მეფაფიზიკოსი იდეალისტებისათვის მსოფლიო ისტორია არის ამა თუ იმ მოვლენის უბარო თავმოყრა, ასპარეში, სადაც ბავრობის შემთხვევითობა, სარკველი ადამიან-

¹ სოციალური იდელები მომჯან, Социалистическое общество и творческая активность народных масс, 1954, стр.13.

ნების შეხედულებებისა და თვითნებობის უაზრო ჯაჭვი. ჰეგელი ამ შეხედულების საწინააღმდეგოდ იძლევა ისტორიული განვითარების სურათს, რომლის მიხედვით ისტორიულ ეპოქათა შეყვლა ხედება შინაგანი აუცილებლობით და რომ ყარკვეული ეპოქა წარმოადგენს გარკვეულ კონკრეტულ საფეხურს კაცობრიობის განვითარებაში. ჰეგელთან წამდვილი განვითარება მხოლოდ კაცობრიობისთვისაა დამახასიათებელი, ვინაიდან კაცობრიობის ისტორია ეს არის უშაღღისი სფერო, სადა ყ ვითარდება აზრი, შემეყნება და ამასთან აბსოლუტური იღება /რომელიც საერთოდ ჰეგელის სისყმის ამოსავარს წარმოადგენს/ პოულობს თავის წამდვილ შეგნებულ განსახიერებას. ჰეგელს ისტორია ესმის, ჯერ ერთი, როგორც გონების უსახურლო გაშლა, როგორც იღვის განვითარება, მეორე, როგორც შინაგანი, აუცილებელი კავშირი, თავის უსახურლო გადასვლებში და სვლილებებში. ძირითადი ყნება ჰეგელთან აბსოლუტური იღება, გონებაა, რომლის პრინციპიდან წყდება ყველა დანარჩენი საკითხი. გონება არის სუბსტანცია და სწორედ ის, რის წყალობით და რაშიც მთელი სინამდვილე პოულობს თავის არსებას. იგი ქმნის ყხორების სხვადასხვა ფორმებსა და მხარეებს. ამიტომაა ჰეგელთან ფორმალური, სიყყვიერი გადასვლები. ისტორიული ფორმების განვითარების განმსაზღვრელი შინაგანი, აუცილებელი წინააღმდეგობებისა და შინაარსის მაგირე, გარეგანი-აბსტრაქტული-ლოგიკური გადასვლები სურის საზღვრებში. ასეთთა ჰეგელის ისტორიის ფილოსოფია. აქედან მსოფლიო ისტორიის განვითარებაში აუცილებელი და კანონზომიერი კავშირის პრინციპი სინამდვილეში წარმოადგენს იღვის, გონებისათვის დამახასიათებელ პრინციპს. რადგან ჰეგელს საერთოდ ფილოსოფია

F-31750-

ესმის როგორც აბსტრუქციური, მსოფლიო სულის ცხოვრებისა და მოძრაობის გამომხატველება, ამდენად მასთან ისტორიკა კარგავს ნამდვირ ხასიათს და იქცევა აბსტრუქციური სულის შინაარსის გამხსნელად. ჰეგელთან ისტორიკა თავიდანვე იგულისხმება მსოფლიო სულში. ხარხები და ისტორიული ეპოქები წარმოადგენენ ღვთაებრივი გონების შემოქმედების ბრმა იარაღს. ამგვარად, ისტორიული პროცესი უკვე აღარ არის აღამიანთა მოღვაწეობის შედეგი. იგი ისტორიული პიროვნებების კი, რომელთა მოღვაწეობას განსაკუთრებით ფართოდ ახასიათებს ჰეგელი, მონოღებური არიან "მსოფლიო სულის საქმის მწარმოებელი იყვნენ". ერთი სიტყვით, ისტორიკა, რომელიც ღვთაებრივი მიზნის განხორციელებას წარმოადგენს, ღებურობს უაღრესად ფადალისურ, მისციკურ ხასიათს.

ჰეგელის მსოფლიო სული, როგორც მარქსმა და ენგელსმა გვიჩვენეს, არსებობს წარმოადგენს აღამიანურ ცნობიერებას, რომელიც მონყვევილია ცოცხალ, კონკრეტულ აღამიანს და გარაქცეულია აბსტრუქტად. მარქსიზმისათვის ისტორიული პროცესის სწორი გაგების ძირითადი ამოსავალი პრინციპია: "Не произвольные утверждения, не догматы... а реальные индивиды, их деятельность и материальные условия их жизни".¹

სხვა აღვირბე მარქსი აღნიშნავს:

"Первой предпосылкой всякой человеческой истории является, разумеется, существование живых индивидов, людей. Первым историческим актом этих индивидов, которым они обособляются от животных, является не то, что они мыслят, а то, что они начинают производить средства для своего существования".²

1. К. Маркс, Ф. Энгельс, т. XXI, стр. 7.

2. К. Маркс, Ф. Энгельс, О Фейербахе, арх., т. 1, стр. 214-215.

ჰეგელის სისიყმა მიზნად ისახავდა რეალისტური ფორმალური
 ნიშნის, პრუსიული მონარქიის გამართლებას. იგი მთელი სისასი-
 კით გამოიყენებდა ხალხის სუფრენიციურობის წინააღმდეგ. 1789 წლის
 საფრანგეთის რევოლუციას, რომელიც ხალხის უფროსებს მასების
 მანამდე აჩნახული რევოლუციური აქტიურობის საფუძველზე მოხდა,
 ჰეგელი ანამარიას უწოდებდა. იაკობინელთა დიქტატურას იგი
 ნათლავდა "მრავლობა ციხანად", "ღესპოვობის ყველა სახე".
 სახელმწიფო მმართველობაში ხალხმა აჩვენა მონაწილეობა ან
 უნდა მიიღოს, რომ სახელმწიფო უნდა მართოს ანა ხალხმა, ანა-
 მერ "სულის რჩეულებამ". "... Вопросы, касающиеся государства,
 - не являются предметом культивированного
 познания, а не народа".¹ ჰეგელი მმართველობის რესპუბ-
 ლიკანური ფორმის მფრინ და მონარქიის ერთგული დამყვანი იყო.
 მონარქიას იგი წარმოსახავდა როგორც "სახელმწიფოს აჩნებას".

სუბიექტური - იდეალისტური, ვოლუნტარისტური და ობიექტური-
 იდეალისტური, ფაქტარისტური შეხედულებებს შორის საერთო იმამა,
 რომ, ჯერ ერთი, ერთი და მეორეც უარყოფენ საზოგადოებაში
 კანონმდებლობის აჩნებობას და, მეორე, აჩნაობამდე და მყავთ
 ისტორიაში მმართველი მასების რევოლუციური ენერჯია და ინ-
 სტიტუცია. ერთი და მეორეც შებუნებრივი ძალების აღიარება მდე
 მიღიან. ეს ორი მიმართულება საბოლოოდ ისტორიის იდეალისტური
 გაგების ორი წინააღმდეგობა წარმოადგენს.

x x x

ხალხის მასებისა და პირივეების როლის შესახებ სხვადასხვა
 იდეალისტური შეხედულებები გაპირიბებულნი იყვნენ აჩნებულნი კონკ-

რეტულ-ისტორიული პირობებით. ამასთან ამ შეხედულებებს სხვა-
დასხვა სოციალური აზრი და მნიშვნელობა ჰქონდა.

XVIII ს. ფრანგი მაცერიარისელები ბუნების მოვლენების ახ-
სნისას ძირითადად მაცერიარისეურ პოზიციებზე იდგნენ. მაგრამ,
როგორც პრეზენტო სამართლიანად აღნიშნავდა, ბუნების მაცერ-
იარისეური გაგება ჯერ კიდევ არ ნიშნავს ისტორიის მაცერიარ-
ისეურ გაგებას. ფრანგული მაცერიარისეში, პედეგოგის სახით,
რომელიც ბრწყინვალედ ეწეოდა სოციალურ გარემოთი აღამიანის
გაპირობების პროპაგანდას, განსაკუთრებით სუსტი, პირდაპირ
უმწეო იყო ისტორიული განვითარების საფუძვლის გაგებაში და
სამოგადოებრივი მოვლენების ახსნის დროს იდეალიზმში ვარდებოდა:
სამოგადოების ისტორიას აზრის ისტორიით ხსნიდა. ფრანგი მაცერ-
იარისეები, ერთი მხრივ, გამოდიან ებულებიდან, რომ აღამიან-
ნი თავისი შეხედულებებით და აზრებით გარემოს და განსაკუთ-
რებით სამოგადოებრივი გარემოს პროექტია და, მეორე მხრივ,
გარემო არის გონების, შეხედულებების |"აზრები მართავენ
სამყაროს"| პროექტი. სწორედ ამასი მდგომარეობს ფრანგული
მაცერიარისეში ძირითადი ნინაღმდეგობა, რომლის გადაწყვეტა-
საც იგი ამოღე ცდილობდა. ფრანგი მაცერიარისეების ჩავარდნა
გამოუვარ, ე.წ. "მოგადოებურ ნრეში" იმით იყო გამოწვეული,
რომ მათთან ერთნაირ განმსაზღვრერ როლს ასრულებდნენ როგორც
გარემო, ასევე აზროვნებაც |გონება|. მათ შედეგი მიზეზს
გაუიგივეს.

ფრანგი მაცერიარისეები ებრძოდნენ უკანონობას და ამავ
დროს ამუშავებდნენ სრულყოფილ კანონმდებლობას, ე.ი. საუკე-
თესოს ყველა შესაძლებელიდან. ეს ისეთი კანონმდებლობა იქნე-
ბოდა, რომელსაც ყველაზე მეტი ბუნეიერების მოვანა შეეძლებოდა

ადამიანის "არსებობათვის". იგი უნდა მიიღოს ყველა საზოგადოებას, როგორც ყველაზე სრულყოფილი და, მაშასადამე, ყველაზე ბუნებრივი. რა იყო საჭირო იმისათვის, რომ ვადაჭირი იყო "სრულყოფილი" სოციალური ორგანიზაციის, ანუ "კანონმდებლობის" პირობებში ამისათვის საჭირო იყო კაცობრიობა, ადა მისი საერთო, "ადამიანის ბუნება", რომლისთვისაც ის ცოცხალი მხოლოდ ვადგანი გამოვლინდება. სრულყოფილი კანონმდებლობა, ყველა შესაძლებელი კანონმდებლობებიდან საუკეთესო იქნება ის, რომელიც ყველაზე უფრო მეტად შეეფერება "ადამიანის ბუნებას". საკმაოდ და ეყრდნობა ადამიანის "არსების" მუსიკისად, რომ შესაძლებელი გახდეს ასეთი ორგანიზაციის შექმნა. მაგრამ ვინაიდან ადამიანის ბუნება იყვლება, ამიტომ საჭიროა ისეთი ძირითადი თვისების პოვნა, რომელიც მარად უცვლელია. სწორედ ასეთი "გამოსავალი" ნახა ჰერცევიჩისმა, კერძოდ, "ადამიანი არის გრძნობიარე და ამროვნების მეტად არსება". კაცობრიობის ის ცოცხალი განვითარების განმსაზღვრე ძალად "ადამიანის ბუნების" განყენებული პრინციპის აღიარება არის ფიანგი მაცვრიარისთვის ძირითადი ნაკლი.

ფიანგი მაცვრიარისგან განმანათლებლებს, რომლებმაც იდეოლოგიურად მოამზადეს საფიანგიეთის ბუნებრივი რევოლუცია, აკრიტიკებდნენ რა ფეოდალიზმს, კაპიტალიზმში მიანიჭდათ ერთ-ერთ გონიერ წყობად. მაგრამ შემდგომში ის ცოცხალი მსვლელობა გვიჩვენა, რომ კაპიტალიზმის წყობილების "გონიერება" უაღრესად შეფარებულია, რომ კაპიტალიზმში გონიერი და პიროვნული ფეოდალიზმთან შედარებით. კაპიტალიზმის დროს წინააღმდეგობანი სიმდიდრესა და სიღარიბეს შორის კი არ მოსპობილა, არა მერ, პირიქით, მან უმაღლეს წერტილს მიიღწია.

ღრანგი მაცერინარისებრის ეს შეხედულებები უკან გადადგმული
 ნაბიჯი იყო მათ მიერ ბუნების მაცერინარისებრი გაგებასთან შე-
 დარებით და დიდად ჩამოიხრებოდა სხვა სოციალისტური სისებრებს,
 კერძოდ სოციალისტ-უტოპისტების შეხედულებებს.

თუმცა ღრანგი განმანათლებლები უარყოფენ ნებისყოფის
 თავისუფლების იდეალისებრი გაგებას, მაგრამ მათ აუცილებლობა
 ესმოდათ აბსტრაქტულად, მეტაფიზიკურად. მათთან ისტორია ქაოსს,
 თვითნებობის, შემთხვევების კრებობას წარმოადგენდა. მათი
 გაგებით, მთელი წარსული ისტორია ეს იყო გაუნათლებლობის,

აღაშინება და ბნელურობის შედეგი. "Заблуждение - виновник
 тех мятежных цепей, которые повсюду куют народам
 тираны и жрецы" ¹ - ნერდა შორბახი. ერთადერთი

საშუალება, რომელითაც შეიძლება კაცობრიობა მთავი და აღწიოს
 ყოველგვარ გაჭირვებას, არის განათლება, ყოვლის შრომისგან.
 მათი აზრით, საკმაო სიღრმე განათლებული ხელმწიფე და კანონმ-
 დებელი, რომ მოახერხებ საშარტოვანი წყობა, რომელიც მთლიანად
 შეცვლის საზოგადოების ცხოვრებას და კაცობრიობას ბედნიერ-
 ბას დაუმკვიდრებს.

XVIII ს. ღრანგი მაცერინარისებრი ხარის თვლიდნენ "გაუნათ-
 ლებელ", "ლარიბ" მასად, რომელიც გაჩენილია მხოლოდ ფიზიკური
 შრომისათვის. ხარბი შოხს უნდა იღვას შორივიკისაგან. ყველ-
 გან, სადაც კი ხერისუფლებას ეუფლება, იგი "вносит в госу-
 дарство принцип разложения" ². ძველ ათენში არსებულ კლასობ-
 რივ ბრძოლაში შორბახი ხედავს "მრავლობა უგუნურებას".

ხარბი ყოველთვის რეგვენის და ჩრუნგია, ის ხარია, რომლისათვის
 საჭიროა უღელი, საკვები და მღევარი, ნერდა შორბახი. ასეთივე
 სურისკვეთები თანაა გამსჭვალური დიდი სიღრმე "მრავლობა". ამ

1 П. Гольбах, Система природы, стр. 4

2 სოციალიზმი და უღელი Г. Плеханов, т. VIII, стр. 61.

ბურღი. კაპიტალიზმის ფორმირება და მას და უპირისპირებს სოცია-
ლიზმის იდეები, რომლებიც თუშა ჯერ კიდევ ვერ უბრუნებიათ ფორ-
მაცი იყო ჩამოყალიბებულნი.

განსხვავებით XIX საუკუნე. საფრანგეთის, ინგლისის და გერ-
მანიის ბურჟუაზიული ფილოსოფიისა, რომელიც მიუხედავად იყო გან-
ყოფილი ფრანგი განმანათლებლების პრინციპული იდეებისადმი;
უფროსი სოციალისტების დამსახურებაა ის, რომ მათ მოძღვრე-
ბაში სისხრე მათი იქნა განვითარებული "ნიმადღებანი კლასობ-
რივ განსხვავებათა მსახსრობად, და ამ მხრივ ქვე მოძღვრება -
ა. მ. / უმუხროდ ფრანგულ მათემატიკის და უკავშირდა" ¹.

უფროსი სოციალიზმის წარმომადგენლები უყრდნობიან ფრან-
გი მათემატიკისებების მიერ განვითარებულ რაკის დებულებას - ადა-
მონი, მისი ხასიათი განემს, აღზრდის შედეგია. ფრანგი გან-
მანათლებლების კვადრატულ რუნი აღიარებს, რომ "ადამიანი
განემს პრეუქცია". ეს იდეა, ნერს იგი, არის " корень,
из которого происходят все истинные и ценные идеи,
относительно человеческой природы" ². ადამიანის ყველა

მანკიერი და ყური მხარე თუ ით მასზე კი არ არის დამოკიდებუ-
რი, არამედ იმ სამოგადოების ბრძოლა, რომელშიც იგი ცხოვ-
რობს. ეს სამოგადოება კი კაპიტალიზმის სამოგადოებაა, რომ-
ელიც უნდა შეიცვალოს მომავალი იდეური ნიშნით, სადაც
ადგილი არ ექნება ადამიანის მიერ ადამიანის ეესპროვაციას.

თუ ფრანგი მათემატიკისებები არსებულ ბურჟუაზიულ ნიშნით-
ბას სახავერენ, როგორც "გონებისა და სამართლიანობის ბაგო-
ნობას", დიდი უფროსი სოციალისტები ბურჟუაზიულ სამოგადოე-
ბას კარკავურას უნობებრენ. მათთვის ეს ნიშნობა ისევე უს-

1 ფ. ენგელსი, ანტი-დიუჩინგი, გვ. 23.

2 სივხვი აღებურიც История философии, т.2, 1957г., стр. 179

მართლ იყო, როგორც თქვამდებიან. ყოველგვარი ჩაგვრის, უსამართლობის, დანაშაულის წყაღე კერძო საკუთრებაა. მხოლოდ იმ შემთხვევაში მოიხსობა აღაშინათა შორის უთანასწორობა, აღაშინანის მიერ აღაშინანის ექსპროვატია, როცა აღარ იქნება კერძო საკუთრება.

უფროსების და მსახურება სწორედ იმაში მდგომარეობდა, რომ მათ დანაშაულს აღაშინათა ჩაგვრის, ყოველგვარი უსამართლობის ნამდვილი საფუძველი. მაგ ჩამ, ერთი უსამართლობის, ბოროტების საფუძველის დანაშაულს და მეორე ამ უსამართლობიდან თავის დაღწევის რეალური გზების ჩვენება. თუშე, XVIII საუკ. ფრანგი მამულიკონებისაგან განსხვავებით, სენ-სიმონი, ფურიე და რუენი მიუთითებდნენ კაპიტალიზმის წინააღმდეგობებზე და მანკიერებებზე, მაგრამ კაპიტალიზმის კრიტიკის დროს ვერ ხედავდნენ იმ გზებს, რომლითაც შეიძლებოდა გამოსავლის პოვნა. ისინი თავიანთ თეორიებში იძლეოდნენ მომავალი იდეალური საზოგადოების დახასიათებას, ქმნიდნენ უფროს სოციალისტურ სისტემებს. ეს სისტემები, აღნიშნავდა ენგელსი, იმთავითვე განწირული იყვნენ უფროს დარჩენილიყვნენ, და ჩამდინადაც უფრო გულმოდგინეთ და დანერვილებით ამუშავებდნენ მათ იდეალებს, მით უფრო ნაშინდა ფანტაზიაში უნდა გადასულიყვნენ ისინი.¹

სოციალ-უფროსების წყვეტილდნენ კაპიტალიზმს, მის მანკიერებებს, მაგრამ უძლიერი იყვნენ აღმოეჩინათ საზოგადოების განვითარების კანონები. უსამართლობისაგან განთავისუფლების მათი გზა უფროსი იყო. "... უფროსების სოციალისმის განხორციელებას მოელოდნენ ამა სოფლის ძლიერთაგან, რომდნიც, მათი აზრით, აღვიღად დარწმუნებოდნენ სოციალისტური იდეალის სისწორეში, - ნერდა სვარინი, -... მათ უნდოდათ ბუნებრივად

¹ ფ. ენგელსი, ანტი-დუჩინი, გვ. 305.

დაეშინებინათ ამქვეყნად კანონმდებლობით, დეკლარაციებით თვით ხარხის ქმედების / დაუხმარებლად. თვით მუშათა მოძრაობას არ აქცევდნენ ისინი განსაკუთრებულ ყურადღებას და ხშირად კიდევაც უაჩუქვდნენ მის მნიშვნელობას!

XIX საუკ. უცხოისცი-სოციალისტები პრორეფორმაციში ვერ ხედავდნენ ძალას, რომელიც დაამხობდა არსებულ კაპიტალისტურ წყობილებას. ისინი პრორეფორმაციას ახასიათებდნენ, როგორც ფანჯურ მასას, რომელიც დახმარებას მოითხოვს, ამკარად გა მოიძიებენ ბრძოლის რევოლუციური მეთოდების წინააღმდეგ / მაგ: თუნეი ჩარჯისციური მოძრაობის დროს მუშათა კლასის პოლიტიკური ბრძოლის წინააღმდეგ გამოდის. / და თვლიდნენ, რომ მომავალი საშაჩტლიანი წყობა შეიძლება განხორციელებულ იქნას მათ მიერ შექმნილი სოციალისტური თორიების პრეპარაციით. ამასთან ისინი იმედებს ამყარებდნენ იმაზე, რომ მოახერხებდნენ მეფეების, მრეწველთბისა და სხვ. დარწმუნებას კაპიტალისტური წყობის უარგისობაში და ამით მიალწევდნენ თავიანთი ძირითადი მიზნის - სოციალიზმის დაშვარებას.

უცხოისცი- სოციალისტები იგვივე მიზნებს ისახავდნენ, რასაც თრანგი განმანათლებლები: ცდილობდნენ შეექმნათ სრულყოფილი კანონმდებლობა, ამასთან ყველაფრის საზომად ისინი ისევ და ისევ აღამიანის ბუნებას, მოჩარისა და საშაჩტლიანობის "შაჩტლიური პრინციპებს" აღიარებდნენ. ისინი სთვლიდნენ, რომ საზოგადოებრივი წყობილების ყველა წინანდელი თრამა უსაშაჩტლიოყო, რომ იგი არ უპასუხებდა აღამიანური ბუნების მოთხოვნილებებს. ძველი უსაშაჩტლიო საზოგადოებრივი წყობილებები აღამიანების გაუნათლებლობისა და უციულობის შედეგი იყო. მათი

გაგებოთ აღამიანური ბუნების მოთხოვნილებები ისარქი შესაფერისი მოძღვრებების ანარსებობამ განაპირობა ნარსურში უსამართლო წყობილებების ანსებობა. რ. თუნისათვის ნინა საუკუნეების ისტორია არის აღამიანური უგუნჯობის ისტორია. ამისგან განსაკვირი არ არის, რომ " человек теперь ни на одну иоту не ближе к счастью, чем в те времена, от которых до нас дошли первые известия о людях".¹

სამზადრეობ რივი მოვრენების ახსნის რჩის უკმონსვი-სოციალისტები, ისევე როგორც ბევრი მარქსისტული სოციალიზმი და ფორსოფისი, სუბიექტური- იდეალისტური თვარსაზრისზე იღვინ. მათ ეგონათ, რომ საკმარისია შემთხვევით ისტორიურ სარბიერზე გამორჩევის დიდი პირთვება, რომელიც გაუცნობა უკმონსვიების მოძღვრებებს და გადაწყვეტს განახორციელოს ეს გეგმები, რითაც ბერნიერებას მოუვანს კაცობრიობას. მაგარითად, ფურიე ასეთ პირთვებად ნაპირეონს თვრიდა. უკმონსვიების თვრიებში ხარხის მასები ისტორიის განეზე რჩებორენ. თუნი პირდაპირ აცხადებდა, რომ "... как бы ни были существующие системы безумны, непоследовательны и гибельны, их нельзя разрушать руками людей, некомпетентных и грубых".²

მთხებრადე იმისა, რომ დიდი სოციალ-უკმონსვიები სამზადრეობ რივი ცხოვრების ახსნისად იდეალისტური თვარსაზრისზე იღვინ, თვრიენენ რა ისტორიის შემოქმედათ გამორჩენი პირთვებებს- შეფეებს, კანონმდებლებს, მოაზროვნეებს და სხვ. მათ თვრიებში მრადად იყნ წაუკონარეი მომენვიები, რომლე-

¹ P. Оуэн, Избр. произв., т.1, стр.145

² Там же, стр.148.

ბიუ შემდგომში კრიტიკულად გამოიყენეს მარქსიზმ-ლენინიზმის
კლასიკოსებმა. კაცობრიობის წინაშე უცხოური სოციალიზმის წარ-
მომადგენლების დამსახურების აღსანიშნავად ისიც კმაია, რომ
ისინი კავშირისფერ სამოგალობას განიხილავდნენ, როგორც
წარმავალს, რომელიც უნდა შეიყვაროს ახალი სოციალისტური წყ-
ობილებით. ფ. ენგელსი ასე ახასიათებდა მათ იხუმრიერ დამსახუ-
რებას: "გერმანული თეორიული სოციალიზმი ვერასოდეს ვერ დაი-
ვინყვებს, რომ იგი სენ-სიმონის, ჟურიესა და ოუენის მხრებზე
გვას, იმ სამი მოაზროვნის მხრებზე, რომელნიც მიუხედავად
მათ მოძღვრებათა მთელი ფანჯარისფერობისა და მთელი უცხოიზმი-
სა, ყველა დროის უდიდეს მოაზროვნეებს ეკუთვნიან და რომელთაც
გენიარულად წინასწარ განჭვრიტეს მრავალი ისეთ ქვემარჩეობა,
რომელთა სისწორეს ჩვენ ახლა შეყნიერულად ვამყვიყებთ"!

× ×

×

როგორც შემოთ უკვე აღვნიშნეთ, მარქსისფერი მსოფლმხედვე-
ლობის წარმომობამდე სამოგალობე იგი ი მოვლენების და კერძო
ისფორიში ხარხის მასების როლის საკითხის გაგებაში ორი ურ-
თიერთსაწინააღმდეგო მიმართულება არსებობდა: სუბიექტურ-იდეა-
ლისფერი, ვოლუნტარისფერი და ობიექტურ-იდეალისფერი, ფაქტის-
ფერი. ორივე ეს მიმართულება უარყოფდა მშრომელი მასების როლს,
მათ რევოლუციური ენერჯიასა და აქტივობას. მაგრამ ამ ორი
მიმდინარეობის გვირდით არსებობდა სხვა შეხედულებებიც, რომ-
ლებიც წინააღმდეგულ ნაბიჯს წარმომადგენდნენ სამოგალობე იგი

მოვლენათა მთელი რიგი მნიშვნელოვანი საკითხების გაცემაში.

იხსორიის მაცერიარისფურ გაცებას მიუახლოვდნენ რესტავრაცია-
ციის ეპოქის ფრანგი იხსორიკოსები, რომლებიც უღირობდნენ
დაენახათ საზოგადოების განუითარების კანონზომიერებანი.
წინააღმდეგ XVIII საუკ. ფრანგი მაცერიარისფურ- განმანათ-
ლებლებისა, რომლებსაც პოლიტიკური წყობა მიაჩნდათ საზოგა-
დოებრივი ცხოვრების მიზეზად, გიშო, ფიფი, მინიე უღირობდენ
დაამჯიციყონ, რომ პოლიტიკური დაწესებულებანი უფრო მდებრია,
ვიღიე მიზეზი, რომ იგი გაპირობებუღია საზოგადოების მოქა-
ლაქობრივი ყოფით, ქონებრივი ურთიერთობით. ფიფი აკრიტიკ-
კებს ძველ სკოლებს ამ უკანასკნელის მიერ იხსორიის მეფეთა
და კანონმდებელთა გენიაროგიამდე დაყვანის გამ. იხსორიის
ასეთი გაცების დროს დაჩრიღიღიღი თვით მმჩომღებლის მოქმე-
ღება. იმპერიებს აარსებენ გმჩიები, მნე-ჩვეულებებს ქმნიან
ყარვეული გამჩიენიღი პიროვნებები, რითაც ისინი თავიანთ
სახერს უკვდავყოფენ. ხარხი, მოქარაქენი, ერი უბრარო მასა-
ლაა. ამჩიგად, თხრობა ჩომღიმე ეპოქის მესახებ ნიშნავს
მეფის, კანონმდებლის დაბადების, აღმჩიის, სყოყხერისა და
სიკვეღიღის დახასიათებას. ასეთი არ უნდა იყოს იხსორია, აღ-
ნიშნავს ფიფი. ხარხი, მთელი ერი უნდა იყოს იხსორიის გმჩიი.

" Движение народных масс по пути к свободе и благоден-
ствию нам показалось бы более внушительным, чем шествие
завоевателей, — а их несчастья более трогательными,
чем бедствия личных владений королей",¹ — ხერს იგი.

ფრანგი იხსორიკოსებისათვის ფეოდალიზმისა და ბუჩქუა-
ზიული საზოგადოების წარმოშობის იხსორია არის თავადამწაუ-

რობისა და სამღვდელროების წინააღმდეგ შესამე წოდების ბრძოლის
 ისტორია. ვიზო აღნიშნავდა, რომ საფრანგეთისა და ინგლისის პო-
 ლიტოკური ისტორია ეს არის კლასთა ბრძოლის ისტორია. ციური
 ინგლისის რევოლუციების ისტორიას იხილავს, როგორც ბურჟუაზიის
 ბრძოლას ფეოდალური არისტოკრატის წინააღმდეგ. მინიე საფრან-
 გეთის 1789 წლის ბურჟუაზიული რევოლუციის ანალიზის დროს მიღის
 სწორ დასკვნამდე: კერძოდ, იგი ამ რევოლუციის მიზნებს სხვადა-
 სხვა დაპირისპირებული კლასების მათე რიღი ინტერესებში ეძებს.

რესუვრაციის ეპოქის ფრანგი ისტორიკოსები, თუმცა მართ-
 ბურ ამის ავითარებდნენ კლასების არსებობის, მათი ბრძოლისა
 და ამ ბრძოლის ისტორიული განვითარების შესახებ, მაგრამ კლას-
 სების წარმოშობის გარკვევის დროს ისინი იღვარისცურ თვარსამ-
 რისზე იღვანენ - იყავდნენ კლასებისა და სახელმწიფოს წარმოშო-
 ბის ძარმომჩემობის იღვარისცურ თეორიას.

თუ ფრანგი ისტორიკოსები შესამე წოდების ბრძოლას ფეოდალ-
 რი არისტოკრატის წინააღმდეგ სავსებით კანონზომიერი პროცესად
 თვრიდნენ, სამაგრიოდ ვერ ამჩნევდნენ თვით შესამე წოდებაში
 არსებულ წინააღმდეგობებს. მარქსი 1854 წლის 27 ივლისს ენგელ-
 სისადმი მიწერილ წერილში ნათლად არკვევს, რომ ბურჟუაზიისა
 და ხალხის მკვეთრი ანტაგონიზმი, რასაკვირველია, მხოლოდ იმ
 მომენტიდან იწყება, როგორც კი ბურჟუაზია აღარ უპირისპირდება
 თავდადამწაურობასა და სამღვდელროებას, როგორც შესამე წოდება.
 რესუვრაციის დროის ფრანგი ისტორიკოსებს წარსულში წარმოებულ
 კლასობრივი ბრძოლა გონიერი, პროგრესულ, კანონზომიერი პროცესად
 მიარწდათ, ხოლო ანმყოში კი - უგუნურად. ისინი მიზნად ისახავ-
 დნენ სოციალური შავის; კლასთა მშვიდობიანი შერწყმის დამყა-
 რებას. როგორი მათარფაროვანი სიყვევებითაც არ უნდა ელაპარა-

კათ ხარბის მასებოს, მესამე წოდების შენახებ, ისინი ბოროტად-
 ბოროტ ბუნებაშიონს ინფინესების დამყვრის რორში გამორთლებენ.
 ამიჯომ სავსებოთ ბუნებრივია ბუნებაშიონი კრახის თვარსამ რისის
 გამომხადვრის გომს შემდეგ სიყვრები: "Я знаю... что ре-
 волюция, предоставленная сама себе, свободная от страха, уве-
 ренная в торжестве, создает естественно и неизбежно свою
 собственную аристократию, которая станет во главе общества.

Но эта аристократия будет другого рода и будет иначе
 образована, чем та, обломки которой мы видим".¹

კორეე მეიო, იგი მუშათა რევოლუციონური გამოსვლები მონისხრე
 მყვნი იყო. თუ რვორი "თანაგონობას" უნეედა გომ მუშათა მოძ-
 რამბს იქორანაუ რანს, რმ მინისვრად ყოფნის რრმ მან საფრან-
 გეთორან გაძევა შრომევიანიების ბერადი კ. მარქსი.

რესვავრაციის შე რორის თრანვი ისვრნიკობების მნიშვნეროვანი
 მიხვერა სავოვაროებაში კრახთა არსებობისა და მათ შორის ბრძო-
 რის შენახებ მხორე მიხვერად და რია, და მთავარი, რაც მათ ვერ
 დაინახეს ის იყო, რმ "კრახთა არსებობა მხორე ნარმოების ვან-
 ვითარების განსამოვრერ ისვრნიურ თამებთანა დაკავშირებულ".²

✕ ✕
 ✕

მარქსამდე რორსოთიამი და სოციოლოგიაში რორ აღვირი უკა-
 ვით რეს რევოლუციონერი რემოკრავებს - გერყენს, ბერინსკის,
 რორეოლოვს, რინნიშევსკის და სხვ.

XIX სარე. რორმა რესმა მომხროვნეებმა ნამოყენეს და
 დაასაბუთეს მთერი რივი შრომეები ბუნებისა და სავოვარო-

1 სივრვი აღებულია Г. Плеханов, Соч., т.8, стр.15
 2 კ. მარქსი, ფ. ენგელსი, რეურე ნერილები, 1949, გვ. 62.

ბის შეხახებ, მათ შორის ისტორიკოსი ხარხის მასხვიისა და პირველი-
ბის როლის საკითხიც. აღნიშნული საკითხის დაყენებაში და გა-
დაჭრამი დიდმა რევოლუციურმა დემოკრატიებმა დიდად გაუსწრეს წინ
დასავლეთ ევროპის მოაზროვნეებს.

ჩვენნი ნაშრომის ამა ნაწილში მოკლედ შევეხებოთ აგრეთვე ქართ-
ველი სამოციანელები - ი. ჭავჭავაძის, გ. წერეთლისა და ნ.
ნიკორაძის შეხედულებებს აღნიშნულ საკითხზე, ჯერ ერთი, იმიტო-
მაც, რომ ისინი მნიშვნელოვნად მიუახლოვდნენ ისტორიის მათეორია-
ლისთვის გაგებას და, მეორეც, იმდროინდელი რუსეთის პროგრესული
ფილოსოფიური და სოციალ-პოლიტიკური აზროვნება მჭიდროდ იყო და-
კავშირებული ჩვენს ქვეყანაში მცხოვრები ხალხების, კერძოდ,
ქართველი ხალხის მონივრულ ნაშრომადგენლების თვრითურ აზროვნე-
ბასთანაც.

დღი რუსი დემოკრატიების - ბერინსკის, ვერცენის, ჩერნიშევს-
კისა და ღობროტოვის რევოლუციურ-დემოკრატიული შეხედულებები
ჩამოყალიბდა უპირველეს ყოვლისა XIX საუკ. 40-50 - იან წლებში
რუსეთში გრესთა მოძრაობისა და 1848-1849 წწ. დასავლეთ ევროპის
ქვეყნებში მომხდარი რევოლუციური გამოსვლების გავლენით. მათი
მსოფრმხედვლობის შემუშავებაში დიდი როლი ითამაშა აგრეთვე
რუსეთისა და დასავლეთ ევროპულმა საზოგადოებრივმა აზრმა.
ბერინსკიმ, ვერცენმა, ჩერნიშევსკიმ და ღობროტოვმა შეიტვი-
სეს და კრიტიკულად დაამუშავეს ყველა ის საუკეთესო, რაც კი
მოგვცეს რუსეთისა და დასავლეთ ევროპის მოაზროვნეებმა ისტორია-
ში, ფილოსოფიაში, პოლიტიკურ ეკონომიაში და სოციალიზმის თეო-
რიაში.

რუსი რევოლუციონერი დემოკრატიების უდიდესი დამსახურება,
ჯერ ერთი, იმაში მდგომარეობს, რომ ისინი აჩიან რუსეთის სოციალ-
დემოკრატიის წინამორბედნი და, მეორე, თავიანთ შრომებსა და

რევოლუციური მოღვაწეობაში იძლევიან თვითმპყრობეღური წყობი-
ლების წინააღმდეგ თავგანწირული ბრძოლის აღმაფრთვანებელ
მაგალითს.

ვ.ი. ლენინი წიგნში "რა ვაკეთოთ?" იძლევა რევოლუციონერ-
ნი დემოკრატიების იდეური ცრადიციების კლასიკური განსაზღვრა ს:
„მონიწავე მეზრძოლის როლის შესრულება შეუძლია მხოლოდ ისეთ
პარტიას, რომელიც მონიწავე თეორიით ხელმძღვანელობს. ხოლო
რამდენადმე მანწყ კონკრეტულად რომ წარმოიღვინოს მკითხველმა,
თუ რას ნიშნავს ეს, მოიგონოს რუსეთის სოციალ-დემოკრატიის
ისეთი წინამორბედნი, როგორიც იყვნენ გერყენი, ბერინსკი, ჩერ-
ნიშევსკი და ნი-იანი წლების რევოლუციონერთა ბრწყინვალე
პრედაი“.¹

სწორედ რევოლუციურ-დემოკრატიული მიზანწინაფვა ასხვა-
ვებს გერყენს, ბერინსკის, ღორბორუბოვს, ჩერნიშევსკის და
მთერი თავით მალდა აყენებს მათ ყველა მარქსამდეღ ღიღოსოფ-
სისა და სოციოლოგისაგან.

რუსეთის იმღროინდერი ეპოქა, რომერშიც მოღვაწეობა უხდე-
ბოდათ რევოლუციონერი დემოკრატიებს, განაპირობებდა ვარკვეული
ამოყანის, კერძოდ, თვითმპყრობეღური რეჟიმის დამხობის, ბა-
ცონყმობის მოსპობის ამოყანის დაყენებას. ამ ღროს პროღვა-
რული რევოლუციია ღლის წესრიგში არ იღვა, ვინაიღან პროღვა-
რიატი ის-ის იყო ისახებოდა. ამიღომ გერყენის, ბერინსკის,
ღორბორუბოვის და ჩერნიშევსკის მოღვაწეობა განისაზღვრებოდა
რუსეთის თვითმპყრობეღურ-ბაცონყმური წყობიღების წინააღ-
მდეღ ბრძოღით. ამით იყო გამწვეული ის, რომ რევოლუციონერი
დემოკრატიები გღებების ინფერესების გამომხაღვეღნი იყვნენ.

1 ვ.ი. ლენინი, თბმ., ტ.5, გვ. 461-462.

სწორედ გლეხობა იყო ამ დროს ერთადერთი რევოლუციური კლასი. მაგრამ ისინი გლეხთა მასების უბრალო იდეოლოგიებს რომ ნაბრძოლავდნენ. დიდი რუსი დემოკრატები XIX საუკ. 40-60-იანი წლების რუსეთის გლეხთა რევოლუციური მოძრაობის ნამდვირი ბელადები იყვნენ. ისინი ხარხს ამხედრებდნენ თვითმპყრობელობისა და ბატონყმობის წინააღმდეგ.

მთხედრავად იმისა, რომ საზოგადოებრივი მოვლენების გაგებისას გერმანიის საბოლოო იდეალისთვის თვარსაშრისზე იღვა, იგი მაინც სოციალიზმის რიგ საკითხებს მათგან იდრისთვის უმთოციებიდან წყვეტდა. ისტორიის ძირითად მამოძრავებელ ძარად გერმანიის ხარხის მასებს, მძრომერ კლასებს თვლიდა. უხარხები, წერდა იგი ჯერ კიდევ სვავიაში "დრეფანციში მეცნიერება - ში", - რადაც საყრდანი რამ იქნებოდა, რომ ისინი თავის ცხოვრებას თვლიდა მხოლოდ ერთ საფხუნად უცნობი მომავლისაკენ. ისინი მება რგულებს ემსგავსებოდა, რომელთა ხვედრია მხოლოდ ფიქრის სიმძიმე და გზის სიძნელე, ოქროს სანშინი კი, რომელიც მათ შიდა, - სხვებისა არის".

გერმანიის ბუნებისა და საზოგადოების განვითარებას იხილავს რგორც კანონშომიერი უროცესს, ამასთან საზოგადოებრივი მოვლენების ახსნის დროს იღავს ისტორიის თვარსაშრისზე: ყოველ მოვლენას განიხილავს მისი წარმოშობისა და განვითარების ევალებების მიხედვით. ისტორიაში ხარხის მასების გადამწყვეტი რომის თვარსაშრისით უღება იგი უიროვნების რომის საკითხს. დიდი უიროვნების ძარა იმაში მდგომარეობს, თუ რგორ გამობავავს იგი ხარხის მისწრაფებებსა და ინფერესებს. " Не зная народа, - წერდა იგი, - можно притеснять народ, кабалить его, завоевывать, но освобождать нельзя... Только тот,

кто, призванный к деятельности, поймет быт народа, не утратив того, что ему дала наука, кто затронет его стремления и на осуществление их оснует свое участие в общем земском деле, тот только и будет женихом грядущим".¹

ბერძნისკისათვის საზოგადოების სივრცისა ეს აჩინს უპირველეს ყოვლისა ხარისხს მასების მოღვაწეობის შერევი. ხაზმურვენელო რამდენიმე სივრცითი მოვლენა ხარისხს მონაწილეობის გაჩენა. გამორიყდა რა ფორმალური აჩინსკონკრეტისა და რიბეჩარული ბუნ-
 უნაშობის წინააღმდეგ, რამდენიმე უგულებელყოფენ მშრომელების რის, ბერძნისკი წერდა: "Люди, которые презирают народ, видя в нем только невежественную и грубую толпу, которую надо держать постоянно в работе и голоде, такие люди теперь не стоят возражений: это или глупцы, или негодяи, или то и другое вместе".² ხარისხი ეს აჩინს " почва, хранящая жизненные соки всякого развития; личность—цвет и плод этой почвы".³

ესი რეკონსტრუქციის რეკონსტრუქციის სოციალისტური შეხედუ-
 რება წინ გამსჭვალელო რამა სივრცითი რიბეჩარული, სივრცის
 ბაშვილი შემოქმედის - ხარისხარში ჩნებნით.

ხარისხს მასების რისის გაჩვევებისა რეკონსტრუქციის რეკონსტრუქციის
 რიბეჩარული საზოგადოებრივი განვითარების კანონზომიერი
 ხასიათი. რამდენიმე უგულებელყოფენ რამდენიმე რეკონსტრუქციის რეკონსტრუქციის
 გამორიყდა იმ სწორი რეკონსტრუქციის, რამ ეს რეკონსტრუქციის ხაზმურ-
 ვენედა ბუნებრივი მოვლენას, კანონზომიერი ურთიეს და გამონ-

1 А. Герцен, Соч., т. 15, 1920, стр. 181

2 В. Белинский, Полн. собр. соч., т. 11, стр. 162

3 ურთიესი აღებულება Очерки по истории философской и обще-
 ственно-политической мысли народов СССР, 1955, т. 1,
 стр. 512.

377-րը ուր հյստոն նկարագրը ճանրտահրն շարժը լծոտ.
 Եւրտո նկարոն սըրշար թոհոցնցնոն տոտնցնոն յո
 յո յոն ըմտոն ընդը, յո մը ճանրոնցնոն սամոնցնոն
 ճանրտահրն յանոնցնոն, - ընոնցնոն ըմոնցնոն.
 Ե. յնցնոն ըմոնցնոն - "Յնցնոն ընոն մոնցնոն թոհոցնոն
 Երնոն" ընոնցնոն մոնցնոն ըմոնցնոն ոնոնցնոն, հոն
 յնցնոն մոնցնոն յնցնոնցնոն յնցնոն թոհոցնոն հոն ոն-
 ցնոնցնոն. "Если автор, - յնցնոն ըմոնցնոն, - не намерен
 входить в рассмотрение народной жизни, рассказывая дела
 своего героя; если он хочет представить исторического
 деятеля одного на первом плане, а все остальное считает
 только принадлежностями второстепенными, аксессуарами, суще-
 ственно не нужными; в таком случае он может составить
 хорошую биографию своего героя, но никак не историю".¹

ըմոնցնոն նկարոնցնոն ճանր մոնցնոն յո սըրշար թոհոց-
 նոնցնոն ընոնցնոն, յո մը Եւրտոն նկարոնցնոն յնցնոն. "История
 занимается людьми, - ընոնցնոն ոնոն, - даже и великими, толь-
 ко потому, что они имели важное значение для народа или
 для человечества".²

ընոնցնոն սոնոնցնոն հոն հոնցնոն ընոնցնոն ըն-
 ցնոնցնոն ընոնցնոն հոն ոնոնցնոն մոնցնոնցնոն սոնոնցնոն-
 ոն. յո մոնցնոնցնոնցնոն նոնցնոն ճանրոնցնոն մոնցնոնցնոն
 ընոնցնոն սամոնցնոնցնոն սոնոնցնոն ընոնցնոն սոնոնցնոն
 ընոնցնոնցնոն ընոն.

մոնցնոնցնոնցնոն ընոնցնոնցնոն ընոնցնոն հոնցնոն-

1 Н. Добролюбов, Полн. собр. соч. т. III, стр. 120

მეფის მფრინველებში. საზოგადოებრივი ცხოვრების მოვლენების ახსნისას ჩვენნი მეფისკი უღირსობის უნაღება გაამახვილოს ეკონომიური ურთიერთობებზე, როგორც ძირითად ურთიერთობებზე. ისევე როგორც აღამიანური ბუნების გადაშენებულ პირობას მადვირად უნდა მოთხოვნილება წარმოადგენს, ძირითადი საზოგადოებრივი მოთხოვნილებაა მადვირად უნდა საზოგადოებრივი მოთხოვნილება და პირველ რიგში მშრომელ მასების მოთხოვნილება. მშრომელი მასები, — წერდა ჩვენნი მეფისკი, — წარმოადგენენ პროგრესის მამოძრავებელ ძალას, მიუხედავად იმისა, რომ ისინი დაბრუნებულნი არიან ფეოდალური და ბურჟუაზიური წყობილებით. ჩვენნი მეფისკი ამტკიცებდა, რომ ძლიერი მხარე ის მისწრაფებანი, მყარია ის დაწესებულებანი, რომლებსაც მხარს უჭერენ მშრომელი მასები. იგი გაბატონებული ბურჟუაზიური სოციალიზმისა და ისტორიოგრაფიის ძირითად ნაკვალავს სწორედ უფროსების მადვირად უნდა პირობების უგულებელყოფაში ხედავდა. ხორც მადვირად უნდა პირობები თამაშობენ " едва-ли не первую роль в жизни, составляющих коренную причину почти всех явлений".¹

ვ.ი. ლენინი ჩვენნი მეფისკის წარმოებების შესახებ წერდა, რომ ეს წარმოებები კლასობრივი ბრძოლის სურისკვეთებით არის გამსჭვალული. იგივე ითქმის დობროუბოვის შესახებაც. იგი ჩუბი რევოლუციონერი დემოკრატიებიდან ყველაზე ნათად ჩვენნი მეფისკიმ და დობროუბოვმა გამოხატეს მშრომელი მასების, კერძოდ გლეხების რევოლუციური ბრძოლის მნიშვნელობა თვითმყარობის დამხობაში. როგორც თანმიმდევარი რევოლუციონერი

დემოკრატებიც ღობრულუბოვი და ჩეჩნიშვესკი ააშკარავებდნენ
 ღიბერაღებს, რომღებიც მალარდარღოვანი სიყვევბით დაპარაკო-
 ბენ აღამიანის მალარ მისწრაფებებზე, მწეობრივ წომებზე,
 ხოლო საქმით ხარხის ინფერესების წინააღმდეგ გამოღიან, მოით-
 ხოვენ ჩეფორმებს და ხარხის მასების აქციოვობისა ემინიანთ.
 "თანმიმდევარი დემოკრატებიც ღობრულუბოვი და ჩეჩნიშვესკი, -
 წერდა ღენინი, - სამარტიღანად დასყინოღნენ ღიბერაღებს ჩე-
 ფორმიზმის გამო, რომღებსაც მუღამ სარჩულად ეღოთ მისწრაფება
 მასების აქციურობის შეკვეყისა და შემამუღეთა პრივიღეგი-
 ბის წაწიღის შეწარჩუნებობისა, ჩოვორც, მაგალითად, გამოყიღვა
 და სხვ."¹

წინააღმდეგ სოყიარ-უჯოპისყვობისა, რომღებიც მწრომერ
 მასებში ვერი ხეღავღნენ საზოგადოების აქციურ გარღამქმწერ
 ძარას, ჩუსი ჩეკოღუყიონერი მოამჩოვწებოთ თვიღღნენ, რომ
 მხოლოდ მწრომერ მასებს, კერიძოდ, გღეხობას შესწევს უწარი
 დაამხოს ძვეღი საზოგადოებრივი წყობა და შექმწნას ახარი.
 ბერიწსკი წერდა, სოყიარღმმში გადასვიღა გადაციღიარღების გა-
 რემე შეუძღებღიანთ.

ღობრულუბოვი აკრიციკებს დასავღეთ ევროპის სოყიარ -
 უჯოპისყვობს, რომღებიც პროღეფარიიაციში |პროღეფარიიაცს ღობრო-
 ღუბოვი უწოდებს მწრომერ აღამიანს საეჩოღ - ა.მ. | ხეღავღ-
 წენ მხოლოდ ფანჯურ მასას, პასიურ მსხვერპღს. დაბერავებუღი
 მასებო, მათი გავგებოთ, დამოკიღებუღი არიან ყალვეუღი გამო-
 ჩენიღი პიროვწებებოთ კეთიღგანწრახურ ინიყიაცივაზე.

მშრომელი მასების შემოქმედებითი ძალებისადმი რწმენა, რწმენა იმისა, რომ ხალხებს შესწევთ უნარი აქტიური მონაწილეობა მიიღონ სახელმწიფო მმართველობის სისხფემაში განასხვავებს რუს ჩვეულებრივ მოქალაქეებს მარქსისტული სოციალიზმისაგან. მშრომელ მასებს, აღნიშნავდა ლობჰოლუბოვი, უფლება აქვთ არა მარტო აქტიური მონაწილეობა მიიღონ საზოგადოებრივ ცხოვრებაში, არამედ ახალი საზოგადოებრივი ორგანიზაციის შექმნის უნარიც გააჩნიათ. მისი აზრით, მხოლოდ დემოკრატიული რესპუბლიკაა ისეთი წყობა, რომელიც ხელს შეუწყობს ხალხის მასების ყოველგვარი ინიციატივისა და ნიჭის გაშლას.

ღიღი რუსი ჩვეულებრივი დემოკრატები საბოლოოდ მანის უფროსი სოციალიზმის თვალსაზრისზე იღვწენ. მათ ვერ მანახებს პროლეტარიატი, ის ერთდერით ჩვეულებრივი ძალა, რომელსაც შესწევდა ძველი წყობილების დამხობის და ახლის შექმნის უნარი. მაგრამ ჩვეულებრივი დემოკრატების უფროსი სოციალიზმი განსხვავდება დახვედრთ ვერსის უფროსების შეხედულებებისაგან, კერძოდ მათი სოციალისტური იდეები შერწყმული იყო ჩვეულებრივი იდეებთან. ძირითადი განსხვავება, რაც ამ ორ მიმდინარეობას შორის არსებობდა, ეს იყო ის, რომ რუსი მოაწილეები კლასობრივი ბრძოლის თვალსაზრისზე იღვწენ. აქვე უნდა შევნიშნოთ, რომ ჩვეულებრივი დემოკრატებს და კერძოდ ლობჰოლუბოსა და ჩერნიშევსკის არ მოუყიათ და არც შეეძლოთ მოეყიათ კლასთა ბრძოლის დამთავრებულ თეორია. ეს ამოყანა პროლეტარიატის ბედადებმა მარქსმა და ენგელსმა შეასრულეს. ჩვეულებრივი დემოკრატების დამსახურება იმამი მდგომარეობებს, რომ ისინი დამავრე მასას თვითმპყრობელი წყობილების წინააღმდეგ ბრძოლისაკენ მოუწოდებდნენ.

რუსი რევოლუციონერი დემოკრატების ფილოსოფიური და სოციალ-
პოლიტიკური იდეები შეიტვისებს და განავითარებს ჩვენს ქვეყნის
სხვა ეროვნებების პროგრესულად მოაზროვნე მწერლებმა, მეცნიე-
რებმა, საზოგადო მოღვაწეებმა. სწორედ ბელინსკის, გრუშენის,
ჩერნიშევსკისა და ლობოლუბოვის სახელობაზე ირადიციულებზე აღი-
ზარდნენ ქართული განმანათლებლები - ი. ჭავჭავაძე, გ. წერეთე-
ლი, ნ. ნიკოლაძე და ბერი სხვ.

ქართული საზოგადოებრივი, რუსი დემოკრატების კვლევებზე
იბრძოდნენ მეცნიერებაში იდეალიზმისა და მისტიკის წინააღმდეგ,
ლიბერალიზმსა და ხელოვნებაში რეალიზმის და მკვიდრებისათვის,
საზოგადოებრივი უსიყვარულის პროგრესული განვითარებისათვის.

ი. ჭავჭავაძე, გ. წერეთელი, ნ. ნიკოლაძე და სხვ. მძაფრ
იდეოლოგიურ ბრძოლაში აწვითებდნენ მათგანობის ფილოსოფიურ მიმართუ-
ლებას, და მოწინავე საზოგადოებრივ-პოლიტიკურ აზრს კონკრეტულ
ისტორიულ პირობებთან შეფარდებით. ქართული საზოგადოებრივი
უბედის ისტორიული დამსახურება იმაში მდგომარეობს, რომ მათ
რუს რევოლუციონერი დემოკრატებთან ერთად და რუსეთის სხვა ეროვნ-
ების მოწინავე წარმომადგენლებთან ერთად წამოაყენეს და გა-
დაჭრეს მთელი რიგი უმნიშვნელოვანესი თეორიული და საზოგადოებ-
რივ-პოლიტიკური საკითხები.

როგორც უნდა იცოდეთ, XIX საუკუნის 60-70-იანი წლების საქართ-
ველში საზოგადოებრივი უსიყვარულის ძირითად საკითხს ეროვნული
განთავისუფლების საკითხი წარმოადგენდა. მაგრამ ეს იმას როდ
წინააღმდეგ, რომ იგი დამოუკიდებელი იყოს, ეს საკითხი დაკავში-
რებულია სოციალური განთავისუფლების, "შრომის ახსნის", რო-
გორც იცოდეთ, იმად დაქვემდებარებით. ეროვნული და სოციალური

მოგვივების ერთიანობა წარმოადგენს ქართველი მოაზროვნეების მოღვაწეობის ძირითად დამახასიათებელ ნიშანს. ერთნაირი საკითხის პირველ პლანზე წამოწევა გამომწვეული იყო ობიექტური პირობებით: საქართველო დამონებულ მდგომარეობაში იყო და რუსეთის კოლონიას წარმოადგენდა. აქედან გასაგებია ქართველი დემოკრატების მოღვაწეობის ასეთი ხასიათი.

ილია ჭავჭავაძე პირველი იყო, რომელმაც გააჩაღა პოლიტიკური და რევოლუციური ბრძოლა წარმომისა და ბავშვობის წინააღმდეგ 60-იანი წლების საქართველოში. თავის მრავალმხრივ მოღვაწეობაში იგი ხარხისა და უპირველეს ყოვლისა გლეხობის სახელით და მისი ინტერესების დასაცემად გამოდის. 1883 წელს "ივერიაში" ი. ჭავჭავაძე წერდა: "ხარხი, უბრალო გლეხობა - ეს უმრავლესობა ქართველებისა, [არის] სული და გული ჩვენის ერთნაირის იმედებისა". იგი თვლიდა, რომ ვინაიდან გლეხობაა ქართველი ერის საუკეთესო ფრაქციების მავარებელი, ამიტომ ისაა ძირითადი ძალა, რომელსაც შეხსნევს წარმომის კოლონიური რეჟიმის დასხობისა და თავისუფლების მოპოვების უნარი.

ი. ჭავჭავაძე დიდ თანაგრძნობას უწევს იმ დროს მსოფლიოს მთელ რიგ ქვეყნებში წარმოებულ ერთნაირ-განმათავისუფლებელ მოძრაობას. იგი ექომაგება კუბელი, ჩეხი, კუნძულ კრივის ხარხების ბრძოლას ერთნაირი დამოუკიდებლობისათვის.

მსგავსად ყველა მარქსადმიერი სოციალოგისა და ინტელიგენტისა, ი. ჭავჭავაძეც ინტელიგენტის ახსნის დროს საბოლოოდ იღვარისცურ თვარსაშინისზე დვას-ინტელიგენტის მამოძრავებელ ძალად ყოფნას, შეყვნიერებას თვლის. მაგრამ ეს სრულიად არ ნიშნავს, რომ მას არ შეეძლოს მთელი რიგი დებულებების სწორი შეყვნიერული გადაწყვეტა. როგორც შემთავისუფლებელ, ეს ითქმის პირველ

ყოველსა ხალხის მასების როლის საკითხის გადაწყვეტის დროს.
 და. ერისთავისადმი მიწერილ წერილში ილია წერს: "ამ ამხრელია"
 ცვათვი გამაძრო. ისჯორიურ ნაწილზედ შევდგე და ერთი ბოჯი წინ
 ვერ წავუღი... ეს ოხერი ჩვენი ისჯორია... მარჯო ომების და
 შეფუების ისჯორია, ერი არსადა სჩანს. მე ვი ისეთ აგებულე-
 ბის აღამიანი ვარ, რომ შეფუებისა და ომების სახე არ მიშინდავს
 ხორცი. საქმი ხალხია და ხალხი ვი ჩვენს ისჯორიაში არა სჩანს.
 ვწუხვარ და ვღრვინავ და განკითხვა არსაით არის"¹. სწორედ
 აქედან გამომდინარეობს ჭავჭავაძის მაცერი ილიასტყერი ფენდენცია
 ისჯორიური მოვლენების ახსნისას.

ენის შემქმნელად, მის დამფუძნებლად ი. ჭავჭავაძეს ხალხი
 შიარნია. "ენის დამფუძნებელი ხალხია"- აღნიშნავდა იგი. ახალი
 სარიცხიანობა ქართული ენის შემქმნის ძირითად პირობად იგი
 სწორედ ხალხურ ენას თვლის: ქართულ ენაში პოეტი ხედავდა ხალ-
 ხის სასიყმყმლო ძალას, კულტურის საფუძველს.

ი. ჭავჭავაძის აზრით, შეყნობა და ხელოვნება ხალხის
 ყმობის გამომხატველია, იგი ხალხის კუთვნილებაა. პრესის
 ძირითად მიზანს ილია მშრომელებში სწავლა-განათლების, შეყ-
 ნობის დაწერვაში ხედავდა. "არის დრო და საშოგადობა, -
 წერდა ილია, - როცა ჟურნალგაზეთობა, განსაკუთრებით თუ არა,
 უმთავრესად მაინც მარჯო მას მისდევს, რომ აღზარდოს საშოგა-
 დობის ჭკუა და გონება, გაუწმინდოს აზრი და გრძნობა, ააღორ-
 ძინოს საშოგადობის თვითმოქმედებითი ძალა და ხალხის თვით-
 ყმობისა"².

1 ი. ჭავჭავაძე, წერილები, სოხუმი, 1949, გვ. 35.

2 ი. ჭავჭავაძე, თხზ., ტ. 9, გვ. 18.

მეფარ სანდუყრე სო აზრს ავითარებს გ. წერეთელი ისტორიაში ხარხის მასებისა და პიროვნების შესახებ თავის შეხედულებებში. წინააღმდეგ სუბიექცივიზაციებისა, რომლებსაც ისტორია უარყოფდა და მოჩინოვებდა პიროვნებათა ნება-სურვილის განხორციელებად მიიჩნედათ, გ. წერეთელი ამოვიყვებს ყოველი ისტორიული მოვლენის ცხოვრების პირობებით, ობიექციური პროცესებით გაპირობებულობას. "ცხოვრების პროგრესი, - წერს იგი, - წარმოადგენს ყოველთვის თვითონ განკვარავს გზას და ვინც ამ გზას /ბრძოლით/ მიჰყვება... მიუხილებლად ახალი ცხოვრება მისკენ იზამს პირს"¹. გ. წერეთლისათვის საზოგადოების ისტორია არა შეფუებისა და კანონმდებლების ისტორიაა, არა შედგება აღმართების, ხარხის მასების ისტორიაა. ისტორიოგრაფიის საგანია "ერის ფესვებისა და ძიების ცხოვრების მიმდინარეობა". ხოლო ისტორიაში პიროვნება იმდენად მნიშვნელოვანი, რამდენადც სწორად განგებს ხარხის ინფრესებს და საზოგადოებრივი მოძრაობის მოთხოვნილებებს.

ნ. ნიკორაძე საზოგადოებრივი მოვლენების ახსნის დროს უარყოფდა შემთხვევებში და კერძო ისტორიაში მასებისა და პიროვნების როლის შეფასებისას, მძლავრად ამოქავეებს საზოგადოებრივი ცხოვრების მატერიალისტურ გაგებას. ბუნებასა და საზოგადოებაში, ამოვიყვებს იგი, არსებობს ობიექციური კანონ-მომიერება. აღმართის ბედნიერების საწინააღმდეგო ამ კანონ-მომიერებათა შედეგება. "თვითონ კაცთა თავის ბედის გამწყობი, - წერდა, ნ. ნიკორაძე, - თუ იმან განგო ბუნების თვისება და ამ თვისების შესაფერად განმართა ცხოვრება, ის ბედნიერი იქნება. სანამ ამას არ მოახერხებს, საბრძოლო და გაჭირვებულ

¹ სივრცე აღებულია მ. გაფინდაშვილის წიგნიდან - გ. წერეთლის მსოფრმხედვებში, 1955, გვ. 236.

მდგომარეობას ვერ სცილდები¹. აქ გაცდარებულნი ბუნებისა და
საზოგადოების ვარდაქმნის ბრწყინვალე აზრნი. მაგრამ აღნიშნული
აზრნი ნ. ნიკოლაძეს თანამიმდევრულ რევოლუციურ დასკვნამდე
ვეღარი მიჰყავს. მისი აზრით, დრომოჭმული საზოგადოებრივი ურთი-
ერთობების შეყვლა იდეალური, სამართლიანი საზოგადოებით შესაძ-
ლებელია დემოკრატიულ-პრემანური იდეების პირობა განდით, ხარბში
განათლების შეყვანით.

ნ. ნიკოლაძე მკაცრად აკრიტიკებს იმ ისჯორიკოსებს, რომ-
ლებიც გამორჩენილ პიროვნებებს ისჯორიის მთავარ მემოქმედ ძა-
ლად ხაზავენ. პიროვნების ვერავითარი სიმშაგე, აღნიშნავს იგი,
სიმაშაყე, ეშმაკობაყ კი ვერ გამოიწვევს ხარბის მასების მოძ-
რაობას ისე, თუ ხარბში, ანდა უკიდურეს შემთხვევაში, მის უმ-
რავლესობაში, არ იმარება უკმაყოფილების ეტემენვები. მხოლოდ
მაშინ აქვს პიროვნების მოქმედებას დასი, როდესაც ხარბი
გაიგებს, რომ მის უკმაყოფილებასა და პიროვნების მოქმედებას
მორის არსებობს განუყრელი; ძირეული კავშირი.

როგორც შემოთ უკვე აღვნიშნეთ, ნ. ნიკოლაძეს თავისი მათერინა-
ლისური აზრებიდან არ გამოუყვანია რევოლუციური დასკვნა.
საერთოდ ქართვერ სამოყიანელებს ასეთი დასკვნები არ გაუკეთ-
ებიათ; ეს გასაგებოყაა, ვინაიდან, ჯერ ერთი, იმდროინდელ რუ-
სეთში და მით უმეტეს საქართვერლში არ არსებობდა მუშათა კლა-
სი, რომელსაც უნდა დაყრდნობდნენ ისინი და, მეორე, ქართვერი
განმანათლებლები მონყვეყილი იყვნენ გლახთა სვიქიური გამოსვ-
ლებისაგან. მიუხედავად ამისა, ქართვერი სამოყიანელების
სოყიარ-პოლიტიკურიმა შეხედულებებმა დიდი როლი შეასრულეს,
რადგან ამ შეხედულებებმა გაშარდეს ქართვერი ხარბის ეროვნული

1 ნ. ნიკოლაძე, რჩეული ნაწერები, ტ. 2, გვ. 41.

თვითმეგნება.

მართალია, დიდ რუს მოაზროვნე დემოკრატებს ბევრი პროგრესული შეხედულება ჰქონდათ ინტორიული მოვლენების ახსნის დროს, მაგრამ ისინი საზოგადოებრივი განვითარების კანონების გაგებისას ბოროტდაბოროტს იღვარისმის პოზიციებში იდგნენ: საზოგადოების პროგრესის ძირითად ძალად ყოფნას, განათლებას თვლიდნენ. მათი გაგებით, პროგრესი დამოკიდებულა იმაზე, თუ როგორი სრულყოფილი იქნება ყოფნა, რომელზედაც თითქმის დამოკიდებულა მრეწველობა, პოლიტიკა და, საერთოდ, ყველა საზოგადოებრივი მოვლენა.

ვ. ი. ლენინის სიტყვები გრესენის შესახებ ყველა რევოლუციონერი-დემოკრატზე ვრცელდება. გრესენი, ბერინსკი, ჩერნიშევსკი და ლობჩოვსკი მჭიდროდ მიადგნენ დიკტატორს და მათგან იმდენი ინტორიული მათგინარიზმის წინაშე.

ძირითადი მიზეზი, რამაც განაპირობა საზოგადოებაზე რუსი დემოკრატების იღვარისტური შეხედულება, მდგომარეობდა იმდროინდელი რუსეთის საზოგადოებრივი ურთიერთობების ანასაკვამ განვითარებაში, მათ კლასობრივ შეზღუდულობაში. ეს მით უმეფეს რთქმის საქართველოს საზოგადოებრივ ეკონომიური ურთიერთობებზე. მაგრამ მთავარი, რაც დემოკრატებმა და ქართველმა სამოყონერებმა დინახეს, ეს იყო ხალხი, მშრომელი მასები, რომლებიც საზოგადოებრივი უსოვრების ძირითად მამოძრავებელ ძალას წარმოადგენენ.

2. მარქსიზმის წარმოშობა და ისჯორიიანი ხარხის
მასხების რორის მესხნიერული ვადანყვევა

ახეული წლების მანძილზე იღწვოდა აღამიანის გონება საზოგადოებრივი მოვლენების ვადებისა და ახსნისათვის. კაცობრიობის ყველაზე საუკეთესო აღამიანები ეძებდნენ გზებსა და საშუალებებს მშრომელების ვანთავისუფლებისათვის სილადაკისა და ვაჭრებისაგან. მაგრამ ვიღრე არ იქნა მესხობილი საზოგადოებრივი ვანვითარების კანონები, სოციალიზმი ოყნებად, უძღურ უცოპიად რჩებოდა.

ისჯორიიანი ხარხის მასხების მესხნიერული ვადება მხოლოდ საზოგადოების ვანვითარების კანონზომიერების ვამოკვედვის საფუძველზე ვახდა შესაძლებელი.

მარქსამდელი სოციოლოგები და ისჯორიოგრაფები უძღურნი იყვნენ აეხსნათ ისჯორიის კანონზომიერებანი. ეს ვასავებიყაა, ვინაიდან მათთვის ამოსავალი პუნქცი იყო ცხოვრების იღვალური მხარე - საზოგადოებრივი ცნობიერება და მისი ყვლილება მიარინდათ საზოგადოებრივი ყოფიერების ვანმსაზღვრელად.

იღვნენ რა იღვლისყურ პოზიციებზე, ყოდაღური არისჯორიაციის, მსხვილი და წერილი ბურჟუაზიის იღვლოგები სთვლიდნენ, რომ ცნობიერება, გონება, პოლიციკური, წნეობრივი, რელიგიური და სხვ. იღვები წარმოადგენენ საზოგადოების ვანვითარების მამოძრავებელ ძალას.

ერთ-ერთი ძირითადი მიზეზი, რომელმაც წარმოშვა იღვზიანი მის შესახებ, თითქოს იღვები მართავენ სამყაროს, იმაში მდგომარეობს, რომ ბუნებისაგან ვანსხვავებით, სადაც ბრმა, სციქიური ძალები ვაცნობენ, საზოგადოება წარმოადგენს ცნობიერებით.

დაჯილდოებულ ადამიანთა მოქმედების ასპარეზს. "აქ არაფერი
ხდება შეგნებულ განზრახვის, სასურველი მიზნის ვარაუდ"¹.
სწორედ მოვლენების მედანიური განხილვის შედეგად იქმნება მთა-
ბეჭდილება, რომ ისტორიის მსვლელობას განსაზღვრავს დიდი პი-
როვნებების ნება-სურვილები, მიზნაფებები, რომ ისტორია - ეს
არის შემთხვევებისა და პირობების უწყობილო, ქაოტური თავ-
მოყრად, ადამიანთა უაზრო ძაღლობისა და დაბნეულობის ჯაჭვი,
სადაც აღვილი არა აქვს ობიექტური აუცილებლობა. მაგრამ თუ
გადავხედავთ საზოგადოების განვითარების ისტორიას დავინა-
ხავთ, რომ ადამიანთა მოღვაწეობის შედეგები ხშირ შემთხვევა-
ში არასასურველი იყო, რაც იმაზე მეტყველებს, რომ იგი ქმ-
ედებები / დამოკიდებული არ არის ადამიანთა ნება-სურვილებზე,
არამედ განსაზღვრულია სრულიად სხვა მიზეზებით. სწორედ ეს
მიზეზებია მავრიანური მიზეზები, რომლებიც "ხალხთა დიდ
მასებს, მთელ ერებს და თვითველ ერში კიდევ მთელ კლასებს
ამოძრავებს"².

წარმონიკები ქიხილოვსკი და სხვ. / და ნეოკანტონელები
ქინდელბანდი, რიკერცი და სხვ. / ამტვიცებდნენ, თითქოს სა-
ზოგადოების განვითარება არავითარ კანონს არ ემორჩილება, ვი-
ნაიდან აქ მოქმედებენ "თავისუფალი ნებისყოფის" მექანიკა ადა-
მიანები და ამიტომ შეუძლებელია ისეთი კანონების შექმნა, რომ-
ლებიც ადამიანთა ნებისყოფისაგან დამოუკიდებლად იარსებებენ.
მარქსიზმ-ლენინიზმის კლასიკოსებმა ბუნებისა და საზოგადოე-
ბის მეცნიერული ანალიზის საფუძველზე გვიჩვენეს, რომ მიუ-

1 კ. მარქსი, ფ. ენგელსი, რჩეული ნაწარები, ტ. 2. გვ. 470.

2 იქვე, გვ. 472.

ხედავად განსხვავებისა, რომელიც არსებობს ბუნებასა და საზოგადოებას შორის, ამ |განსხვავებას - ა.მ. | " არ ძალუძს შეყვაროს ის ფაქტი, რომ ისტორიის მსვლელობას შინაგანი ზოგადი კანონები განაგებს"।

მარქსის ფურცელმა ფილოსოფიამ ნათლად დაასაბუთა, რომ მხოლოდ ობიექტური კანონობიერებაა შექმნილია ქმნის შექმნიერებას. შემთხვევითი არ არის ის, რომ მარქსამდე არ არსებობდა ნამდვილი შექმნიერება საზოგადოების შესახებ. მარქსი მამამ შექმნიერულად დაამტკიცა, რომ საზოგადოების განვითარების საფუძველს წარმოადგენს ყველაზე უფრო წინაშეების წესები. ისტორიული განვითარება უპირველეს ყოვლისა ეს არის ბუნებრივ-ისტორიული პროცესი. ეს იმას ნიშნავს, რომ, ჯერ ერთი, საზოგადოების განვითარება ექვემდებარება აუცილებლობას, კანონზომიერებას და, მეორე, საზოგადოების განმსაზღვრელი კანონები ობიექტური ხასიათს ატარებენ; ისინი აღაშენებენ ყნობიერებისა და ნებისყოფისაგან დამოუკიდებლად არსებობენ. ამასთან ეს კანონები განსაზღვრავენ აღაშენებენ ყნობიერებასა და ნებისყოფას, მათ მოღვაწეობას.

ისტორიის მსვლელობა მათელო, რომ საზოგადოებრივი პროცესების წარმოშობა და განვითარება გაპირობებულია არა შემთხვევითი მიზეზებით, არა მერ შინაგანი, აუცილებელი კანონებით. საზოგადოებრივ-ეკონომიური ფორმაციების შეყვლა, პირველყოფილი - თემური წყობილებიდან მონათმფლობელი წყობილებამდე, მონათმფლობელიდან - ფეოდალურამდე, ფეოდალურიდან - კაპიტალიზმურიმდე და ბოლოს, კაპიტალიზმურიდან სოციალიზმამდე გადასვლა - ყველა ეს მოვლენა შემთხვევითი კი არ არის, როგორც ფიქრობენ ბუნებაშიური სოციალიზმები, არა მერ მკაცრი კანონზომიერებაა, რომ

მერცხე იმაში მდგომარეობს, რომ წარმოების წესში მომხდარი ცვლილებები აუცილებლად იწვევენ საზოგადოებრივი წყობილების შეცვლას.

ამოსავალი პუნქტი, რომელმაც სამ უაღრესად მისცა მარქსიზმ-ლენინიზმის ფუნდამენტებს მეცნიერულად გაერკვიათ სოციალ-გოის უღივანი და ამასთან ურთულესი პრობლემა - საზოგადოებ-რივი განუითარების კანონზომიერებების პრობლემა - არის საზო-გადოებრივი უფიქრებისა და საზოგადოებრივი ცნობიერების ურთიერთობის საკითხის მათემატიკური გადაწყვეტა. "აღამიან-თა ცნობიერება კი არ განსაზღვრავს მათ უფიქრებას, არამედ, პირიქით, მათი საზოგადოებრივი უფიქრება განსაზღვრავს მათ ცნობიერებას" - წერდა ვ. მარქსი.

იხუმრიის იდეალისტური გაგება გამომწე უური იყო ბუნებისა და საზოგადოების მოვლენებისად მი შევადიშვიკური მიღგომით. შევადიშვიკური, განყენებული პრინციპი "ან-ან" გურისხმობს, რომ საზოგადოებაში, ისევე როგორც ბუნებაში, არ არსებობს მოძრაობა, თვისობრივი ცვლილებები, დაპირისპირებული პროცე-სები, რომ იგი წარმოადგენს შემთხვევითი, ერთმანეთისაგან იზორირებული მოვლენების თავმოყრას.

მარქსისებრად ფილოსოფიამ დაძლია ძველი ფილოსოფიისა და სოციალგოის ძირითადი ნაკლვანებანი: იდეალიზმი, შევად-იშვიკა და ვადაქსია იგი ბუნების რევოლუციურ-გარდაქმნელ მძლავრ ძალად.

საზოგადოების იხუმრიაზე დიარქვიკური მათემატიკის მიყენებით, მარქსიზმ-ლენინიზმის კლასიკოსებმა შექმნეს იხუმრიული მათემატიკის-მწყობრი მეცნიერება აღამიანთა

1 ვ. მარქსი, პოლიტიკური ეკონომიის კრიტიკისათვის,
1953, გვ. 10.

საზოგადოების განვითარების კანონების შესახებ. "მარქსმა და ენგელსმა შექმნეს ახალი ფილოსოფია, რომელიც თვისებრივად განსხვავდება ყველა წინანდელი, თუნდაც პროგრესული ფილოსოფიური სისტემისაგან¹.

მარქსისა და ენგელსის მიერ ისჯორიის მაცერიალისტური გაგების აღმოჩენა წარმოადგენდა რევოლუციურ გადაცრილობას საზოგადოების ისჯორიის შესახებ შეხედულებებში. უაღრესად დიდ მნიშვნელობას აძლევდა რა ამ აღმოჩენას, ღენიწი წერდა: "ისჯორიის მაცერიალისტური გაგების აღმოჩენამ, აწ უფრო სწორად, მაცერიალისტების თანმიმდევრულმა გაგებამ, გაუჩყლებამ საზოგადოებრივ მოვლენათა სტერომე მოსჯო წინანდელი ისჯორიული თეორიების რწი მთავარი ნაკლი: ჯერ ერთი, ისინი უკეთეს შემთხვევაში იხილავდნენ ადამიანთა ისჯორიული მოღვაწეობის მხორღიღური მოცოვებს, ისე რამ არ იკვლევდნენ; რა იწვევს ამ მოცოვებს, ვერ ხედავდნენ ობიექტური კანონზომიერებას საზოგადოებრივ ურთიერთობათა სისტემის განვითარებაში, ვერ ამჩნევდნენ ამ ურთიერთობათა ტესვებს მაცერიალური წარმოების განვითარების ღონეში, მეორე, წინანდელი თეორიები არ მოიყავდნენ სწორედ მოსახლეობის მასების მოქმედებას, მაშინ როღესაც ისჯორიულმა მაცერიალისტებმა პირველად მოგვცა შესაძლებლობა ბუნებრივისჯორიული სიშუსტით გამოვიკვლიოთ მასების ცხოვრების საზოგადოებრივი პირობები და ამ პირობების ცვლილებაწ².

სწორედ მარქსიზმის გენიალური აღმოჩენით — "ბუნუნაბიული საზოგადოების აწაცომია პოღიციკური ეკონომიაში უწდა ვეძოთ!"

1 ა.ა. ჟღანოვი, სიყვავა აღექსანდროვის წიგნის შესახებ გამართული სესიუნიამე, 1953, გვ. 8.

2 ვ.ი. ღენიწი, მარქსი, ენგელსი, მარქსიზმი, 1948, გვ. 18.

ნსჯორიული მეყნიერება პირველად იქცა ჭეშმარიტ მოძღვრებად სა-
ზოგადოების შესახებ. აი ერთდღით ამოსავალი, რომელიც იძლევა
ნსჯორიაში ხალხის მასების როლის დასაბუთების მეყნიერულ სა-
ფუძვლებს

შბოლო მარქსიზმმა მოგვცა მშრომელი მასების როლის თეო-
რიული და პრაქტიკული გადაწყვეტის გასაღები.

ჯერ კიდევ თავის აღნიშნულ ნაშრომში "შეგების სამართ-
ლის ფილოსოფიის კრიტიკისათვის. შესავალი", იძლევა მარქსი
მასების როლის, საზოგადოების ამ მამოძრავებელი ძალის, შენია-
ლურ განსაზღვრას. ამის შესახებ ღენინი მიუთითებდა, რომ აღ-
ნიშნულ ნაშრომში "მარქსი უკვე გამოიღო როგორც რევოლუციონერი,
რომელიც აცხადებს "ყოველივე არსებულის უღმობედ კრიტიკას",
და კერძოდ "იარაღის კრიტიკას", და რომელიც მიმართავს მასებსა
და პროლეტარიატს"¹. სურვირს სანყისებს, როგორც საზოგადოების
ნსჯორიის მამოძრავებელ ძალას, მარქსიზმმა დაუპირისპირა მაცე-
რილისტური დებულება მაცერილური ძალის განმსაზღვრელი როლის
შესახებ და ამით საბოლოოდ გადაუდგა მთელ ძველ ფილოსოფიას,
რომელიც ყვირდა ყოველი სოციალური ამოყანის გადაწყვეტას
ყნობიერების შეყვის, მისი სრულყოფის გზით. "კრიტიკის იარაღს,
რასაკვირველია, არ შეუძლია იარაღის კრიტიკა შესყვალს, - ნერ-
და მარქსი. მაცერილური ძალა ისევ მაცერილური ძალითვე უნდა
დაეყნოს, მაგრამ თორიაც მაცერილურ ძალად იქცევა, როგორც კი
იგი მასებს დაეუფლება"². |საზგასმა ჩვენია|.

1 ვ.ი. ღენინი, თხზ., ვ. 21, გვ. 40.

2 ვ. მარქსი, შეგების სამართლის ფილოსოფიის კრიტიკისათვის.
შესავალი, 1947, გვ. 15.

იხუმრიური მაცენიარღმშის ძირითადი ღებ უღებობიდან -საზოგადო-
 ლებო რივ უხუმრებაში მასების ვადამწყვევი როლის მესახებ -
 ვამოყვანეს მარქსმა და ენგელსმა პრორეფორმაციის, რეგორე
 ბურჟუაზიის მესაფრავის და ახალი საზოგადოების მემოქმედის
 იღება.

მარქსისა და ენგელსის "წმინდა რჯახის" მთელი ანტი მდგომ-
 მარგობს ძმები ბაურეზისა და ვამპანიის სუბიექტური სოციოლო-
 გიის ვანდერეზებაში და მარქსიზმის იმ ქუმმარვიღი ღებუღების
 დასაბუთებაში, რომ ხარხის მასები და უპირველეს ყოვლისა პრორ-
 ეფორმაცი ანის იხუმრიის ნამდვირი მემოქმედი. მარქსამდელი
 ფილოსოფიური სკოლები ნარმამდგენებო ბორეფობადაყ ვი თვიღ-
 ნენ საზოგადოებო ვანვითარებაში "მღაბოებო", "ბრბოს",
 რეგორე ისინი ხარხს, მმრამებებს უწოდებენ, მონანიღობას.
 ბაურევი ამჯიგებდა, რომ საზოგადოებო ვანვითარებაში ხარხის
 მონანიღობა პრორეგსს ვი არ იწვევს, არამედ, პირიქით, მავ-
 ნეაო. საფრანგეთს ბურჟუაზიური რევოლუციის სისუსტე, მისი
 აზრით, ვამონვეული იყო ამ რევოლუციამი მასების მონანიღობით.
 მარქსი ვი სწორედ სრულიად სანიწადმდგვოს მიუთითებდა. "იხუმ-
 რიური მოქმედების საფუძვლიანობასთან ერთად, - ნედა იგი, -
 მამასადამე, ვამზრდება იმ მასის მოყვრობაყ, რომლის ქმნიღ-
 ბასაყ იგი ნარმოადგენს". აქ მარქსის მიერ ვამოთქმულია
 ღრმა აზრი, სახეღობი, საზოგადოების პრორეგსურ ვანვითარე-
 ბასა და საზოგადოებო მოძრამბაში მასების მონანიღობას
 მორის დიარეფიკური ურთიერობის მესახებ.

მარქსი აღნიშნავდა, რომ სოციოლური მოძრამბა ვანისაზღვრება
 იმით, თუ რამდენად ღრმად ვამონაფავს იგი მასების ეკონომიურ

ინფერესებს. თუ იღებენ, რომლისთვისაც არიან მასები ჩაბმული მოძრაობაში, არ არის გამავრცელებული რეალური ეკონომიური ინფერესებით, თუ მოძრაობის ხელმძღვანელები თავიანთ პროგრამაში არ შეიცავენ მასების მოთხოვნილებებს, ასევე ხელმძღვანელებს არ ძალუძთ განჭვრიცონ ამ მოძრაობის შედეგ³ში.

რამდენადაც სწორედ ცოცხალი ადამიანი ქმნის ისტორიას, იბრძვის საზოგადოების პროგრესული განვითარებისათვის, ამდენად მოძრაობის ხელმძღვანელებმა მუდამ უნდა გაითვალისწინონ მასების აუცილებელი ეკონომიური ინფერესები, ვინაიდან თვით დიდი იღუპს, თუ კი იგი არ ეყრდნობა ეკონომიურ ინფერესებს და თუ იგი გამოყოფილია ამ "ინფერესებისაგან" - აუცილებლად შეიწყვეტს თავს. სოლო თუ პროგრამაში შევანილი იქნება მასების მოთხოვნილებები, მაშინ მძიმელებს შეუძლიათ განავითარონ მშვიობლიან პერიოდში არნახული ენერჯია და ინიციატივა.

ამ დებულებიდან ეწინააღმდეგება გამოიყვანა ვენიციური დასკვნა რეპრესიული ეპოქებში მძიმელები მასების ენერჯიისა და აქტივობის გაასკვეფბური შრიის შესახებ.

მარქსიზმ-ლენინიზმი გვახსენავს, რომ საზოგადოების განვითარების მთავარ, განმსაზღვრელ ძალას წარმოადგენს მაცერნიაციური მოვლათის წარმოების წესი. წარმოების წესის ყვადღებამაშვა და მოკიდებური მთელი საზოგადოებრივი წყობილება. წარმოების წესის ძირითად, აუცილებელ ელემენტს, მხარეს წარმოადგენს ადამიანები. ადამიანის ვარემე შეუძლებელია წარმოება საერთოდ. ამასთან წარმოების პროცესში ადამიანები შედიან მათი ნებისყოფისაგან და მოუკიდებელ, ვარკვეულ წარმოებით ურთიერთობებში, რომელ^ბს წარმოადგენენ ობიექტუალად არსებულ მაცერნიაციურ ურთიერთობებს. ამ ურთიერთობების ერთობლიობა შეადგენს საზოგადოების ეკონომიურ საფუძვლს, რეალურ ბაზისს. რადგან წარმოების

პროცესის, მავრიკილური დოვლათის წარმოების ძირითად ძალას ხარბი წარმოადგენს, აქედან ნათელია, რომ ისჯორიკა არის არა გამოჩენილი პიროვნებების, დიდი აღაშიანების ბომგრაფია, არა-მედ-მშრომელი მასების ისჯორიკა.

მარქსამედელ სოციოლოგიაში პიროვნების როლის საკითხის არასწორი დაყენება და გადაწყვეტვა გამოწვეული იყო უპირველეს ყოვლისა იმით, რომ ეს საკითხი განხილული იყო ხარბის მასების საკითხისაგან მოწყვეტით და ხშირად უპირისპირებოდა კიდევ მას.

✓ მარქსიზმ-ლენინიზმის კლასიკოსებმა ნათლად გვიჩვენეს, რომ აღაშიანის საფრთხე და დიდი ისჯორიკული პიროვნების საკითხი კერძოდ შეიძლება სწორად იქნას გაგებულნი მხოლოდ და მხოლოდ ისჯორიკაში მშრომელი მასების როლის სწორი დაყენებისა და გადაწყვეტვის საფუძველზე. უკუაგლებს რა გამოჩენილი პიროვნებების ყოვლისშემძლეობის შეხახვებ იდეალისტური ცნულებებებებს, მარქსიზმი ამავე დროს აღიარებს ცალკეული პიროვნებების, გამოჩენილი მოღვაწეების ინისუიაციონის უდიდეს მნიშვნელობას. გერმანელ მწერარ ეშილ დუდვიგთან საუბარში ი.ბ. სვადინი ამბობდა: "მარქსიზმი სრულიადაც არ უარყოფს გამოჩენილი პიროვნებათა როლს, ან იმას, რომ აღაშიანები შექმნიან ისჯორიკას... სწორედ აღაშიანები შექმნიან ისჯორიკას. მაგრამ, რა თქმა უნდა, აღაშიანები ისჯორიკას შექმნიან არა ისე, როგორც მათ რაღაც ფანტაზია უკარნახებს, არა ისე, როგორც ეს მათ მოეპირიანებათ. ყოველი ახალი თაობა ხვდება გარკვეულ პირობებს, რომლებიც უკვე არსებობდა მშა სახით იმ მომენტში, რომელსაც ეს თაობა გარინდა. და დიდ აღაშიანებს მხოლოდ იმდენად აქვთ რაიმე ფასი, რამდენადაც მათ შეუძლიათ სწორად გაიგონ ეს —>

პირობები და მიხედნენ, თუ როგორ უნდა შეყვარონ ისინი¹.

"გმირებისა" და "ბროს" დაპირისპირებაში წარმოშვა პიროვნების კულტის ბურჟუაზიული და ნეოლიბერალური სრულყოფილი.

მარქსიზმ-ლენინიზმისათვის უცხოა ბურჟუაზიული პიროვნების კულტი. მარქსმა და ენგელსმა კრიტიკის ქარსეცხლში გააფარეს შემარსებელი პიროვნებების ანტიმეცნიერული შეხედულებები პიროვნების კულტის შესახებ და დაამტკიცეს, რომ საზოგადოების განვითარება არსებითად დამოკიდებულია მშრომელი მასების მოქმედებაზე: სწორედ ესაა ისტორიის მთავარი მიზანია. პიროვნების დიდი ბედები მთელ თავიანთ მოღვაწეობაში იბრძოდნენ პიროვნების კულტის ყოველგვარი გამოვლინების წინააღმდეგ.

მხოლოდ მარქსისტული მოძღვრების საფუძველზე გახდა ნათელი, რომ მშრომელი მასები, რომლებსაც მოძრაობაში მოჰყავთ წარმოების იარაღები, ქმნიან მაცერიალურ დოვლათს, წინ მიჰყავთ წარმოება, - წყვედრენ საზოგადოებრივ-ეკონომიური ფორმაციების ბედს, ამხობდნენ ძველ დომოქმურ საზოგადოებრივ დაწესებულებებს და ქმნიდნენ ახალს. მასების მოქმედება ყველგან და ყველა დროს წარმოადგენს გადაამწყვეტ ისტორიულ მოქმედებას.

ისტორიას არ ახსოვს ცოცხალი თუ ბევრად დიდი მოძრაობა, რომ მასში გადაამწყვეტი როლი მშრომელებს, ხალხის მასებს არ შეეხებოდნენ. მონების აჯანყება იქნება თუ გლეხების მოძრაობა ბაიონეტიზმის წინააღმდეგ, ანტიფეოდალური ბურჟუაზიული თუ ბურჟუაზიულ-დემოკრატიული - ყველა ამ მოძრაობაში ძირითადი ძალაა მშრომელი მასები.

იხტორიის ყველა მნიშვნელოვანი მოვლენა მშრომელთა მირიონობის მასების მოქმედებაზე და მოკიდებულნი. ის, რაც მშრომელები იხტორიის ნიშნულზე იყო მიმართული, აღრე თუ გვიან მარცხდებოდა და იხტორიის სარბიერს სტოვებდა. ყოველი მოწინავე, რომელიც ხარხის მხარდაჭერას პოულობდა, ყოველთვის იმარჯვებდა.

მშრომელ მასებს გადამწყვეტი რორი უკავიათ არა მარტო მარტორიორი ნარმოების სტორიში, არამედ საზოგადოებრივი ცხოვრების ყველა დარგში. ენა, როგორც აღა მიანთა შორის ურთორთობის საშუალება, შექმნილია ხარხის მიერ. ხარხმა შექმნა ეპოსი, სიმღერები, მღაპრები, თქმულებები. მშრომელი მასები მწერლების, მუსიკოსების, მხარტორების შემოქმედების შთამაგონებელი ძადა, აძრვს მათ თავისი ენის სიმღირრეს, თავის ეპოსს, სიმღერებსა და ყვევებს, თავისი მხარტორული შემოქმედების დაუშრევერ სიმღირრეს. მსოფრიოს დიდი კომპოზორები: ბეთხოვენი, გრინკა, შოპენი, რაიკოვსკი, ფალიაშვილი და სხე. თავიანთი შემოქმედების წყაროსა და საფუძვერს ხედავდნენ იმაში, რომ თავიანთ ნაწარმოებებში გამოეხატათ ხარხის სურისკვეთება, მისი ხასიათი, მწე-რევერებანი. გენიორი რუსი კომპოზორი გრინკა ამბობდა: "მუსიკას ქმნის ხარხი, ხორი რვენ, მხარტორებს, მხორე გადავავქვს იგი". "ყველა რვენ ხარხი ვართ და ყველაფერი კარგი, რასაც რვენ ვაკეთებთ, სახარხო საქმეა", წერილა ა. რეხოვი. ნაშვილი ხელონება ცოცხლობს მხორე ხარხური შემოქმედების საფუძვერზე. ხარხისაგან მონყვევილი ხელონება დასაღუპავადაა განწირული.

ყველაფერი ძვირფასი, რაც შექმნილა კაცობრიობას, შედგენილ მშრომელი მასების და მისი ნიჭიერი ნარმოადგენლების შემოქმედებითი შრომისა.

ყოველივე შემთქმულიდან შეიძლება დავასკვნათ, რომ საზოგადოებრივ განვითარებაში მშრომელი მასების როლის ერთდერით სწორი შეყენებულ გადაწყვეტას იძლევა ისტორიული მათერიალიზმი. მაგრამ საკითხის სწორი გადაწყვეტისათვის საკმარისი არ არის მხოლოდ თეორიული საფუძველი. ძირითადი, რამაც საბოლოოდ განსაზღვრა ამ საკითხის სწორი გადაება, ეს იყო ისტორიის ასპარეზზე რევოლუციური კლასის - პროლეტარიატის გამოსვლა. მხოლოდ პროლეტარიატი და ინტერესებუნი მშრომელი მასების როლის თანმიმდევრული გადაებით. პროლეტარიატი იბრძვის კაპიტალიზმის და ყოველგვარი ჩაგვრის, ექსპლოატორული კლასები და ექსპლოატაციის ყველა ფორმის წინააღმდეგ. დაპირისპირებულ კლასების გაათრებულმა ბრძოლამ გამოამჟღავნა ისტორიული განვითარების დაფარული მამოძრავებელი მიზეზები და ნათელი გახდა, რომ პოლიტიკური ბრძოლას საფუძვლად უდევს მათერიალური ინტერესების წინააღმდეგობანი: "თუ წინააღმდეგ ეპოქებში ისტორიის ამ მამოძრავებელი მიზეზების ქრეპარაკია ხარხის მასებზე - ა.მ. / გამოკვლევა თითქმის შეუძლებელი იყო, მივით, რომ მათი ურთიერთობა შედეგებთან დახლართულია, ჩვენმა თანამედროვე ეპოქამ ეს ურთიერთობა ისე გაამარტოვა, რომ შესაძლებელი გახდა საიდუმლოების ახსნა... რომ თანამედროვე ისტორიის მამოძრავებელი ძალა, განსაკუთრებით ორ დაწინაურებულ ქვეყანაში ამ სამი დიდი კლასის ქონათმფლობელური ანისტოკრატის, ბურჟუაზიისა და პროლეტარიატის - ა.მ. / ბრძოლასა და ინტერესთა შეჯახებაში მდგომარეობს".

მხოლოდ შეყენიერული მონაცემებისა და საზოგადოებრივი პრაქტიკის თეორიული განზოგადების, პროლეტარიატის რევოლუციური

ბრძოლის გამოსვლილების განზოგადების საფუძველზე გახდა შესაძლებელი ისტორიის იდეალისტური გაგების დაძლევა. ისტორიის საზღიერზე ახალი კლასის, პროდუქტივიზმის გამოსვლა მდე შეუძლებელი იყო მეცნიერული თეორიის შექმნა ხარხის მასების როლის შესახებ, ვინაიდან გაბაზონებული კლასების იდეოლოგები უნებლად ეკიდებოდნენ მშრომელებს. მათ ეძინოდათ ბოლომდე გამოყენებისათ ხარხის რევოლუციური ენერჯია და ინისიდაცია.

საერთო ისტორიაზე იდეალისტური შეხედულების წარმომბა განაპირობა საზოგადოების კლასებად დაყოფამ, თიზიკური და გონებრივი შრომის გათიშვამ და გონებრივი შრომის გადაქცევამ ექსპლოატორული კლასების პრივილეგიად. გაბაზონებული კლასების იდეოლოგები თიზიკური შრომას, ე.ი. მშრომელი მასების მაცურადურ საქმიანობას იხილავდნენ როგორც ანაჩსებობას, რომელსაც ისტორიისათვის სერიოზული მნიშვნელობა ანა აქვს, ხოლო გონებრივი შრომას, ე.ი. კანონმდებლების, პოლიტიკოსების, იდეოლოგებისა და სხვ. მოღვაწეობას - როგორც ისტორიულ მოღვაწეობას. ამიჯომ იყო, ისტორია გადაქცეული რჩეულ პიროვნებათა, შეფუთა, მხედარითმთავართა მოქმედების სფეროდ.

მხოლოდ მარქსიზმ-ლენინიზმი ახმდევილად ქმმარისვი მსოფლმხედველობა, რომელიც გამონაყავს ახალი, რევოლუციური კლასის ძირეულ ინტერესებს. აქედან ვასაგებია, თუ რაჯომ შესძლო მარქსიზმმა ისტორიაში ხარხის მასების გადამწყვეტი როლის საკითხის მეცნიერული გადაჭრა.

x x

x

იხსორიანში ხარხის მასების როლის სწორი გაგების ერთ-ერთ აუცილებელ თეორიულ წინამძღვარს წარმოადგენს აუცილებლობისა და თავისუფლების პრინციპის მარქსისტული გადამწყვეტი.

აუცილებლობისა და თავისუფლების, ანუ, რაც იგივეა, დეფინიციონიზმისა და ინდეფინიციონიზმის ურთიერთობის პრინციპის მნიშვნელოვანი აღვირთი უჭირავს არა მარტო ფილოსოფიაში, არამედ სოციალმეცნიერებასა და პოლიტიკურ ეკონომიკაშიც.

მარქსიზმის აღმოცენებაში იყო უშუალოდ ყველა აუცილებლობისა და თავისუფლების ურთიერთობის საკითხის გადამწყვეტისა. ამ პრინციპის გარკვევისას ერთმანეთს უპირისპირდებოდნენ ვოლუნტარისტული და ფაქტუალისტური თეორიები.

ვოლუნტარისტული თეორია ანვიტარებს დებულებას აღამიანის ნებისყოფის აბსოლუტური თავისუფლების შესახებ. ნებისყოფა თვითმართი, ავტონომური ძალაა, რომელიც მოწყვეტილია გარეინფლუენციისა და ყოველგვარი დეფინიციონიზმისა და მიზეზობრიობაზე მაღლა დგას. აღამიანს შეუძლია იმოქმედოს ისე, როგორც მას მოესურვება, ვინაიდან მისი ქცევები არ ემორჩილება არავითარი მიზეზობრიობას, გარდა სუბიექტური თვითნებური გზით აღმოცენებული სურვილებისა. ამასთან ამ თეორიის მიხედვით, ნებისყოფა მოწყვეტილია აზროვნებას, გონებას და გავრცელებული როგორც ბრმა, შეუგნებელი ინსტინქტი ან მისტიკური ინფუიციისა. ვოლუნტარისტული მიმართულების წარმომადგენლების მიჯიყებით, აღამიანი წარმოდგენები, ყნებები, თეორიები მოკლებული არიან ყოველგვარი ობიექტური ქმშარიყბას და წარმოდგენენ თვითნებურ კონსტრუქციებს, რომლებიც აღამიანის ნებისყოფას ემსახურებოდნენ როგორც "ინსტრუმენტები".

ვლენვაჲრისცული თორიან წარმოდგენს ანტიმეცნიერულ, სუბიექ-
 ცურ-იდეალისტურ თორიანს, რომელიც ემსახურებოდა და დღესაც
 ემსახურება ექსპროვანტურული კლასების ინტერესებს. ამ რვაე-
 ციური თორიის პრინციპებით ხელმძღვანელობდა გერმანული ჟამიწ-
 მისი, რომელიც "ძალის კურცხ" ქადაგებდა. თანამედროვე ამერი-
 კაში ყველაზე მეტად გავრცელებული მიმდინარეობა პრავდაციზმი
 სხვას არაფერს წარმოადგენს, თუ არა ვლენვაჲრისცული ფილოსო-
 ფიის სახესხვაობას. პრავდაციზმიც წინა პლანზე სწევს "ძალის
 კურცხ", რომელიც ხელმძღვანელობს "ინსტინქციით" და პირველ
 ყოვლისა ბავონობისა და გამდიდრების სურვილით. ამ თორიის
 მიხედვით, კანონებს ქმნის აღამიანი თვითნებურად, თავისი
 ნებისყოფის მიხედვით: ვლენვაჲრისცუმი პრავდაციზმის და მახასია-
 თებელი ნიშანია. ამ მიმდინარეობისათვის არ არსებობს კანონ-
 მომინერება საერთოდ [არც ბუნებაში, არც საზოგადოებაში], იმ-
 პერიოდისცური ბურჟუაზიას თვითონ შეუძლია შექმნას კანონები
 და ისეთი სამყარო, რომელიც მის სურვილებს, ინტერესებს შეესა-
 ბამება: ავანცურნიზმი პრავდაციზმის და მახასიათებელი ნიშანია.
 პრავდაციზმის სწორი და ამასთან ხაფოვან შეფასებას იძლევა
 პროფ. კ. ბაქრაძე. "პრავდაციზმი, - წერს იგი, - მიუხედავად
 მისი უაღრესი პრაქტიციზმისა, - ან უფრო სწორად, პრავდაციზ-
 მის ამერიკულ ყალიბზე გავების გამო - უაღრესად უიდეალისტური
 თორიანაა: ღორანი და ბიბლია - აი ის ორი პრინციპი, რომელიც
 მას ასურდგმურებს" ¹.

ვლენვაჲრისცული მიმართულების წარმომადგენლები სიძულვილი-
 თა და ღვაწილით არიან გამსჭვალული ხარხის უფართოესი მასების

¹ კ. ბაქრაძე, თანამედროვე ამერიკულ-ინგლისური ბურჟუაზიული
 ფილოსოფია იმპერიალიზმის საშესახურში, 1955, გვ. 70.

მიმართ. მათი ამრით, ხარბი ანუ ბრბო არის პოსტამენტი "ჩრდილი" პირივნიებებისათვის, რომლებიც მოქმედებენ ნებისყოფის სრული თავისუფლებით. მისწრაფება ხერისუფლებისაკენ - აი რა უღევს საფუძვლად სამოგაღობის განვიითარების ყველა მოვლენას. ასეთივე ამ თეორიის რეიფიკაციი.

ჯორჯიანისეული თეორიის საწინააღმდეგო თავსაზრისს ანვიითარებს ფაფარისეური თეორია. ამ მიმდინარეობის ძირითად, ამოსავარ პუნქტს წარმოადგენს ისტორიული განვიითარების აუცი-
ლებელი ხასიათის აღიარება. მაგრამ აუცილებლობა აქ უაღ-
რესად ფაფარისეური, მისციკური ხასიათს აფარებს. თუ პირველი თავსაზრისი /ჯორჯიანისეული თავსაზრისი/ ნებისყოფას აძ-
ლევს გადაწყვეტი მნიშვნელობას, ფაფარისეულის სრულიად უაღრესად
უაღრესად ისტორიაში აღამიანის რილს. მისთვის თავისუფლება არ
არსებობს: ისტორიული მხვედლობა გაპირობებულად ბელისწერის
გარეუვარი კანონებით. აღამიანები უნდა დაეძმირიონ თავის
ბერს. მათ თავი უნდა დახარონ ბელისწერის, ფაფარისეულის წინაშე.
ხარბი განწირული უმოქმედობისათვის, მას მხარე ბუნების
განჭყრევის უნარი შესწევს და სხვა არაფერი. ეს თავსაზრისი
ნათლად გამხარვა ფიხტე თავის სუბიექტურ-ილვარისეური ფორ-
სტოაში. ფიხტე წერს: " Все существует (так как оно
существует) не потому, что бог произвольно хочет именно
такого существования, но потому, что иначе, чем так, он не
может проявляться. Познать это, в смирении примириться с
этим и быть блаженным в сознании этой нашей тождествен-
ности с божественной силой, - доступно всем людям".¹

¹ Фихте, Основные черты современной эпохи, СПб, 1906, стр. 128.

აღნიშნული პირობების მეცნიერულ გადამწყვეტას მიუახლოვდა.
 მოვიყვანოთ მარჯსამდელი მოაზროვნე ქმარ. სპინოზა, ჰეგელი /
 სანიფიკაცია მადრიდის სპინოზას მიერ აუცილებლობისა და
 თავისუფლების ურთიერთობის პირობების გადამწყვეტის ცდა. სპინ-
 ნოზა აღნიშნული პირობების განხილვის დროს საკითხის დიდი-
 ციკური და ყენებაც მიუახლოვდა. მას უაზრობად მიიჩნედა თავი-
 სუფობისა და აუცილებლობის კავშირების სხვადასხვა ასპექ-
 ტში და ყენებაც. არ შეიძლება ამ ორი კავშირის ერთმანეთ-
 საგან გათიშვა - ასეთია სპინოზას თვალსაზრისი აღნიშნული
 საკითხზე. თუმცა სპინოზა თავისუფლებასა და აუცილებლობის
 კავშირებს ერთმანეთისაგან არ წყვეტს, მაგრამ ეს იმას როდ-
 ნიშნავს, რომ მათ შორის განსხვავება არ ოცნის. თავისუფალი-
 ის საგანი, რომელიც არსებობს და მოქმედებს საკუთარი, მინა-
 განი, აუცილებელი ბუნებით, იმისაგან განსხვავებით, რომელიც
 დეფინირებულია რაღაც გარეგანით. თავისუფლება აუცილებლობის
 შეცნობაა. თავისუფლება სპინოზასთან გარკვეულ სოციალურ მი-
 შანს ისახავს, კერძოდ მოქალაქეების განთავისუფლებას მონო-
 ბისაგან, აგრეთვე აზრისა და სიფყვის თავისუფლებას. თუმცა
 სპინოზამ თავისუფლების და აუცილებლობის პირობების გადამ-
 ყვეტის დროს ნამოყენა მთელი რიგი ღრმა აზრები, მაგრამ პირო-
 ბისა მინის გადამჭრელი დარჩა. მას თავისუფლება ესმოდა, რო-
 გორც აღამიანის /სარკვეული აღამიანის / მიერ ბუნების უბრალო
 ჭრევა და არა მოქმედება, ბრძოლა. სპინოზას აუცილებლობაც
 მუდამად ჰქონდა გაგებელი. აღამიანი, სურს თუ არ სურს მას,
 ისე იქცევა, როგორც ამას განსაზღვრავს აუცილებლობა, აღამი-
 ნის მოქმედება ისეთია, როგორიც უნდა ყოფილიყო აუცილებლობის
 ძალით /აქ სპინოზა ფაქტის ცური თვალსაზრისზე ღვება /

დადებოთ, რაც შეგვს ახასიათებს აღნიშნული პირობების
გადაწყვეტის დროს იმაში მდგომარეობს, რომ მან პირველმა აუცი-
ლებლობისა და თავის უფლების კავშირები განიხილა როგორც
ღიარებული უფლებების ერთობა. სპინოზასაგან განსხვავებით, შეგე-
რთან თავისუფლება აუცილებლობის შეწყობაა არა ყველაფერი ინ-
დივიდუალის მიერ, არამედ მთელი საზოგადოების მიერ. ეს გარკვეუ-
რი წინადადებად მთელი ნაბიჯი იყო. მაგ რაც შეგვს დიდი უფლება,
როგორც ყნობილია, იდეალის უფრო სამოსხრეში იყო გახვეული. ამი-
ცნობა მას არ შეუძლო პირობების სწორი გადაჭრა. დეფინიციების,
მიზეზობრივ გაპირობებულობას შეგვს იხილავს, როგორც მსოფ-
ლით ღვთაებრივი გონების მიზანდასახული მოქმედების დაქვემ-
დებარებულ მომენტს. შეგვს ძირითადი ნაკლი იმაში მდგომარ-
ეობს, რომ იგი დეფინიციებისა და ინდეფინიციების პირობე-
რების გარკვევისას ყნებების სტრუქტურის ცვლილებებს.

მთავარი, რამაც განაპირობა პირობების მყარად გადაწყვეტა,
მდგომარეობდა მარქსის მიერ დიდი სიღრმის შეფასებით უფრო ახასიათ-
ებულ: დაშვებული იყო მეთოდოლოგიური შეცდომა. ამროვნების შეფა-
სებით უფრო წესისათვის საერთოდ და მახასიათებელია საგნებისა
და მოვლენების წარმოდგენა დამოუკიდებლად. თუ რაიმე არსე-
ბობს [არის], არ შეიძლება ამავე დროს არც არსებობდეს [არც
იყოს]; თუ საგანი გარეგნულად, შეუძლებელია ამავე დროს მო-
ჩინდეს და ა.შ. ასევე თავისუფლებისა და აუცილებლობის
მიმართაც: თუ საგანს თავისუფლება ახასიათებს, ამავე დროს
შეუძლებელია მას არათავისუფლება-აუცილებლობა ახასიათებდეს
[საგანი ან თავისუფალი უნდა იყოს, ან არათავისუფალი].
საკითხის აღნიშნულ მყარად გადაწყვეტას კლასობრივი უფლებების
გაანალიზების პირობებში უფრო კლასების ინდეფინიციებს გამო-
ხატავდა.

თავისუფლები და აუცილებლობის ურთიერთობის პრინციპის ერთ-
თადერთ სწორ მდგომარეობაზე გადაწყვეტას იძლევა მარქსის ცუდი ფი-
ლოსოფია.

თავისუფლებისა და აუცილებლობის კავშირები ურთიერთ -
საპირისპირო არიან: თავისუფლება არ არის აუცილებლობა და
პირიქით. მაგრამ ამავდროულად, ეს იმას არ ნიშნავს, რომ ისინი
ერთმანეთისაგან გათიშული იყვნენ: ეს ორი კავშირები ერთმანეთს
გულისხმობს. თავისუფლებისა და აუცილებლობის ანტიპოზიციონალიზმი, რომ-
მდრისავე ადგილი შექმნდა მარქსამდრე ფილოსოფიაში, მარქსის ცუდი
დიდი რევივივი სწორედ იმით გადაწყვეტა, რომ თავისუფლები
შინაგან განმსაზღვრედა აუცილებლობა აღმოჩინა: თავისუფლება
მდგომარეობი აუცილებლობაა. თავისუფლება სწორედ აუცილებლობით
აქვს ამრი; თავისუფლება, რომელიც აუცილებლობას უარყოფს,
თავის თავსავე უარყოფს. ეს ორი ცნება რომ ცვალებადი ურთი
იყოს, მაშინ ერთ-ერთი მათგანი /ან თავისუფლება, ან აუცილებლობა/
მეტი მდრე იქნებოდა. სწორედ ამას აკეთებს მდრე ფილოსოფიის ან-ან-
ის პრინციპი. მარქსის ცუდი ფილოსოფია აღიარებს, რომ არსებობს
როგორც თავისუფლება, ასევე აუცილებლობა და ისინი /როგორც
განსხვავებულნი / დიდი რევივივი მთლიანობაში არიან: ერთმანეთ-
რის საპირისპირონი ერთიანობაში არსებობენ.

მარქსის პრინციპის კლასიკოსებმა მოგვცეს თავისუფლების და აუცი-
ლებლობის არა მარტო თეორიული გადაწყვეტა, არა მდრე კავშირ-
რობას უჩვენეს პრაქტიკული გზა თავისუფლებისაკენ ისტორიული
განვითარების ობიექტივი კანონზომიერების გათვალისწინებით.
ისტორიული მდრე რიალიზმი ადამიანთა მოღვაწეობისადმი აუცი-
ლებლობისა და თავისუფლების პრინციპის მიყენებით სწორედ
სწყვეტს საზოგადოების განვითარებაში ხარხის მასების როლის
საკითხს.

თავისუფლებს, მარქსიზმის გავრცობით, არის აღდგენილი ბავშვობა-
 ბა ბუნებისა და სამოგადროების ძალებზე, ბავშვობა, რომელიც გან-
 საზღვრულია აღდგენილი ნებისყოფისაგან და მოუკიდებლად არსებუ-
 ლი ობიექტური კანონზომიერებით, აუცილებლობით. ბუნებისა და
 სამოგადროებ რივი მოვლენების ობიექტური, აუცილებელი ხასიათი
 სრულიადაც არ უარყოფს აღდგენილი თავისუფად მოქმედებას.
 პირიქით, სწორედ ბუნებისა და სამოგადროებ რივი მოვლენების
 ობიექტური ხასიათი იძლევა საშუალებას აღდგენილი მიზანშეწო-
 ნილი მოქმედებისათვის. აღდგენილი პასიური არ არიან სამო-
 გადროების კანონების მიმართ. შეიძლება რა ამ კანონებს, ისინი
 მიზანშეწონილად მოქმედებენ. მარქსიზმისათვის უცხად ფაქ-
 ტიზმი. აღდგენებს შეუძლიათ აღმოაჩინონ ბუნებისმეცნიერებისა
 და პოლიტიკური ეკონომიის კანონები, შეიძლება ისინი და გაით-
 ვარისწინონ თავიანთ პრაქტიკულ მოღვაწეობაში, გამოიყენონ
 სამოგადროების ინფრესებისათვის. ამასთან აღდგენებს არ
 შეუძლიათ შეცვალონ ან გააუქმონ ეს კანონები. ეს იმას ნიშ-
 ნავს, რომ აღდგენილი ისტორია ვითარდება არა ქაოტურად, არა-
 მდებ კანონზომიერად, როგორც აუცილებელი პირობები. ბუნებისა
 და სამოგადროების განვითარების კანონზომიერება, აუცილებლობა
 წარმოადგენს პირველადს, ხოლო აღდგენის ყნობიერება, ნების-
 ყოფა-შეორადს. სანამ აღდგენილი არ შეიძლება აუცილებლობას,
 იგი ბრძალ, შეუგნებლად მოქმედებს. ხოლო აუცილებლობის, ობიექ-
 ტური კანონების აღმოჩენისა და შეცნობის შედეგად მისი მოქ-
 მედება შეგნებულ ხასიათს აფარებს. რაც უფრო ღრმად შეიძნე-
 ბენ აღდგენილი ობიექტური კანონებს, ე.ი. აუცილებლობას,
 მით უფრო თავისუფლად იმოქმედებენ ისინი. სამოგადროებ რივი
 განვითარების კანონების ყოფნის საფუძველზე აღდ-

მიანებს შეუძლიათ შექმნან პირობები რეალური შესაძლებლობიდან აუსილებლობაზე გადასვლისათვის. ამრიგად, აღა მიანის თავის უძარი მოქმედება შესაძლებელია აუსილებლობის შეცნობის საფუძველზე. თავისუფლება შეცნობილი აუსილებლობაა.

მარქსის იური მსოფლიმხედველობის სიძლიერე იმაში მდგომარეობს, რომ ყოველ სოციალურსოფიურ ებულება ს უკავშირებს ხალხის მასების პრაქტიკულ მოღვაწეობას. მარქსი და ენგელსი პირველი იყვნენ, რომლებმაც აუსილებლობისა და თავისუფლების პირობება ორგანულად დაუკავშირეს უქსპროდაცორობის უღლისაგან მშრომელი მასების განთავისუფლების რევოლუციური მიზნებს, სოციალიზმისა და კომუნისმის ამენების ამოყანებს.

ძველი მათე რიალიზმის ერთ-ერთი ძირითადი ნაკლი იმაში მდგომარეობდა, რომ მას აღამიანი უსმობდა, როგორც პასიური არსება, რომელსაც შესწევს სამყაროს მხოლოდ ჭყრევის უნარი. მარქსთან აღამიანი პირველად იქცა სამყაროს რევოლუციურ-გარდაქმნელ ძალად. აღამიანი არა მარჯო ჭყრევის ბუნებას, არამედ გარდაქმნის კიდევ მას.

მარქსის იური მოძღვრების ძირეული განსხვავება ყველა მანამდე არსებული ფილოსოფიური სისცემისაგან ამომწურავადაა მოცემული მარქსის მეტეფიქციური თეზისში ფოიერბახის შესახებ. "ფილოსოფოსები მხოლოდ სხვადასხვანაირად განმარყავდნენ სამყაროს, მაგრამ საქმე ისაა, რომ შეცვილი იქნას იგი"!

მარქსის მამა შეცნიერება პირველად ჩააყენა მშრომელი მასების სამსახურში. თუ წინანდელი ფილოსოფიური სისცემები ერთეულების საკუთრებას წარმოადგენდნენ, ახლა იგი პირობეარიაციის საკუთრება გახდა. სწორედ ეს გარემოება რამარაკობს თვით მარქ-

1 ფ. ენგელსი, ე. ფოიერბახი და გერმანული კლასიკური ფილოსოფიის დასასრული, გვ. 79.

სისცული ღირსმოქმედის სრულიად ახალ როლზე.

მარქსამდელი ღირსმოქმედი და სოციალისტური სისცემების მარცხი იმაში მდგომარეობდა, რომ ისინი მოწყვეტილი იყვნენ პრაქტიკას, მორს იღვნი მასებისაგან. მარქსისცული ღირსმოქმედის უმაღლესი გამახადებება თეორიისა და პრაქტიკის ერთიანობა. პრაქტიკაში მცვიყდება მარქსიზმ-ღენიზიზმის თეორიულ ღებულებათა მთელი სისწორე. საზოგადოების განვითარების პრაქტიკაში ნათლად დაასაბუთდა მარქსიზმის ძირითადი ღებულების- ისტორიაში ხარხის მასების გადამწყვეტი როლის შესახებ- სისწორე. დიდმა ოქტომბრის სოციალისტურმა რევოლუციამ, ჩვენს ქვეყანაში სოციალიზმის მთლიანად და საბოლოოდ გამარჯვებამ, მეორე მსოფლიო ომის შემდეგ ჩინეთისა და სახალხო დემოკრაციის სხვა ქვეყნების მმომედების ნარმაფებებმა, თანამედროვე საერთაშორისო პირობებში მშვიდობისა და დემოკრაციის ბანაკის უმაგალითო მრდამ საბოლოოდ მოულო ბოლო მითებს იმის შესახებ, თითქოს ისტორიის განვითარების ბედს ყალკეული, გამორჩენილი პიროვნებები წყვეფენ. ხარხის უფართოესი მასების მოქმედება, მისი რევოლუციური ენერჯია - აი საბოლოოდ მსოფლიო ისტორიის მხედელბის განმსაზღვრელი ძადა.

თავი მეორე

სოციალიზმი - ხალხის მასების შემოქმედებითი მოღვაწეობის
შედეგი

მარქსიზმის წარმომადგენელნი აღემატებიან ექსპლოატაციური კლასების იდეოლოგიები გააფთხებთ იბრძვიან მარქსიზმის, კერძოდ, მისი უმნიშვნელოვანესი დებულებების - საზოგადოებრივ უსწრებაში ხალხის მასების გადამწყვეტი როლის წინააღმდეგ. მარქსიზმის წინააღმდეგ ყოველი ბრძოლა, მარქსიზმის "განადგურების" ყოველი ცდა მარყხით მთავრდება და მთავრდება. მარქსიზმის მოსპობა ნიშნავს მშრომელი მასების მოსპობას, ვინაიდან სწორედ მარქსიზმ-ღენიწიზმი მშრომელების ძირეული ინტერესების გამომხატველი სწორი, შეყნიერი იდეოლოგია. მარქსისებურ-ღენიწური მოძღვრება ყოველგვარად იმეორებს, რომ იგი სწორია.

მარქსისებურ-ღენიწური ფილოსოფია იბრძობდა და მკვიცლებოდა შეურიგებელ ბრძოლაში ბურჟუაზიური იდეოლოგიის ყოველგვარი გამორღენის წინააღმდეგ, ფილოსოფიური იდეალიზმის წინააღმდეგ საერთოდ.

იბერიული იდეალიზმის ეპოქაში მშრომელი მასების მცხრები, სხვადასხვა ჯურის ბურჟუაზიური იდეოლოგიები აყენებდნენ სურ უფრო რეაქციურ თეორიებს, რომლებიც მიმართული იყო მუშათა კლასის წინააღმდეგ. ბურჟუაზიური იდეოლოგიები მთელი ხშირად გაჰკიოდნენ, რომ ხალხის მასები ესენი არიან ყოველგვარი პროგრესის მცხრები, რომ ისინი გამორიცხული უნდა იქნან პოლიტიკაში მონაწილეობისაგან, რადგან სახერმნიფოს მარტვის უნარი ბრძოლს, გაუნათლებელ მასას არ შეესწავს.

იმპერიული იმპიის ეპოქაში "გმირებისა" და "ბრბოს" შესახებ რეაქციური თეორიები ეს იყო მუშათა მოძრაობაში სფიქტიურობისა და თვითღიწობის ოპორტუნისტული, ფაშარისტული თეორიები, რომლებიც მიზნად ისახავდნენ მარქსიზმის განიარაღებას, ისტორიაში ხარხის მასების, მათი შეგნებული და ორგანიზებული ბრძოლის შესახებ მარქსისტული მოძღვრების უგულებელყოფას.

საჭირო იყო ყველა ამ თეორიის გამანადგურებელი კრიტიკა, საზოგადოებრივი განვითარების სუბიექტურ-იდეალისტური და ფაშარისტური თვარსაშინებების უკუგდება.

ნაროდნიკების მყდარი და ანამეფნიფრული შეხედულებების და კერძოდ ისტორიაში ხარხის მასებისა და პიროვნების როლის შესახებ სუბიექტურ-იდეალისტური შეხედულებების მარქსისტული კრიტიკა მოგვცა გ. პრეხანოვმა. ვაკრიტიკა რა მიხანილოვსკის, დანიელსონის, ვორნსოვის, კარევეისა და სხვა ნაროდნიკურ თეორიები, პრეხანოვმა გვიჩვენა, რომ ვერც ერთმა ფილოსოფიურმა სკოლამ მარქსამდე ვერ შეძლო მეფნიფრულად აეხსნა საზოგადოებრივი განვითარების კანონები. მხოლოდ მარქსის მიერ ისტორიული მატერიალიზმის გენიალურმა აღმოჩენამ, აღნიშნავდა პრეხანოვი, გაშოხნა იდეალიზმის ეს ძირითადი შეყლომა, სასიკვდილო დახვარი ჩასცა მას.

ნაროდნიკების წინააღმდეგ ბრძოლაში პრეხანოვმა ამხილა რეაქციური "გმირებისა" და პასიური "ბრბოს" ანციმეფნიფრული თეორიის რეაქციური არსი. მან საფუძვლიანად ჩამოაყალიბა საზოგადოების განვითარების კანონების შესახებ მარქსისტული მოძღვრება. პრეხანოვი აღნიშნავდა, რომ საზოგადოების განვითარება გამოჩენილი პიროვნებების ნება-სურვილებზე და იდეალებზე კი არ არის დამოკიდებული, არა მერ განსაზღვრულია მატერიალური ყხოვრების პირობებით, ნაროდნიკების წესის განვითარებით. მშრომელი მასები-

სანაწილო ძალებს ძირითადი ელემენტი - ან ვინ არის ისტორიის
 წამყვანი შემოქმედნი. " Народ, вся нация должна быть
 героем истории" ¹ - აღნიშნავდა იგი.

წამყვანი - " ისტორიაში პიროვნების როლის საკითხისათვის"
 პრეხანოვი აწვითარებს ისტორიაში ხალხის მასებისა და პიროვნების
 როლის შესახებ მარქსისებურ თვალსაზრისს. იგი უკუაგებს
 წარმოდგენის ცილისმამებელ ბრძოლებს, თითქოს "მარქსის
 თეორია აღვიდა არ ცოცხებს პიროვნების როლისათვის ისტორიაში".
 მარქსიზმი, განმარტავს იგი, გვასწავლის, რომ რამდენადაც
 ისტორიის ძირითადი ძალა ხალხი, მშრომელი მასებია, ამდენად
 გამორჩენილი პიროვნებების მოღვაწეობა სწორედ მასების, კლასების
 მოქმედებით არის განსაზღვრული. აქედან ვასაგებია, რომ
 მარქსიზმი არ უარყოფს ისტორიაში გამორჩენილი პიროვნებების
 როლს.

მიუხედავად იმისა, რომ პრეხანოვმა საფუძვლიანად გააკრიტიკა
 წარმოდგენის შეხედულებანი აღნიშნულ საკითხზე, ეს კრიტიკა
 მათზე არ იყო საკმარისი.

აღიარა რა ისტორიის წამყვანი შემოქმედად ხალხის მასები,
 პრეხანოვმა ბოლომდე ვერ განავითარა ეს დებულება. ამის ერთ-
 ერთი მიზეზი ის იყო, რომ მან ვერ გაიგო ახალი ისტორიული
 ეპოქა - იმპერიალიზმისა და პროლეტარული რევოლუციების ეპოქა,
 ამიჯომ ვერ გააკეთა სწორი დასკვნა რევოლუციაში პროლეტარია-
 ტის დიქტატურის შესახებ, გრძობასთან პროლეტარიატის კავში-
 რის შესახებ. მან მარქსიზმი შემოქმედებითად ვერ მიუყვანა

რუსეთის კონკრეტულ სინამდვილეს. მასთან თეორია და პრაქტიკა
გათმუცი იყო.

1905 წლის რევოლუციის დროს პრესანოვნი მოითხოვდა მუშათა
კლასის კავშირს რიბნარულ ბურჟუაზიასთან, უარყოფდა რა
პროლეტარიატის კავშირს გლეხობასთან, რომელიც მას კონსერვა-
ტიულ და რეაქტიულ ძალებს კი მიიჩნდა.

მიზეზი, რამაც განაპირობა პრესანოვის გადასვლა რადიკალიზ-
მის რიგებში, ის იყო, რომ იგი არასოდეს არ ყოფილა მჭიდროდ
დაკავშირებული რუსეთს მუშათა მოძრაობასთან, ხშირად დგამა-
ვრად უდგებოდა მარქსისტულ თეორიას.

ნაროდნიკული მიმდინარეობის საბოლოო განადგურება ვ.ი.
ლენინის სახელთანა დაკავშირებული. ვ.ა. ლენინმა დიდი
ისტორიული მნიშვნელობის რიბნარული ნაროდნიკების მტრული გა-
მოხრამებისაგან, მეცნიერულ პოზიციებიდან უკუაგლო მიხანილავს-
კისა და კამპანიის სოციალიზმის სუბიექტიური შეთქმული და მათთან
ბრძოლაში შემდგომ განავითარდა ისტორიაში ხარხის მასების რ-
ლის შესახებ მარქსისტულ თეორიას.

დავროვის, მიხანილავსკისა და სხვ. ნაროდნიკების ფილოსოფიურ-
საზოგადოებრივ შეხედულებებს ლენინი უწოდებდა "სუბიექტიური
შეთქმული სოციალიზმი". ნაროდნიკ-სოციალიზმი საზოგადოებ-
რივი უსწორების გაგებაში შეფატიზიკური და იდეალისტური თვალ-
საზრისზე იდგნენ და იფარგებოდნენ აღამიანთა მოღვაწეობის
იდეური მოცუვებით. ისინი მხოლოდ უფარგებდნენ ერთ იდეას
შეორებს, და არა თუ იკვლევდნენ, არამედ უარყოფდნენ ამ მო-
ცუვების მარქსისტული მიზეზებს.

უმწიკბამ, სწორად აქსენათ საზოგადოებრივი უსწორების
ეკონომიური და პოლიტიკური განვითარების ობიექტიური კანონები,

ნაწოდნიკები მიიყვანა მყდარ დასკვნამდე ისტორიაში პიროვნების
 გადამწყვეტი როლის შესახებ. სუბიექტივისტების მოძღვრების მი-
 ხედვით, აღამიანთა სამოგალოების განვითარების მამოძრავებელი
 მიზეზები სამოგალოების მაცერიიარული ცხოვრების პირობებში კი
 არ უნდა ვეძიოთ, არამედ უარყოფილ "კრიტიკულად მოაზროვნე პი-
 როვნებების" ცნობიერებაში. ისტორიას, მათი აზრით, ქმნიან
 უარყოფითი გამორჩენილი პიროვნებები და არა კლასები და კლასთა
 ბრძოლა. პიროვნება - აი რა არის მათი მსოფრმხედველობის ძირი-
 თადი ქვაკუთხედი. სუბიექტივისტები, მიუთითებდა ლენინი, "ცნობ-
 რენი ისტორიული მოვლენების კანონშესაბამისობას, მაგრამ ვერ
 ახერხებდნენ იმას, რომ მათი ევოლუცია განეხილათ, როგორც ბუ-
 ნებრივ- ისტორიული პროცესი, - და ეს სწორედ იმიტომ, რომ
 ჩერებდნენ აღამიანის სამოგალოებრივ იდეებსა და მიზნებზე,
 ვერ ახერხებდნენ რა ამ იდეებსა და მიზნების დაყვანას მაცე-
 რიარული სამოგალოებრივ ურთიერთობამდე"¹. სწორედ ამიტომ ნა-
 წოდნიკებს, თუშეა კითხვას "გმირებად", "ისტორიის შემქმნელებად"
 თვლიდნენ, არ შეესწავლათ უნარის მიუგნოთ "გონიერი" და "სახურ-
 ველი" წყობისათვის. პირიქით, ისინი სურვიერი საკვებით კვებავ-
 დნენ ყველა მას, ვინც იბრძოდა ნამდვირი გმირის, ისტორიის
 ნამდვირი შემოქმედის, მშრომელი მასების წინააღმდეგ.

რუს ლბეჩარული ნაწოდნიკებზე, ლეგარული მარქსისტებზე, კადე-
 ტებზე და ესერებზე უდიდესი გავლენა მოახდინა ინგლისელი რეაქ-
 ციონერი შუბლიცისვისა და ისტორიოგრაფის თამას კარელიის
 გმირების კულტმა და საერთოდ დასავლეთ ევროპის სუბიექტივი-
 ისტურმა შეხედულებებმა. რუსი ნაწოდნიკების "გმირებისა" და
 "ბრძოლის" ე.წ. თეორია სხვა ასაფერის ნაწოდნიკებს, თუ არა

სუბიექტურ- იდეალისტური მიმდინარეობის ვადამღერებას.

მსგავსად მე მარცხენე ჰეგელთან ერებისა, ნა როდნიკებთანაჲს "კრიტიკურად მომარცხენე პირველები" უპირისპირდება ინიციურ, პასუხ მასას, ხარხს. მასა, რა ვრთვის ვაგებოთ, ეს მხორღე შესაძლებლობა, ხორღე გმირი- აი ნამდვირი აქტიური ძარა, რომერსაჲ შეხსენეს უნარი და არქანოს ვაგებობის პირველი.

ამერი მხორღე პირველები პირველს თავის ვამხარებლებას.

თუ როგორი და მოკიდებულება არსებობს "გმირებსა" და "ბნობს" მორის ამ თეორიის მიხედვით, შეიძლება ვაგებოთ მიხაროვსკის მიერ "გმირებისა" და "ბნობს" ვამხარებებინ. "Героем мы будем называть человека, - ვერა იგი, - увлекающего своим примером массу на хорошее или дурное, благороднейшее или подлейшее, разумное или бессмысленное дело. Толпой будем называть массу, способную увлекаться примером, опять таки высоко благородным или низким, или нравственно безразличным".¹

მიხაროვსკისათვის "გმირი" სავუარდლებო პირველ ყოვლისა, როგორც იხორიის მამოძრავებელი ძარა "... для нас важен, - ამბობს იგი, - герой... только как герой".² გმირს" თავის სუნი- რისა მეტი მიჰყავს "ბნობს". მიხაროვსკი ვანსაკუთრებულად ირამქრებს იხორიამი ხარხის მასების ვამხარებელი როლის შესახებ მარქსისტური შეხედულების ნინაძემდეგ, თვლის რა მას მარქსიზმის "მთავარ ყოვარდ".

1 Н. К. Михайловский, Соч., т. 2, 1907, стр. 97.

წარმოდგენის ეს შეხედულება ნი განაპირობა მასების ინტორიული მოქმედებისადმი, მათი საზოგადოებრივი ინტორიაციისა და რევოლუციური გამოსვლებისადმი ცხოველურმა მიმზა. წარმოდგენი ამკანარ გამორეორენ რევოლუციის, რუსეთის მშრომელი ხარისის განმათავისუფლებელი მოძრაობის წინააღმდეგ. აი რას სწერდა ამის შესახებ მიხაროვსკი რავრის: " Я не революционер, всякому свое. Борьба со старыми богами меня не занимает потому, что их песня спета, и падение их есть дело времени. Новые боги гораздо опаснее и в этом смысле хуже... откровенно говоря, я не так боюсь реакции как революции".¹

სუბიექტივიზაციისათვის უცხო იყო ის, რომ ინტორიას ემნიან არა უარყოფელი გმირები, არა მერ მისი წამდვილი შემქმელი და საზოგადოებრივი-ინტორიული შრომების მაცხარებელი. არიან მშრომელი მასები, საზოგადოებრივი კლასები და მოყმურ ვითარებაში, პირველ რიგში, მუშათა კლასი, როგორც ყველაზე მოწინავე და რევოლუციური კლასი.

აამკანარვე და რა წარმოდგენის სოციოლოგიის ცრუმეცნიერული ხასიათს, რენიწი წიგნში "რანი არიან ხარის მემობები" და სხვ. წინააღმდეგში ხაზს უსვამდა მარქსიზმის ძირითად დებულებას იმის შესახებ, რომ საზოგადოების კანონმომიერების შესწავლის გასაღები აღამიანთა თავებში, მათ შეხედულებებში და იდეებში კი არ უნდა ვეძიოთ, არა მერ საზოგადოების მაცხარებელი ცხოვრების პირობებში და პირველ ყოვლისა წარმოდგენის წესში, საზოგადოების წინააღმართ ძალებსა და აღამიანთა წარმოდგენით ურთიერთობებში.

¹ ციციანი აღებულება Н. Г. Дорожкин, Развитие В. И. Лениным материалистического понимания истории в борьбе с народничеством, 1954, стр. 13.

ღენინი წერს, რომ მიხაილესკი საზოგადოების განხილვის დროს ხელმძღვანელობს ინდივიდუალურობის თეორიით, ნაყვრად ობიექტური კანონებისა, რომელსაც უნდა დაყრდნობოდა იგი. მას არ შეე-
წევს უნარი საზოგადოების განვიითარებას შეხედოს, როგორც ბუ-
ნებრივ-ისტორიულ პროცესს, ვინაიდან მსჯელობს საზოგადოებაზე
"საერთოდ", აღაშინის იდეებსა და მიზნებზე "საერთოდ".

3. ღენინი ხაზს უსვამს იმ გარემოებას, რომ ყველა საზო-
გადოებრივი ურთიერთობა დამოკიდებულია მაცერიალური ურთიერთ-
ობისაგან, ნაწილობრივ ურთიერთობისაგან, რომ ეს უკანასკნელი
ნაწილობრივად თბილესი მოვლენას, რომელიც აღაშინათა ნებისა
და უნებრივობისაგან დამოკიდებულად არსებობს. "მან | რა პა-
რაკი ისტორიულ მაცერიალიზმზე - ა. მ. | ამოსავარ წერილად
აიღო აღაშინათა ყოველგვარი თანაუხორციელების ძირითადი ფაქტი-
საარსებო საშუალებათა მოქმედების წესი, მას დაუკავშირა ის
ურთიერთობა აღაშინათა შორის, რომელიც მყარდება საარსებო
საშუალებათა მოპოვების განსამზღვრელი წესების გავრენით, და
ამ ურთიერთობის | "ნაწილობრივი ურთიერთობის" - მარქსის ცერ-
მინორეგით | სისხე მაში აღნიშნა საზოგადოების ის საფუძველი,
რომელიც პორციკურ-იურიდიულ ფორმებსა და საზოგადოებრივი
აწროვნების განსამზღვრელ მიმდინარეობათა სახეს იღებს" ¹.

ისტორიული მაცერიალიზმი მოყვმურ კონკრეტულ საზოგადოებას
იხილავს, როგორც მოყვმურ კონკრეტულ ნაწილობრივ ურთიერთობას,
როგორც განსაკუთრებულ სოციალურ ორგანიზმს, რომელსაც თავისი
ჩასახვის, მოქმედებისა და უშაღრეს ფორმაში გადასვლის, სხვა
სოციალურ ორგანიზმად გადაქცევის განსაკუთრებული კანონები
გააჩნია.

ხედავენ რა საზოგადოებრივი მოვლენების სირთულეს და მრავალ-
 თეროვნებას, სუბიექტივიზმები თვლიან, რომ ამ მოვლენების ანა-
 რიმის დროს საჭიროა გამოიყოს "მნიშვნელოვანი" მოვლენა, "არა-
 მნიშვნელოვანისაგან", აქასთან "მნიშვნელოვანი" მოვლენა არ
 წარმოადგენს ობიექტურ მოვლენას, არამედ, პირიქით, განისაზღვ-
 რება "კრიტიკურად მოამჩნევნი" პიროვნებისაგან.

"მნიშვნელოვანი" და "არამნიშვნელოვანს" შორის არსებულ განს-
 ხვავების შესახებ აბსტრაქტული მსჯელობების ნაცვლად ღენინი
 ანსხვავებს საზოგადოების ეკონომიურ სფერუდურას, როგორც ში-
 ნაარსს, ამ საზოგადოების პირივივიური და იღუერი ფორმისაგან.
 საზოგადოების ეკონომიურ სფერუდურას იგი განიხილავს, როგორც
 წარმოებით ურთიერთობათა განსაზღვრულ სისყვმას, რომელიც ყალიბ-
 ება და ვითარება თავის კონკრეტულ- ისტორიული პანონებით
 აღაშინათა ნები სყოფისაგან დამოუკიდებლად. ხოლო რაც შეეხება
 "ყოყმად პიროვნებათა" მოქმედებას ყოველ საზოგადოებრივ- ეკო-
 ნომიური ფორმაციის დარგებში, იგი, მიუთითებს ღენინი, დაყ-
 ვანილ უნდა იქნას პიროვნებათა იმ ჯგუფის მოქმედებამდე, რომ-
 ღენიყ ურთმანეთისაგან განსხვავდებიან მათი როლით წარმოებითი
 ურთიერთობის სისყვმაში, წარმოების პირობებისა და, -მაშასა-
 დამე, მათი საარსებო ვითარების პირობების მიხედვით, იმ ინ-
 ვერესების მიხედვით, რომღენიყ ამ ვითარებით ისაზღვრებოდენ, -
 ურთი სიყვით, დაყვანილ იქნას იმ კლასთა მოქმედებამდე, რომღლთა
 ბრძოლა განსაზღვრავს საზოგადოების განვითარებას.

საზოგადოებრივი ურთიერთობის დაყვანა წარმოებით ურთიერთ-
 ბამდე და ამ უკანასკნელის დამოკიდებულება საწარმოო ძალე-
 ბის განვითარების დონეზე- აი რა იძლევა იმის საფუძველს, რომ

საზოგადოებრივი და ფორმაციური განვიხილოთ, როგორც ბუნებრივი-
 ისტორიული პროცესი.

ისტორიული მაცვრივარისების ეს ძირითადი იდეა საზოგადოებ-
 რივი-ეკონომიური ფორმაციების განვითარების ბუნებრივი-ისტორი-
 რიული პროცესის შესახებ ევა ევაზე არ სვრავებს ნაროდნიკებისა
 და მათი დასაყრდენი ევროპული მასწავლებლების სუბიექტური-იდეა-
 რისტორი სოციოლოგიისაგან. იგივე იდეა ძირფესვიანათ ანადგუ-
 რებს საზოგადოებაზე ბურჟუაზიულ-ობიექტივიზისტური შეხედულებებს,
 რომლის მქადაგებელი გახური საუკუნის 90-იან წლებში რუსეთში
 იყო „ლევალინი მარქსისტის“ ლიბერი პ. სტრუვე.

ვ. ი. ლენინმა უკუაგლო საზოგადოებრივი სოციალიზმზე სტრუვეს
 ობიექტივიზისტური შეხედულება. სტრუვე გამოდიოდა სვიციურობის
 ფაქტარისტური თეორიის და მყველად. იგი ჩქმალად ბურჟუაზიულ
 საზოგადოებაში კლასებს შორის არსებულ ანვიავონიზმს და მსჯე-
 ლობდა კავივარისების რალაყ „ლაუტლეველი ისტორიული ცენდენციებ-
 ში“. ლენინი მიუთითებდა, რომ მაცვრივარისები არ დაკმაყოფილ-
 ებოდა „კავივარისების ლაუტლეველი ისტორიული ცენდენციების“
 აღნიშვნით, „არა მერ მიგვიითებდა იმ ვარკვეულ კლასთა არსე-
 ბობაზე, რომელნიც განსამლე რავენ ამა თუ იმ წესწყობილების
 შინაარსს და შეუძლებელს ხლიან თავის დალწევას თვით მწარმოე-
 ბელა გამოსვლის ვარეში“¹. ლენინის ამ ლებულების ძირითადი
 ამრი იმაში მდგომარეობს, რომ კავივარისების დამბობა ერთელებს
 არ ძალუძთ, არა მერ მუშათა კლასისა და მშრომელი მასების რევო-
 ლუციური ბრძოლის ვმითაა შესაძლებელი.

სტრუვეს ფაქტარისტური თეორია მიზნად ისახავდა დაესაბუთე-
 ბინა მშრომელი მასების რევოლუციური გამოსვლების უშედეგო და
 ფუჭი ხასიათი. იგი მუშებისაგან მოითხოვდა კავივარისებებს

კაპიტალიზმის "დაუძლეველი ისჯორიული ფენდენტუების" წინაშე, აღიარებას, რომ მშრომელები "უკუღმურსონი" არიან და უნდა ნაპირ-ნენ სახნავლებად კაპიტალიზმთან.

ბურჟუაზიის სოციალიზმები და მათ შორის რიბერაღური ნაროდ-ნიკები ყდირობდნენ მარქსიზმისათვის დაებრადებინათ, თითქოს იგი უარყოფს ისჯორიადი პირფუნების როლს და უგულებეღყოფს მის აქტიურ, შემოქმედებით მოღვაწეობას, როგორც კაცობრიობის პროგრესის განმსაზღვრელს. მათი აზრით, მარქსიზმი ისჯორიად-ში თითქოს მხოლოდ მათგინადღური ძალების მოქმედებას ხედავენ, ხოლო ადა მიანებს, პირფუნებებს გადააქყვენ უნებისყოფი მარინფუნებად, რომლებიც ბრმად ემორჩილებიან ამ ძალების მოქმედებას და რომლებსაც ^{ძალა} არ შესწევთ საზოგადოების ისჯორიადი რაიმე მნიშვნელოვანი რამ მოიმოქმედონ.

სინამდვილეში მხოლოდ მარქსიზმ-რენინიზმის კლასიკოსებმა მოგვეყეს ისჯორიადი პირფუნების როლის ნამდვილი მეყნიერი უდი გაგება. მარქსიზმ-რენინური თგორიად არ გამოყოფს გამორი-ნილი ადა მონებების მოღვაწეობას საზოგადოების მათგინადღური ყზოვრების პირობებინსავან, მონინავე საზოგადოებრივი კლასების კლასობრივი ბრძოლის მოთხოვნილებებიდან. ისჯორიადი მათგინადღ-რიზმი უკუაგლებს ისჯორიადი აუყირებლობასა და პირფუნების მწეობრივი იდეალებს შორის არსებულ რაღაც კონფლიქტს, რომელიც ნაროდნიკების სუბიექტური სოციალიზმის მიერად შეთხზული. რენინი მიუთითებდა, რომ კონფლიქტი პირფუნებებსა და ისჯორიადი აუყირებლობას შორის ნარომშვა ნაროდნიკი იდეოლოგიების წვრილ-ბურჟუაზიულმა და კულაკურმა მორადმა, შიშმა ისჯორიადი აუყირებლობის წინაშე. რიბერაღური ნაროდნიკების აზრით, ისჯორიადი

აუცილებლობის აღიარება ნიშნავს ისტორიაში პიროვნების აქ-
 ციური როლის უარყოფას. აამჟაჰავებდა რა ასეთი მჯიყების
 ყრუმეყენიერულ ხასიათს, ღენინი წერდა: "ღეფრამინიზმის იდეა
 ამჯიყებს აღამიანის მოქმედების აუცილებლობას, უარყოფს
 უაზრო მლაპრებს ნების თავისუფლების შესახებ, მაგრამ სრული-
 დაყ არ სპობს არც აღამიანის გონებას, არც სინდისს, არც მი-
 სი მოქმედების შეუასებას. სრულიად პირიქით, მხოლოდ ღეფრამი-
 ნისფული შეხედულების დროსაა შესაძლებელი მკაცრი და სწორი
 შეუასება, და არა ყველაფრის თავზე მოხვევა თავისუფალი ნე-
 ბისათვის. ასევე ისტორიული აუცილებლობის იდეაყ სრულიდაყ
 არ უარყოფს პიროვნების როლს ისტორიაში. მთელი ისტორია შედგე-
 ბა სწორედ იმ პიროვნებათა მოქმედებისაგან, რომელნიყ უჭჭე-
 ღად მოღვაწენი არიან. ნამდვილი კითხვა, რომელიყ პიროვნების
 საზოგადოებრივი მოღვაწეობის შეუასების დროს ნამოჭრება,
 იმაში მდგომარეობს, თუ რა პირობებშია უზრუნველყოფილი ამ
 მოღვაწეობის წარმაცებარეაში მდგომარეობს იმის გაჩენიცა,
 რომ ეს მოღვაწეობა არ დარჩება განყალკვევებულ აქცად, რომელიყ
 იძირება სანინაალმდგომ აქცების მორევიში".

ამრიგად, ისტორიული აუცილებლობის აღიარება ეს არ ნიშ-
 ნავს ისტორიაში პიროვნების როლის უარყოფას. პირიქით, ეს
 ნიშნავს მხოლოდ იმას, რომ აღამიანთა მოქმედება და პიროვნების
 როლი განსაზღვრულია ისტორიული განვითარების პიროყსით,
 ისტორიული განვითარების ზოგადი მიმართულებით. იმის მიხედ-
 ვით, თუ რა აღვილი უკავია პიროვნებას ამ პიროყსში, რა მი-
 მართულებით მოქმედებს იგი, უნდა ვიმსჯელოთ პიროვნების როლ-
 ზე. ისტორიულ პიროყსში პიროვნების იდეების, ქცევების, მისი

საქმეების მიხედვით უნდა ვიმსჯელოთ და არა იმის მიხედვით, თუ რას ფიქრობს იგი თავის თავზე.

ვ. ღენინი პირივედის როლს იხილავს პრეზიდენტის განმარტების უფლებებზე ბრძოლაში ურთიერთკავშირში, საზოგადოების რეგულაციური განლაშენის ისტორიული ამოყანის, ხარბის მასების შემოქმედებით ინიციაციასა და მოქმედებასთან განუყრე კავშირში. სუბიექტივისებებს ანიცენისებთ საკითხი, თუ როგორ და მოკიდებულება არსებობს "გმირებსა" და "ბრბოს" შორის, განუყრე იმისა, ვისი ბრბოა იგი: მუშების, გლეხების, შემამუდების და სხვ. ნათელია, რომ საკითხის ასეთი აბსტრაქტული, იდეალისტური დაყენება ვერ მიყვანდა მათ ვერც სწორ თეორიულ დასკვნამდე და ვერც ისეთ პოლიტიკურ პრეზენტაციამდე, რომელსაც შეეძლო მშრომელი მასების განმარტების მოძრაობის მოთხოვნისებები დაეკმაყოფილებინა. ნარეწიკების იდეალები და გეგმები არ გამოხადებენ საზოგადოების ისტორიული განვითარების კანონზომიერებას, მონივრე კლასების მოთხოვნისებებს და ეს იდეალები უნდა დამარცხებულყ. ეს ასეც მოხდა. უხულებელყფენ რა მშრომელი მასების შემოქმედებით ძალებს, განიხილავენ რა მათ, როგორც ისტორიის პასიური მასალას, ნარეწიკები აუყილებლობით უნდა დაეგომოდენ ინიციაციური ცენონის ცაქციკას. ეს ცაქციკა მათი წერილებურყაბიური იდეოლოგიიდან გამომდინარეობდა. ამ ცაქციკას იყენებდა "ნარეწიკი ვოლიას" პარტიკა, რომელიც ყარისმმა გაანადგურა.

ღენინი გვასწავლის, რომ პირივედას შეუძლია დადებითი გავლენა მოახდინოს ისტორიის მხედვლობაზე, და არქაროს მისი მხედვლობა მხოლოდ იმ შემთხვევაში, თუ ამ პირივედას კარგად ესმის არსებული საზოგადოებრივი ძალების დაჯგუფებანი, თუ იგი კარგად გაიგებს იმ კლასობრივ ბრძოლას, რომელიც მიმდინარეობს,

და იმ საზოგადოებრივი კლასის მხარეზე დადგება, რომელიც იზრ-
 დება და ვითარდება, რომელიც მოწინავე წარმოებთი ურთიერთობის
 მაცარებელია. სწორედ ამიჯამ და უპირისპირა ღენიშმა სფრუვეს
 ბურჟუაზიურ ობიექტივიზმს ისტორიული მაცერიარისმის პარტიუ-
 ლობის პრინციპი. ღენინი აღნიშნავდა, რომ ისტორიული მაცერიარ-
 ისმის პრინციპი მეყნიერს ვარდებურს ხლის ფაქტების კონს-
 ტრუქციით ვი არ შეიშლელს, არამედ მოვღენის მეყნიერული შე-
 ფასების დროს პირდაპირ და ამკარად გამოთქვას და დანიყვას
 პრორეფარიატის პოზიციები, ყველაზე მოწინავე კლასის ინტერე-
 სები. წაროდნიკს არ შეუძლია ვანიკოს ეს, ვინაიდან იგი წერილი
 ბურჟუაზიის იდეოლოგია. იგი გრძნობს დალუპვას და უღირობს
 როგორმე თავი დააღწიოს მას. ამიჯამაა, რომ მას მსხვილი
 კაპივარისფერი მეურნეობიდან წერილ მეურნეობაზე დაბრუნება
 სურს. ეს ვი საზოგადოებრივი ცხოვრების კანონზომიერების სა-
 წინააღმდეგო გზაა, რომელიც მას დალუპვას უქადის. სწორედ
 ამან ვანსაზღვრა წაროდნიკური იდეოლოგიის და მარცხება.

პიროვნების კურღის თორია, რომლის პრეპარაციადასაყ წაროდ-
 ნიკები ეწოდენ, წარმადგენს ისტორიაზე იდეალისფერი შეხე-
 ლედების აუცილებელ შედეგს, უკიდურეს სუბიექტივიზმს, პიროვნ-
 ნების, როგორც სამყაროს აქტიური შემოქმედის ფიქციანურ ვაგე-
 ბას. ეს თორია უღიღეს შიანს აყენებდა თვითშეყრობელობის წი-
 წააღმდეგ რუსეთის მუშათა კლასის რეჟორუციურ ბრძოლას.

მარქსიზმ-ღენინიზმი გვასწავლის, რომ არც ერთი ვაბაფონე-
 ბური რეაქციური კლასი არ სცოვებს სყენას თავის ნებით. საზო-
 გადოების ეკონომიური ვანვითარება აუცილებლობით, კანონზომიერ-
 რად ამზადებს მაცერიარულ წანამძღვრებს ძველი წყობილების
 დასამზობად. მაგრამ ძველი წყობის დაწერვა და ახლის ამენება

და ამასთან შოკლე ისტორიულ მონაკვეთში შეუძლებელია დრომოჭმული საზოგადოების და მყვებლების წინააღმდეგ შეგნებური და ორგანიზებული კლასობრივი ბრძოლის ვაჩქე, მუშათა კლასის პოლიტიკური ძაღადობის ვაჩქე. სწორედ ამ თეორიული პოზიციიდან უღვებოდნენ მარქსიზმ-ლენინიზმის კლასიკოსები ისტორიაში, საერთოდ და სოციალური რევოლუციებში კერძოდ, ხარხის მასების როლის საკითხს.

ვ.ი. ლენინი მარქსის რევოლუციური თეორიის შესახებ ნერდა: მარქსი "ყვერამე მალღა აყენებს იმას, რომ მუშათა კლასი გშირულად, თავდაღებულად, ინიციივიუურად ქმნის მსოფლიო ისტორიას. მარქსი ამ ისტორიას უყურებს იმათი თვარსაზრისით, ვინყ მას ქმნის"¹.

ჯ ჯ
 ჯ

✓ მარქსისტურ-ლენინური შეყნიერების ძირითადი მოთხოვნაა როგორყ ბუნების, ასევე საზოგადოებრივი მოყღენებისადში კონკრეტურ-ისტორიული მიღგომა. ამ თვარსაზრისით უნღა ვანვიხილოთ ჩვენ ხარხის მასების როლის საკითხი.

ხარხის მასების როლი სხვადღა სხვანაიჩად ვღინღება სხვადღა-სხვღ ისტორიულ ეპოქაში.

მუშათა კლასის შესაძღებლობანი კაპივარნიზმის დროს გაყიღბით დიღია, ვიღრე თყოღარიზმის დროს. ეს ვანსაზღერულია კაპივარლისტური საზოგადოების წარმოების მალღარი დონით თყოღარიზმთან შეღარბით.

1 ვ.ი. ლენინი, თხზ., ტ. 12, გვ. 121.

ფეოდალური ეპოქის წერილი მეურნეობის დაქუცმაცებულობა განა-
პირობებდა გლეხთა მოძრაობის შეზღუდულობას, დაქსაფსულობას, ანა-
თრგანისებულობას, რევოლუციური გამოსვლების ანადრთულობას, რის
გამოყვამაცონებულ კლასებს უაღვირვებლათ გლეხთა რევოლუციური
გამოსვლების ჩახშობა. მონათმფლობელური საზოგადოების ეკონომიური
წყობა კი გაყიდვით ნაკლებ შესაძლებლობას იძლეოდა ძირითადი
საწარმოო ძალების - მონების გამოსვლებისათვის. მონა მონყვევილი
იყო საკუთარი მინას, ოჯახს. მიუხედავად იმისა, რომ დაფიქრუ-
ლებში გაერთიანებულნი იყვნენ მონების საკმაოდ დიდი რაოდენობა,
მათი შემჭიდროება საზოგადოებრივ ძალად მანისე შეუძლებელი იყო
განსხვავებულნი ენის, ცომის და სხვ. მიზნების გამო. სპა რვაკის
ხელმძღვანელობით მონების დიდი აჯანყების დამარცხების ერთ-ერთი
მიზეზი ხწორედ აღაშინათა, ასე ვთქვათ, ეს სიჭრელი იყო.

კლასობრივ ანტიგონისური საზოგადოებაში მშრომელი აღაშინა-
ნის აქციური როლი შეღავანდება მხოლოდ რევოლუციების ეპოქებში,
მშვიდობიან პერიოდებში კი იგი მოქმედებს ირიბად, ვინაიდან ამ
საზოგადოებაში ეკონომიური, პოლიტიკური და იდეოლოგიური ბაზო-
ნობა ექსპლუატაციურ კლასებს ეკუთვნის.

საზოგადოების პოლიტიკური უსოვრებაზე ხარხის მასების აქციუ-
რი შემოქმედება იზრდება ეკონომიური პირობების, წარმოების
წყობის განუთარებლადან ერთად. მონების განმათავისუფლებელი
მოძრაობები ძირითადად ძალაუფლების ხელში ჩაგდებას ანიხაბა-
დენენ მიზნად. თუშუა მუა საუკუნეებში ხელისუფლებებისათვის
ბრძოლას აღვირი ვქონდა, მავრამ ეს ბრძოლა, რა თქმა უნდა, ყო-
ველთვის მარცხით მთავრდებოდა. ხოლო კავშირებისური საზოგადო-
ებაში, როდესაც ასპარეზზე გამოდის პრეფერენციის, კლასობრივ
ბრძოლას პოლიტიკური ბრძოლის ხახნათ ეძლევა: დღის წესრიგში

დგება ძალაუფლების საკითხი. სააჩხუბო სამ უარე ბათა პირობების გაუმჯობესებისათვის ბრძოლიდან მუშათა კლასი იწყებს გადასვლას ბურჟუაზიური სახელმწიფო მანქანის დამსახურებისათვის ბრძოლაში.

ანთავგონისებურ თორმაცხეებში საზოგადოების პირობების უკეთესობის ხორციელებს მხოლოდ კლასობრივი ბრძოლის გზით. მასების რევოლუციური აქციონების გაჩეხვა, აღნიშნავდა ლენინი, აჩასოდეს არ მიღწეულა სერიოზული შედეგები კაცობრიობის პირობების. და, პირიქით, სახარხო მოძრაობის ყოველი დამარცხება ნიშნავდა ისტორიაში რეაქციას, განვითარების ცემკების შეჩეჩებას ან ჩეჩრესსაც კი. ენგელსმა ნათლად მიუთითა, თუ როგორ დამუშედად იმოქმედა 1525 წლის გლეხთა რევოლუციის დამარცხებაში გერმანიის სახელმწიფოს შემდგომ განვითარებაში: გერმანიის თრი საუკუნით ჩამორჩა ევროპის მოწინავე სახელმწიფოებს.

ილი რევოლუციური გადაცრიბლებანი, რომლებიც ერთ საზოგადოებრივ თორმაცხას მეორეს ამორებენ, ნარმოდგენენ მშრომერი მასების ბრძოლის უმაღლეს, კურმინაციური მომენცებს. მხოლოდ რევოლუციის ეპოქებში იძლება ხარხის მასების რევოლუციური ინიციაცივისა და აქციონების განუსაზღვრელი პერსპექცივები. "აჩასოდეს ხარხის მასას, - ნერდა ლენინი, - არ შეუძლია გამოვიდეს ახალი საზოგადოებრივი ნესწყობილების ისეთ აქციურ შემოქმედად, როგორც რევოლუციის დროს. ასეთ დროს ხარხს სასნაულების უნარი შესწევს"¹. თედალური ნარმოებოთი ურთიერთობის მოსპობა განაპირობა XVI-XIX სს. ბურჟუაზიულმა და ბურჟუაზიურ-დემოკრატიულმა რევოლუციებმა, რომლებშიც გადამწყვეც ძალას ნარმოდგენენ გლეხობა, ქალაქის პრეზერი ელე-

მენცრები და ახარებად მუშა თა კლასი. ბურჟუაზიულ რევოლუციონ-
ში მშრომელი მასების აქტიური გამოსვლები გარკვეული მოთხოვნი-
ლებებით ამ რევოლუციებს აქცევდა ხარხურ, ბურჟუაზიულ-დემოკრა-
ტიულ რევოლუციებად. მაგრამ "დაბალი" ფენების გამარჯვების ნა-
ყოფს ბურჟუაზია ითვისებდა. წინა რევოლუციებში ხარხის მასები
ასრულებდნენ ექსპროპრიაციის ძველი ფორმის დამხობის ამოცანას
მხოლოდ. თუმცა ექსპროპრიაციის ფორმები იცვლებოდა, მაგრამ ექს-
პროპრიაცია კი ყოველთვის ძალაში რჩებოდა.

ანტაგონისტური საზოგადოების განვითარების განსაზღვრულ სა-
ფეხურზე ისახება ახალი რევოლუციის აუცილებლობა. კაპიტალიზ-
ტური წარმოების წესის და კლასობრივი ბრძოლის განვითარების
მთელი მსვლელობა ბურჟუაზიულ საზოგადოებაში გარღვევად იწვევს
კაპიტალიზმის რევოლუციურ შეცვლას ახალი, სოციალისტური საზო-
გადოებით. ეს შეცვლა გამოწვეულია საზოგადოების განვითარების
კანონზომიერებით, კერძოდ კონტრაქციით გარეგნულ საწარმოო ძალებსა
და ბურჟუაზიულ წარმოებით ურთიერთობებს შორის, რომელიც ამ სა-
წარმოო ძალების ბოროტი ხდება. საწარმოო ძალების ხასიათისა-
ში წარმოებით ურთიერთობათა სავალდებულო შესაბამისობის კანონი
მოითხოვს ძველი, ბურჟუაზიული წარმოებითი ურთიერთობის მოსპობას
და ახალი სოციალისტური წარმოებითი ურთიერთობის შექმნას.
ამაში მდგომარეობს პროლეტარული, სოციალისტური რევოლუციის
ობიექტური აუცილებლობა.

პროლეტარული რევოლუცია მიზნად ისახავს წარმოების საშუა-
ლებათა კერძო საკუთრების შეცვლას საზოგადოებრივი საკუთრებით
და აღდგინოს მიერ აღდგინოს ყოველგვარი ექსპროპრიაციის მოს-
პობას. დაჩაგრული, ექსპროპრიირებული კლასები, რომლებიც მფრუ-
რად არიან განწყობილი არსებულ წარმოებითი ურთიერთობის^{ებ} საღმის,
არყვევენ, ძირს უთხრიან ამ ურთიერთობებს მშარე კლასობრივ

ბრძოლაში. რაც უფრო მნიშვნელოვან რევოლუციურ მოვლედ უნდა მივიჩნიოთ, მით უფრო დასუსტდება მასობრივი მოძრაობები. პრე-
 რეფორმაციის კლასობრივი ბრძოლა კავშირდამყარების განსახლების მომენ-
 ტიდან იწყება. პირველ ხანებში ეს მოძრაობები სხვადასხვა სა-
 ხეს ქმნიდა, ეკონომიური გაფიქვები და სხვ. | ლებურობს. ამ
 შემთხვევაში კავშირდამყარების დამხობის ამოცანა საბოლოოდ არაა
 მომნიშვნელოვანი. მხოლოდ მაშინ, როცა საბოლოოდ მნიშვნელოვან რევოლუციურ
 მათემატიკურ პირობები კავშირდამყარების სოციალიზმში გადასახე-
 დად, მუშათა კლასის გამოსვლა კავშირდამყარების დასამხობად შეგ-
 ნებულ, ორგანიზებულ ხასიათს ლებურობს.

დღემო მოვლემების სოციალისტურმა რევოლუციამ ნათლად დაა-
 დასტურა ისტორიაში ხალხის მასების გადაწყვეტილი როლის მუდამი
 მარქსისტულ-ენიურნი მოძღვრების ჭეშმარიტება. სოციალისტურმა
 რევოლუციამ დასაბამი მისცა ახალ ერას კლასობრიობის ისტორიაში.
 მოსპო რა აღამიანის მიერ აღამიანის ყოველგვარი ექსპლოატაცია,
 მან გვიჩვენა მშრომელი მასების პოლიტიკური აქტიურობისა და
 ინიციატივის მანა მღვ არნახული გაქანება: ხალხი ხდება ისტო-
 რიის შეგნებულნი შემოქმედნი. სწორედ ამ პერიოდში ენიჭება მშრო-
 მელის შეგნებულ, ორგანიზებულ და მიზანდასახულ მოქმედებას,
 სუბიექტური ფაქტორის საერთოდ, განსაკუთრებული მნიშვნელობა.

სამოგადროებრივ განვითარებაში მშრომელი მასების საკითხის
 განხილვის დროს მარქსიზმი განსაკუთრებულ ყურადღებას აქცევს
 სუბიექტური ფაქტორის აქტიურ, განლაშქმენდ როლს.

მარქსიზმი გვიჩვენებს, რომ ცხოვრების მათემატიკური პირო-
 ბები წარმოადგენს აღამიანთა მოქმედების რევოლუციურ საფუძვლებს,
 მაგრამ ამასთან ერთად აღამიანები პრაქტიკული მოქმედების პირო-
 ყვისში თვით ყვლიან თავიანთი ცხოვრების პირობებს. განლაშქმენდ
 რა საშუალოს, ამით ისინი საკუთარ თავს, თავიანთ ცნობიერებასაც

გარდაქმნიან.

ღენინი გვასწავლის, რომ სოციალიზმის გამარჯვებისათვის საკმარისი არაა ობიექტური წინამძღვრები, ობიექტური რევოლუციური სიტუაცია, ვინაიდან ამ სიტუაციას რევოლუცია მდგომარეობს როდის მივყავართ. რევოლუციური სიტუაცია იყო რუსეთში 1859-1861 წწ., მაგრამ, როგორც უნობილია, მას რევოლუცია არ მოჰყოლია. რევოლუციური სიტუაცია იყო რუსეთში 70-იანი წლების ბოლოს, მაგრამ იგი დამთავრდა არა რევოლუციით, არა მდედმეფე ალექსანდრე II მოკვდით. საზოგადოების სოციალ-დემოკრატიური და პოლიტიკური წყობილების დროა შეიძლება ათწლეულებით გარდქმნიდეს, მიუხედავად რევოლუციური სიტუაციის არსებობისა, თუ ქვეყანაში არ მოიპოვება ძალები, რომლებსაც შეუძლიათ რევოლუციური სიტუაციის გამოყენება. XIX საუკ. 70-იან წლებში და მით უმეტეს 60-იან წლებში ასეთი ძალა ჯერ კიდევ არ არსებობდა. ამრიგად, რევოლუციის გამარჯვებისათვის საჭიროა როგორც რევოლუციური სიტუაცია [ობიექტური ფაქტორი], ასევე მუშათა კლასის და მისი ავანგარდის - პარტიის შეგნებულობა, ორგანიზებულობა, შეუპოვრობა [სუბიექტური ფაქტორი].

როგორც ღენინი აღნიშნავს, რევოლუციური სიტუაციისათვის დამახასიათებელია სამი მთავარი ნიშანი: 1. შეუძლებლობა გაბატონებული კლასებისათვის - შეინარჩუნონ უსვლელი სახით თავიანთი ბატონობა; სერიოზული პოლიტიკური კრიზისის არსებობა. 2. ჩაგრული კლასების გაჭირვებისა და უბედურების გამოწვევა ჩვეულებრივზე მეტად. 3. აღნიშნული მიზეზების გამო მასების აქტივობის მნიშვნელოვნად გაზრდა.

"**თუ არა ეს ობიექტური სვლილებები, - წერს ლენინი, - რომლებიც დაშოკირებული არ არის არა მარტო სპარკული ჯგუფებისა და პარტიების, არამედ აგრეთვე სპარკული კლასების წებამე, ისე რევოლუციის - საერთო წესის მიხედვით - შეუძლებელია. სწორედ ამ ობიექტური სვლილებათა ერთობლიობას ეწოდება რევოლუციური სიტუაცია**"¹. ეს სვლილებები, რომლებიც მთლიანად რევოლუციური სიტუაციას ქმნიან, ხდება არა მარტო ობიექტური პირობები, არამედ სუბიექტური ფაქტორები და ისინი გამონეულები ეკონომიური პირობების განვითარებით. როგორც ლენინი მიუთითებდა, "რევოლუციის ყოველი რევოლუციური სიტუაციიდან კი არ წარმოიშვება, არამედ მხოლოდ ისეთი სიტუაციიდან, როდესაც შემოწმად მოთვლილ ობიექტურ სვლილებებს ემატება სუბიექტური სვლილებები, სახედობრი, ემატება რევოლუციური კლასის რევოლუციური მასობრივი მოქმედების უნარი, ამასთან ეს მოქმედება სავსაშუალო ძლიერი უნდა იყოს, რომ გასხვავდეს ქან შვიდ-ყოს | ძველი მთავრობა, რომელიც არასოდეს, კრიზისების ეპოქაში კი, არ "წაიქცევა", თუ არ "წააქციეს"².

სუბიექტური ფაქტორის როლი მით უფრო იზრდება, რაც უფრო მათეულობს აქტივობა პროლეტარიატის პირისპირ მდგარი ბურჟუაზიური შედნამენისა, რომელიც ცდილობს დალუპვისაგან იხსნას დრომოჭმული კავშირების რევი წყობა.

სუბიექტური ფაქტორი უმოქმედო, მასობრივ როლს კი არ ასრულებს, არამედ, პირიქით, აქტიურად მოქმედებს, რითაც ხელს უწყობს რევოლუციისათვის ობიექტური პირობების მომწინდებებს:

1 ვ.ი. ლენინი, თხზ., ტ. 21, გვ. 248.

2 იქვე, გვ. 249.

თვით მასები, კლასები, პარტიები და მათი ბედადები ამხადებენ
 ობიექტურ წინამძღვრებს განსაზღვრული ამოცანების გადასაჭრად.

მარქსიზმის ღამსახურება იმაში მდგომარეობს, რომ იგი საზო-
 გარეობრივი განვითარების ობიექტურ და სუბიექტურ მხარეს ურთი-
 ვრთავში იხილავს. ცხოვრების მაცერიალური პირობებისაგან
 სუბიექტური ფაქტორის მოწყვეტას სუბიექტურ იდეალიზმამდე მივყა-
 ვართ. ამ უკანასკნელის თვალსაზრისზე იღვწენ ეკონომისტები,
 მენშევიკები, მემარჯვენე ოპორტუნისტები.

უარყოფენ რა ხალხის მასების შეგნებულ და ორგანიზებულ
 რღებს, მის აქტიურობას, ბერშევიკელები და მათი თანმიმდევრები
 მარქსიზმს მიანერდნენ მისთვის სრულიად უცხო შეხედულებებს საზო-
 გარეობრივი განვითარების, როგორც ფაქტური წინასწარგანსაზღვ-
 რული, სტიქიური პროცესის შესახებ.

"ეკონომისტებისა" და მენშევიკების ოპორტუნისტული შეხედუ-
 ლებების თეორიულ საფუძველს წარმოადგენს სტიქიურობისა და თვით-
 დინების თეორია, მარქსიზმის გაყარება და მისი დაყვანა ვულ-
 გარულ მაცერიალიზმამდე. სტიქიურობის თეორია წარმოადგენს მუშა-
 თა კლასის რევოლუციური აქტიურობისა და ინიციატივის და მყინებას,
 ოპორტუნისტული უმოქმედობასა და რევოლუციური ბრძოლისაგან ხელის
 აღების ყდას.

ვ.ი. ლენინმა გამანადგურებელი დარცემა მიაყენა "ეკონომ-
 ისტების", მენშევიკებისა და ყველა ჯურის ოპორტუნისტების
 სტიქიურობისა და თვითდინების თეორიას, რომელიც უარყოფდა
 შეგნებულობის როლს, ისტორიულ განვითარებაში სუბიექტური ფაქ-
 ტორის როლს. ოპორტუნისტები, მიუთითებდა ლენინი, ყოველთვის
 ივიწყებენ ისეთ ისტორიულ ფაქტორს, როგორცაა პროლეტარიატის
 რევოლუციური ინიციატივა.

აღიარებს რა საზოგადოების ეკონომიური განვითარების ობიექტური ხასიათს, მარქსის სივრცულ-დინამური თეორიის სრულად არ აქცევს ფუნქციონალურ ეკონომიურ კანონებს. ობიექტური ეკონომიური კანონების არსებობის აღიარება კი არ ეწინააღმდეგება ხარისხის მასების შემოქმედებითი როლის უდიდეს მნიშვნელობას, არა მგე, პირიქით, ორგანულად ერწყმის მას. მარქსიზმი, წერდა ლენინი, იმით განსხვავდება ყველა სხვა სოციალისტური თეორიისაგან, რომ იგი საუცხოოდ აერთებს საქმის ობიექტური ძველმარეობისა და ევოლუციის ობიექტური მსვლელობის ანალიზის სრულ მყენიერულ სიფხიზღეს და მასების რევოლუციური ინციპიენტის მნიშვნელობის გადაჭრით აღიარებს, - აგრეთვე, რა თქმა უნდა, იმ ყარკვერ პიროვნებათა, ჯგუფთა, ორგანიზაციათა და პარტიათა მნიშვნელობის აღიარებას, რომელთაც უნარი მესწევთ მოსინჯონ და განახორციელონ კავშირი ამა თუ იმ კლასთან!

მარქსიზმის ეს თავისებურება გამომდინარეობს თავით მისი მსოფრსხედვლობისა და შეთოდის რევოლუციური, აქტიური ბუნებრიდან.

ოპორტუნისტების მიერ საზოგადოების განვითარებაში იდეების, მხედვლებების, პოლიტიკური დაწესებულებების როლის დამყარება დაკავშირებული იყო პროლეტარიატის დიქტატურის უარყოფასთან და კავშირის სოციალიზმში მშვიდობიანი შეზღვის თეორიასთან.

ვინც საზოგადოების განვითარებას განიხილავს, როგორც სიქიური პროცესს, ვინც ქადაგებს კავშირის სოციალიზმში შეზღვიდანს, ვინც პროლეტარიატის დიქტატურას უარყოფს, იგი აუცილებლობით უნდა მივიღეს მონინავე იდეების, თეორიების, პოლიტიკური დაწესებულებების, საერთო მენაშენური მოვლენების უარყოფამდე.

ნიგში "სოციალ-დემოკრატის ორი დიქტატავა დემოკრატული რევოლუციონი" ვ. ლენინი აღნიშნავდა, რომ მენშევიკების თეო-

ჩიუნი ამზიყია მუშა თა სვიქიური მოძრაობის მარხანჭალობის ჩორში გამოსვლისათვის სწირავს მათ, აკნიწებს "ისვორიის მაცერიილის-ფური გავებას იმ ქმეღით, ხერძძღვანელი ღა წარმმართველი ჩორის უგულებღყოფით, ჩომლის მესჩულებამუ შეუძლიათ და კიღვამუ უწდა ასჩულებღწენ ისვორიაში ის პარტიები, ჩომეღამუ შეიგწეს გარდა-ჩიილებღის მაცერიილური პირობები და სათავეში ჩაუღწენენ მუშათა კლასსი¹.

ღწინმა ყოვეღმხრივ დაამუშავა საზოგადოების თანდათანობით განვიითარებაში მოწინავე იღეების უღიღესი ჩორი და უკუავღო სვიქიურობის თეორია, ჩოგორჩუ თეორიულად უსუსური და პრაქტიკულად გამოუსადღვა. ჩი.

ახალი საზოგადოებრივი იღეების მნიშვნეღობა იმაში მღგომარეობს, ჩომ იგი მოწოდებუღია გააღღვიღოს საზოგადოების განვიითარების მაცერიილური ცხოვრების მომწიფებუღი ამოყანების გაღანყეღვა. საზოგადოებრივი იღეები მამობიღიშებღია იმღენად, ჩამღღწაღამუ იგი აღვიძებს მასებს საარსებო საშუალებების დასაკამოღიღებღად ბრძოლისათვის; მარგანწებღელ ჩორს ასჩულებს, ჩაღღწან ჩამმავს მწჩომღელ მასებს მომავღღავი ძაღების წინააღმღეგ ბრძოღამი. მოწინავე იღეების გარღამეღმწელი ჩორი იმაში მღგომარეობს, ჩომ იგი ხერს უწყოობს ძვეღი საზოგადოებრივი წყობიღების შეყვღას.

მაგჩამ ძვეღი საზოგადოებრივი ურთიერობის მოსპობისათვის საკმარისი არაა მხოლოდ მოწინავე იღეები, თეორიები. ამისათვის, პირვეღ ყოვიღსა, საჭირია, ჩათა ახალი იღეები დაეუღღონ მასებს და გახღწენ მაცერიილური ძაღაღ.

პროლეტარიატის განმათავისუფლებელმა ბრძოლამ მხოლოდ მაშინ მიიღო შეგნებული და მიზანდასახული ხასიათი, როცა იგი შეუერთდა მარქსიზმ-ლენინიზმის რევოლუციური თეორიას. მარქსისტულ-ლენინური თეორიის შეერთება, შეწყობა პროლეტარულ მოძრაობასთან უძრევებს ხლის როგორც თვით თეორიას, ისევე პროლეტარულ მოძრაობას. პროლეტარიატის რევოლუციური-გარდაქმნელობის, მის პრაქტიკულ მოღვაწეობას მარქსისტულ-ლენინური მოძღვრება ყველაზე მაღლა აყენებს საზოგადოებრივი მოვლენების განხილვის დროს. ვ. ი. ლენინი, რაშაკობდა რა სოციალისტური რუსეთის მშენებლობის იდეალებზე, წერდა, რომ ეს იდეალები რეალური იქნება მაშინ, როცა ისინი ნამდვილად გამოხატავენ არსებული კლასების ინტერესებს, იმ კლასების ინტერესებს, რომლებსაც ცხოვრების პირობები აიძულებენ გარკვეული მიმართულებით იმოქმედოს. კლასობრივი ბრძოლის ობიექტივისტების ამ თვალსაზრისზე რომ ვსვამთ, შეიძლება ან ვამართლებ სინამდვილეს, ანაშენ, პირიქით, თუ ამ სინამდვილეში აღვნიშნავ მისი გარდაქმნის უაღრესად ღრმა | თუნდაც ერთ შეხედვით შექმნეულ | წყაროებსა და ძალებს¹.

× ×

×

საზოგადოებრივი ცხოვრების სხვადასხვა სფეროში აღამიანთა მოღვაწეობის ისტორიული მნიშვნელობა და მოკიდებ უნდა თვით ამ

მოღვაწეობის ხასიათზე, არსებულ საზოგადოებრივ წყობილებაზე და მისი განვითარების პირობებზე.

დიდი ოქცოშიზმის სოციალისტური რევოლუციის შემდეგ არა მარჯონიერდება მასების შემოქმედებითი როლი, არამედ სრულიად ახლებურად ვლინდება იგი საზოგადოების ცხოვრების ყველა უმნიშვნელოვანეს სფეროში — ეკონომიკაში, პოლიტიკაში, კულტურაში.

რაც უფრო დიდი და მნიშვნელოვანია ის ისტორიული ამოცანები, რომელიც ეგას მშრომელების წინაშე, მით უფრო ფართო ხარისხის მონაწილეობა ამ ამოცანის გადაწყვეტაში. ვ.ი. ლენინი წერდა: "ადამიანთა ისტორიული შემოქმედების გაფართოებასა და გაღრმავებასთან ერთად უნდა იზრდებოდეს იმ მოსახლეობის მასის რაოდენობაც, რომელიც შეგნებულ ისტორიული მოქმედი ძალაა". სოციალისტური საზოგადოებაში უმაგალითოდ იზრდება ხარისხის მასების ენერჯია და შეგნებულ ისტორიულ შემოქმედებაში ებმებიან მილიონობით და ათეულ მილიონობით ადამიანი.

წარმოების საშუალებათა კერძო საკუთრება, რომელიც და მახასიათებელია ანტიკონისტური კლასობრივ საზოგადოებრივობის, ახშობს და აჩრუნგებს ადამიანების ყოველგვარ აქტიურობასა და ინიციატივას. ეს მდგომარეობა ხერხ უშლის მასების დანტოგრესებას, გააფართოონ წარმოება. კაპიტალისტური წარმოებითი ურთიერთობა განაპირობებს შრომის იძულებით ხასიათს, იგი მინიმუმამდე მტუდავს მშრომელი მასების უწარის გაშლის შესაძლებლობას, უბოკავს მათ გზას წარმოებაში თაოსნობისათვის.

სოციალისტური საზოგადოებაში ძირფესვიანად იყვლება მშრომელთა დამოკიდებულება წარმოებისადმი. სოციალისტური ეკონომიკის ამქნებაში გადაწყვეტილი როლი სწორედ მაფრინაღური ღოვლათის მწარმოებლებს ეკუთვნის.

ახალ საზოგადოებაში მშრომელი მასები არა-მარცხ მაცვრივად რიგ
 დოქტრინის მწარმოებლები ის როდში გამოდიან, ისინი აგრეთვე ახალი
 წარმოებით ურთიერთობის - ექსპლოატაციისაგან თავისუფალი აღა-
 მინების თანამშრომლობისა და ურთიერთდახმარების ურთიერთობის -
 მშენებლები არიან. სოციალისტური ურთიერთობანი მხოლოდ მაშინ
 ყალიბდება, როცა თვით მშრომელები ხდებიან წარმოების ბაცონ-
 პაციონი.

ეკონომიკის სოციალისტური ვარაუქმნა, როგორც საზოგადოე-
 ბის ეკონომიური ნიშნობების ყველაზე ღრმა ვარაუქნილება, მოით-
 ხვს მთელი მშრომელი ხარხის ჩაბმას დამოუკიდებელ ისტორიულ
 მოღვაწეობაში. მშრომელთა მილიონიანი მასების აქტიური შემოე-
 მულებით მოღვაწეობის ვარაუქ შემუქლებელია ეკონომიური ბაზისის
 აშენება.

ეკონომიკის სოციალისტური ვარაუქმნასთან ერთად ფართოვდება იმ
 აღამიანთა რიცხვიც, რომლებიც გამოდიან ახალი, სოციალისტური
 ურთიერთობების შეგნებუდი მშენებლის როდში.

სწობილია, რომ კავშივარიშში და ამხმ პროლეტარიატმა გრეხთა
 უფართოვს მასებთან - უღარიბეს გრეხობასთან და სუერთოდ მოსახ-
 რეობის ნახევრადპროლეტარულ ფენებთან მქიდრო კავშირში. მუ-
 შათა კლასისა და მშრომელი გრეხობის კავშირი ეს ის რევოლუ-
 ციური ძალა იყო, რომელმაც შექლო დაეძლია საზოგადოების მო-
 მაკვდავი წარმოებითი ურთიერთობანი ახალი წარმოებითი ურთიერ-
 ბებით. მშრომელი გრეხობის აქტიური მხარდაქერიტ რუსეთს
 პროლეტარიატმა ხელში აილო ძალაუფლება და დაამხმ ძველი ურთ-
 ერთობანი მრეწველობაში, შექმნა ახალი, სოციალისტური წარ-
 მოებითი ურთიერთობანი. რევოლუციის გამარჯვების შემდეგ
 სოფლის მეურნეობაში მოსპობილ იქნა ფეოდალური ურთიერთობების
 ნაშთები.

საბჭოთა ხელისუფლების პირველ პერიოდში, მუშათა კლასს რომ შეენარჩუნებინა პოლიტიკური ხელისუფლება და განეხორციელებინა სოციალისტური ეკონომიკის აშენება, აუცილებელი იყო მცკ იყუ კავშირის დამყარება საშუალო გლეხობასთან, როგორც გლეხობის ძირითად მასასთან. ეს საკითხი სპეციალურად იქნა განხილული პარტიის VIII ყრილობაზე. ყრილობის გადაწყვეტილებამ საშუალო გლეხობასთან კავშირის შესახებ უდიდესი როლი ითამაშა ინფრ-ვენტებისა და თეთრგვარდიელების წინააღმდეგ ბრძოლაში ყველა მშრომელის დარაზმვისათვის, სოციალიზმის აშენებაში. პარტია შემდეგშიაუც დიდ ყურადღებას აქცევდა აღნიშნულ საკითხს და ამას უსვამდა ხაზს კერძოდ პარტიის XIV ყრილობა. ყრილობის გადაწყვეტილებებში ნათქვამი იყო, რომ შეუძლებელია სოციალიზმის მშენებლობა ისე, თუ მუშათა კლასი არ დაამყარებს მჭიდრო კავშირს გლეხთა საშუალო ფენებთან. ასეთი კავშირი აუცილებელი იყო, ვინაიდან სოფლად სოციალიზმის მშენებლობის ძირითადი გზა იმაში მდგომარეობს, რომ სოციალისტური მრეწველობის მზარდი ეკონომიკური ხელმძღვანელობით თანდათანობით ჩაბმულ იქნას გლეხობის მასა წარმოებით კოლპეჩიჩებაში.

მაგრამ ვიდრე გლეხობა ერთპიროვნულ კერძო მეურნეობას ეწევა, სანამ იგი არ დამდგარა წარმოებითი კოლპეჩიჩების გზაზე, იგი მხოლოდ მხარს უჭერს მუშათა კლასს სოციალიზმის მშენებლობაში, იგი ჯერ კიდევ არაა სოციალისტური წარმოებითი ურთიერთობის მაცდარებელი.

სოფლის მეურნეობის კოლექტივიზაციის განხორციელება ნიშნავდა სოფლად ძველთ, კაპიტალისტური წარმოებითი ურთიერთობების შეყვრას ახალი, კოლექტიური წარმოებითი ურთიერთობებით.

ამასთან დაკავშირებით უნდა აღინიშნოს სოციალისტური ბაზისის შექმნის ერთ-ერთი თავისებურება. კაპიტალისტური წარმოე-

ბოთი ურთიერთობები უარობდება არა ეკონომიური განვითარების სიციქიურ პროცესში, არამედ მშრომელი ადამიანების შეგნებულ და შემოქმედებოთ შრომის პროცესში.

თუ კაპიტალიზმის ნიაღში სანაჩმოო ძალების განვითარება, რომელიც მათგინაღურ წანამძღვარს ამზადებს სოციალიზმისათვის, ხდება სიციქიურად, პროდუქტიურობის მიერ პოლიტიკური ხელისუფლების მოპოვების შემდეგ სოციალისტური ეკონომიკის მშენებლობა ხორციელდება შეგნებულად. ახალი ეკონომიკის მშენებლობის შეგნებული, გვგ მაშომიერი ხასიათი გაპირობებულია თვით სოციალისტური სისუფმის ხასიათით, რომელიც გულისხმობს წარმოების საშუალებათა საზოგადოებრივ საკუთრებას.

კაპიტალისტური საზოგადოების აგან განსხვავებით, სადაც ყოველი მწარმოებლის მოქმედება ვინც, პირად ინტერესებს ემსახურება და ვისთვისაც უცხობა საზოგადოების საერთო ინტერესები, სოციალისტური ეკონომიკა მოითხოვს მთელი საზოგადოების ინტერესების გათვალისწინებას, მეურნეობის გვგ მაშომიერი ორგანიზაციას. ამიჯომ მეურნეობის სოციალისტური სისუფმა ვერ წარმოიშვება და განვითარდება სიციქიურად, თვითღინებით, რევოლუციური მასების აქტიური, შეგნებული მოქმედების გარეშე.

სოციალისტურ მეურნეობას ამენებენ მშრომელი მასები, კომუნისტური პარტიის ხელმძღვანელობით, რომელიც ეყრდნობა საზოგადოების განვითარების ობიექტურ ეკონომიურ კანონებს.

როგორც ეს ხაზგასმულია პარტიის XVI ყრილობის გადაწყვეტილებებში, სოციალისტური საზოგადოება შეიძლება შექმნილ და განმტკიცებულ იქნას მხოლოდ მილიონობით მშრომელის ძალებით. სწორედ ამიჯომ იყო, რომ კომუნისტური პარტია ყოველთვის განსაკუთრებულ ყურადღებას აქცევდა მშრომელთა ფართო მასების

აქციურ ჩაბმას ახალი ეკონომიკის მშენებლობაში. ამ მიზანს ემსახურებოდა პირველ რიგში მასობრივი სოციალისტური შეჯიბრების გაშლა, რომელიც ჯერ კიდევ საბჭოთა კავშირის კომუნისტური პარტიის IX ყრილობაში შეაფასა, როგორც შრომის ნაყოფიერების ამოღების უდიდესი საშუალება.

სოციალისტური ინდუსტრიალიზაციისა და სოფლის მეურნეობის კოლექტივიზაციის გამარჯვება სსრ კავშირში შესაძლებელი გახდა უპირველეს ყოვლისა იმიტომ, რომ კომუნისტური პარტია და საბჭოთა სახელმწიფო თავიანთ მოღვაწეობაში ეყრდნობოდნენ ხალხის მილიონიანი მასების შემოქმედებით ენერჯიასა და ინიციატივას. "პარტიის ვიგანცური წარმავებანი მრეწველობასა და სოფლის მეურნეობაში სოციალიზმის მშენებლობის საქმეში შესაძლებელი გახდა მხოლოდ მუშათა კლასისა და მისი მიმყოფი შრომელი მასების უდიდესი აქციუზობის ბაზაზე"!

საბჭოთა ხალხის ეს დიდი ისტორიული გამარჯვება მიღწეულია უდიდესი სიძნელეების, დაბრკოლებების გადალახვით, გააფთრებული კლასობრივი ბრძოლის პირობებში, მაშინ როდესაც წყდებოდა საკითხი "ვინ-ვისა?". კომუნისტური პარტია შეურიგებელი ბრძოლას ეწეოდა რენიონიზმის მცრეების-ფროსკისების, შემარჯვენე ოპორტუნისტების, ბურჟუაზიური ნაყოფნარისებების წინააღმდეგ, რომლებიც უარყოფდნენ ერთ ქვეყანაში სოციალიზმის გამარჯვების რენიურ თეორიას და ჩვენს ქვეყანაში კაპიტალიზმის რესტავრაციის გზას ადგნენ. საბჭოთა ხალხმა, კომუნისტური პარტიის ხელმძღვანელობით, დასძლია ყოველგვარი და ყველა სიძნელე და მოახდინა ყველაზე დიდი რევოლუციური გადაჭრისა და კაცობრიობის ისტორიაში- ააშენა სოციალიზმი.

1 სკკპ ყრილობების, კონფერენციებისა და სკ პრენტების რეზოლუციებისა და გადაწყვეტილებებში, შემვიღე გამოცემა, 1956, ნაწ. III, გვ. 21.

x ✓ x
 x

✓ თავისი გმირული ბრძოლით ხალხი ყოველთვის ვადა მწყვეტ ძალას წარმოადგენდა საზოგადოების პოლიტიკურ ცხოვრებაში. ეს განსაკუთრებით ნათლად ჩანს ახალი პოლიტიკური ხელისუფლების შექმნის დროს.

ძველი საზოგადოების წიაღში მოწინავე იდეებისა და მისი შესაბამისი ორგანიზაციების აღმოცენება ამჟამებს ახალი შედნაშენის, კაპიტალიზმური საზოგადოების შემყვლელი, სოციალისტური საზოგადოების შედნაშენის წარმოშობას. მაგრამ კაპიტალიზმური საზოგადოების წიაღში პროლეტარიატს შეუძლია შექმნას მხოლოდ ახალი შედნაშენის ელემენტები, ვინაიდან ხელისუფლება მას არ ეკუთვნის. ამ შემთხვევაში პროლეტარიატს არ შეესწავს პოლიტიკური და უფლებრივი დანებებულებების შექმნის, კულტურის ფართო მასშტაბით განვითარების უნარი | სწორედ ამ უკანასკნელის შესახებ აღნიშნავდა ვ. ი. ლენინი, რომ კაპიტალიზმის დროს ყოველ ეროვნულ კულტურაში შეიძლება არსებობდეს დემოკრატიული და სოციალისტური კულტურის ელემენტები.

თუმცა ბურჟუაზიული ბატონობის დამყვლის როლი გამომდის კაპიტალიზმის მთელი უზარმაზარი შედნაშენი, მაგრამ იგი მანის უძლურია წინ აღუდგეს ერთდერად ბოლომდე რევოლუციური კლასის პროლეტარიატის მხარე ძალას. სწორედ პროლეტარიატის ძალა, რომელიც ამხობს ბურჟუაზიის ბატონობას და, პოლიტიკური ხელისუფლების დამყრობით, ქმნის თავის სახელმწიფოს, თავის პოლიტიკურ, უფლებრივ და სხვ. დანებებულებებს.

ახალი სახელმწიფოები რვი ხელისუფლების ჩანასახს წარმოადგენენ მშრომელთა დემოკრატიების საბჭოები. ეს საბჭოები პირველად

შეიქმნა 1905 წლის პირველი ბურჟუაზიულ-დემოკრატიული რევოლუციის
 დროს. მშრომელი მასების რევოლუციურმა აქტივობამ და ინტენსივი-
 ვამ გამოწვევა მარქსისტების ძალაუფლების აშავების პარალიზება
 და ამის საფუძველზე აღმოცენდნენ რევოლუციური საგაფიფრო კომი-
 ტეები ქალაქად და გლეხთა რევოლუციური კომიტეტები - სოფლად,
 რომელთაგან პირველი შემდეგი განვითარდნენ მუშათა დეპუტა-
 ტების საბჭოებად, ხოლო მეორენი - გლეხთა დეპუტატების საბ-
 ჭოებად. მშრომელთა დეპუტატების საბჭოები აღმოცენდნენ რევო-
 ლუციის მსვლელობაში, მაშინ როდესაც ძველი შერეაშენის მოსპო-
 ბისა და ახლის შექმნის ამოცანა პრაქტიკულად უკვე წყდებოდა
 მშრომელების მიერ.

ოქტომბრის სოციალისტური რევოლუციის შემდეგ იწყება ახალი
 შერეაშენის რამოყალიბება. რევოლუციამ მოსპო ძველი სახელმწი-
 ჟოებრივი ხელისუფლება და დაამყარა პროლეტარიატის დიქტატურა
 საბჭოების სახით. ამით გადადგმულ იქნა გადაწყვეტილი ნაბიჯი
 ახალი შერეაშენის შექმნისათვის. ეს პროცესი გააძლიერებულ
 კლასობრივ ბრძოლაში ხდებოდა. პირველ ყოვლისა დამხობილ იქნა
 ბურჟუაზიული სახელმწიფო ძანქანის ყველაზე მთავარი ძალა -
 მეფის არმია, შემდეგ - ბურჟუაზიის აღმოსავლური აშავი.
 სამეურნეო დარგში მთავარი იყო ბანკების ნაყოზარეზო, აგ-
 რეთვე წარმოებებზე მუშათა კონტროლის დაწესება, ხოლო შემდეგ
 დაბრიკებისა და ქარხნების ნაყოზარეზო.

საბჭოების ხელისუფლებამ მოსპო წოდებრივი გადმონაშთები
 და ეროვნული რაგვრის რეჟიმი, გააუქმა ეკლესიის პრივილე-
 გიები; მოსპო კონტრირევოლუციური პრესა და ყოველგვარი კონტრ-
 რევოლუციური ორგანიზაციები, მათ შორის ბურჟუაზიული პარ-
 ტიები; დათხოვნილ იქნა ბურჟუაზიული დამფუძნებელი კრება.
 ამასთან ერთად გაიშალა განდროზული შემოქმედებითი მუშაობა

ახალი სახელმწიფოები რივი აშარაფის, ახალი პოლიტიკური და უფლებრივი სფეროების შექმნისათვის; გამოცხადებული წინააღმდეგობისა და ფლოვის შექმნის შესახებ; შეიქმნა მმართველობის საბჭოთა აშარაფი და სათანადო სახარხო კომისარიატები. შეიქმნა სახარხო მუხრანების უმაღლესი საბჭო ქვეყნის მრეწველობის მართვისათვის; დააჩნდა სრულიად რუსეთის საგანგებო კომისია კონფრინგოლუციასთან და საბოლოოაქთან საბრძოლველად. საბჭოების საშუალებით სახელმწიფო მმართველობის სისტემაში ჩაება ასევე ათასობით და მილიონობით ადამიანი.

ახალი ხელისუფლების შექმნაში განსაკუთრებული მნიშვნელობა ექონდა მშრომელი მასების თანხმობას. მაღე, ოქცომბრის რევოლუციის შემდეგ, ჯერ კიდევ ბურჟუაზიურ-ბოროკრატული სასამართლო აშარაფის დათხოვნის შესახებ დეკრეტის გამოცხადებამდე, რევოლუციური მასებმა დაიწყეს თავიანთი მუშური და გლეხური სასამართლოების ჩამოყალიბება. საბჭოთა ხელისუფლების დეკრეტმა სასამართლოს შესახებ კანონით უზრუნველყო ძველი სასამართლო სისტემის რივი დაყრა და ახალი, ნამდვილად ხარხური სასამართლო სისტემის შექმნა.

სოციალისტური სახელმწიფოს მშენებლობა შესაძლებელი გახდა სწორედ მშრომელი მასების აქტიური მოქმედების შედეგად. რეინი აღნიშნავდა, რომ წინათ ფეოდალური და ბურჟუაზიური სახელმწიფოების შემქმნელებად გამოდიოდნენ ათეულობით შემძლებელი წრეები, სოციალისტური გადაყრისა და შესაძლებელია მხოლოდ ათეული მილიონობით მშრომელის აქტიური მოღვაწეობით სახელმწიფო მმართველობის სისტემაში. მხოლოდ რევოლუციური მოქმედება ახალი საბოგადობები წყობილების მშენებლობის ერთადერთი საშუალება. სოციალისტური რევოლუციის შემდეგ ხარხის

წინაშე დანახა ისტორიული მოღვაწეობის მანამდე უცნობი ამო-
ყანა: ისტორიის შემოქმედ ხარხს უნდა შეექმნა საკუთარი სოცია-
ლისტური სახელმწიფო.

ხარხის მახების აქტიურმა მოქმედებამ და კომუნისტური პარ-
ტიის მხარდაჭერამ და ხელმძღვანელობამ განსაზღვრა ძველის
ლიკვიდაცია და ახალი პოლიტიკური, უფლებრივი და სხვ. დანების-
ბურებების შექმნა. მაგრამ აქვე უნდა შევნიშნოთ, რომ ძველი
შენაშენის მოსპობა და ახლის შექმნა ერთი და იგივემით არ მომხ-
დარა. რუსეთის სინამდვილეში შედარებით მოკლე დროში, კერძოდ
1917 წლის დამლევიდან 1918 წლის მყახანამდე, განხორციელდა
ძველი სახელმწიფო მანქანის დამხობა და ახლის შექმნა. იგივე
არ ითქმის განათლების სისტემისა და საზოგადოების კულტურული
ცხოვრების სხვა ორგანიზაციების ჩამოყალიბებაზე. ვაყილებით
მიუხედავად მოითხოვს აღამიანთა შეგნების შეყვლა. ბურჟუაზიული
იდეოლოგიის- ძველი შენაშენის ამ ყველაზე ძლიერი ნაწილის-
ელემენტები ჯერ კიდევ რჩება აღამიანთა შეგნებაში კაპიტალიზ-
მის გადაწვევების სახით და მისი მოსპობისათვის ათეული წლებია
საჭირო.

ძველი შენაშენის მოსპობა და ახლის შექმნა რთული და
ხანგრძლივი პროცესია. ეს გამომწვეულია გააფთხებულ კლასობრივი
ბრძოლთ დრომოჭმულ საზოგადოებრივ კლასებსა და მუშათა კლასს
შორის. ექსპლუატაციური კლასები სამკვდრო- სასიცოცხლო ბრძო-
ლას ეწევიან საბჭოთა ხელისუფლების წინააღმდეგ და ყლილობენ
როგორმე შეინარჩუნონ თავიანთი პრივილეგიები როგორც პოლი-
ტიკური, ასევე იდეოლოგიის სფეროში.

პოლიტიკური ხელისუფლების დამხობით ჩვენი ქვეყნის
მუშათა კლასმა თავის კლასობრივ მიზნებს მოუხსნა პოლიტიკური

ორგანიზაციების შექმნის საშუალება. დამხობილ ექსპროლაფორმურ კლასებს უკვე აღარ გააჩნიათ თავიანთი საკუთარი პოლიტიკური პარტიები, პრესის ორგანოები და ა.შ. მაგრამ რადგან ყოფილი ექსპროლაფორმური კლასები აჩვენებდას განავრცობენ და გარკვეული პოზიციებიც უკავიათ ეკონომიკაში, ამიტომ ისინი ყოველ ღონეს ხმარობენ ძველი მდენამენის აღდგენისათვის. არაღვალურ ორგანიზაციებთან ერთად ისინი ყოველგვარ ღვალურ შესაძლებლობებსაც იყენებენ ძირგამომთხრელი მუშაობისათვის. ამის შესახებ განსაკუთრებულ გაფრთხილებებს იძლეოდა რკპ/ბ/ სრულიად-რუსეთის მეთრმეფე კონფერენცია რეზოლუციაში "ანციისაბჭოთა პოზიციებისა და მიმდინარეობების შესახებ"¹ და სკკ.კპ/ბ/ მ.კ-ისა და მფრ-რალური საკონფროლო კომისიის გაერთიანებული პრენტში 1926 წ. ივლისში.²

გარკვეულ პერიოდში, კერძოდ, ახალი ეკონომიკური პოლიტიკის პერიოდში, კავშირალიშმის ელემენტების დროებითი გამოსოცხლება ეკონომიკაში გამონვებული იყო კონკრეტულ- ისტორიული პირობებით. საბჭოთა ხელისუფლების ეს დროებითი უკანდახევა ამ მომენტში აუცილებელი იყო. მაგრამ ეს არ ნიშნავს, რომ მფრული კლასები-სათვის პარტიისა გზა გაეხსნა პოლიტიკური სფეროში. ყველა მფრული პარტიისა და ორგანიზაციის მოსაშობის გარეშე, პარტიის რიგებში მფრების აგვფრის- ფროცკისებების, შინოვიელების, ბუხარინელებისა და სხვ. მხილების გარეშე, შეუძლებელი იყო ჩვენს ქვეყანაში სოციალიშმის გამარჯვება.

ბურჟუზიული მდენამენის მოსაშობის შემდეგ კომუნისტური პარტია თანმიმდევრულად ახორციელებს შექმნილი ახალი მფრ-ნამენის მნიშვნელოვანი ელემენტების განმფრკიცებას.

ყოველივე შემოთ თქმულის შემდეგ ისეთი შთაბეჭდილება არ

1 სკკპ ყრილობების, კონფერენციებისა და მკ პრენტების რეზოლუციებისა და გადაწყვეტილებებში, ნან. I, მეფვილე გამოსემა, 1954, გვ. 863.

2 იგივე, ნან. II, გვ. 365.

ორგანიზაციების შექმნის საშუალება. დამხმობილ ექსპროლაზაფორუდ კლასებს უკვე აღარ გააჩნიათ თავიანთი საკუთარი პოლიტიკური პარტიები, პრესის ორგანოები და ა.შ. მაგრამ რადგან ყოფილი ექსპროლაზაფორული კლასები არსებობას განაგრძობენ და გარკვეული პოზიციებიც უკავიათ ეკონომიკაში, ამიტომ ისინი ყოველ ღონეს ხშირად მძვინვარებენ ზედნაშენის აღდგენისათვის. არაღვალურ ორგანიზაციებთან ერთად ისინი ყოველგვარ ღვალურ შესაძლებლობებსაც იყენებენ ძირგამომთხრელი მუშაობისათვის. ამის შესახებ განსაკუთრებულ გაფრთხილებებს იძლეოდა რკპ/ბ/ სრულიად-რუსეთის მეთრმეფე კონფერენცია რეზოლუციაში "ანციისაბჭოთა პოზიციებისა და მიმდინარეობების შესახებ"¹ და სკკ.კპ/ბ/ მ.კ-ისა და მფრ-რადური საკონფროლო კომისიის გაერთიანებული პრენტში 1926 წ. ივლისში.²

გარკვეულ პერიოდში, კერძოდ, ახალი ეკონომიკური პოლიტიკის პერიოდში, კავშირალიშმის ელემენტების დროებითი გამოსოცხლება ეკონომიკაში გამონეფული იყო კონკრეტულ- ინფორიული პირობებით. საბჭოთა ხელისუფლების ეს დროებითი უკანდახევა ამ მომენტში აუცილებელი იყო. მაგრამ ეს არ ნიშნავს, რომ მფრული კლასები-სათვის პარტიისა გზა გაეხსნა პოლიტიკური სფეროშიც. ყველა მფრული პარტიისა და ორგანიზაციის მოსაშობის გარეშე, პარტიის რიგებში მფრების აგენფურის- ფროცკისფების, შინოვიელების, ბუხარინელებისა და სხვ. მხილების გარეშე, მფრლებელი იყო რევნს ქვეყანაში სოციალიშმის გამარჯვება.

ბუნუშბიული ზედნაშენის მოსაშობის შემდეგ კომუნისტური პარტია თანმიმდევრულად ახორციელებს შექმნილი ახალი ზედნაშენის მნიშვნელოვანი ელემენტების განმფკიფებას.

ყოველივე ზემოთ თქმულის შემდეგ ისეთი შთაბეჭდილება არ

1 სკკპ ყრილობების, კონფერენციებისა და მკ პრენტების რეზოლუციებისა და გადაწყვეტილებებში, ნან. I, მფრული გამოსემა, 1954, გვ. 863.

2 იგივე, ნან. II, გვ. 365.

უნდა დაგვიჩვენოს, თითქმის ახალი, კერძოდ სოციალისტური მდენაშენის ჩამოყალიბება წინ უხსნივდა ახალი ბაზისის წარმოშობას. პირი-
ქით, მარქსიზმ-ლენინიზმი გვასწავლის, რომ პროლეტარული რევო-
ლუციის ეკონომიური საფუძველს წარმოადგენს კონტრაქტი კაპიტალი-
ზმის წარმოებით ურთიერთობებსა და მის მზარდ საწარმოო ძა-
ლებს შორის. ხოლო საწარმოო ძალების ხასიათისადმი წარმოებით
ურთიერთობათა სავალდებულო შესაბამისობის კანონი მოითხოვს
ძველი, ბურჟუაზიული წარმოებით ურთიერთობების მოსპობას და
ახალი, სოციალისტური წარმოებით ურთიერთობათა შექმნას. აქედან
გამომდინარეობს სოციალისტური რევოლუციის აუცილებლობა.

ბურჟუაზიული რევოლუციებისაგან პროლეტარული რევოლუციის
განმასხვავებელ ნიშანს წარმოადგენს კერძო საკუთრების მოს-
პობა. ბურჟუაზიული რევოლუციები ბაზონობის ერთ ფორმას შე-
ერთი ყვირდნენ, მაშინ როდესაც პროლეტარული რევოლუცია საერ-
თოდ სპობს ყოველგვარ ბაზონობას. აქედან ამ რევოლუციას კა-
პიტალიზმის წილში არ პქონია რაიმე მზა ფორმები, რომლებსაც
შეუძლო წარმოებდა ახალი ურთიერთობანი. სოციალისტური რევო-
ლუციის ამოყანაა ძალაუფლების დაპყრობით დაშენოს ახალი სო-
ციალისტური ეკონომიკა. ამ ამოყანის გადაჭრის ძირითადი
ბურჟუაზია მუშათა კლასის პოლიტიკური ხელისუფლება. პროლეტარ-
ული რევოლუცია წარმოშობს ახალი ფიქსის სახელმწიფოს - პროლე-
ტარიატის დიქტატურას. ამრიგად, თუ არ აჩვენებთ პროლეტარია-
ტის პოლიტიკური მდენაშენი, შეუძლებელია მშრომელთა თავისუფ-
ლება ეკონომიკის სფეროში, შეუძლებელია კაპიტალისტურიდან
სოციალისტური წარმოების წესზე გადასვლა. ხოლო ყოველივე ამის
განხორციელება აუცილებლობით მოითხოვს პროლეტარიატის მოქ-
მედებას, რევოლუციური აქტივობასა და გაქანებას, რადგან

მშრომელები სანთავის უფლება ყოველგვარი ჩაგვრილობისა და ახალი
 უსწრებების აღწერება თვით მათი საქმეა. თქმულიდან შეიძლება
 დავასკვნათ, რომ პოლიციური ხელისუფლება სოციალისტური ეკონ-
 ომიკის მიზნის კი არ წარმოადგენს, არამედ საშუალებაა ამ
 ბაზისის შესაქმნელად.

ახალი შერევაშენის ჩამოყალიბების პროცესი დამთავრებულად
 მხოლოდ მაშინ შეიძლება ჩაითვალოს, როცა სოციალისტური ეკონომი-
 კის ფუნდამენტური ჩაიყრება, როცა ეკონომიკაში სოციალისტური
 ურთიერთობები გაიმარჯვებს. თუმცა საბჭოთა სახელმწიფო თავისი
 არსებობის პირველ დღეებიდანვე სოციალისტური იყო თავისი მიზ-
 ნებითა და პრინციპებით, თავისი კლასობრივი ბუნებით, მაგრამ
 მან სრულყოფილი ფორმა მხოლოდ მაშინ მიიღო, როცა ეკონომიკაში
 გაიმარჯვა სოციალისტური ურთიერთობებმა, ე.ი. საჭიროა ეკონომი-
 კური ბაზისი, რომ მასზე აშენდეს თავისი შესაფუძვლისი შერევა-
 შენი.

ახალი, სოციალისტური ბაზისისა და მისი შესაბამისი შერე-
 ვაშენის ჩამოყალიბების პროცესი - ეს არის ერთნაირი რთული პრო-
 ცესი. ამ რიგ მხარის ერთმანეთისაგან მოწყვეტა შეუძლებელია.
 ამასთან განმსაზღვრელი მაინც ეკონომიკური ბაზისია. ამას
 ნათელია ის, რომ სოციალისტური სახელმწიფოს ძირითადმა ფუნ-
 კციამ - სამეურნეო - ორგანიზაციულია და კულისურ-ალმშრე-
 ლობითმა შემოაბამ ფართო ხასიათი მიიღო მას შემდეგ, როცა
 ფუნდამენტური ჩაეყარა სოციალისტური ეკონომიკას. იგივე იქმის
 იდგომიური სფეროებში. საზოგადოების იდეური უსწრებების ძი-
 რული ვარაუდებია შესაძლებელი ვახდა მხოლოდ ეკონომიკის
 სოციალისტური ვარაუდების შემდეგად. ამრიგად, პირველყოფისა

საჭიროა ეკონომიური გადაწყვიტების მოხდენა, რომ შეძლებს შესაძლებელი გახდეს საზოგადოების წევრთა შეხედულებების შეცვლა. ჩვენი ქვეყნის გლეხობის ფსიქოლოგიაში ძირითადი განდევნა იმის შეძლებს მოხდეს, როცა სოფლის წვრილი მეურნეობა გადაიქცა მსხვილ მეურნეობად.

ყოველივე შემთხვევაში შედეგად შეიძლება დავასკვნათ, რომ სოციალისტური შედენაშენი ყალიბდება იმ შემთხვევაში, თუ არსებობს სოციალისტური ბაზისი. მაგრამ თუ სოციალისტური შედენაშენი საერთოდ ბაზისის შედეგად ყალიბდება, სამაგიეროდ მისი | შედენაშენის | ისეთი მნიშვნელოვანი ნაწილები, როგორცაა იდუალოგია, პანდია, სოციალისტური სახელმწიფო, აღმოყვანდნენ ბაზისზე ადრე. თავის მხრივ შედენაშენის ამ ნაწილებმა აქტიური როლი შეასრულეს როგორც სოციალისტური ბაზისის, ასევე მთლიანად შედენაშენის ჩამოყალიბებასა და განმტკიცებაში.

x x
x

შეიქმნა რა მშრომელების ნება-სურვილის საფუძველზე, სოციალისტური სახელმწიფო თვით ხალხის სახელმწიფოა, ხალხს ეყრდნობა და ქვეყნის მართვა-გამგეობაში აბამს მას.

"... საბჭოები, - წერდა ი.ბ. სტალინი, - წარმოადგენენ თვით მასების უმეტესობას, ესე იგი მასების ყველაზე უფრო დემოკრატიულ და, მაშასადამე, ყველაზე უფრო ავტორიტეტულ ორგანიზაციებს, რომელნიც მათსი მხარე უაღრეს-ღებუნ მათ მონაწილეობის მიღებას ახალი სახელმწიფოს მშენებლობაში, მის მმართველობაში და მათსი მხარე ავითარებენ

მასების რევოლუციურ ენერჯიას, ინციპიანციას და შემოქმედებით ნიჭს ძველი წყობის დანგრევისათვის ბრძოლაში, ახალი, პროღ-
ვარული წყობისათვის ბრძოლაში¹.

მასების რევოლუციურ პრაქტიკურ გამოყენებებში დაყრდნობით
ღენინი მივიღო გენიალურ დასკვნამდე იმის შესახებ, რომ სწორედ
საბჭოები წარმოადგენენ სოციალისტური საზოგადოების პოლიტიკური
ორგანიზაციის ახალ ფორმას, პროღვარიათის დიქტატურის ახალ
ფორმას. საბჭოები — ეს არის პროღვარიათის დიქტატურის ერთ-ერთი
ფორმა, რომელიც წარმოშვა რუსეთის კონკრეტულ-ისტორიულმა პი-
რობებმა, მუშათა კლასისა და გლეხობის რევოლუციურმა ბრძოლამ.

უდიდესი მნიშვნელობა აქვს პროღვარიათის დიქტატურის ისეთი
ახალი ფორმის წარმოშობას, რომელიცაა სახალხო დემოკრატია.
ხელისუფლების ამ ახალი ფორმის აღმოცენება განაპირობა ახალმა
ისტორიულმა და სოციალ- ეკონომიურმა პირობებმა, მთელი მსოფ-
ლიო მისი შემდეგ სახალხო დემოკრატიათის ქვეყნების გაჩენამ.

რაც უფრო მეტი ქვეყანა ღვება სოციალიზმის მშენებლობის
გზაზე, მით უფრო მეტი სიძლიერე შეაქვს ხალხების გამოყენებ ან
სოციალიზმში გადასვლის პოლიტიკურ და ეკონომიურ ფორმებში. ამი-
ცომ იყო, რომ სკვ პარტიის XX ყრილობამ განსაკუთრებით გაუსვა
ხაზი სოციალიზმში სხვადასხვა ქვეყნების გადასვლის მრავალი
ფორმის წარმოშობის შესაძლებლობას.

ახლა, როცა სოციალიზმის მშენებლობა გასულა ერთი ქვეყნის
ფარგლებს, როცა შეიქმნა მსოფლიო სოციალისტური სისტემა, წარ-
მოშვა აგრეთვე სოციალიზმისა და კომუნისმის გამარჯვებისათვის
ბრძოლის ახალი თეორიული საკითხები.

ამის შესახებ პარტიის XXI ყრილობაზე ნ.ს. ხრუშჩოვის მოხსენებაში ნათქვამია: "კომუნისტისავენ კაცობრიობის წინსვლის პერსპექტივების განხილვის დროს უნდა გავითვალისწინოთ სხვა არასხვა ქვეყანაში ისტორიული პირობების უდიდესი მრავალფეროვნება. აქედან გარდუვალად წარმოიშობა კომუნისტისავენ საზოგადოების წინსვლის საერთო კანონზომიერებათა განხორციელების წესების, ხერხებისა და ფორმების თავისებურება".

დემოკრატიის ხასიათი, მისი რეალური ნიშნები ყოველთვის განსაზღვრულია საზოგადოების ეკონომიური წყობით, სახელმწიფოს კლასობრივი სტრუქტურით. სწორედ სოციალისტური საზოგადოების ეკონომიური წყობის თავისებურებაში და სოციალისტური საზოგადოების კლასობრივი სტრუქტურაში უნდა ვეძებოთ ჩვენ ბუნებაშიურ დემოკრატიასთან შედარებით სოციალისტური დემოკრატიის, ახალი ფორმის დემოკრატიის უპირატესობის წყარო.

კაპიტალისტური წყობილებისათვის მისი ჩასახვის მომენტიდან დამახასიათებელია წინააღმდეგობა ეკონომიკაში გაბატონებულ ექსპლოატაციის რეალურ ურთიერთობებსა და ბუნებაშიურ კონსტიტუციებში ჩამოყალიბებულ ფორმალურ თანასწორობას შორის.

ბუნებაშიური დემოკრატიის თვალთმაქცური ხასიათი იმაში მდგომარეობს, რომ, აღიარებს რა ადამიანთა თანასწორუფლებიანობას, ყოველ ნაბიჯზე და საზოგადოებრივი ცხოვრების ყველა სფეროში გვევლინება როგორც უმრავლესობის დამონების იარაღი. ბუნებაშიური დემოკრატია, წერდა ვ.ლენინი, "... ყოველთვის ჩნდება - და კაპიტალიზმის დროს არ შეიძლება არ ჩნებოდეს -

ნ.ს. ხრუშჩოვი, სსრ კავშირის სახალხო მეურნეობის განვითარების 1959-1965 წლების საკონცერტო ყიფრების შესახებ,

ვინრო, შეკვეყვირ, ყარბ, თვალთმაქციურ დემოკრაციად, სამოთხედ მღი-
რებოსათვის, მახედ და მაცყუარობად ექსპლოატირებულათვის,
ლარობათვის¹.

ფორმალური დემოკრაციის გადამყვან რეალურ დემოკრაციად
მოთხოვს ორი ძირითად ნაწინამძღვანს: პირველია, ხელისუფლების
გადახვდა საზოგადოების ექსპლოატირებული კლასების ხელში, სოლო,
მეორე, საზოგადოების ეკონომიური წყობის ძირეული შეყვდა.

პროლეტარიატის სახით სახელმწიფო ხელისუფლების სათავეში
დგება ისეთი კლასი, რომლის ინტერესები ემთხვევა საზოგადოე-
ბის უმრავლესობის ინტერესებს. სწორედ ამიტომ პროლეტარიატის
სახელმწიფო- ეს ის ერთადერთი სახელმწიფოა, რომელიც ხარბი-
სათვის უზრუნველყოფს ნამდვირ დემოკრაციას, აძლევს მას რეა-
ლურ თავისუფლებას. ეს დემოკრაცია კერძო მესაკუთრეთა, ექსპლოა-
ტატორთა თავისუფლება კი არაა, არამედ მილიონობით მშრომელი
მასის თავისუფლება. მხოლოდ პროლეტარიატის დიქტატურა წარ-
მოდგენს ახალი სახის, უმაღლესი ფიქსის დემოკრაციას, რომელ-
მაც მუშების, მშრომელი გლეხობისა და მშრომელი ინტელიგენციი-
სათვის ხელმისაწვდომი გახადა ნამდვირი თავისუფლება და დემოკ-
რაციული უფლებები.

საბჭოთა სახელმწიფომ თავისი ჩამოყალიბების პირველი დღე-
ბიდანვე მიანიჭა მშრომელებს შრომის, დასვენების, განათლებისა
და სხვ. უმნიშვნელოვანესი უფლებები- უზრუნველყო მათთვის
სიყვვის, კრებებისა და მიჯნვების, ქუჩაში მსვლელობათა და
დემონსტრაციების თავისუფლება. სოციალისტური დემოკრაციის
დადასტურებას წარმოდგენს სსრ კავშირის უმაღლესი და აღვირობ-
რივი საბჭოების არჩევნები. სსრ კავშირის უმაღლესი საბჭოს

ანჩვენებში, რომელიც ჩაფარდა 1958 წლის მარცხში, კომუნისტებისა და უპანდროვების კანდიდატებს ხმა მისცა 133 მილიონზე მეტმა ამომრჩეველმა - ყველა ამომრჩევლის თითქმის ასმა პროცენტზე. ამჟამად მშრომელთა დემუტაციების საბჭოებში მუშაობს მილიონნახევარზე მეტი დემუტაცი- მუშა, გლეხი, ინტელიგენტი. მილიონობით მშრომელი აქტიური მონაწილეობას იღებს პროტესტურ, სანահმო- კოპიერაჟურ, კომკავშირურ და სხვ. ორგანიზაციების მუშაობაში.

სკკპ XXI ყრილობამ აღნიშნა, რომ რაც უფრო წაიწვეს წინ ჩვენი საზოგადოება კომუნისტებისაკენ, მით უფრო გაიზრდება სამეურნეო და კულტურული მშენებლობისადმი ხერძდღვანელობის საქმეში მშრომელთა დემუტაციების საბჭოების როლი და მათი მუშაობის მასშტაბები. საბჭოებს დაკისრებული აქვთ მოვალეობა ყოველდღიურად მუშაობდნენ მრეწველობის, მშენებლობისა და სოფლის მეურნეობის საკითხებზე, მრუნავდნენ მოსახლეობის კეთილდღეობის ამაღლებისათვის, აღწევდნენ იმას, რომ თვითველი სანარმო, კორმეურნეობა, საბჭოთა მეურნეობა, თვითველი მშრომელი წარმატებით, მთლიანად და გადაჭარბებით ასრულებდეს შვიდწლიანი გეგმის დავალებებს. ეს ამოცანები რომ წარმატებით შესრულებს, ამისათვის საჭიროა საბჭოების მასებთან კავშირის განმტკიცება, ბრძოლა ბიუროკრაციზმის წინააღმდეგ, მართვის აპარატის სრულყოფა.

სსრ კავშირის უმაღლესი და აღვილობრივი საბჭოების დემუტაციების კანდიდატთა შორის არიან მთელ ჩვენს ქვეყანაში ცნობილი წარმოების ნოვატორები, მონიწავე კორმეურნეები, თვარსარჩინო მეცნიერები, სახელმწიფო, პარტიული, პროკავშირული, კომკავშირული მუშაკები, საბჭოთა არმიისა და ფლოცის მეთმრები.

მხორციე სოციალისტური საზოგადოებაში, სადაც არ არის წარმოების საშუალებათა კერძო საკუთრება, აღაშინის მიერ აღაშინის ექსპლოატაცია, კრიზისები და უმუშევრობა, შეუძლია აღაშინის განავითაროს ნიჭი და შესაძლებლობანი, გამოავლინოს უდიდესი აქტივობა და ინიციატივა.

სოციალისტური შეჯიბრებებში მშრომელები გამოდიან როგორც მრეწველობის მფლობელები, როგორც აქტიური საზოგადო მოღვაწენი, რომლებიც მონაწილეობენ საერთო-სახელმწიფოებრივი ამოცანების გადაწყვეტაში, სოციალისტური სახელმწიფოს მთელ სამეურნეო-ორგანიზაციურ მუშაობაში.

სამეურნეო და კულტურულ მშენებლობაში მოკავშირე რესპუბლიკების უფლებათა შემდგომი გაფართოებისათვის, აღვირებზე ინიციატივის გაშლისათვის, მრეწველობის მართვის გარდაქმნისა და სანაწილო და მშენებლობათა ხელმძღვანელების სიმძიმის ცენტრის ეკონომიურ რაიონებში გადავანისათვის უკანასკნელ წლებში მიღებულ ღონისძიებანი ნიშნავენ დიდ ნაბიჯს სოციალისტური დემოკრატიის განვითარებაში. "ეს ღონისძიებანი, - აღნიშნავდა ნ.ს. ხრუშჩოვი საბუბრეო სესიამზე 1957 წლის ნოემბერს, - ხერს უწყობენ ყველა საბჭოთა აღაშინის შემოქმედებით ინიციატივისა და აქტივობის შემდგომ აღმავლობას, მათს კიდევ უფრო ფართოდ ჩაბმას სახელმწიფოს მართვაში, სამეურნეო და კულტურული მშენებლობის მართვაში".

სოციალისტური დემოკრატია მალე სწევს მშრომელი აღაშინის ღირსებას - ამაში მდგომარეობს მისი ხარხერი ხასიათი. მაშინ როდესაც ანათავისუფალი შრომა კავშირდის მის დროს უმუშაოდ გამოდის როგორც კერძო შრომა, სოციალისტის დროს შრომას აქვს უმუშაოდ საზოგადოებრივი ხასიათი.

 | ნ.ს. ხრუშჩოვი, დიდი ოქტომბრის სოციალისტური რევოლუციის ორმოცი წელი, 1957, გვ. 60.

ექსპლაციაფორული წყობილებები საუკუნეების მანძილზე უნერ-
 გადნენ აღამიანს შიშლს შრომისადმი, როგორც მძიმე და სამარ-
 უხვინო ფეიქთისადმი, სოციალისტური საზოგადოებაში კი შრომა
 ხდება ღირსების, მამაცობისა და გმირობის საქმედ. სოციალისტის
 ეპოქაში შრომაში პირველად მიიღო შემოქმედებითი ხასიათი. შრო-
 მის აღამიანი ხდება საზოგადო მოღვაწე. მრეწველობისა და სოფ-
 ლის მეურნეობის მოწინავეთა სახელები მთელი ხარხისათვის ცნო-
 ბილი ხდება, მათ თაოსნობას მხარს უჭერს ათასობით და ათიათა-
 სობით აღამიანი. ჩვენნი ქვეყნის ისტორიის მავიანეში გამოჩენილი
 სახეღმნიჭო მოღვაწეების, მეყნიერების, მწერლების, მხატვრების
 გვერდით ვხვდებით უბრალო მუშებისა და გლეხების - მავრიოტური
 მოძრაობების თაოსნების, მრეწველობის ნოვაფორთა - სახელებს.

✕ ✕

✕

ყველა სახის ბურჟუაზიული თეორიები განსაკუთრებით უარ-
 ყოფენ მშრომელების როლს პოლიტიკისა და კულტურის სფეროში.
 ამ უკანასკნელის შესახებ ისინი ამბობენ, რომ ხელოვნება ხელ-
 მისაწვდომია მხოლოდ და მხოლოდ "ჩვეული არისტოკრატიული"
 პიროვნებებისათვის, რომ მხოლოდ ერთეულები არიან ხელოვნებისა
 და საერთოდ კულტურის ნამდვილი შემოქმედნი.

(ბურჟუაზიული რეაქციული) სოციოლოგია და ესთეტიკა იმ თავითვე
 ამტკიცებდნენ, თათვის ხელოვნება "გენიალური პიროვნების მიერ"
 ხარხისათვის კი არაა შექმნილი, არამედ ვინჩო წიგების
 კუთვნილებას წარმოადგენს. სწორედ ეს ვინჩო წიგა ხელოვნების
 ერთადერთი ნამდვილი შემოქმედებელი. "ის, ვინც მუხიკას მხოლოდ

მისთვის წერს, რომ სხვებს მოაწონოს თავი, და ამასთან მსმენელებში ფიქრობს - ნამდვილი მხატვარი არაა!¹ - წერს რეაქციური თეორიის წარმომადგენელი მუსიკაში ა. შენბერგი.

კაცობრიობის სულიერი განვითარებაში ხარისხის როლის უარყოფა, მისი დაშორება გარკვეულ კლასობრივ მიზნებს ემსახურება: მიმართულია ექსპლოატატორთა ინტერესების დაცვისა და საზოგადოებაში კლასობრივი უთანასწორობის გამაგრებისაკენ.

ხარისხის მასების შემოქმედება და მისი სულიერი განვითარება მხოლოდ არაპირდაპირ მოქმედებდა ანტიგონისებრი თორმაცობაში გაბაჟონებულ იდეოლოგიაზე და კულტურაზე. ექსპლოატატორული კლასები ყოველთვის თავიანთ იდეოლოგიას და უმორჩილო მშრომელი მასები. არსებული გაბაჟონებული იდეოლოგიის პირობებში ხარისხებს შეეძლო განვითარებინათ ნამდვილი ხარისხი იდეოლოგიისა და კულტურის მხოლოდ ელემენტები. კლასობრივ საზოგადოებაში არ არის და არც შეიძლება არსებობდეს ერთიანი კულტურა. თვითვე ბურჟუაზიურ ერში, აღნიშნავდა ვ. ი. ლენინი, არის ორი ერი, ორი ერთგული კულტურა თვითვე ერთგული კულტურაში.

ამასთან ყოველ კლასობრივ-ანტიგონისებრი საზოგადოებაში ეკონომიკურად და პოლიტიკურად გაბაჟონებული კლასის კულტურა წარმოადგენს გაბაჟონებულ კულტურას. "... კლასი, - წერდნენ მარქსი და ენგელსი, - "გერმანურ იდეოლოგიაში", რომელიც საზოგადოების გაბაჟონებულ მატერიალურ ძალას წარმოადგენს, იმავე დროს ამ საზოგადოების გაბაჟონებული სულიერი ძალაა"².

ბურჟუაზიურ საზოგადოებაში ბაჟონობს ექსპლოატატორული კლასების რეაქციური კულტურა, რომელიც მიმართულია მშრომელი მასების დამონებისაკენ, ხოლო ექსპლოატირებული კულტურა, როგორც

1 Вопросы марксистско-ленинской эстетики, 1956, стр. 228.
2 ვ. მარქსი და ფ. ენგელსი, "გერმანური იდეოლოგიის შესახებ", 1948, გვ. 54.

შემოთ ალენიშნეთ, ამ შემთხვევაში ვითარდება ელემენტების სახით უაღრესად შემოკლებულ პირობებში. "თვითვე ეროვნულ კულტურაში, - ალენიშნავდა ლენინი, - მოიპოვება, განუვითარებლად მანყ, დემოკრატიული და სოციალისტური კულტურის ელემენტები, ვინაიდან თვითვე ენში არის მშრომელი და ექსპლოატირებული მასა, რომლის ყხოვრების პირობები გარღუვალად წარმოშობენ დემოკრატიულ და სოციალისტურ იდეოლოგიას"¹.

ხარხი ქმნიდა უმდიდრეს შემირ რიფრიაფურას, ღრმა სახეებს, გამოხატავდა თავის სიბრძნეს ხარხურ თქმებში, მლაპრებში, თავის მხაფრულ შემოვნებას - ხარხურ ხეროვნებაში. "ხარხი, - წერდა მ. გორკი, - არა მარტო ის ძალაა, რომელიც ქმნის მთელ მაფრ-რიალურ სიმდიდრეს, იგი ერთდერთი და დაუმრეფელი წყაროა სულიერი სიმდიდრისა, ერთით, შემოქმედების სილა მამითა და გენიოლობით პირველი თროსოფოსი და პოეფი, რომელმაც შექმნა ყველა დიადი პოემა, ქვეყნის ყველა ფრაგედი და მათგან ყველაზე უდიდესი - მსოფლიო კულტურის იხვორია"². მ. გორკის ეს სიფყვები ნათლად მეფყველებენ მშრომელი მასების გაღამწყვეფ რომზე მსოფლიო კულტურის შექმნაში.

ხეროვნების დიადი ქმნილებანი და უდიდესი მეფნიერი უდი-მოჩენები თავიანთი ფესვებით ღრმად არიან დაკავშირებუნი ხარხის შემოქმედებასთან, მის პრაქტიკასა და გამოყილებასთან. ხარხური შემოქმედება პროფსიური ხეროვნების მძლავრი და დაუმრეფელი წყაროა. მსოფლიო რიფრიაფურისა და ხეროვნების უდიდესი კლასიკოსები სწავლობდნენ ხარხის ყოფას, მის სულიერ მდგომარეობასა და სასიყოყხრო ინფრეხებს. ყველა ეს საკითხი თავის

1 ვ. ი. ლენინი, თბ., ფ. 20, გვ. 10.

2 М. Г о р ь к и й, собр. соч., т. 24, стр. 24.

სხურ ასახვას პოეტობდა მათ გენიალურ ნაწარმოებებში.

მსოფლიო რიფრაფტურის კლასიკოსებს რომ ჩამოვამჩნოთ ყოველივე ის, რაც ხარხისაგანაა აღებული, მათი სიდიადისაგან აღა-
რადფერი დაჩვენა. ხელოვნება, რომელიც ასახვას ხარხის ფიქრს,
მისწრაფებას, იმედსა და სანუკვარი ოქნებას, საზოგადოებრივი
წყობილებისა და რეაქციური შეღწაშენის მოსპობასთან ერთად კი
არ ნადგურდება, არამედ აჩვენებობას განაგრძობს. ხოლო ხელოვნება,
რომელიც ორგანულად არ არის დაკავშირებული ხარხთან და ხარხური
წყაროთი არ იკვებება, დაყუჩის გზით მიღის და ვარდუვად
იღუპება.

სოციალისტურმა რევოლუციამ ბოლო მოუღო მქონებელ უმყი-
რესობათა მონოპოლიტას განათლებამე და კაცობრიობის მიერ დაგრ-
ვილი მთელი კულტურული სიმდიდრე, მთელი ცოდნა მშრომელების
კუთვნილებად გადააქცია. გონებრივი და ფიზიკური შრომის შორის
დაპირისპირების მოსპობამ ძირითად შეცვალა ხარხის მასების
როლი სურვილი კულტურის განვითარებაში.

საბჭოთა ხარხმა ნათლად უჩვენა მთელი მსოფლიოს დაბეჩავებულ
ხარხებს, თუ რა უნარი შეხნევს მას ქვეყნის მართვა-გამგეო-
ბაში, ახალი საზოგადოების მშენებლობაში, მსოფლიოში ყველაზე
მონინავე კულტურის შექმნასა და განვითარებაში. საბჭოთა სო-
ციალისტური კულტურა შეიქმნა მშრომელთა ძირითადი მასების
შემოქმედებით მოღვაწეობის შედეგად. იგი ვითარდება კლ-
სიკური კულტურული შემკვიდრებობის კრიტიკული ათვისებისა და
გადაშეშავების საფუძველზე. სოციალისტური კულტურა იზრდება
და ვითარდება კულტურის შესახებ ყოველგვარი რეაქციური,
ანტიხარხური შეხედულებების წინააღმდეგ ბრძოლაში.

საბჭოთა კავშირში ღწინური ეროვნული პოლიტიკის გაფარებისა და კულტურული რევოლუციის შედეგად მოხაზობილ იქნა კულტურული ჩამორჩენილობა. საბჭოთა ხელისუფლების წლებში 48 ეროვნება მ, ჩამოვსახე წინათ არ გააჩნდათ დამწერლობა, შექმნეს საკუთარი დამწერლობა. ყველა რესპუბლიკაში გაიშალა დანყვბითი და სმ-შუარო სკოლების თართო ქსელი მშობლიურ ენებზე სწავლებით, ჩამოყალიბდა უმაღლესი განათლების სისტემა, დიდი მასშტაბით დაიწყო კვლტოციური კადრების მომზადება. მაღალი კულტურულ-ობა წარმოადგენს საბჭოთა აღაშიანების განმასხვავებელ თვი-სებას.

ახალი კულტურის შექმნაში მუშათა კლასი იყენებდა არა მარტო კავშირის მისი გამომჩნდილ ძველი ინფლიგენციის საუკეთესო წაწილს, არა მედ შრიღოდა ახალს, მუშურ-გლეხურ ინფლიგენციას. ახალი მშრომელი ინფლიგენციის ჩამოყალიბება წარმოადგენს კულტურული რევოლუციის ერთ-ერთ უმნიშვნელოვანეს შედეგს.

ხარხის მასების, როგორც სულიერი კულტურის შემოქმედის, როლის შრიდა სოცილისტურ საზოგადოებაში ხელს უწყობს ხარხის კულტურული ღონის განუხრელ აღადგებას.

1930 წელს პარტიის XVI ყრილობამ კომუნისტური პარტიის საბრძოლო ამოყანად დასახა უახლოესი პერიოდისათვის წერა-კითხვის უყოღინარობის დიკვიდაყი და საყოველთაო სავარღებულ პირველადანყვბითი სწავლების გაფარება. ეს ამოყანა გადაწყვეტილ იქნა სამ წელიწადში - 1930-1933 წლებში და წარმოადგენდა გადაწყვეტ საბიჯს ჩვენს ქვეყანაში კულტურული რევოლუციის საქმეში.

1949 წლიდან ჩვენს ქვეყანაში დაიწყო საყოველთაო შვიღ-წლიანი სწავლების განხორყიღება, ხოლო ამჟამად, როყა ჩვენ შევდივართ კომუნისტური საზოგადოების გაშლილი მშენებლობის

პერიოდში, დაიწყო სრულიად ახალი ეფაში სახალხო განათლების სისტემაში. საქმე ისაა, რომ საბჭოთა კავშირის ფუნქციური-ეკონომიური განვითარების უახლოესი და შორეული პერსპექტივები სურ უფრო მაღალ მოთხოვნებს უყენებენ ჩვენი საზოგადოების ყველა მშრომელს. მაგ რამ ამასთან ერთად მოგადსაგანმანათლებლო და უმაღლესი სკოლები ჩამორჩებიან კომუნისტური მშენებლობის მოთხოვნებს, მათ სერიოზული ნაკლვანებანი გააჩნიათ, კერძოდ ჩვენი სკოლა ერთგვარად მოწყვეტილია ცხოვრებას, მნარმოებლურ შრომას.

სკკ პარტიის ცენტრალური კომისიის და სსრ კავშირის მინისტრთა საბჭოს თეზისების — "ცხოვრებასთან სკოლის კავშირის განმკვიცვობისა და ჩვენს ქვეყანაში სახალხო განათლების სისტემის შემდგომი განვითარების შესახებ", რომელიც მოიწონა მთელმა საბჭოთა ხალხმა — არსი იმაში მდგომარეობს, რომ სწავლა შეუერთდეს მნარმოებლურ შრომას, ამასთან აუცილებლად ამაღლდეს ჩვენი მოზარდი თაობის როგორც სწავლის, ისე აღზრდის დონე.

პარტია იხსნაფუნის, რომ ყველა მუშას, კომუნისტურ სკოლებს საშუალო განათლება, ეს ამოყანა მიაჩნია შრომის ნაყოფიერების განუწყვეტელი გაღიღების პირობად და, მაშასადამე, კომუნისტის წარმადებით მშენებლობის ერთ-ერთ უმნიშვნელოვანეს პირობად. ახლა ფაბრიკებსა და ქარხნებში, სოფლის მეურნეობაში მუშაობენ ახალი ციპის მუშაკები, რომლებიც თანაბრად კულტურული დონით სურ უფრო უახლოვდებიან გონებრივი შრომის მუშაკებს. ამჟამად ყველა სახეობის სწავლებაში ჩაბმულია 50 მილიონზე მეტი კაცი. ჩვენი ქვეყნის სახალხო მეურნეობაში მუშაობს დაახლოებით 7 მილიონ 500 ათასი უმაღლესი

და სამუარო სპეციალური განათლების მეორე სპეციალისტი, ესე
 იგი 39-ჯერ მეტი, ვიდრე 1913 წელს. 1959-1965 წლებში მარგო
 უმაღლესი სასწავლებლები გამოუშვებენ 2 მილიონ 300 ათას
 სპეციალისტს ნაყოფად 1 მილიონ 700 ათასი კაცისა 1952-1958
 წლებში.

მასობრივმა კულტურულ-ფიქციკურმა აღმავლობამ უდიდესი
 როლი შეასრულა ჩვენს ქვეყანაში სოციალიზმის აშენების საქმეში
 და ამჟამად მნიშვნელოვანია კომუნისტური საზოგადოების
 აშენებაში. ვადგაქვით ყველა მუშა და გლეხი კულტურულ და
 განათლებულ პლაშიანებად - ასეთია ჩვენი საზოგადოების განვი-
 თარების მოთხოვნა. ხოლო ამ ამოცანის გადაჭრა კიდევ უფრო
 გაზრდის მშრომელი მასების როლს სოციალიზმიდან კომუნისტურ
 თანდათანობით გადასვლის ღრვანდელ ეტაპზე.

თ ა ვ ი მ ე ს ა მ ე

მასების შემოქმედებითი ინსტიტუციის და აქტივობის როლი
სოციალიზმში კომუნისტურ თანდათანობით გადასვლის
დროს

ჩვენი ეპოქის მთავარი ნიშანს შეადგენს ის, რომ სოციალიზმი გასცდა ერთი ქვეყნის ფარგლებს და გადაიქცა მსოფლიო სისუფმად¹. ხდება საზოგადოებრივი ცხოვრების დიდი გარდაქმნები: ძველი, ანტიკონიზმით გამსჭვალული, დრომოჭმული კაპიტალისტური წყობილება იცვლება ახალი სოციალისტური საზოგადოებით. ეს მსოფლიო-ისტორიული მნიშვნელობის გარდაქმნები ხორციელდება ორი სოციალ-ეკონომიური სისუფმის დაპირისპირებისა და ბრძოლის პირობებში. სოციალიზმის მსოფლიო სისუფმასა და კაპიტალისტურ სისუფმას შორის ბრძოლა განსაზღვრავს თანამედროვე ცხოვრების ყველა უმნიშვნელოვანეს მოვლენას. ორი სისუფმის ეს ბრძოლა სხვადასხვა ფორმას ღებულობს, მათ შორის ორი იდეოლოგიის-რეაქციული ბურჟუაზიული და პროგრესული სოციალისტური იდეოლოგიის ბრძოლის ფორმას.

კოლონიური სისუფმის რღვევა ერთ-ერთ მკაფიო დადასტურებდა იმისა, რომ იმპერიალიზმი საბოლოოდ გაიხრჩნა და პროგრესის მტრედ იქცა. მაგრამ იმპერიალიზმი ნებაყოფილობით არ თმობს თავის პოზიციებს და გააფრთხულ ნინააღმდეგობას უწევს ისტორიის მხედრობას, რომელიც ყოველდღიურად დასტურებს კაპიტალიზმთან შედარებით სოციალიზმის უპირატესობას.

1 ნ. ს. ხრუშჩოვი, სკკპ მკ საანგარიშო მოხსენება პარტიის XX ყრილობას, 1956, 83. ნ.

იმპერიალიზმის გახრწნა და დაყრდნობა აშკარად ვლინდება თანამედროვე რეაქციური ბურჟუაზიური იდეოლოგიის სფეროში, განსაკუთრებით კი სოციოლოგიაში. აღგვიშმის ქადაგება, მსოფლიოს შეყვანიერად შემეყვებაზე უარის თქმა, ეკლექციზმი, შუა საუკუნეობრივი სქოლასტიკის აღორძინება — აი რას ნარმოადგენს ეს იდეოლოგია ღვს.

თანამედროვე მსოფლიოს მთავარი კაპიტალიზური ქვეყნების — აშშ, ინგლისის, საფრანგეთისა და სხვ. მმართველი წრეებისურ უფრო მეტად უპირისპირდება მშრომელებს, აფარებენ ანტიხარბურ პოლიტიკას. ყოველივე ეს გამომწვეულია კაპიტალიზური ქვეყნების უფართოესი მასების რეაქციური გამოსვლებით იმპერიალიზმის კოლონიკური სისყვმის წინააღმდეგ, ცხოვრების დემოკრატიული გარდაქმნისათვის. სწორედ ამიტომაა, რომ იმპერიალიზური ბურჟუაზია ყდოლობს როგორმე თეორიულად "დაასაბუთოს" ხარხის მოქმედების უსაფუძვლობა, ხელი ააღებინოს მას ყოველგვარი დემოკრატიული მოთხოვნილებისაგან, უმოქმედობისა და პესიმიზმის სურისკვეთებით გამსჭვალოს იგი. ძირითადად რეთკენაა მიმართული თანამედროვე რეაქციური ფილოსოფია და სოციოლოგია.

ღვს იმპერიალიზმის ისეთი ფილოსოფია და სოციოლოგია სჭირდება, რომლებიც დაამცვიყებენ, რომ „მარქსიზმის მიერ აღმოჩენილი საშოგალოების განვითარების კანონზომიერება მყდარია: ჯერ ერთი, რა ხდება ობიექტურ სინამდვილეში ჩვენ არ ვიცით; მეორე: ობიექტურ სინამდვილეში არ არსებობს კანონზომიერება — ის ქაოსია; მესამე: კანონები ჩვენს მიერ თვითნებურად შეთხზულია და ამით ჩვენ ვქმნით ისეთ სინამდვილეს, როგორიც ჩვენ გვინდა“!

ლო. ბაქრაძე, თანამედროვე ამერიკურ-ინგლისური ბურჟუაზიური ფილოსოფია იმპერიალიზმის სამსახურში, 1955, გვ. 68.

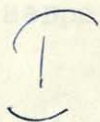
მთელი თანამედროვე ბუნებაშიური სოციალური ინსტიტუტების დამახასიათებელია მისწრაფება გვერდი აუაროს საზოგადოებრივი ცხოვრების ძირითად განმსაზღვრვე ძალას - მატერიალური ცხოვრების წარმოების წესს, ეკონომიკას საერთოდ. ასეთ განმსაზღვრვე ძალად ისინი ცნობიერებას, იდეებს, ინდივიდების ფსიქიკურ ურთიერთობებს თვლიან. ბუნებაშიური სოციალულების უმნიშვნელობა თვით "მატერიალური ცხოვრების პირობების" ცნებასაც კი უარყოფენ, მსგავსად ბერკლისა, რომლისთვისაც მატერია, როგორც შოგალი, ისევე არ არსებობს, როგორც შოგალი აღამიანი, შოგალი ძალრი, შოგალი სამკუთხედი და სხვ. ქვეყნის შოგალის არარსებობიდან მატერიალისsm არსებობა გამომყვად. ამასვე ამჟღავნებენ ბერკლის ლევახდელი მიმდევრები/.

ფსიქოლოგიური სოციალური ერთ-ერთი რიგი ამერიკელი ე. როსი ქმნი "ახალი საუკუნის სოციალურია" მაგილის წიგნად არის აღიარებული ამერიკის მეფრთებზე მფრებში/ მარქსისფრე მოძღვრებას წარმოების წესის შესახებ უპირისპირებს სუბიექტურ-იდეალისტურ შეხედულებას, თითქოს საზოგადოების ბაზისს წარმოადგენს არა ეკონომიური წყობა, არამედ ყარველი ინდივიდების ფსიქიკა, რომელიც ქმნის ფსიქიკური მდგომარეობის ქაოსს. საზოგადოებრივი მოვლენები, მისი აზრით, ამ ფსიქიკურ მდგომარეობაზეა დამოკიდებული, ამასთან ცხოვრების კანონების შემქმნელები არიან მალარი არისფრევიის წარმომადგენლები. ქმათი ვმოყები და მისწრაფებები/. ხარხი? მმრმერი მასა არ გამოიჩნევა "ფსიქოლოგიური სრუტეფით", რის გამოც მას არ ძალეძს თავისი ბერის ბავონ-მავრონი იყოს¹.

საზოგადოებრივი ცხოვრების ე.წ. ფსიქოლოგიური ახსნა დამახასიათებელია ბუნებაში სოციალიზაციის თითქმის ყველა მიმდინარეობისათვის. ბუნებაში საშუალოდ ერთ-ერთი ყველაზე გავრცელებული მიმართულება - ეკზისტენციალიზმი ცდილობს მასების რევოლუციური გამოვლენის იმპერიალიზმის წინააღმდეგ სწორედ ამ თავდასაზრისით ახსნას. ეს მიმართულება საზოგადოებაში არსებულ კლასობრივ ბრძოლას იხილავს, როგორც "ფსიქოლოგიური" მოვლენა-როგორც "მასობრივი ფსიქოლოგიის" განსაკუთრებულ გამოვლინებას. ბუნებაში სოციალიზმი ვინდობს მასების ნორმალურ მდგომარეობას სიმშვიდეს უწოდებს, ხოლო რევოლუციური მოძრაობას ანანორმალურად ფსიქოლოგიური ცვლილებების შედეგს.

ეკზისტენციალისტები ასე მსჯელობენ: "სულის არისტოკრატები" [ე.წ. ექსპლუატაციური კლასები] გონებას ფლობენ, და ამიერიდან მათი მოქმედება გონიერია, მაშინ როდესაც მასა ახორციელებს "დესტრუქციურ პრინციპს", მოქმედებს რა ირაციონალურად, აფექტურად. მასის ასეთი მოქმედების შედეგად ირღვევა "პოლარული" შესაბამისობა, ე.წ. საზოგადოების ორგანიზმში იერარქია იჭრება. ეს კი "უნიფიკაციას" ნიშნავს "ყოფიერებაში" [კავშირების რეალური საზოგადოებაში]. ამრიგად, ამ თეორიის მიხედვით, ისტორიაში მოქმედებს ორი ფაქტორი, ორი სული-გონიერი სული ინდივიდებისა და ირაციონალური სული მასისა. "დაბარი" ფენა, მასა და "შალარი" ფენა, სულის არისტოკრატია - აი ორი "პოლარობა" ეკზისტენციალიზმის სოციალური თეორიისა, რომელიც სხვას ანაფრის წარმოდგენს, თუ არა ცნობილი "გმირებისა" და "ბრძოლის" სუბიექტურ-იდეალისტური თეორიის გადამღერებას ახალ პანგამე. ეს იგივეა, რაც მასისა და შედეგად მისი შორის ურთიერთობის ნაციონალური თეორია. აქედან გასაგებია, თუ როგორ ახსნას მისცემენ ამ მიმართულების

საინფორმაციო ეკონომიკის განვითარების დახასიათება თანამედროვე
 რეზონანსული გენეზისის ფორმალური სტრუქტურის შიგთ. გ. მეხრეს მიერ.
 იგი წერს: " Экзистенциализм пытается отвлечь людей от
 общественных связей и таким образом сделать их соучастни-
 ками, попустителями, если не пособниками империалистических
 магнатов в их преступной деятельности".¹

ჩვენ შემთხვევაში, რომ ობიექტური სინამდვილის კანონ-
 მოძიებების უარყოფა თანამედროვე ინტელექტუალური ბუნებაში ფორ-
 მალური ძირითადი ნიშანია. ეს მათგან რეზონანსის იდეალიზ-
 მის მთავარი განმასხვავებელი ნიშანია საერთო. ჯერ კიდევ
 ნეოკონსერვატივებმა ჩიკეხცი, ვინდობანდი / ნამონიყვს ბრძოლა
 ისტორიის, როგორც მეცნიერების წინააღმდეგ. ისინი ამჟღავნებ-
 ნენ, რომ ისტორიული მოვლენა ყოველთვის ერთეულია, ინდივი-
 დუალურია, რომელიც თავის თავში არ შეიცავს განმეორებადს,
 რის გამოც განმეორებადის საშუალება არ იძლევა. თანამედროვე
 სუბიექტური იდეალიზმები უფრო შიშის მიღობს. მაგ., გენეზისული
 ფორმალური იდეალიზმის ისტორიულ მეცნიერებას აცხადებს, როგორც
 მეცნიერ-ისტორიკოსის სუბიექტური განცდის შედეგს. " Каждая
 эпоха, каждый коллектив заново создает себе прошлое"² წერს
 რ. ანონი- ფრანგი ისტორიკოსი და უკიდურესი შემარჯვენე სუბ-
 რეისტი.

ინტელექტუალური ისტორიკოსის ფიქრის მიხედვით, ისტორიკოსი

1 Г. Менде, Очерки о философии экзистенциализма, 1958,
 стр. 63

2 Основы марксистской философии, 1958, стр. 654.

აჩ აჩსებობს ანა ვითარნი კანონზომიერება, ანამერ აქ აღვირი
 აქვს მოვლენების უბნარო თანმიმდევრობას რჩამი. " Я могу
 видеть только одно критическое положение, следующее за
 другим, как волна следует за волной" ¹ -

ახედავებს ჟიჟერი. აქვრან მას იხ დასკვნა გამაქვს, რამ
 " Историку следует распознавать в развитии человеческих
 судеб игру случайного и непредвиденного". ²

ასეთი მკვიცვების შემდეგ ხედავია, თუ რის თქმა უნდა ავტორის:
 მას სურს გაამაჩროს იმპერიარისფერი სახერმნიყოების რეაქ-
 ციური მმართველი წიგების ავანტურიისფერი პორციკა, რადგან
 სწორედ ავანტურიისფები მოქმედებენ საკუთარი ნებითა და სურ-
 ვილებით და აჩა საზოგადოებრივი ცხოვრების განვითარების
 მოთხმენილებით.

მარქსისფერი ჟიროსოფიის მიხედვით, ობიექტური კანონ-
 ზომიერება, ობიექტური კანონები მოვლენათა აჩსებას, მათ
 მინავან ბუნებას გამახავავენ, მაშასადამე, აუცილებლობაა.
 ის, ვინც უჩყოფს ბუნებასა და საზოგადოებაში კანონზომიერე-
 ბის, აუცილებლობის აჩსებობას და მხოლოდ შემახვევითობას
 აღიარებს, იგი შეცნიერებასაყ უჩყოფს, ვინაიდან მეცნიერება
 შემახვევითობის მფერია. ამ გზას აღვიო თანამედროვე ბურჟუა-
 შიური იდეოლოგია. თუ ბუნებასა და საზოგადოებაში აჩ აჩსე-
 ბობს კანონზომიერება, აუცილებლობა, რის დამკვიცვებასაყ ამოღ
 ცილები ბურჟუაზიის იდეოლოგები, მაშინ მყდარი და უსაფუძველ
 ყოფილა კამივარიზმის სოციარიზმით აუცილებელი მყვრის

1 ცივაცი აღებური ჟურნ. "Вопросы философии", 1954, № 1,
 стр. 149.

2 იქვე.

მარქსისეული თეორია, ხარხის, როგორც ისტორიის მთავარი მამო-
რავებელი ძარის შესახებ მარქსისეული მოძღვრება და სხვ.

თანამედროვე ბურჟუაზიული სოციოლოგიის რეაქციული არსი
ნათლად მჭკლავნდება იმითაც, რომ იგი უარყოფს ისტორიული გან-
ვითარების პროგრესულ, თანდათანობით ხასიათს.

ბურჟუაზიას ისტორიული განვითარების იდეის ისე ანახლოეს
არ შინებია, როგორც ღვს. თანამედროვე ბურჟუაზიული სოციოლო-
გია საერთოდ აღარ ხმარობს სოციალური პროგრესის ცნებას, ილაშქ-
რებს საზოგადოების ცხოვრებაში პროგრესულ ყვლილებათა თვით
იდეის წინააღმდეგ. ამერიკელი სოციოლოგი რაიცი აცხადებს,
რომ არ არის საჭირო ისეთი გამოთქმების ხმარება, როგორცაა
"კაცობრიობის პროგრესული განვითარება" ანდა „ეგოლუცია მსოფ-
ლით ისტორიაში", არამედ უნდა ვილაპარაკოთ "ხანგრძლივ ყვლი-
ლებებზე საერთოდ"¹. ეს განცხადება ახალი არ არის. ამასვე
ამბობდა XX საუკ. 20-იან წლებში რაიციის თანამეგობარე
ოგბორნი².

ბურჟუაზიულ იდეოლოგიებს ეშინიათ განიხილონ საზოგადოება,
როგორც აუცილებელი, თანდათანობითი განვითარების სფალია.
შიში გასაგებია, ვინაიდან ეს აღიარება გულისხმობს კაპიტალ-
იზმის, როგორც განვითარების გარკვეული სფალიის, აუცილებელ
შეყვდას ახალი, უფრო პროგრესული ფორმით - კომუნალიზმით. მაგ-
რამე საზოგადოების პროგრესული განვითარების იდეა თავის
გზას იკვლევს და სურ უფრო მკვიცყლება. ღვს შეუძლებელია იმის
უარყოფა, რომ კაცობრიობის ისტორია მ თავის განვითარებაში
შიაღწია დიდ პროგრესს | თუნდაც ბურჟუაზიული თეორიეციკოსების

1 Вопросы философии, 1955, № 4, стр. 116

2 Основы марксистской философии, 1958, стр. 657.

მარქსისეული თეორია, ხარისხ, როგორც ისტორიის მთავარი მამოძრავებელი ძარის შესახებ მარქსისეული მოძღვრება და სხვ.

თანამედროვე ბურჟუაზიული სოციალიზმის რეაქციული არსი ნათლად მჟღავნდება იმითაც, რომ იგი უარყოფს ისტორიული განვითარების პროგრესულ, თანდათანობით ხასიათს.

ბურჟუაზიის ისტორიული განვითარების იდეის ისე არასოდეს არ შინებია, როგორც ღვს. თანამედროვე ბურჟუაზიული სოციალიზმი სავსებით აღარ ხმარობს სოციალური პროგრესის ცნებას, იღაშვრებს საზოგადოების ცხოვრებაში პროგრესულ ცვლილებათა თვით იდეის წინააღმდეგ. ამერიკელი სოციალიზმი რადიკალურად აცხადებს, რომ არ არის საჭირო ისეთი გამოთქმების ხმარება, როგორცაა "კაპობრიზმის პროგრესული განვითარება" ანდა „ევოლუცია მსოფლიო ისტორიაში“, არამედ უნდა ვიღაპარაკოთ "ხანგრძლივ ცვლილებებზე სავსებით". ეს განცხადება ახალი არ არის. ამასვე ამბობდა XX საუკ. 20-იან წლებში რადიკალური თანამედროვე მოგონები².

ბურჟუაზიული იდეოლოგიებს ეშინიათ განიხილონ საზოგადოება, როგორც აუცილებელი, თანდათანობით განვითარების სფერო. შიში გასაგებია, ვინაიდან ეს აღიარება გულისხმობს კაპიტალიზმის, როგორც განვითარების გარკვეული სფეროს, აუცილებელ შეყვრას ახალი, უფრო პროგრესული ფორმით - კომუნალიზმით. მაგრამ საზოგადოების პროგრესული განვითარების იდეა თავის გზას იკვრევს და სულ უფრო მცვიცდება. ღვს შეუძლებელია იმის უარყოფა, რომ კაპობრიზმის ისტორიამ თავის განვითარებაში მიიღწია დიდ პროგრესს | თუნდაც ბურჟუაზიული თეორეტიკოსების

1 Вопросы философии, 1955, № 4, стр. 116

2 Основы марксистской философии, 1958, стр. 657.

აღიარებით, რომლებიც კაპიტალიზმს განიხილავენ, რომელიც ერთადერთი გონიერი წყობილებაა. მაგრამ კაცობრიობის განვითარება ამ სფეროში ხომ არ გაჩერდება? მოხდება თუ არა მომავალში განვითარება? უფრო სწორად, საზოგადოების განვითარება პროგრესის გზით წავა თუ რეგრესი ს? აქ უკვე ბუნებაში უცხო სოციალიზმები გამოუვარ წინააღმდეგობაში ვარდებიან, მაგრამ "გამოსავალს" მოუძებნენ. საზოგადოების განვითარების შემდგომი პროგრესის საკითხი, აუხადებენ ისინი, ცოდნის კი არა, არამედ ჩემენის საკითხია. მაგ., ცნობილი ინგლისელი ისტორიკოსის ცოდნის მიხედვით, ისტორიის საბოლოო მიზანია დემოკრატია, რეგრესია, ჩემენისაკენ, რომ ახალი ე.წ. "სახელიერო საზოგადოება" |როგორც უნდა საბოლოო მიზანს იგი| უნდა დაეყენოს არა „ეკონომიკის ქვიშას“, არამედ ჩემენის მყარ საფუძველს¹. ცოდნისათვის მსოფლიო ისტორიის საბოლოო პუნქტია უნივერსალური ქრისტიანული თეოკრატია, " *Respublica christiana*", რომელსაც პაპი უნდა ედგას სათავეში.

ჩივ სოციალიზმებს მიანიჭიათ, რომ კაპიტალიზმის სისუფთის გარაჩინა შეუძლება, თუ დავუბრუნებთ საზოგადოების განვითარებას. ამერიკელი პრესის მკვლევარმა იმ დროზე, როცა რელიგია გაბატონებული იყო. იგი ყოველმხრივ იყავს " *поступоронную веру, которую с незапамятных времен лелеяло человечество*"²

და მისივე ბუნების მიხედვით ახვევს თავის მკითხველს.

1 Вопросы философии, 1957, № 1, стр. 138

2 სოციალიზმის ბუნება „Вопросы философии“, 1954, № 1, стр. 154.

თანამედროვე ბურჟუაზიური რეაქციური სოციალიზმი მიმართულია მშრომელი მასების ეროვნულ-განმათავისუფლებელი მოძრაობის წინააღმდეგ, სოციალისტური ბანაკის წინააღმდეგ. იგი მიზნად ისახავს იდეურად განაიზალოს მასები, სოციალიზმის საქმისადმი უნდობლობის ხულისკვეთება დაწერვას მათში.

სოციალისტური ბანაკის ქვეყნების უდიდესი მიღწევები ახალი სწორების მშენებლობის გზაზე უკუაგებენ ბურჟუაზიური იდეოლოგიების რეაქციურ მცვიცებებს და უჩვენებენ მსოფლიოს თუ რა ისტორიული როლის შესრულება შეუძლია ექსპლოატაციისაგან და ყოველგვარი რაჯრისაგან განთავისუფლებულ ხალხს.

ბურჟუაზიური იდეოლოგიები ავრცელებენ მუდარ და სილისმნაშებ-ღურ გამონაგონს იმის შესახებ, რომ კომუნისტური საზოგადოება თითქმის ყოველმხრივ ბოჭავს პიროვნების ინდივიდუალს, რომ საზოგადოებრივ საკუთრებაზე დაშვარებული საზოგადოება თითქმის სპობს ადაშიანთა ნიჭისა და ცარანცის გამოვლინების უნარს და ამიჯომ ამუხრუჭებს ეს საზოგადოება ისტორიული განვითარების პროგრესს საერთოდ. მათი მცვიცებით, მხლოდ კერძო საკუთრებაზე დაშვარებულ საზოგადოებას | ე.ი. კაპიტალისტური საზოგადოებას | შეუძლია ხელი შეუწყოს პიროვნების შემოქმედებითი ენერჯიისა და ინდივიდუალის გამდას.

თანამედროვე რეაქციონერი სოციალისტები ამცვიცებენ, რომ მუშებს არ შესწევთ წარმოების მართვის უნარი, რომ მუხრნობის გაძლოდა უპირველეს ყოვლისა კაპიტალისტებისა და მათ მიერ დაქირავებული მოსამსახურეების საქმეა. სუბიექტივისტები გაიძახიან, რომ ხალხის მასების განთავისუფლება შესაძლებელია მხლოდ პიროვნების განთავისუფლების შემდეგ. მაგნამ

ისჯობილი გამოცდილება სრულიად სანინააღმდეგოს გვეუბნება :
 შეუძლებელია პიროვნების განთავისუფლება და მისი ფიზიკური და
 სულიერი უნარის განვითარება ისე, თუ არ იქნა განთავისუფლე-
 ბული ექსპლოატაციისაგან მშრომელი მასები, ხალხი, თუ არ იქნა
 მოსპობილი წარმოების საშუალებებზე კერძო საკუთრება.

მსოფლიო სოციალისტური სისტემის ქვეყნების უდიდესი ისჯო-
 ბიური გამოცდილება გვიჩვენებს, რომ მხოლოდ იმ საზოგადოე-
 ბაში შეიძლება მთელი ძალით გაიშაროს ხალხის შემოქმედებითი
 ძალები, სადაც აღვირი არა აქვს სოციალისტური და ეროვნულ
 ჩაგვრას. მარქსიზმ-ლენინიზმმა გამოაშკარადა ბურჟუაზიური ინ-
 დოვიდუალიზმის უსუსურობა, პიროვნების თავისუფლების შესახებ
 ბურჟუაზიური მფკიცების მთელი სიყაღბე. პიროვნების წამოვირი
 თავისუფლება შეიძლება უზრუნველყოფილი იქნას მხოლოდ ექსპლოა-
 ტაციის მოსპობის შემდეგ. სოციალისტური ნებობლება, სადაც ის-
 ჯობილი აუცილებლობა, კანონზომიერება აღაშინათა გეგმაზო-
 მიური მოღვაწეობის შედეგად ხორციელდება, წარმოშობს მშრომელი
 მასების ჩორის განუშომელ წრდას საზოგადოებრივ ცხოვრებაში.

x

x

x

საზოგადოების განვითარება მიმდინარეობს დაბალიდან მაღალი
 საფეხურებისაკენ, მარცხიდან რთული ურთიერთობისაკენ. "ისჯო-
 ბიანი, ისე როგორც მის ღიფრადუფრულ ასახულებამოუ- წერდა ენგელ-
 სი, - განვითარება საერთოდ და მთლიანად ისე მიმდინარეობს,
 რომ აღვირი აქვს უფრო მარცხიდან უფრო რთული ურთიერთობაზე

გადასვრას¹. საზოგადოებრივი განვითარების ყველაზე მაღალი და ყველაზე პროგრესული საფეხურია კომუნისტური საზოგადოება, რომელიც კაცობრიობის განვითარების აუცილებელ შედეგს წარმოადგენს. ჩაყ უფრო მაღალია საზოგადოების სანაწილო ძალები, მით უფრო სწრაფია საზოგადოების განვითარების ცეცხლები. განვითარების ცეცხლების დაჩქარება სოციალისტური წყობილების დროს პირველ რიგში დამოკიდებულია ხალხის მასების განსაკუთრებულ როლზე ამ საზოგადოებაში. აღნიშნული საკითხის განხილვისას ჩვენ უნდა გამოვიდეთ იქიდან, რომ ანტაგონისტური საზოგადოებისაგან განსხვავებით, სადაც ხალხის მასების როლი მხოლოდ ირიბად იჩენს თავს და ეს როლი უმთავრესად რევოლუციების ეპოქებში მკლავდება, სოციალისტური საზოგადოებაში მშრომელები უპირველეს ყოვლისა გამოდიან, როგორც ახალი საზოგადოებრივი წყობილების შემქმნელები. სოციალისტის ეპოქაში ხალხის შემოქმედებითი ენერჯია და ინიციატივა წარმოადგენს სოციალისტური ურთიერთობის დიდრქვიკურ კანონზომიერებას, ვინაიდან იგი შემთხვევითი, გარეგანი მოვლენა კი არაა, არამედ ახალი საზოგადოების შინაგანი, აუცილებელი თვისებაა. ამასთან ეს კანონზომიერება გამომდინარეობს ძირითადი, განმსაზღვრელი მიზეზებიდან — საზოგადოების მაცხრიარული ცხოვრების პირობებიდან, წარმოების წესიდან საერთოდ.

მარქსისტური მაცხრიარლისტური დიდრქვიკის მიხედვით, ბუნებასა და საზოგადოებაში არსებობს მოვლენების ურთიერთკავშირი და ურთიერთგაპირირობებულობა. ეს ურთიერთკავშირი უპირველეს ყოვლისა ამ მოვლენათა შინაგანი ბუნებიდან გამომდინარეობს.

1 თრ. ენგელსის რეცენზია მარქსის წიგნზე "პოლიტიკური ეკონომიის კრიტიკისათვის", თბ. კ. მარქსი, "პოლიტიკური ეკონომიის კრიტიკისათვის", გვ. 310.

ბუნებისა და საზოგადოების ყველა მოვლენისათვის და მახასიათებელი ურთიერთკავშირი იმაში მდგომარეობს, რომ ერთი მოვლენა მეორის მიზეზს და აუცილებელ პირობას წარმოადგენს. აუცილებლობა მიზეზიდან შედეგის ვარდუპარ მიღებაში მდგომარეობს. თუ არსებობს მიზეზი, მაშინ შედეგიც აუცილებლად არსებობს და ყოველ შედეგს აუცილებელი მიზეზი აქვს. სოციალისტური ურთიერთობა, როგორც მიზეზი, შინაგანი აუცილებლობით წარმოშობს თავის შედეგს, ამ ურთიერთობისათვის და მახასიათებელ ხარისხს მასების შემოქმედებით ენთუზიამის და ინისიდაცევას. მიზეზი იწვევს შედეგს, მაგრამ შედეგიც არ არის პასიური, იგი მოქმედებს თავის მიზეზზე. ურთიერთქმედების პროცესში მიზეზი და შედეგი აღვირებს იყვრიან. მათი ურთიერთქმედება როგორც ერთის, ისე მეორის შეყვარს იწვევს. სოციალისტური ეკონომიკა განაპირობებს მასების აქციონობის და ინისიდაცევის წარმოშობას. მასების შემოქმედებით ინისიდაცევა და აქციონობა ვითარდება განუწყვეტელი ურთიერთქმედების შედეგად: ეკონომიკაში მომხდარი ცვლილებები სწორედ მასების ენერჯისა და შემოქმედებით შრომაზე ძირითადად დამოკიდებული, ხოლო ეს ცვლილებები მასების შემოქმედების ახალ აზვინთებას იწვევენ. მაგრამ საზოგადოებრივ მოვლენათა ისტორიულ ურთიერთქმედებაში საზოგადოების განვითარების მავერიადური პირობები და მავერიადური მამოძრავებელი ძალები მანისე ინარჩუნებენ პრიმაფს, განმსაზღვრედ როლს. ასე რომ, სოციალისტური ეკონომიკა მანისე განმსაზღვრელია შემოთაღნიშნულ ურთიერთქმედებაში.

მიზეზ-შედეგის კავშირების ვარკვევის დროს აუცილებელია პირობების ცნების განხილვა. ცნობილია, რომ ერთი მოვლენა როგორც მიზეზი, მეორე მოვლენას, როგორც შედეგს, ვარკვეულ

გარე მომსყველ პირობებში იწვევს, ე.ი. პირობების სწავლა გულისხმობს გარე მომსყველ მოვლენებს, რომელშიც მოქმედება უხდება მიზნებსა და შედეგს. გარე მომსყველი პირობები თავის მხრივ შეგადრენას ახდენენ მიზნებსა და შედეგებს. ეს მომხდელი ყველაზე ნათლად თავს იჩენს საზოგადოებრივ სხოვრებაში.

მასების შემოქმედებით შრომას, აქტივობას, ინისიპიაცივას |როგორც შედეგს| იწვევს სოციალისტური ურთიერთობა |როგორც მიზეზი|; ეს შედეგი ურთიერთქმედებაშია გარე მომსყველ მოვლენებთან |პირობებთან|. ეს მოვლენებია საზოგადოებრივი სხობიერების ფორმები |მაგ. მეცნიერება, მონადირე, ხელოვნება, რელიგია და სხვ.|, საზოგადოების მამოძრავებელი ძალები |სოციალისტური საზოგადოებაში - კრიტიკა და თვითკრიტიკა, მონადირე - პოლიტიკური ერთიანობა, ხალხთა მეგობრობა, საბჭოთა პატივითობა|. აქ ერთი საკითხია საინფერესო. ჩვენს მაგალითში გარე მომსყველი მოვლენები პირობების როდენიმე გამომდინარე ერთ შემთხვევაში, გარკვეულ კავშირში, მაგრიამ თავის მხრივ |მეორე შემთხვევაში, სხვა კავშირში| ისინი შეიძლება მიზეზად ან შედეგად გადაიქცენ. ამრიგად, ერთი მოვლენა შეიძლება ერთ შემთხვევაში მიზეზი იყოს, მეორეში - შედეგი, შესამეში პირობა.

ჩვენს ქვეყანაში სოციალისტური საზოგადოებრივი ურთიერთობების გამაჩვენება მ განაპირობა განვითარების ახალი თავისებურებების წარმოშობა. განვითარების უზოგადესი დიპლექტიკური კანონი სოციალისტური საზოგადოებაში, კავშირისტური საზოგადოებისაგან განსხვავებით, სრულიად სხვაგვარად ვლინდება. ამ თავისებურებათაგან ერთ-ერთ უმნიშვნელოვანეს წარმოდგენს განვითარების დარქარება, საზოგადოების მანამდე არნახული ეკონომიური, პოლიტიკური და კულტურული გან-

ხაზგახსმულია სოციალისტური საზოგადოების ეს ახალი თავისებუ-
რება. "... ჩვენი წყობილება, საბჭოთა წყობილება, - წერდა ი.ბ.
სვადიჩი, - გვაძლევს სწრაფი წინსვლის ისეთ შესაძლებლობებს,
რომელზეც არც ერთ ბუჩქნაზიურ ქვეყანას არ შეუძლია მყნება!"¹.

სწორედ სოციალისტური საზოგადოებრივი ურთიერთობების უპი-
რადგანობაში უნდა ვეძიოთ ჩვენს საზოგადოების სწრაფ განვითარების
მომხდებელს. სანაშრომ ძალების საზოგადოებრივი ხასიათი-
საღმის სოციალისტური წარმოებითი ურთიერთობის სრული შესაბამის-
ობა წარმოადგენს მრეწველობისა და სოფლის მეურნეობის განვი-
თარების ძირითად ძალას. სოციალისტური წყობილებისათვის უცხო
წარმოების ანაჩიქია, ჩვენს ეკონომიკის გეგმავლური ხასიათი
სამუდამად სიძველეს წინ წაგწიოთ სახარხო მეურნეობა ისეთი
ფრთხილად, რომელიც წარმოადგენდა კაპიტალისტური საზოგა-
დოებისათვის.

საზოგადოებრივი განვითარების დაჩქარება გაპირებულია
უპირველეს ყოვლისა ხალხის მასების შემოქმედებითი ენერჯითა
და აქტივობით, მასების ჩაბმით ახალი საზოგადოების მშენებლო-
ბაში. საზოგადოებრივ და საზოგადოებრივ-პოლიტიკურ უხეზვ-
ებაში მასების ფართო მონაწილეობა ჩვენს საზოგადოების ისეთი
თავისებურებაა, რომელშიც ღენიანი ხელავეა სოციალისტის დროს
სწრაფი განვითარების შესაძლებლობის საწინდარს. "... ჩვენ
გვაქვს ძალთა ისეთი ღრმა წყარო, - დამაჯობდა იგი, - აღაშინა-
თა მასების ისეთი ფართო და ღრმა რეზერვუარი, რომელიც არა
აქვს და არსაღ არ ექნება არც ერთ ბუჩქნაზიურ მთავრობას!"².

¹ ი.ბ. სვადიჩი, თხზ., ტ. 13, გვ. 36.

² ვ.ი. ღენიანი, თხზ., ტ. 30, გვ. 267.

აღნიშნულ საკითხს ყოველთვის გადამწყვეტ ყურადღებას აქცევდნენ კომუნისტური პარტია და საბჭოთა მთავრობა.

სოციალიზმის მშენებლობის ყველა ეტაპზე პარტია და მთავრობა მზრუნველ მასებს მრეწველ საზოგადოებრივი განვითარების სწრაფი მსვლელობის აუცილებლობის სურისკვეთებით.

ინფორმულად უმოკლეს პერიოდში საბჭოთა სახელმწიფომ მიაღწია გრანდიოზულ წარმატებებს სოციალისტური მრეწველობისა და სოფლის მეურნეობის დარგში. საბჭოთა კავშირისა და სახალხო დემოკრატიის ქვეყნების ეკონომიური განვითარების ფრმვეები მეფყველებენ სოციალისტური წყობილების ამ უმნიშვნელოვანეს თავისებურებაზე. მარტო 1956 წელს სსრ კავშირისა და სახალხო დემოკრატიის ქვეყნებში სამრეწველო პროდუქციის მოცულობამ ომამდელ დონეს გადააჭარბა ოთხჯერ და მეფად, მაშინ როდესაც კავშირისტური ქვეყნებში მხოლოდ 90 პროცენტით გაიზარდა. უკანასკნელ ხუთ წელიწადში სოციალისტური ქვეყნების განვითარების ფრმვეები კავშირისტური ქვეყნების განვითარების ფრმვეებს სჭარბობდა 2,6-ჯერ.

ამერიკის შეერთებული შტატების ინდუსტრიალიზაციის განვითარების საუკეთესო პერიოდად მიჩნეულ 1890-1895 წლებში სამრეწველო პროდუქციის წლიური აბსოლუტური მადება არ აღემატებოდა 6,1 პროცენტს | მომდევნო წლებში კი აღვილი პქონდა წარმოების დაყმას |, მაშინ როდესაც სსრ კავშირში სოციალისტური ეკონომიკის მშვიდობიანი განვითარების წლებში წარმოების საშუალო წლიური მ რ ე ი ს ფ რ მ ვ ი 15,3 პროცენტს აღემატებოდა. საბჭოთა სახელმწიფოს არსებობის 41 წლის განმავლობაში სამრეწველო პროდუქციის საშუალო წლიური მადების ფრმვი 15,3 პროცენტს აღემატება. ამადე პერიოდში ამერიკის შეერთებული შტატების სამრეწველო პროდუქციის მადება 3,2 პროცენტს შეადგენს.

გამოანგარიშებულია, რომ სოციალისტური წარმოება საშუალოდ 5-7-
ჯერ უფრო მაღალი ტემპით იზრდებოდა, ვიდრე კაპიტალისტური ქვეყ-
ნების მრეწველობა.

ჩვენს ქვეყანაში სამრეწველო წარმოების მოცულობა მარცო
1958 წელს 1957 წელთან შედარებით გადიოდა 10 პროცენტით, აქე-
რან წარმოების საშუალება თა წარმოება, - წინასწარი მნაყე მე-
ბით, - 11 პროცენტით.

მძიმე ინდუსტრიის განვითარების მაღარმა ტემპებმა და სა-
სოფლო-სამეურნეო წარმოების ზრდამ გამოიწვია მსუბუქი და კვე-
ბის მრეწველობის ყველა დარგის შემდგომი აღმავლობა. მოხმა-
რების სავნების წარმოება მარცო 1958 წელს 1913 წელთან შე-
დარებით გადიოდა თითქმის 14-ჯერ, ამასთან კურცურ-საყოფა-
სხოვრებო დანიშნულების საქონლის გამომწვება 45-ჯერ და მეფად.

სოციალისტური მრეწველობის დარგში მიღწეული წარმატებები
იძის შედეგია, რომ მისი განვითარება ემყარება მეცნიერებისა
და ტექნიკის უახლეს მიღწევებს, მუშების, მეცნიერების, ინ-
ჟინერებისა და ტექნიკოსების სურ უფრო მზარდ შემოყმედებით
ინიციაცივასა და აქტივობას. პარტიის XX ყრილობის შემდეგ
განვიღე პერიოდში შეიქმნა და ათვისებულ იქნა 4.500-ზე მეტი
უახლესი ტიპის მანქანები, მექანიზმები და აპარატები.

მრეწველობისა და მშენებლობის მართვის ვარდაქმნა უმნიშვ-
ნეროვანესი ფაქტორია, რომელმაც დააჩქარა ჩვენი სახარხო
მეურნეობის განვითარება. სახარხო მეურნეობის საბჭოების
მუშაობის შედარებით მოკლე პერიოდში გამოვიღინდა მრეწველობის
მართვის ახალი ფორმის უპირატესობანი, ვადივირა სამრეწ-
ველო პრინციპის ზრდის ტემპები, ვაუმჯობესდა წარმოების

მინარეზმერეზებისა და ჩვენი ქვეყნის ბუნების სიმდიდრეთა გამოყენება. კიდევ უფრო გაფართოვდა სოციალისტური შეჯიბრება. მრეწველობის პროდუქციის მაცვება სახალხო მეთრნეობის საბჭოების საქმიანობის პირველ წელს 1957 წ. ივლისი, 1958 წ. ივლისი / წინაწლის პროდუქციის მაცვებასთან შედარებით გაიძღდა 17 მილიარდი მანეთით.

ჩვენი წყობილების მნიშვნელოვან თავისებურებას წარმოადგენს აგრეთვე განვითარების უწყვეტობა, უწყვეტობა სოციალისტური ეკონომიკის განუხრედი მრდის, ხარხის მაცვრიალური და კულტურული კეთილდუმობის ყოველდღიურად ამაღლების აზრით.

კაპიტალიზმის დროს განვითარება, საზოგადოების წინსვლა იყვლება უკანსვლით, რომელიც გამოწვეულია ამ საზოგადოებისათვის დამახასიათებელი პერიოდული კრიზისებით, დეპრესიებით, ომებითა და სხვ. კაპიტალიზმი ყოველთვის შეესაძვს ეკონომიური კრიზისების შესაძლებლობას და ამიჯომ საზოგადოების წინსვლის შეჩერების შესაძლებლობას. ეს გამოწვეულია წარმოების საზოგადოებრივ ხასიათსა და წარმოების შედეგთა მითვისების კერძო კაპიტალისტურ ფორმას შორის არსებულ წინააღმდეგობით.

კაპიტალისტური წარმოება ვითარდება სიკვდილად. ეს იმას ნიშნავს, რომ აღმავლობას მოჰყვება კრიზისი, კრიზისს დეპრესია, შემდეგ გამოცოცხლება და კვლავ აღმავლობა. ეს პროცესი მტორდება პერიოდულად. ყოველივე აქედან გამოძინარი კაპიტალისტური საზოგადოებაში წარმოება ანათანაბრად ვითარდება და ამიჯომ მას არა აქვს უწყვეტი ხასიათი. მარჯომ უკანასკნელ სამათურ წელიწადში კაპიტალიზმისთვისა სამყარომ განიყადა სამი უღიღესი ეკონომიური კრიზისი. ამასთან ეკონომიური კრიზისები, რომელიც კაპიტალისტური წარმოების წესის ყველა წინააღმდეგობის ძაღდაცვლებითს აფეთქებას წარმოადგენდნენ, აუცილებლად იწვევენ ამ წინააღმდეგობათა სურ.

უფრო გაღრმავებასა და გამწვანებას.

სოციალისტური წარმოება გაერთიანებულია წარმოების სამუალებათა საზოგადოებრივი საკუთრებით და ვითარდება მთელი საზოგადოების ინტერესებისათვის. წარმოების შრდას წინ არ ელოდება წარმოების სამუალებათა კერძო საკუთრებით გაპირობებულ დაზოგადებას. სოციალისტური წარმოების წესს ახასიათებს სახალხო მეურნეობის გვერდობა, პროპორციული განვითარება. საბჭოთა ეკონომიკისათვის უცხო სფერო ურობა, ანაიქია. სწორედ ამიტომ ჩვენს ქვეყანაში საწარმოო ძალები ვითარდებიან განუხილად, განუწყვეტელი, ხოლო საწარმოო ძალების კოლსაღური განვითარება კომუნისტების აშენების ძირითადი პირობაა. 1913 წელთან შედარებით სსრ კავშირის მრეწველობის საერთო პროდუქცია მარტო 1958 წელს გადიდა 36-ჯერ, ამასთან წარმოების სამუალებათა წარმოება გაიზარდა 83-ჯერ, ხოლო მანქანათმშენებლობისა და რითხნა მუშავეების პროდუქცია - 240-ჯერ.

ჩვენს ქვეყანაში საზოგადოებრივი წარმოების განვითარება ორგანიზებულია დაკავშირებული მშრომელების მავრიკალური და კულტურული პირობების გაუმჯობესებასთან. ამ მხრივ ყველაზე განმარტადებელი მავრებელია ეროვნული შემოსავლის შრდა. საბჭოთა ხელსუფლების არსებობის მანძილზე ეროვნული შემოსავალი 15-ჯერ გადიდა ერთ სულ მოსახლეზე გაანგარიშებით. ამავრ ხანში ამერიკის შეერთებულ შტატებში ეროვნული შემოსავალი ერთ სულ მოსახლეზე გადიდა ორჯერ ნაკლებად, ინგლისსა და საფრანგეთში მხოლოდ 1,6-ჯერ და ცოცა მეტით. სსრ კავშირის ეროვნული შემოსავალი მარტო 1958 წელს 1957 წელთან შედარებით 9 პროცენტით გადიდა. მუშებისა და მოსამსახრეების რეალური ხელფასი, პენსიებისა და

დახმარების, უფასო სწავლებილსა და უფასო სამედიცინო მომსახურების ჩათვლით, 1958 წელს 1940 წელთან შედარებით გაიძვირა თითქმის 2-ჯერ, ხოლო გლეხთა რეალური შემოსავალი ერთ მომუშავეზე განვანდილებით - ერთობილი და მეფხად. მნიშვნელოვნად გაიძვირა მოხუცებულობისა და ინვალიდობის მიხედვით მშრომელთა პენსიით უზრუნველყოფის ოდენობა, განიშარდა ორსულბობისა და მშობიარობის გამომავლებობის ხანგრძლიობა, გაუქმდა სწავლის ქირა უშალღეს სასწავლებლებსა და საშუალო სკოლაში. 1958 წლის 1 იანვრიდან გაუქმდა სსრ კავშირის უყოღმვილო, უქმარშვილო, მარცხებდა და მყორეოჯახიანი მოქალაქეთა გადასახადის გადახედვინება მუშების, მოსამსახურეებისა და სხვა მოქალაქეებისათვის, რომლებსაც შვილები ჰყავთ, აგრეთვე მარცხებდა ქალებისათვის. განხორციელდა ისეთი დიდმნიშვნელოვანი ღონისძიებანი, როგორცაა მუშა-მოსამსახურეთა მყორეხედასიანი კავთგორიებისათვის ხედასის გადიდება, სამუშაო დღის შემყორება უქმე და დასვენების დღის წინა დღებში, მძიმე მრენველობის მთელი რიგი დაჩგების მუშებისა და მოსამსახურეების შემოკლებულ სამუშაო დღეზე გადაყვანა, ექვსი და ოთხი საათის სამუშაო დღის დაწესება მომარდებისათვის და სხვ.

უდიდესი მიღწევები სოფლის მურენობის დაჩგში. უმოკრეს ვადაში ათვისებულ იქნა 36 მილიონი ჰექტარი ყამირი და ნასვენნი მიწები, რითაც შეიქმნა მძღავრი მარყვლეულის ბაზა აღმოსავლეთში და ჩვენნი ქუყენის სხვადასხვა რაიონებში სასოფლო-სამეურნეო წარმოების სპეციალიზაციის განხორციელებილსათვის. ყამირი მიწების ათვისების შედეგად ჩვენმა ქუყანამ უკანასკნელი ხუთი წლის მანძილზე დამაჯობით დაამზადა მილიარობით დუთი პური და არა მარცო დაფარა ამ მიწების ათვისები-

სათვის განუღი ხარჯები, არამედ 18 მილიარდ მანეთზე მეტი წმინდა შემოსავალი მიიღო.

პარტიის მიერ მიღებულ ღონისძიებათა წარმატებით განხორციელებამ შესაძლებელი გახდა სოფლის მეურნეობაში არსებული ჩამორჩენის დაძლევა, მანქანა-ცრაქტორთა სადგურების რეორგანიზაციის გაფარება და სასოფლო-სამეურნეო პროდუქტების დამზადების ახალი წესის შემოღება.

1958 წელს ჩვენს ქვეყანაში დამზადდა 3 მილიარდ 500 მილიონი ფუთი მარცვლეული, ე.ი. 1 მილიარდ 600 მილიონი ფუთით მეტი, ვიდრე 1953 წელს. უკანასკნელ ხუთ წელიწადში წინა ხუთ წელიწადთან შედარებით მარცვლეულის წარმოების საშუალო წლიური ოდენობა 39 პროცენტით გაიზარდა.

საბჭოთა კავშირში სოციალიზმიდან კომუნისმზე გადასვლის პროცესი ემნის სოციალისტური საზოგადოების წინსვლის ახარბრყინვ აღე შესაძლებლობებს. პარტიის XXI ყრილობაზე ამხ. ნ. ს. ხრუშჩოვის მოხსენებაში, ყრილობის რეზოლუციაში, სსრ კავშირის სახალხო მეურნეობის განვითარების 1959-1965 წლების საკონცეროლ ციფრებში მოცემულია ჩვენს ქვეყანაში გაძლიერ კომუნისტური მშენებლობის პროგრამა!

"საბჭოთა კავშირში კომუნისტური მშენებლობის დასახულ პროგრამას, - ნათქვამია ყრილობის რეზოლუციაში, - ეკონომიკის, კულტურის ახალი მძლავრი აღმავლობისა და ხარხის მაფრიარული კეთილდღეობის გაუმჯობესების პროგრამას, თავისი განდომული მასშტაბით ბაღალი არ მოეპოვება ისტორიაში. სსრ კავშირის სახალხო მეურნეობის განვითარების შეიღწლიანი გეგმა თანამედროვე ეფაპზე პარტიის რენიწური გენერალური ხაზის კონკრეტული განსახიერებაა".

კომუნისტური პარტიის რიგგარეშე XXI ყრილობის მიერ დასა-
ხული განდობილნი ამოყვანილნი ყბოვრებაში გაფარება კიდევ
უფრო დააჩქარებს სოციალისტური საზოგადოების განვითარების
პროცესს. მშენებლობის ასეთი მასშტაბი და დიდი ამოყვანილნი
შესრულების დაჩქარება მხოლოდ სოციალისტური წყობილებისთვისაა
და მახასიათებელი. სწორედ ეს განსაზღვრავს საზოგადოებრივი
განვითარების სრულიად სხვაგვარ ხასიათს.

× ×
×

საზოგადოებრივი ყბოვრების რეალურ საფუძვლად საწარმოო ძა-
ლების განვითარების, საერთოდ წარმოების წესის ყვლილების
აღიარებით, ისტორიული მაცერი იარაღები შესაძლებელს ხდის სწორად
იქნას გაგებული დაბალი საზოგადოებრივი ფორმიდან მაღალ ფორ-
მამდე გადასვლის კანონზომიერება.

ამის საფუძვლზე ისტორიულმა მაცერი იარაღებმა მოგვსა საზო-
გადოების ისტორიის ერთადერთი სწორი შეყნიერული პერიოდისა-
ყია, განიხილა რა სოციალ-ეკონომიური ფორმაციების ყვლილებები,
როგორც საზოგადოების ეკონომიური, პოლიტიკური და კულტურული
ყბოვრების პროგრესული განვითარების საფეხურები.

კაცობრიობის ისტორიის განვითარება დაბალიდან მაღალ სა-
ფეხურებისაკენ დამოკიდებულია საწარმოო ძალების განვითარებაზე. " რვენი ქვეყნისათვის ამჟამად ძირითადი პრაქტიკული
ამოყანაა კომუნისტური საზოგადოების მაცერი იარაღი- ~~ქვენი ყური~~
ბაშის შექმნა, სოციალისტური საწარმოო ძალების ახალი მძღვერი
აღმავლობა". კომუნისტური საზოგადოება მოითხოვს საწარმოო

I ნ.ს. ხრუშჩოვი, სსრ კავშირის სახალხო შეყრნეობის განვითარების 1959-1965 წლების საკონცერტო ყიფრების შესახებ.

ძალბონს ისეთ განვიტარებას, რომელიც კავშირად იმისათვის მიუწე-
 ლმედლია. მათვე რიბაღური და კურდუჩური ღოვრათს სიუხვის უზრუნ-
 ვეღოთა, რაც აუცილებელია კომუნიზმისათვის, სანაჩროთ ძალები
 უმაგალითო შრდის ვარდა მოითხოვს აგრეთვე საზოგადოებრივი
 შრომის ნაყოფიერების მაღალ დონეს. ხოლო იმისათვის, რომ შეს-
 რუდეს ეს ამოცანა, საჭიროა მშრომელების აქტიურობის შრდა, რად-
 ვან სწორედ ადამიანია საწარმოთ ძალების ძირითადი ელემენტი,
 რომელიც წინ სწევს მას. აქედან, რაც უფრო იზრდება ადამიანთა
 აქტიურობა, მით უფრო ვითარდება სანაჩროთ ძალები. ამისთვის
 ხარისხის მასების შემოქმედებითი ენერჯია და ინოვაციუვა კო-
 მუნიზმისაკენ სოციალისტური ეკონომიკისა და კურდუჩის განვი-
 ტარების დამარჯვებელი უმნიშვნელოვანესი ფაქტორი.

სოციალისტური წარმოებითი ურთიერთობა წარმოშობს წარმოების
 განვიტარების ახალ სფეროებს, ახალ მამოძრავებელ ძალებს.
 საერთოდ წარმოების განვიტარების მამოძრავებელი ძალები ყოველ-
 თვის განსაზღვრულია მოყვამული საზოგადოების ძირითადი ეკონო-
 მიური კანონით. თანამედროვე პირობებში მონოპოლისტური კავი-
 რიზმის ძირითადი მიზანი, მისი განვიტარების მთავარი სფი-
 შური მაქსიმალური მოგების მიღება მშრომელთა უღმრთელი ექს-
 პლოატაციის გზით, რომელიც იწვევს საზოგადოების მყირე წაწი-
 ლის გაძლიერებას, მოსახლეობის უმეფელობის გაჩინაგებასა და
 გლობალიზებას. ამ ძირითად მიზანს-მაქსიმალური მოგებას - ემსა-
 ხურება ღვს წარმოება კავიარისტური საშეარში. სრულიად სა-
 წინააღმდეგო მიზანს ემსახურება სოციალისტური წარმოება. სო-
 ციალისმის უმაღლესი მიზანი, მისი მძლავრი მამოძრავებელი
 ძალის არის, რომ განუხრედად დააკმაყოფილოს მთელი საზოგა-
 დოების მზარდი მოთხოვნილება. აი ეს ქმნის შრომისადმი ახალი

და მოკი იღებ უღებ ბინს სვიმ უღებს, რომ ღებ ბიყ უზრუნველყოფენ მის ნა-
ყოფიერების მრდებს. სოციალისტური საზოგადოების ყოველი წევრი
თავისი შრომით პირადი მოთხოვნილებების დაკმაყოფილება სთან
ერთად ხერხ უწყობს მთელი საზოგადოების მოთხოვნილებების სურ
უფრო დაკმაყოფილებას. ამიტომ მათ, რომ ამ საზოგადოებაში პირადი
და საზოგადოებრივი შრომა საზოგადოების ბაზაზე განუყრელი
აჩნაწ. სოციალისტური წარმოებითა ურთიერთობებში და აქედან
გამომდინარე შრომის ხასიათის ძირეული შეცვლამ განსაზღვრა
მეჯიბრებების, როგორც წარმოების ახალი მამოძრავებელი ძალის,
წარმოშობა.

შრომისადმი ახალი დამოკიდებულება წარმოადგენდა საერთოდ
შრომისადმი კომუნისტური დამოკიდებულების ჩანასახს. ეს იყო
საზოგადოების განვითარებაში, ამ შემთხვევაში სოციალისტური
საზოგადოებაში, ახლის ჩანახევის პროცესი. ხოლო თუ განვიტარებთ
ცვლილებას, მოსმობა - შენების პროცესი, ამიტომ ის, რაც აღმო-
ყენდება და ვითარდება, უძლეველია. ახლის უძლეველი-
ლობა - განვითარების ძირითადი კანონია. აქ წამოიჭრება
კანონიერი კითხვა, ყოველი ახალი შეიძლება იყოს უძლეველი?
ჩანსაკვირველია, არა. ახალი საერთოდ შეიძლება იყოს ის, რომ-
მელიც გამომდინარეობს საზოგადოებრივი ცხოვრების მოთხოვნი-
ლებებიდან, საზოგადოებრივი ცხოვრების განვითარების კანონ-
შემიერებებიდან, აუცილებლობიდან. ამრიგად, ახალი ის, რომელიც
კანონშემიერებას, აუცილებლობას გამოხატავს, ე.ი. ახალი ის,
რომელიც ამავდროს აუცილებელია, კანონშემიერებისაა. სწორედ
ასეთი ახალია უძლეველი.

სოციალისტური მეჯიბრება, რადგან იგი აღმოყენდა და დამ-
კვირდა სოციალისტის შემენებლობის სხვადასხვა დარგში, წარ-

მოადგენს უძლეველ მოვლენას, რომელსაც მხარი უნდა დაუჭიროთ
 და ხელი შეუწყნოთ მის ყოველმხრივ განვითარებას. ახლის
 უძლეველობა იმაში მდგომარეობს, რომ მის უკან დგას
 განსაზღვრული საზოგადოებრივი მოთხოვნები. სანაწილო ძალები
 განვითარების განუყოფელი ღონის მიღწევისას მოითხოვენ მის
 შესაფერისს წარმოებითი ურთიერთობების დამყარებას. და ეს მოთხოვ-
 ნა ძალაში რჩება მანამ, სანამ იგი არ შეესრულება. ხოლო
 ახალი საზოგადოებრივი მოთხოვნებების უკან დგანან საზო-
 გადოებრივი ძალები, კლასები, ხარხი. სოციალისტური შეჯიბრების
 წარმოშობა განაპირობა ახალმა საზოგადოებრივმა მოთხოვნებმა.
 ახლის, კერძოდ, სოციალისტური შეჯიბრების წარმოშობა პირველ
 ყოვლისა აღაშინებდა ანადა დაკავშირებული, ვინაიდან, თუ არა
 მშხპლების აქტივობა და ინიციატივა, ეს ახალი ვერ ჩანასხე-
 ბოდა. ეს ისე არ უნდა გავიგოთ, თითქოს მშრომელი მასების
 ენერჯია და აქტივობა საზოგადოებრივი ურთიერთობის სავან მონ-
 ყველით წარმოშობს ამ ახალს. პირიქით, სწორედ სოციალისტური
 წარმოებითი ურთიერთობები წარმოშობენ აღაშინების აქტივობას
 და ამის ნიღბად წარმოების განვითარების ახალ მამოძრავე-
 ბურ ძალებს, სტიმულებს, ე.ი. საბოლოო ანგარიშში განსაზღვ-
 რედ რომს საზოგადოებრივი ურთიერთობები თავად მოქმედებენ.

მშრომელი მასების აქტივობა უფრო იზრდება მას შემდეგ, რაც
 ჩამოყალიბდა მათი ინიციატივების გამომხატველი პოლიტიკური პარ-
 ტია, რომელიც საზოგადოების ეკონომიური განვითარების განუ-
 ვერდ მომნიჭების საფუძველზე და მასების რევოლუციური ბრძო-
 ლების შედეგად იქმნება. პროდუქტიური რევოლუცია და ახალი
 სოციალისტური ურთიერთობების დამკვიდრება საბოლოოდ გზას
 უხსნის მშრომელი მასების შეგნებულ მოქმედებას.

1918 წელს ოქტომბრის რევოლუციის მიერ განმეზღიერ ნიდაგზე წარმოიშვა შრომისადმი ახალი დამოკიდებულების პირველი ჩანასახები - კომუნისტური შაბათობები. ამ ძველ ფონზე, რომელიც არსებობდა ჯერ კიდევ სუსტ ქვეყანაში, შრომისადმი ძველი დამოკიდებულების ფონზე, შრომისადმი კომუნისტური დამოკიდებულების ჩანასახები ჯერ კიდევ ძალიან სუსტი და უმნიშვნელო იყო. მაგრამ მთავარია ამ ჩანასახებში ახლის დამკვიდრებისა და განმეზღიერების დანახვა. რადგან ეს ჩანასახები ახლის ჩანასახებია [სხვაგვარად არც შეიძლება იყოს], ამიტომ ისინი ამზადებენ ნიდაგს ამ ახლის ცხოვრებაში დამკვიდრებისათვის. მაგრამ ახლის დამკვიდრების შესაძლებლობა სინამდვილედ რომ იქცეს, ამისათვის საჭიროა მშრომელთა შგნებური მოქმედება, რადგან ახლის, შრომის უწყის ცხოვრებაში დამკვიდრება თვითდინებით, სიციქურად კი არ ხდება, არამედ ბრძოლაში, საზოგადოების განვითარების ყველა დარბაზების გადალახვით.

სოციალისტურ საზოგადოებაში ყოველ ახლის წარმოშობას მხარს უჭერს კომუნისტური პარტია, ვინაიდან ამ უკანასკნელის მიერ მასებში თანდათანობით ორგანიზაციულ-ალმშრდელობით მუშაობა-ზე და დამოკიდებულები ახლის ცხოვრებაში დამკვიდრება. უპასუხებდა რა მენშევიკების, ესეებისა და ბურჟუაზიის ყველა იდეოლოგიის გამხდომებზე, თითქოს კომუნისტურ შაბათობებს არავითარი პრეს-პეტიციები არა აქვთ მომავალში, ვ.ი. ღენინი მაფრინალისტური დიარქივიკის ბრწყინვალე მომარჯვებით უკუაგებდა ბურჟუაზიულ "არგუმენტებს". ღენინი წერდა: "მაგრამ ჩვენ უკომუნისტები არა ვართ და ვიცით ბურჟუაზიული "არგუმენტების" ნამდვილი ფასი, ვიცით აგრეთვე, რომ ძველის ნაშთები მწე-ჩვეულებებში განსაზღ-

ერული დროის განმავლობაში გადაცვივლების შემდეგ აუცილებლად ახლის ყლორელებზე შევიდოქნება. როდესაც ახალი ეს-ესაა და იბადე, ძველი ყოველთვის რჩება და ერთხანს მასზე ძლიერია, ეს ყოველთვის ასე ხდება ბუნებაშიც და საზოგადოებრივ ცხოვრებაშიც... ჩვენ გუდასმით უნდა შევინსავროთ ახლის ყლორელები, უდიდესი ყურადღებით მოვეპყროთ მათ, ყოველნაირად დავეხმაროთ მათს ზრდას და "მოვუაროთ" ამ სუსტ ყლორელებს"¹.

რიგითი მუშების ნებაყოფილობითი თაოსნობა შრომის ნაყოფიერების ამაღლების საქმეში, სოციალისტური დისციპლინის, მუშინგობის სოციალისტური ფორმების შექმნაში ღწინს მიაჩნდა კომუნისმის ნამდვილ დანყებად. ახალი საზოგადოების მშენებლობის გზების შემუშავების დროს ეკონომიური სფეროში შეჯობრების ფართო გაშლას ღწინნი უდიდეს ყურადღებას აქყყდა. "თუ ჩვენ დავაყენებთ შეჯობრების ორგანიზაციას, როგორც ჩვენს სახელმწიფოებრივ ამოცანას, - მაშინ, საზოგადოებრივი ხასიათის საბჭოთა პინციპების ვადარების პირობებში, მინის, ფაბრიკების, ქარხნებისა და სხვ. კერძო საკუთრების მოსპობის პირობებში, - შედეგებმა თავი უნდა იჩინონ აუცილებლად და ისინი გვიკარნახებენ ჩვენ მშენებლობის შემდგომ ფორმებს"². სოციალისმი თვითონ ნაწომობს ახალი ცხოვრების მშენებლობის შეთღს. შეჯობრება, როგორც ისტორიულ შემოქმედებაში ხაღის მონაწილეობის კომუნისტური შეთღი, თვით მშრომელების მიერ შექმნილი შეთღია. მაგრამ ამ შეთღის შეგნებური გამოყენება კომუნისტური პარტისა და საბჭოთა სახელმწიფოს დიდი ორგანიზაციური და აღმზრდელობითი მუშაობის გარეშე შეუძლებელია.

¹ ვ. ი. ღწინნი, თხზ., ტ. 29, გვ. 497.

² ვ. ი. ღწინნი, თხზ., ტ. 27, გვ. 240.

სოციალისტური შეჯიბრების პრინციპი - ამხანაგური დახმარება ჩამორჩენილებს მოწინავეთა მხრივ, რათა მიღწეულ იქნას საერთო აღმავლობა - მუხცად გამოხატავს ექსპროვატაციისაგან თავისუფად აღმინათა თანამშრომლობისა და ურთიერთდახმარების ურთიერთობებს, ე.ი. სოციალისტის წარმოებით ურთიერთობებს. ეს ურთიერთობები აღმოცენდნენ წარმოების სოციალისტური წესის გამოჩვევების შედეგად და მას საფუძვლად უდევს წარმოების სამუდამო საზოგადოებრივი საკუთრება.

შეჯიბრება, როგორც სოციალისტის წარმოებითი ურთიერთობის გამოვლენის ერთ-ერთი ფორმა, წარმოადგენს საწარმოო ძალების განვითარების უდიდეს დაქვარს. სოციალისტური მშენებლობის მთელი პრაქტიკა ნათელ წარმოდგენას გვაძლევს იმაზე, რომ სოციალისტის საწარმოო ძალები - წარმოების იარაღები და აღამიანები, რომლებსაც მოძრაობაში მოჰყავთ ეს იარაღები და ქმნიან მათგან რაღაც და კუროს ურთიერთობას, სურ უფრო ვითარებებიან სოციალისტური შეჯიბრების ფართოდ გაშლის გზით.

შეჯიბრების აღმოცენება და აღმავლობა, შრომის ხასიათი სოციალისტის დროს, შრომის ნაყოფიერების ამაღლების სტიმულები, სოციალისტური წარმოების სხვადასხვა მოვლენები და პროცესები კომუნისტური საზოგადოების აშენების დიდი მიზნის განხორციელებსათვის არის მიმართული. სოციალისტური შეჯიბრებაში გამოხატულია მშრომელთა შემოქმედებითი ენერჯისა და ინიციატივის უდიდესი მნიშვნელობა ახალი საზოგადოების აშენებისათვის ბრძოლაში. სწორედ ამიტომაც იგი მშრომელთა მასების მათგან აღური აქტივობის საფუძვლად შრომის ნაყოფიერების გაღივებისა და წარმოების სრულყოფის შეთქმულება.

საბჭოთა კავშირის კომუნისტური პარტია და საბჭოთა მთავრობა სახალხო მეთრეობის განვითარების ხუთწლიანი გეგმების შემუშავებისას ითვალისწინებდნენ სოციალისტური შეჯიბრების უდიდეს როლს საბჭოთა ხალხის დარაბმვისა და ორგანიზაციის საქმეში. სკკპ XXI ყრილობამ ხაზი გაუსვა სოციალისტური შეჯიბრების კიდევ უფრო გაშლის დიდ მნიშვნელობას. სოციალისტური შეჯიბრება ეს კამპანია კი არაა, არამედ მძლიერებით აღამიანის სოცხალი საქმეა, მძლავრი ძალაა, რომელიც წინ უწევა სოციალისტური წარმოების განვითარებასა და სრულყოფას. საბჭოთა ხალხმა ერთხელეად დაუჭირა მხარი პარტიის XXI ყრილობის მოწოდებას შვიდწლიანი გეგმის შესრულებისათვის სოციალისტური შეჯიბრების გაშლის შესახებ. ჩვენნი ქვეყნის მშრომელებმა იყიან, რომ შვიდწლიანი გეგმის განხორციელება - ეს იქნება მნიშვნელოვანი წინგადადგმული ნაბიჯი სოციალისტური ეკონომიკის შემდგომ განვითარებაში კომუნისტის მავრისაღერ-ფრენიკური ბაშის შექმნაში.

სოციალისტური შეჯიბრება ძირეულად განსხვავდება კავშირის-ტური კონკურენციისაგან. თუ კონკურენცია მიზნად ისახავს მავსი-მალური მოგების მიღებას, კერძო საკუთრების განმტკიცებას, სოციალისტური შეჯიბრება მნიშვნელოვან როლს თამაშობს საზოგადოების ყველა წევრის მავრისაღერი და კულტურული მოთხოვნილებების დაკმაყოფილების საქმეში. მაშინ, როცა კონკურენცია გამოხატავს კავშირისტური წარმოებით ურთიერთობებს, დამყარებ უბს ყველას წინააღმდეგ ბრძოლის პრინციპზე, სოციალისტური შეჯიბრება მშრომელთა ამხანაგური თანამშრომლობის ურთიერთობის მკაფიო გამხატვლე ბაა.

კონკურენციისათვის დამახასიათებელია სვიქიურობა, მასში ნათლად ჩანს კავშირისტური საზოგადოების ყველა კანონი. ეს კანონები კი უპირისპირებობიან აღამიანთა მოქმელებას და მათი კონტროლის გარეშე დგანან.

სოციალისტური მუხიბრების საკითხის განხილვის დროს ჩვენ უნდა განვასხვავოთ მისი ობიექტური და სუბიექტური მხარე. მუხიბრებას, როგორც წარმოების პროცესში აღაშენათა ურთიერთობის გამომავალად, ობიექტური საფუძვლი გაანინა. ჩნდება აღაშენათა ურთიერთობა მათემატიკური დოკტრინის წარმოების დროს - ეს არის მათი ნებისაგან დამოუკიდებელი ურთიერთობა. ამავდროულად მუხიბრება განსაზღვრულია სუბიექტური ფაქტორის, კერძოდ, თვით მასების, მარცხისა და საბჭოთა სახელმწიფოს შეგნებური მოქმედებით წარმოების ყოველმხრივი სრულყოფისათვის. სწორედ ამიტომ, თუმცა მუხიბრება მასებში აღმოცენდება სოციალისტური წარმოებითი ურთიერთობის ობიექტური კანონების საფუძვლიზე, მაგრამ მისი ფართო გაქანება სუბიექტურ ფაქტორზე დამოკიდებულია.

სოციალისტური მუხიბრებაში მშრომელების ჩაბმის ხარისხი, მუხიბრების ახალი, უმაღლესი ფორმების აღმოცენება მასების შემოქმედებითი ინიციატივის აღმავლობის, მათი სოციალისტური შეგნებულობის შემდგომი მხრის ობიექტური მარჯვენებელია. დღევანდელ პირობებში სოციალისტურმა მუხიბრებამ არა მარტო მოიყვანა ჩვენი ქვეყნის მშრომელი მასების უმრავლესობა, არამედ იგი ყოველდღიურად სულ მაღალ საფეხურზე აღის. მშრომელების დაუმრეველი ენერჯია ყოველდღიურად წარმოშობს კომუნისტური მშენებლობაში ხარისხის მონაწილეობის სულ ახალ და ახალ ფორმებს.

ჩამდენადაც კომუნისტების მშენებლობის ყოველი შემდგომი ეტაპი აყენებს ჩვენი ამოცანებს, ამდენად ამ ამოცანების განხორციელებისათვის მიმართული მასების შემოქმედებითი ინიციატივა და აქტიუობა სულ უფრო მდიდარი და მრავალფეროვანი ხდება. ეს ყველაზე უფრო ნათლად ვლინდება სოციალისტური მუხიბრების

განვითარებინ თანა მდებრევე ეცაპზე.

სოციალისტური შეჯიბრება - ეს არის ახალი უსოფრების შექმნაში მასების შეგნებური მონაწილეობის ერთ-ერთი უმნიშვნელოვანესი შეთქმვა. სოციალისტური შეჯიბრების განვითარების ეცაპები - დაწყებული პირველი კომუნისტური შაბათობებიდან დღემდე - ნათლად შეცყვრებს იმ ფაქტზე, რომ შეჯიბრების სხვადასხვა ფორმები ყოველთვის ევემოდან, მშრომელი მასების თანხმობითა და ინისუიცივით იწყება. ამის მკაფიო დადასტურებას წარმოადგენს პარტიის XXI ყრილობის შემდეგ გაშლილი სოციალისტური შეჯიბრება, რომელიც ნამდვირად საყოველთაო-სახალხო მოძრაობად გადაიქცა.

შეჯიბრების მსვრელობაში ყოველდღე იბადება და სწრაფად ხდება საერთო კუთვნილება მუშაობის ახალი, უსოფრესი ფორმები და შეთქმვები, წამოწყებანი, რომლებიც ხერს უწყობენ კომუნისტების სურისკვეთებით მშრომელთა აღზრდის, მუშათა კლასის, გრეობისა და ინფერტგენსიის შემდგომ კურსურ-ფუნქიკურ აღმავლობას, შრომის წყოფიერების განუხრერ შრდას. სკკპ XXI ყრილობისათვის მზადების დღეებში მოსკოვის კომკავშირელებმა და ახალგაზრდობამ შესანიშნავი თანხმობა გამოიჩინეს - დაიწყეს კომუნისტური შრომის ბრიგადების შექმნა. როგორც ყოველ მონაწივე უსოფრესულმა წამოწყებამ, ასევე ამ ინისუიცივმაც მშრომელი მასების ფართო გამობმარება კმოვა. ეს არის შეჯიბრების ახალი, უმალრესი ფორმა, რომელსაც ბევრი მიმდევარი გაუჩნდა. თანვით სიფყვა თქვა ჩვენს რესპუბლიკის ახალგაზრდობამაც. თბორისში, რუსთავაში, ცყობულში და სხვ. საშრეწვერო ცენცრებში დაიწყო კომუნისტური შრომის ბრიგადების შექმნა.

მნიშვნელოვანი და კარგი ინისუიცივით გამოვიდა ქუთაისის გ.კ. ორჯონიკიძის სახელობის საავტომობილო ქარხნის კორექცივი,

რძვერძვე საქართველოს სსრ მრეწველობის, ცრანსპორციისა და მმუნებლობის ყველა მუშას, ინჟინერს, ცვექნიკოსსა და მოსამსახურეს მიმართა მოწოდებით შექმნან შვიდწლეულის ფონდი ნედეურის, საბობის, ვლექცროცენერციის, წარმოების ძირითად და დამხმარე საშუალებათა ვკონომიის გზით. საქართველოს კომპარციის ცუნცრალური კომიცეცის ბიურომ სპეციალურად განიხილა ქუთაისის ავტომშენებელთა თაოსნობა, მოიწონა ეს ინიციატივა და დაავალა საქართველოს ყველა პარციურ ორგანიზაციას, პროფსაბჭოს და საქართველოს კომკავშირის ცუნცრალური კომიცეცის, სახარხო მუერწეობის საბჭოს, სამინისტროებსა და უწყებებს ფართოდ განიხილონ ქუთაისის საავტომობილო ქარხნის კოლექცივის თაოსნობა და უმრუნველყოფნ შვიდწლეულის ფონდის შექმნისათვის აღებული ვადებულეების პრაქციკური განხორციელება.

პაციროცული ინიციატივა და თაოსნობა მკაფიოდ გვიჩვენებენ, თუ როგორ ღრმად აქვთ შეგნებული ჩვენი ქვეყნის აღამიანებს პარციის მიერ დასახული ამოყანების სილიაღე, როგორი თავდაღებით იბრძვიან ისინი ახალი გრანდიოზური გეგმების შესრულებისათვის. დაღვა დიდი რენინის გენიალური განჭვრევის განხორციელების დროკომუნისტური შრომის გეიმის დრო.

სოციალისური შეჯიბრება სახელმწიფოს ძლიერებით დაინცრესებული მმრომელების რევოლუციური თვითპარიციის გამოხატულებაა. სოციალისური კრიციკა, საქმით კრიციკაა. იგი ამსხვრევს მოძველებულ ცვექნიკური ნორმებს, ხერს უწყობს შრომის ორგანიზაციის მოწინავე ფორმებისა და მეთოდების დანერგვას, შრომის ნაყოფიერებისათვის დამაჯობით რეშერვების გამოდებას, პროდუქციის გამოშვების ვადიღებას და მისი ხარისხის ვაუმჯობესებას.

სოციალისური შეჯიბრება უდიდეს ვავლენას ახდენს წარმოების

ნოვატორთა მოძრაობაზე, ხოლო ეს უკანასკნელი მასების შემოქმედებითი ენერჯიკა და ინოვაციების ნათელი გამოხატულებაა.

აღსანიშნავია, რომ ჩვენს ქვეყანაში რეკონსტრუქციის ნათელი გამოხატულებაა რიყისი დღით დღე იზრდება. ყველაზე უფრო სწრაფი სპეციალიზაციური სამართველოს მონაცემებით, მაგალითად, 1954 წელს წარმოებაში დაინერგა 900 ათასზე მეტი გამოგონება და რეკონსტრუქციური წინადადება, 1955 წელს - ერთ მილიონამდე, ხოლო 1957 წელს - 2 მილიონზე მეტი. მარჯო 1958 წელს მილიონნახევარზე მეტმა გამოგონებებმა და რეკონსტრუქციამ შემოიფარა 2 მილიონ 700 ათასზე მეტი წინადადება. სახალხო მეურნეობაში დაწერვილია მილიონ ექვსას ათასზე მეტი გამოგონება და რეკონსტრუქციური წინადადება. 1958 წელს ეკონომიკამ წინადადებათა დაწერვის საგან შეადგინა ერთ წელზე გაანგარიშებით 8,5 მილიარდ მანეთზე მეტი. საკმარისია ითქვას, რომ მარჯო 1958 წლის პირველ ნახევარში ჩვენი რესპუბლიკის საწარმოებში დაინერგა 4000 ცენტრიკური გაუმჯობესება, რეკონსტრუქციური წინადადება და გამოგონება, რაც წელიწადში 26 მილიონი მანეთის პირობით ეკონომიკას იძლევა.

სოციალისტური მეჯიერებას უდიდესი მნიშვნელობა აქვს შრომის ნაყოფიერების ამაღლებაში, ხოლო შრომის ნაყოფიერების მაქსიმალური მრდა უზრუნველყოფს ჩვენს ქვეყანაში ახალი საზოგადოებრივი წყობილების-კომუნისტური საზოგადოების - გამარჯვებას.

მუშების შრომის ნაყოფიერება მრუნველობაში 1958 წელს 1913 წელთან შედარებით გადიდა დაახლოებით - 100 - ჯერ სამუშაო დღის ხანგრძლივობის შემცირების პირობებში. სსრ კავშირის მრუნველობაში შრომის ნაყოფიერება ერთ მომუშავეზე გაანგარიშებით 1940 წელთან შედარებით გადიდა 2,6-ჯერ, მშენებლობაზე - 2,4-ჯერ. 1953 წლიდან 1958 წლამდე შრომის ნაყოფიერება საბჭოთა

მეურნეობაში გადიოდა 35 პროცენტით, კოლმეურნეობაში - 36 პროცენტით.

წარმოების ნოვატორები, გამომგონებლები და რაციონალიზატორები, რომელთა რიგები ყველა უბანზე ყოველდღიურად იზრდება, მონივნავე მეცნიერებთან თანამშრომლობით პოულობენ და იყენებენ სოციალისტური ეკონომიკისა და სოფლის მეურნეობის ახალ-ახალ რეზერვებს. ყოველივე ეს იმის მარჯვენებელია, რომ ახალი სოფლის მეურნეობის, სოციალიზმისა და კომუნისტური მშენებლობის ეპოქაში სურ უფრო ქრება ის უფსკრული თიხიკურსა და გონებრივ შრომას შორის, რომელიც აჩვენებდა ასეული წლების მანძილზე. ყოველი რაციონალიზატორი და გამომგონებელი მჭიდროდ არის დაკავშირებული მასებთან, გრძნობს მათ მხარდაჭერასა და დახმარებას.

მრეწველობასა და სოფლის მეურნეობაში მომუშავე აღამიანთა ფართო ფენები სრულყოფილად ეუფლებიან წარმოების თანამედროვე ტექნიკასა და ტექნოლოგიას, აგრწონიურ მეცნიერებას. 9 მილიონზე მეტი მუშა და კოლმეურნე იმალდებს თავის კვარითკა-სიას სხვადასხვა კურსებზე, სკოლებში და სხვ. ამჟამად სოფლის მეურნეობაში დასაქმებულია უმალდესი და საშუალო სპეციალური განათლების მქონე 500 ათასამდე სპეციალისტი. მაგნიფიკანსკის მეციალური კომბინატი ყოველი მესამე მუშა სწავლობს. მუშათა კლასის კულტურულ-ტექნიკური ღონის შრის მარჯვენებელია აგრეთვე რაციონალიზატორთა და გამომგონებელთა რიცხვის შრეა. თუ 1929 წელს მრეწველობის ყოველი 100 მუშაკზე მოდიოდა 2,7 რაციონალიზატორული წინადადება, 1952 წელს ეს რიცხვი გაიზარდა 24-მდე.

ჩვენს ქვეყანაში და რთოდ არის სწავლილი კორმუნიკ-მეცნიერის
 ფ. მარტვილის სახელი. საკორმუნიკაციო მიწოდებებში ჩაჭარბებული ყვე-
 ბის შედეგად, მან აღმოაჩინა ახალი ბიოლოგიური კანონზომიერება-
 ნი, კერძოდ, მეცნიერებად და ასაბუთა, რომ არა მარტო მრავალ-
 წლიანი მეცნიერებები, როგორც თქვამდნენ ძველად, არამედ ერთწლი-
 ანი მეცნიერებებიც ხელს უწყობენ ნივთიერების ნაყოფიერების მრავალ-
 აბით ფ. მარტვილმა უკუაგდო აგრონომიული მეცნიერებების ძველი
 წესები და ვადა გაუხსნა ახალი აგრონომიული წესების დაწერ-
 ვას სოფლის მეცნიერებაში.

სოციალისტური მეცნიერების და რთოდ ვადა და ამის საფუძველ-
 ზე საწარმოო ძარების მნიშვნელოვან მრავალსთან ერთად კულტურის
 ყოველმხრივი განვითარება იწვევს არა კვლავი თიხური და მძიმე
 თიხიკური შრომის საბოლოო მოხაზვას, შრომის ძველი და ნაწილები
 გაქრობას. კომუნისტური მოთხოვნა კვლავი თიხური, მრავალმხრივი
 განვითარებულ სპეციალისტებს წარმოების, მეცნიერებისა და
 ფიქნიკის და რგში. საზოგადოების ყველა წევრის თიხიკური და
 გონებრივი უნარის ყოველმხრივი განვითარება, მათი კულტურულ-
 ფიქნიკური ღონის ამაღლება კომუნისტური ვადახელის ერთ-ერთი
 აუცილებელი პირობაა. ეს პირობები ხელს შეუწყობს იმას, რომ
 ვადახელე იქნას სოციალისტური საზოგადოებაში ჯერ კიდევ არს-
 ბული არსებითი განსხვავება თიხიკურსა და გონებრივ შრომას
 შორის. მართალია, ჩვენს სინამდვილეში თიხიკური შრომას გონებ-
 რივი შრომის სიმაღლეებისაკენ სვლის ფუნდენტული აქვს, მაგრამ
 ეს არ ხსნის არსებითი განსხვავების პირობებებს. საზოგადოებ-
 რივ-საწარმოო პირობებში შემაჯავლი საზოგადოების კულტურულ-
 ფიქნიკური მრავალწარმადებით ვადახელე თიხიკური და გონებრივი

შრომას შორის არსებული განსხვავების პირობებშია. ამის შე-
სახებზე პარტიის XXI ყრილობაზე ნ.ს. ხრუშჩოვი აღნიშნავდა:
"ახალ მათემატიკურ-ფუნქციურ საფუძვლებზე სოციალისტური წარმო-
ბის შემდგომი განვითარების, შრომასთან სწავლების სურ უფრო
მჭიდრო შეერთების კვარობაზე თანდათანობით ნაიძრება არსებითი
განსხვავება გონებრივ და ფიზიკურ შრომას შორის"!. ეს იმას
ნიშნავს, რომ ჩვენს საზოგადოების მუშაკები აღარ იქნებიან
გათმუხნი კურფურ-ფუნქციური დონის მხრივ, როგორც ამას
ამჟამად აქვს აღვიძი.

საზოგადოების წევრთა შეგნებულობის დონის შიდა გამოძი-
ნარობს პირველ ყოვლისა საზოგადოებრივი წარმოების მოთხო-
ნიერებებიდან. მარქსიზმ-ლენინიზმის კლასიკოსები აჩვენებენ
მიუთითებენ, რომ კომუნისტი ეს ისეთი ნიშნდება იქნება,
სადამ გვე მაშობიერი სახარხო შეუჩნებობა დაფუძმებობა რება
უმაღლეს ფუნქციას როგორც მრეწველობაში, ასევე სოფლის შეუ-
ნებობაში. კომუნისტური საზოგადოების უმაღლესი ფუნქცია კი მოით-
ხოვს ყოველმხრივ განვითარებულ ადამიანებს, რომლებსაც შესწევთ
თავისუფალი ორიენტაციების უნარი წარმოების ყველა სფეროში,
საზოგადოების კურფურული დონის შიდა ხელს უწყობს ასეთი ადა-
მიანების აღზრდას და, მამასადამე, წარმოების მძღვერ განვითა-
რებასა. ჩვენს ქვეყანაში წამოიშვა მთელი ჯგუფები მუშებისა,
რომლებმაც არა მარხო აითვისეს ფუნქციური მინიმუმი, არამედ ნინ
წავიღვენ, გაუხნორღვენ ფუნქციური პერსონალს.

I ნ.ს. ხრუშჩოვი, სსრ კავშირის სახარხო შეუჩნებობის განვითა-
რების 1959-1965 წლების საკონფროლო ციფრების შესახებ,
გვ. 128-129.

სოციალისტური საზოგადოებაში განვითარებას შეგნებური, გვე-
მიანი ხასიათი აქვს. მასების შეგნებურ მოქმედებას წარმართავენ
პარტია და საბჭოთა მთავრობა. მაგრამ ეს არ ნიშნავს, რომ
სოციალისტური საზოგადოების განვითარებაში ადგილი არ პქონდეს
სოციალისტური ელემენტებს. თუმცა თვითვე მოწინავე მუშას, გამოგო-
ნებელს საზოგადოებრივი შრომის შედეგების გაუმჯობესების პრო-
ცესში მხედველობაში აქვს საზოგადოების საერთო ინტერესები,
მაგრამ იგი ვერ ხედავს საკუთარი თაოსნობის ყველა საზოგადოებ-
რივ შედეგს. აი ამ ამხრით შეიძლება დაპահკი სოციალისტური
საზოგადოების განვითარების სოციალისტური ელემენტების. ეს ელემენ-
ტები თანდათან მცირდება ფართო მასების მიერ საზოგადოების გან-
ვითარების პრესტიჟების გათვითცნობიერებით, მათ შეგნებუ-
ლობის დონის ამაღლებით. ამიტომაც, რომ განვითარების დღევან-
დურ ეტაპზე კომუნისტური პარტია და საბჭოთა მთავარი მთავარ
ყურადღებას აქცევენ მასების შრომითი ინიციატივისა და აქტივო-
ბის გამოყენებას, მათ მოწინავე გამოცდილების და თაოსნობის
ღრმად განზოგადებას, მათ ყოველმხრივ მხარდაჭერასა და ხელმძლ-
ვანელობას, რათა ყოველივე მოწინავეს შეგნებური მიმართულება
მიეყეს.

მასების შემოქმედებითი მოღვაწეობის ორგანული შეწყმა
კომუნისტური პარტიის შეგნებურ ხელმძღვანელობასთან ახალი
საზოგადოების აშენების უწყვი საძირკველია.

მშრომელი მასების კულტურულობისა და კომუნისტური შეგნე-
ბულობის ამაღლება ხელს უწყობს კავშირების გადნაშთების
აღმოფხვრას ადამიანთა შეგნებაში. შრომისადმი, საზოგადოებრივი
საკუთრებისადმი ძველი დამოკიდებულების ნაშთებთან, ბიუროკრა-
ციზმთან, რელიგიური სურნამენასთან ბძირლას უდიდესი მნიშვნელობა

აქვს მასების შემოქმედებითი აქტიურობისა და ინისუიცივის მრ-
ლისათვის, ხოლო მასების შეგნებური მოქმედება თავის მხრივ
გადასწევს როდესაც ასრულებს აღნიშნული ამოცანების გადაწყვეტაში.

✕ ✕

✕

მარტისის ფული დიპლექციის ძირითადი ეტაპებია - განვითარების
წინააღმდეგობრივი ხასიათის შესახებ, თავს იჩენს ჩვენს საზო-
გადოებაშიც. სოციალისტური საზოგადოება, როგორც ვარკვეული
მოვლენა, განვითარებას, ყვლილებას განიცდის, ხოლო განვითარება,
დიპლექციური გაგებით, წინააღმდეგობის დაძლევაა, გადალახვაა,
ე.ი. ამ საზოგადოებას გააჩნია თავისი უაჩუქოთი და დაღებითი
მხარე, თავისი წარსული და მომავალი, აქვს ის, რაც კვდება
და ის, რაც ვითარდება. რადგან დაპირისპირებული მხარეები
არსებობენ, არსებობს დაპირისპირებულთა ბრძოლა, ბრძოლა ძველ-
სა და ახალს შორის, მომავლესა და მშარდს შორის, დრომოჭმულსა
და განვითარებადს შორის. სწორედ ეს ბრძოლა წარმოადგენს ჩვენი
საზოგადოების განვითარების მინავან პირობებს, ეს კი ნიშნავს,
რომ სოციალისტურ საზოგადოებაშიც თავს იჩენს ძირითადი დიპლექ-
ციური კანონზომიერება - დაპირისპირებული მხარეების ბრძოლის
კანონზომიერება.

როგორც კლასობრივ საზოგადოებაში, ასევე სოციალისტურ
საზოგადოებაშიც წინააღმდეგობანი მინავანი ბუნებისაა. მაგრამ
ეს წინააღმდეგობანი სრულიად სხვადასხვაა მინავლისაა-ერთია
ანვავონისუფრი, ხოლო მეორე-არაანვავონისუფრი. წინააღმდეგობის
ბუნება მხოლოდ იმ შემთხვევაში შეიცვლება ვაჩრვეს, თუ ჩვენ

სწორად გავიგებთ და პირისპირებულ მხარეთა ურთიერთმიმართებ ას. ბუჩუქაშვილ საზოგადოებაში წინააღმდეგობა ბუჩუქაშვილსა და პრორეფარიაფს შორის შეუჩივებელი ხასიათისაა [ანფაგონისცურია], ურთიერთგამომრიცხავია, ეს ისეთი წინააღმდეგობაა, სადაც ერთმა მხარემ, მაგალითად, პრორეფარიაფმა - მეორე უნდა მოსპოს, ამით თავისთავიც მოხსნას და წინააღმდეგობაც გადანევიცოს. როგორც ჩანს, წინააღმდეგობის გადანევიცვა ასეთ პირობებში მხოლოდ მისი მოსპობით, დაწერგვით შეიძლება მოხდეს. ამ შემთხვევაში ახალი ძველის გაგრძელება ს კი არ წარმოადგენს, არამედ სწორედ მისი მოსპობაა და ახალი წინააღმდეგობის წარმოშობა და განვითარებაა.

ვინაიდან ანფაგონისცური და არაანფაგონისცური წინააღმდეგობებს სხვადასხვა შინაარსი გააჩნიათ, ამიტომ ამ წინააღმდეგობათა დაძლევის, გადალახვის გზებიც სხვადასხვაა. აქედან უხადია, რომ დაპირისპირებულთა ბრძოლის გზით დიალექტიკური განვითარების მოგადი კანონზომიერება უფროდ ფრჩხვლებში არ ვლინდება, არამედ დამოკიდებულია კონკრეტულ ისტორიულ პირობებზე. "პროცესი იცვლება, - წერს მამ ძე-ლუნი, - ძველი პროცესი და ძველი წინააღმდეგობანი ისპობა, წარმოიშობა ახალი პროცესი და ახალი წინააღმდეგობანი და შესაბამისად იცვლება წინააღმდეგობათა გადანევიცვის შეთქმებიც"¹.

წინააღმდეგობის ანფაგონისცური ხასიათი განსაზღვრავს ამ წინააღმდეგობის დაძლევის ფრჩმას. კლასობრივ ფრჩმაცხიებში ძველსა და ახალს უკან ღვანან ერთმანეთისადმი მცურადე განწყობილი კლასები, ამიტომ ბრძოლა ძველსა და ახალს შორის ანფაგონისცური ხასიათის აცარებს და ურთიერთდაპირისპირებულ კლასობ-

1 მამ ძე-ლუნი, თხზ., ც. 2, გვ. 449.

რივი ძალები მუჯახე ბაში, კლასობრივი ბრძოლაში მუღაველები.
 ანტაგონის ცური წინააღმდეგობების დაძლევა არსებული წყობილების
 ბაზაზე შეუძლებელი ხდება, მიუხედავად იმისა, რომ ამ წყობი-
 ლების მიუხედავად წარმომადგენელი დაპირისპირებული წინააღმდეგობანი.
 კაპიტალისტური წყობილების წინააღმდეგობის დაძლევის ერთადერთი
 გზაა ამ ბაზის, კაპიტალისტური წარმოების წესის მოსპობა.
 კაპიტალიზმის განვითარებას არ შეუძლია არ წარმოშვას კაპიტა-
 ლიზმის წინააღმდეგობათა გამამწვავებელი პირობები, სწორედ
 ამიგომ კაპიტალიზმს არ ძალუძს ამ წინააღმდეგობათა გადაჭრა.
 ხოლო კაპიტალისტური წარმოების წესის მოსპობა შეიძლება პრო-
 დუქარული რევოლუციის გზით. პროდუქარული რევოლუცია, ბურჟუაზიის
 დიქტატურის დამხობით და პროდუქარიაფის დიქტატურის დამყარებით,
 უკუაგებს წარმოების საშუალებებზე კერძო საკუთრებას და აუ-
 ხალებს საზოგადოებრივ საკუთრებას, რითაც უზრუნველყოფს წარ-
 მოების საზოგადოებრივ ხასიათთან წარმოებით ურთიერთობათა
 სრული შესაბამისობის წარმოშობას. კაპიტალისტური წყობილების მოს-
 პობასთან ერთად ისპობა კლასობრივი საზოგადოების ძირითადი
 ანტაგონის ცური წინააღმდეგობაც. მარქსიზმ-ლენინიზმის კლასი-
 კობებმა მოგვცეს ანტაგონის ცური წინააღმდეგობების დაძლევის ერთ-
 თადერთი სწორი გზა. კლასობრივი ბრძოლა და პროდუქარული რევო-
 ლუცია, როგორც პროდუქარიაფის ბურჟუაზიასთან კლასობრივი ბრძოლის
 უმაღლესი ფორმა - ასეთია ეს გზები. აქედან ის დასკვნა გამომ-
 დინარეობს, რომ კლასობრივი ბრძოლა წარმოადგენს კლასობრივ-ანტა-
 გონის ცური საზოგადოების ძირითად მამოძრავებელ ძალას, ვინაიდან
 სწორედ იგია მოწოდებული ანტაგონის ცური საზოგადოების წინააღმ-
 დეგობები დაძლიოს, მოსპოს ძველი და გზა გაუხსნას ახალს, პროგ-
 რესულს. სწორედ კლასობრივი ბრძოლაში ვლინდება ხალხის მასების,

მშრომელების ნამდვირი ისტორიული როლი. კლასობრივი ბრძოლა, აღნიშნავდა ვ. ი. ლენინი, აძლევს მშრომელ მასებს თავისი ძალებისადმი რწმენას, აფართოებს მათ შორიშორვს, უხსნის გონებას, აწრთობს მათ ნებისყოფას და ამით აძლიერებს მასების რევოლუციურ შემოქმედებას ისტორიის მსვლელობაში, აჩვენებს ისტორიურ პროგრესს.

კლასობრივი ბრძოლის, როგორც ანთრაგონისტური საზოგადოების განვითარების მამოძრავებელი ძალის, უმაღლესი ფორმას წარმოადგენს სოციალური პოლიტიკური რევოლუციები, რომლებიც სპობენ დრომოქმედ საზოგადოებრივ წესებს და უზრუნველყოფენ ახალ, უფრო პროგრესულ ნიჭიერებაზე გადასვლას. სწორედ ამიყომ, აღნიშნავდნენ მარქსი და ენგელსი, ანთრაგონისტური საზოგადოებაში "კრიტიკა კი არა, არამედ რევოლუციაა ისტორიის მამოძრავებელი ძალა"! სოციალისტური საზოგადოების განვითარების მინავალი წინააღმდეგობანი - არაანთრაგონისტური წინააღმდეგობანი და ამიყომ მათი დაძლევის ფორმაც სხვაა, თუმცა ამ წინააღმდეგობების გადალახვა ბრძოლის გზით ხდება.

წინააღმდეგობების გამთაშვარავებისა და დაძლევის ახალი ფორმის წარმოშობა სოციალისტური საზოგადოებაში გაპირობებულია თვით ამ საზოგადოების ბუნებით. კაპიტალიზტური და სხვა ანთრაგონისტური ფორმაციების სანწინააღმდეგობ, სოციალიზმი სპობს ძირითად ანთრაგონისტური წინააღმდეგობებს, რომლითაც დაავადებული ძველი საზოგადოებრივი ნიჭობა და ანთრაგონისტურობის, გრესებისა და ინფლიგენციის ერთიანობას საერთო მიზნის მიღწევისათვის ბრძოლაში. სოციალისტური საზოგადოების ყველა ძალის ერთიანობა - აი ეს არის განვითარების ახალი, მანამდე არნახული საფუძველი.

სოციალისტური საზოგადოების მინაგანი წინააღმდეგობის გამოშ-
 კარავებისა და დაძლევის ერთ-ერთ უმნიშვნელოვანეს ფორმას წარ-
 მადგენს კრიტიკა და თვითკრიტიკა, მრავალმრილობიანი მასების
 ფართო თვითმოქმედება და ინიციატივა.

რაც უფრო ფართო გაქანება აქვს მშრომელი მასების მოღვაწეობას
 და რაც უფრო გრანდიოზულია ახალი საზოგადოების მშენებლობის
 ამოცანები, მით უფრო დიდი მნიშვნელობა აქვს კრიტიკასა და თვით-
 კრიტიკას, რომელიც ძველის, დრომოჭმურის დაძლევისა და ახლის,
 პროგრესულის უზოგრებაში დაშვადრების საუკეთესო საშუალებაა.

კრიტიკისა და თვითკრიტიკის როლი და მნიშვნელობა განუკუთ-
 რებთ იზრდება სოციალიზმში კომუნისტურ თანდათანობითი გა-
 დასვლის დღეებში ეფაშე. მშრომელთა სურ უფრო ფართო მასის
 ჩაბმა კომუნისტურ მშენებლობაში, მათი შემდგომი კულტურულ-ფი-
 სიკური დონის ამაღლება შეუძლებელია იხე, თუ არ იქნა გამოაშკა-
 რავებული და დაძლეული ნაკლოვანებანი ჩვენს ყოველდღიურ მუშაო-
 ბაში.

ამრიგად, კრიტიკა და თვითკრიტიკა განსაზღვრულია თვით საბჭო-
 თა საზოგადოებრივი და სახელმწიფოებრივი წყობილებით, ე-ი.
 ობიექტური აუცილებლობით.

კრიტიკა და თვითკრიტიკა წარმოადგენს სოციალიზმის დროს
 საზოგადოების განვითარებაში სუბიექტური ფაქტორის მზარდი რო-
 ლის მკაფიო განხორციელებას, იმის ნათელ დადასტურებას, თუ რა
 დიდი მასშტაბით ებმებიან მშრომელი მასები კომუნისტურ საზოგადოების
 ბრძოლის გზებისა და საშუალებების გამოაშკარებაში. ჩვენს
 ქვეყანაში სოციალისტური მშენებლობის ისტორიულმა პრაქტიკამ
 სრულად გვიჩვენა სუბიექტური ფაქტორის, ხალხის მასების შემოქ-
 მედებით ენერჯიის თანდათანობითი მრავალგანვითარების სხვადასხვა

ეფაპებზე. მასობრივი ინიციატივა, თვითმოქმედება, კრიტიკა და თვითკრიტიკა მოწოდებენ მშრომელი მასების შეგნებულ ინტორიული შემოქმედების მაღარ ღონებზე ასვლას.

კაპიტალიზმი ვითარდება სვიტიურად, კომუნისში კი აღმოცენდება მილიონიანი მშრომელი მასების შეგნებული და აქტიური შემოქმედების შედეგად. საჭკოთა აღამიანები პირველად ისკონიაში შეგნებულად და გვე მაშობიერად მართავენ მრეწველობას, ავითარებენ სანაჩ მოო ძალებს, იბრძვიან საზოგადოებრივი შრომის მაღარი ნაყოფიერებისათვის. სოციალისტური საზოგადოებრივი ურთიერთობანი უბიძგებენ მასებს სანაჩ მოო და პოლიტიკური აღმავლობისაკენ. შრომის მაღარი ნაყოფიერებისათვის ბრძოლის ახარ ღონებებს ნაჩ მოაღვენენ სოციალისტური შეჯობება და ნოვატრობა.

სოციალისტური შეჯობება, ნოვატრობა და შრომის კომუნისტური ბრიგადებო- ეს არის ბრძოლა დრომოჭმულისა და ჩამორჩენილობის წინააღმდეგ შრომაში, მასების საქმიანი რევოლუციური თვითკრიტიკა, რომელიც ეყრდნობა მშრომელების შემოქმედებით ინიციატივას. სწორედ მასების სანაჩ მოო საქმიანობის ამ ღონებში მჯლავნდება "დაპირისპირებულთა ბრძოლის" ახარი თვისება სოციალისტური საზოგადოებაში. ნოვატრობა გამოხავავს ჩვენს საზოგადოებაში არსებულ წინააღმდეგობების, ძველი ფეფნიკური ნორმების დაძლევის მნიშვნელოვან ღონებს. "დაპირისპირებულთა ბრძოლის" ეს ახარი თავისებურება იმაში მდგომარეობს, რომ ძველსა და ახარს შორის ბრძოლის ნამყვან ძაღას ნაჩ მოაღვენს ახარი, მონინავე, პროგრესული. მართალია, ძველ, ანტავონისტური საზოგადოებაშიც ნამყვან ძაღას ახარი, პროგრესული ძაღა ნაჩ მოაღვენს, რომელიც ბოლოს და ბოლოს იმარჯვებს, მაჩამ ძველ საზოგადოებაში მოწინავეს უხდება გააფთრებული

კლასობრივი ბრძოლის წარმოება გაბაზმონებულ კლასებთან, რომელთაც ხერძი უჭირავთ უდიდესი პოლიტიკური მმართველობისა და მასებზე შემოქმედების იდეოლოგიური აპარატი, მიმართული დრომოჭმული საზოგადოების შესანა რჩუნებლად.

სოციალისტური საზოგადოებაში კი, პირიქით, მთელი პოლიტიკური ხელისუფლება, მმართველების ავანგარდი-კომუნისტური პარტია, საზოგადოების ყველა წევრი მხარს უჭერენ ძველის, დრომოჭმულის დამღევას და ახლის, მოწინავეს და მკვიდრებას, რითაც უზრუნველყოფენ საზოგადოების განუწყვეტელ პროგრესულ წინსვლას. ამ შემთხვევაში კინიკია და თვითკრიტიკა იმით არის მნიშვნელოვანი, რომ იგი ხერხ უწყობს პროგრესულის წამყვანი როლის გაძარცვებას სოციალისტური საზოგადოებაში.

აქვე უნდა აღინიშნოს, რომ კრიტიკა და თვითკრიტიკა, როგორც სოციალისტური საზოგადოების ერთ-ერთი მამოძრავებელი ძალა, დაღობით, საქმიანი, რევოლუციური-პრაქტიკული ხასიათისაა. თუ ანტიკონსტრუქციული წინააღმდეგობის ერთ-ერთ და პირისპირებულ მხარე ინახავს წინააღმდეგობას, რითაც განვითარებას აჩერებს /ყოველ შემთხვევაში, ცდილობს შეაჩეროს/, ე.ი. განვითარების თვარსაზრისით უარყოფითი ხასიათისაა, - ანაანტიკონსტრუქციული წინააღმდეგობაში წინააღმდეგობის ორივე მხარე განვითარებას ხერხ უწყობს, რადგან არსებულ წინააღმდეგობის განვითარება, ამავე დროს, განვითარების ხელის შეწყობაა, თუქცა წინააღმდეგობის გარკვეული ხასიათი იყვლება იმავე წინააღმდეგობის სხვა ხასიათით.

ცნობილია, რომ სოციალისტური საზოგადოებაშიც არსებობს წინააღმდეგობა სანაწილო ძალებსა და წარმოებით ერთერთობებს შორის, მაგრამ ეს წინააღმდეგობა სოციალიზმის დროს ანაანტიკონსტრუქციული

ნისფერი, რომელიც განვითარების წყაროს წარმოადგენს და თვითონაც უნდა განვითარდეს კომუნიზმის უმაღლეს ფაზაში გადასვლასთან დაკავშირებით და საერთოდ განკვეთილი ფორმაციის, ამ შემთხვევაში სოციალისტური ფორმაციის, განვითარების შესაბამისად. მიუხედავად ამისა, ამ წინააღმდეგობის ერთი განკვეთილი ხასიათი იყვლება იმავე წინააღმდეგობის მეორე ხასიათით. წინააღმდეგობის არსება ინახება და ვითარდება, ხოლო მისი სხვადასხვა ხასიათი იყვლება ისე, რომ წინააღმდეგობის ორივე მხარე განვითარებას უწყობს ხელს.

თუშეა სოციალისტური საზოგადოებაში წარმოებითი ურთიერთობა /გამოხადებული ორი ფორმით- საზოგადოებრივი და კოოპერაციული- საკორმუნიკო საკუთრებით/ საწარმოო ძალების განვითარებას ხელს უშლის იმით, რომ იგი იძულებულია განკვეთილ მომენტივად შეინახოს კოოპერაციული- საკორმუნიკო საკუთრება, მაგრამ ეს ხელის შეშლა, წინააღმდეგობა არაანფორმისფერია, რის გამოც საწარმოო ძალებსა და წარმოებით ურთიერთობებს შორის არსებული წინააღმდეგობა კონტრიქტში არ გადაიზრდება სწორედ წარმოებითი ურთიერთობის სოციალისტური ხასიათის გამო.

კრიტიკა და თვითკრიტიკა თავს იჩენს ჩვენი საზოგადოების ცხოვრების ყველა სფეროში, წარმოადგენს სოციალისტური ეკონომიკისა და კულტურის განვითარების, სახელმწიფოს განმტკიცების უდიდეს საშუალებას. მისი მნიშვნელოვანი თავისებურება იმაში მდგომარეობს, რომ იგი ძირითადი ძალაა მშრომელი მასების შემოქმედებითი აქტივობისა და ინიციატივის ამაღლებისათვის. შემოქმედებითობა, ინიციატივა შესაძლებელია მხოლოდ კრიტიკისა და თვითკრიტიკის საფუძველზე. თუ კაპიტალიზმის დროს კონკურენცია თამაშობს დიდ როლს განვითარებაში, ე.ი. დიდ როლს თამაშობს

ანთავგონისტური წინააღმდეგობა, ურთიერთგამომრიცხველი წინააღმდეგობა და კონკურენცია, - სოციალისტური რევოლუციის შემდეგ სწორედ კრიტიკა და თვითკრიტიკაა მთავარი, ის არის სოციალისტური საზოგადოების ახალი კანონზომიერება.

ეკონომიკის სფეროში კრიტიკა და თვითკრიტიკა ყოველმხრივ უწყობს ხელს მასების სურ უფრო მეტი რიცხვის აქტიურ ჩაბმას შეგნებულ იხვორიულ შე მოქმედებაში, წარმოების ნოვატორთა და მოწინავეთა მოძრაობის გაშლაში, უხმარება მშრომელებს კომუნისტური მშენებლობის ახალი უმნიშვნელოვანესი ფორმების გამომუშავებაში, საზოგადოებრივი შრომის ნაყოფიერების ამაღლებაში. კრიტიკისა და თვითკრიტიკის ფართოდ გაშლით საბჭოთა აღმოსავლეთი განუწყვეტილ სრულყოფენ შრომის მეთოდებს, მისი ორგანიზაციის ფორმებს, შეაქვთ ბევრი ძვირფასი წინადადება მოწინავე სოციალისტური ცენტრის განვითარებაში, შეუჩინებობის მართვის სწულყოფაში.

სოციალისტურმა წყობამ შექმნა უსაზღვრო შესაძლებლობა საბჭოთა აღმოსავლეთის შემოქმედებითი ენერჯიის, ნიჭისა და უნარის გამოვლენისათვის. სწორედ ეს წარმოშობს სოციალისტური საზოგადოების სხვადასხვა სფეროში ახალი წამოწყებების, თაოსნობის სიუხვეს. საბჭოთა საზოგადოების განვითარების ფრემები დიდადაა დამოკიდებული მასების მოწინავე გამოყვანილების დროულად მხარდაჭერისა და გავრცელებაზე. სწორედ თვითკრიტიკა და კრიტიკაა გარამწყვეტი საშუალება მოწინავე წამოწყებების გავრცელებაში, რადგან იგი, სიცოცხლეს აძლევს რა მშრომელების მხარე აქტიურობას, ქმნის ჩვენს საზოგადოებაში ძურძივი და მასობრივი საზოგადოებრივი კონცხროლის შესაძლებლობას. ამიჯომ განვითარების დღევანდელი ეტაპზე მთავარ ამოცანას წარმოადგენს შეუჩინებობის სოციალისტური

სისცემის ამოუწურავი რეზერვების გამოყენება, თვითკრიტიკისა და განსაკუთრებით მასების ქვემოდას კრიტიკის ფართოდ გაშლა, რაც მშრომელების მემოქმედებით უნერგისა და ინციპიაცივის წრის აუცილებელი პირობაა.

სოციალისტური საზოგადოების განვითარების ყოველი ეტაპი გვიჩვენებს, რომ სადაც დიდია მომთხროვნელობა და კრიტიკული და მოკიდებულება საკუთარი წარმაცებებისადმი, სადაც მუდამაა განვითარებული კრიტიკა და თვითკრიტიკა, როგორც საზოგადოებრივი კონფროლისა და თვითკონფროლის ეს მუდმივმოქმედი ფაქტორი, იქ უფრო მეტი საშუალებაა შრომის წესებისა და მეთოდების სრულყოფისათვის, ვაპირებო მითან შედარებით სოციალისტის უდიდესი უპირატესობის გამოყენებისათვის, წარმოების რეზერვების ათვისებისათვის. ყოველივე ეს კი იძლევა შრომის მნიშვნელოვან შედეგებს.

კრიტიკა და თვითკრიტიკა მნიშვნელოვან როლს ასრულებს სოციალისტური სახელმწიფოს განმეკიცებასა და უყენის მართვა-გამგეობაში მშრომელების აქტიური ჩაბმებაში. სოციალისტური საზოგადოების, სახელმწიფოს მართვა-განმეკიცების უსწრების ახალი ფორმების შექმნას და ამ ფორმებში მასების აქტიური მონიღვას, მათი ძალების სწორ წარმართვას. სწორედ კრიტიკა და თვითკრიტიკა აღვიძებს მშრომელ მასებში იმ ძალად აქტივობას, რომელიც და მახასიათებელი და აუცილებელია სოციალისტისათვის, ავღენს და წრის ფართო მასების ორგანიზაციურ ნიჭს. აღამიანები იზრდებიან პრაქტიკულ საქმიანობაში. საბჭოთა ორგანოების, საწარმოების, დაწესებულებების ამა თუ იმ ამოყენების კრიტიკულად განხილვის მსვლელობაში, ქვემოდას მასობრივი ინციპიაციის გაშლის მსვლელობაში იზრდება მშრომელების ორგანიზაციური უნარი.

სოციალიზმმა უდიდესი რევოლუცია მოახდინა აგრეთვე აღამიანების შეგნებაში, მათ ფსიქოლოგიაში. ახალი საზოგადოებრივი ყოფიერების საფუძველზე წარმოიშვა ახალი შეგნება, ახალი ფსიქოლოგია, აღამიანთა ახალი მოჩაღური სახე. საბჭოთა აღამიანის დამოკიდებულება შრომისადმი სრულიად სხვაგვარი გახდა, შეიყვარდა აღამიანთა შორის ურთიერთობის, განმტკიცება და განვითარდა ახალი კომუნისტური მოჩაღი. მაგრამ ყოველივე ეს არ ნიშნავს იმას, თითქმის აღამიანთა შეგნება თავის უძველესი საზოგადოების წამოშობისაგან. რადგან საერთოდ ყნობიერება ყოველთვის ჩამორჩება აღამიანთა ახალ საზოგადოებრივ ყოფიერებას, ამიტომ ადგილი აქვს წინააღმდეგობას ახალ საზოგადოებრივ ყოფიერებასა და აღამიანთა ფსიქოლოგიაში არსებულ ძველ გაღანაშთებს შორის. აქედან გამომდინარეობს ბრძოლა ძველსა და ახალს შორის, წარმავარსა და განვითარებადს შორის აღამიანთა ყნობიერებაში. ბრძოლა მოწინავე აღამიანებსა და ჩამორჩენილებს შორის, ნოვატორებსა და კონსერვატორებს შორის ვრინდება მრავალ ფორმაში, იგი თავს იჩენს სახალხო მუერნუობისა და კულურის ყველა დარგში.

აღამიანთა შეგნებაში კაპიტალიზმის გაღანაშთების დამღვის გარეშე შეუძლებელია კომუნისტების უმაღლესი საფეხურზე გაღასვლა. კაპიტალიზმის გაღანაშთები მძლავრად იჩენს თავს აღამიანთა ყნობიერებაში კომუნისტური საზოგადოების პირველ ფაზაზე და ეს უპირველეს ყოვლისა აისახება სამეურნეო ყნობიერებაში. მაგალითად, უშირველეს ყოვლისა აისახება სამეურნეო ყნობიერებაში. სოციალიზმის რეზისადმი არაკეთილსინდისიერი დამოკიდებულება, სოციალიზმის ძირითადი პრინციპების დარღვევა. აღამიანთა შეგნებაში კაპიტალიზმის გაღანაშთების წინააღმდეგ ბრძოლის გარეშე, შრომის

ღისციპლინის დამრღვევთა, სოციალისტური საკუთრების გამნიავებელთა წინააღმდეგ ბრძოლის გარეშე, ძველი საზოგადოების დამყვედთა წინააღმდეგ ბრძოლის გარეშე შეუძლებელია ჩვენის საზოგადოების წინსვლა, განვითარება. ამ შემთხვევაშიც ძველის, კაპიტალიზმის გადანაშთების დაძლევის გადაწყვეტილი ძალაა კრიტიკა და თვითკრიტიკა. კრიტიკის ბასრი იარაღით გამოვლინებულ და დაძლეულ იქნა მთელი რიგი ნაკლებანებიანი სოცლის მურყნობაში, სახელმწიფო მმართველობის სისტემაში, მრეწველობისა და მშენებლობის ორგანიზაციაში, საბჭოთა რიფრაფტის, თეატრის, კინოს, მუსიკისა და სხვათა განვითარებაში. ამ ნაკლებანების დაძლევაში მნიშვნელოვანი როლი ითამაშა საბჭოთა ხალხის აქტივობამ და ინიციატივამ. კრიტიკა და თვითკრიტიკა სწორედ ამიტომაც საბჭოთა სახელმწიფოს ძალისა და სხოველმყოფელობის დადასტურება, კომუნისტების გამარჯვებაში ჩვენი ხალხის დიდად დაინფრე სების მკვეთრი გამოხატულება.

x x
x

სოციალისტური საზოგადოება, როგორც გარკვეული საზოგადოებრივი მოვლენა, ყველა საზოგადოებისათვის დამახასიათებელი ძირითადი მამოძრავებელი ძალების გარდა, შეიყავს აგრეთვე მხოლოდ მისთვის დამახასიათებელ კანონზომიერებას, სპეციფიკურ კანონებს და მის შესაფერის მამოძრავებელ ძალებს. ამ საზოგადოების კანონზომიერება და მამოძრავებელი ძალები გამომდინარეობენ სოციალისტური საზოგადოების გარკვეული თავისებებებიდან.

როცა საქმე ეხება ისჯორიის ნამდვირი მამოძრავებელი ძალების გამოკვლევას, აღნიშნავდა ენჯერსი, საჭიროა პირველ ყოვლისა მხედველობაში მივიღოთ ის მოცუვები, "რომელნიც დიდ მასებს, მთელ ერებს და თვითვერ ერში კიდევ მთელ კლასებს ამოძრავებენ; აქაც განსაკუთრებით მნიშვნელოვანია არა ხანმოკლე აფეთქება და სწრაფწარმავალი აგზნება, არა მდე დიდი ისჯორიული ცვლილებების გამომწვევი მოქმედება"¹. ასეთ მოცუვებს წარმოადგენენ საბჭოთა საზოგადოების მამოძრავებელი ძალები - მორალურ-პოლიტიკური ერთიანობა, ხარხთა მეგობრობა, საბჭოთა პაფრიოზიზმი.

ყოველი საზოგადოების ძირითად განმსაზღვრელ ძალას წარმოადგენს აღამიანის არსებობისათვის აუცილებელ სააწსებომ საშუალებების წარმოების წესი. ეს არის საზოგადოებრივი განვითარების საერთო კანონზომიერება. ამ კანონზომიერებით ხასიათდება აგრეთვე სოციალისტური საზოგადოება. კონკრეტული, ისჯორიულად განსაზღვრული წარმოების წესი განაპირობებს ახალ, მხლოდ ამ კონკრეტული საზოგადოებისათვის დამახასიათებელ მამოძრავებელ ძალებს. სოციალისტურმა წარმოების წესმა წარმოშვა ამ წესისათვის დამახასიათებელი მამოძრავებელი ძალები - მორალურ-პოლიტიკური ერთიანობა, ხარხთა მეგობრობა, საბჭოთა პაფრიოზიზმი.

სოციალისტურ საზოგადოებაში ახალი მამოძრავებელი ძალების წარმოშობა განაპირობა ამ საზოგადოებაში ანავოგისტური წინააღმდეგობების, კლასობრივი და პირისპირებულობის და შეჯახებების არარსებობა.

1 თ. ენჯერსი, ლევიზ ფოიერბახი, გვ. 44.

ექსპლუატაციური კლასების მოსამბამ საბჭოთა კავშირის სა-
 მოგალოებრივი განვითარების შინაგანი პირობები ძირეულად შეყვა-
 რა. სოციალისტური საზოგადოებისათვის პირველ ყოვლისა დამახა-
 სილათებელია ყველა სოციალური ჯგუფის საერთო ეკონომიური ინტე-
 რესები. საერთო ინტერესებს ჩვენს საზოგადოებაში საფუძვლად
 უდევს თავისი შინაარსით ერთიანი, თუმცა ფორმით განსხვავე-
 ბური, საზოგადოებრივი, სოციალისტური საკუთრება | სახელმწიფო-
 ბრივი და კოოპერატიული-საკონსტრუქციო|. კერძო საკუთრების
 საპირისპიროდ, რომელიც თქვენს აღამიანებს, აყენებს მათ ერთ-
 მანეთისადმი მივრულად განწყობილ საზოგადოებრივ ურთიერთობებში,
 სოციალისტური საზოგადოებრივი საკუთრება აერთიანებს აღამიან-
 ნებს, ნაჩინადგენს საზოგადოების წევრების კოლექტივიზმის სუ-
 ლისკვეთებით აღზრდის ეკონომიურ საფუძვლად. მხოლოდ საზოგა-
 დოებრივი, სოციალისტური საკუთრებაა კოლექტივიზმის, ყველა
 მშრომელის ერთიანი ინტერესების, პირადი და საზოგადოებრივი
 ინტერესების პარამონური შეხამების უწყვეტი საფუძვლი.

სოციალისტური საზოგადოების წევრები აგრეთვე შეკავშირებუ-
 ლები არიან პოლიტიკური ინტერესების ერთიანობით. ეს თავის
 გამომავლებას პირველ ყოვლისა პოულობს ხარხისა და სოციალის-
 ტური სახელმწიფოს ინტერესების ერთიანობაში. ბურჟუაზიური სა-
 ხელმწიფოს სანინააღმდეგოდ, სადაც სახელმწიფოს ემსახურება
 ექსპლუატაციური უმცირესობას, სოციალისტური სახელმწიფო მუშათა
 კლასისა და გლეხობის, ყველა მშრომელის ნება-სურვილის გამომ-
 ხატულებად. საბჭოთა სახელმწიფოს დანიშნულება იმაში მდგომა-
 რეობს, რომ დაიყვას ხარხის ძირეული ინტერესები და სოციალის-
 ტური მონაპოვარი, შექმნას და უზრუნველყოს ახალი საზოგადოების
 აშენების შინაგანი და გარეგანი პირობები.

სოციალისტური საზოგადოების ყველა წევრს აერთიანებს ჩვენს საზოგადოებაში გაბაჟონებული სოციალისტური იდეოლოგია, რომლის საფუძველს წარმოადგენს მარქსიზმ-ლენინიზმი.

სოციალისტური იდეოლოგია იმით განსხვავდება ბურჟუაზიური იდეოლოგიისაგან, რომ იგი წარმოადგენს ბუნებისა და საზოგადოების განვითარების შესახებ ერთდღერთ სწორ და მეცნიერულ თეორიას, მშრომელი მასების ძირეული ინტერესების გამომხატველ თეორიას.

ჩვენს საზოგადოებაში გაბაჟონებული მარქსისტულ-ლენინური იდეოლოგია შეადგენს საბჭოთა აღმოსავლეთის მსოფრმხედველობის საფუძველს. ასრულებს რა დიდი ღონის ანდერძს, ჩვენი პარტია კომუნისმის მშენებლობას მუდამ უკავშირება აღმზრდელობითი მუშაობის ამოცანებს. კომუნისმის მშენებლობისათვის უდიდესი მნიშვნელობა ენიჭება ყველა მშრომელის, განსაკუთრებით მოზარდი თაობის კომუნისტური აღზრდას, სამეურნეო და კულტურული მშენებლობის ყველა დარგისათვის დიდად განათლებული და კვლევითი კადრების მომზადებას. ყოველივე ამან თავისი გამოხატულება პირველად სკკ პარტიისა და საბჭოთა მთავრობის გადაწყვეტილებებში და კერძოდ ნ. ხრუშჩოვის მოხსენებაში პარტიის XXI ყრილობაზე "სსრ კავშირის სახარტო მეურნეობის განვითარების 1959-1965 წლების საკონცერტო ციფრების შესახებ".

"ჩვენი პარტიისა და სახელმწიფოს მთელი იდეოლოგიური მუშაობა - აღნიშნავდა ნ. ს. ხრუშჩოვი პარტიის XXI ყრილობაზე, - მოწოდებულია განუვითაროს საბჭოთა აღმოსავლეთს ახალი თვისებანი, აღმზრდოს ისინი კოლექტივიზმისა და შრომისმოყვარეობის, სოციალისტური ინტერნაციონალიზმისა და პარტიისმის, ახალი საზოგადოების ინტერნაციონალიზმის და პარტიისმის, ახალი საზოგადოების მარქსისტული მალარი პრინციპების სურისკვეთებით, მარქსიზმ-

ღენიწიშმის სულისკვთებით¹.

მეურნეობის სოციალისტურმა სისტემამ და წარმოების საშუალებებზე საზოგადოებრივმა საკუთრებამ | ეკონომიური საფუძველი |, საბჭოთა სახელმწიფოებრივმა ნებობებამ | პოლიტიკური საფუძველი | და მარქსისფრულ ღენიწურმა | იდეოლოგიური საფუძველი | მსოფლმხედველობამ განაპირობა სოციალისტური საზოგადოების ისეთი ახალი მამოძრავებელი ძალების წარმოშობა, როგორცაა საბჭოთა ხალხის მონაღურ-პოლიტიკური ერთობლობა, ხალხთა მეგობრობა და საბჭოთა პაფრიოციზმი.

საბჭოთა ხალხის მონაღურ-პოლიტიკური ერთობლობა, მეგობრობა და საბჭოთა პაფრიოციზმი - ეს არის საზოგადოების სხუიად ახალი თვისობრივი მდგომარეობა კაპობრობის ისტორიულ განვითარებაში. საზოგადოებრივი განვითარების | მოყმულ შემთხვევაში - სოციალისტური საზოგადოების | ამ ახალი მამოძრავებელი ძალების წარმოშობა ნათელყოფს ისტორიაში ხალხის მასების როლს კანონზომიერი წრის ზოგადი კანონების სისწორეს. საზოგადოების მყრულ კლასებად დაყოფის დროს უდიდესი ძალები და საშუალებები მთანქმულია დაპირისპირებული კლასების ურთიერთ ბრძოლაში. ექსპლოატორული კლასების მოსპობის შემდეგ კი ხალხის მთელი ენერგია და უწარი თავისუფლება მადფრიორული დოვლათის წარმოების განვითარებისათვის და სუიერი კულტურის სიმდიდრის შექმნისათვის. სწორედ ამიტომაცაა, რომ სოციალისტურ საზოგადოებაში ახალი კანონზომიერებისა და მამოძრავებელი ძალების აღმოყნება სვიქიურ, თვითდინების ხასიათს კი არ აფარებს, არა მდღე იგი განსაზღვრულია საზოგადოების წყრების

1 ნ. ს. ხრუშჩოვი, სსრ კავშირის სახალხო მეურნეობის განვითარების 1959 - 1965 წლების საკონფროლო ციფრების შესახებ, 1959, გვ. 66-67.

მეგზებური მოქმედებით. "საბჭოთა საზოგადოება - ნათქვამია სკკპ
 1956 წლის 20 ივნისის დადგენილებაში - ძლიერია მასების მეგ-
 ნებ ურბით. მის ისჯორიურ ბედს განსაზღვრავდა და განსაზღვრავს
 ჩვენი გმირი მუშათა კლასის, სახელმწიფო კომუნური გლეხობის,
 სახალხო ინტელიგენციის შემოქმედებითი შრომა!"

ისჯორიურად მონაღურ-პოლიტიკური ერთიანობა, მეგობრობა და
 საბჭოთა პაფრიოფიშმი ჩამოყალიბდა და განმტკიცდა ყარისშის,
 მუშამუდეებისა და ბურჟუაზიის წინააღმდეგ მუშათა კლასის ბრძო-
 ლის პროყესში, სოყიარისშის გამარჯვებისათვის ბრძოლის პროყესში.
 მუშათა კლასის მოქმედება ყოველთვის მშრომერ გლეხობასთან
 ურტვევ კავშირში ხორყიერდებოდა.

საბჭოთა საზოგადოების ახალი მამოძრავებელი ძალები
 აღმოყენდნენ და განვითარდნენ ქვეყნის სოყიარისყური ინდუსტრ-
 იადიშაყიისა და სოფლის მეურნეობის კოლექტივიშაყიისათვის,
 კულაკობის როგორყ კლასის განადგურებისა და კულყური რეჟოლუ-
 ყიის განხორყიერებისათვის მუშების, გლეხობის და მშრომერი
 ინტელიგენციის ერთობლივ ბრძოლაში. ამ ბრძოლის პროყესში მუშ-
 ბისა და გლეხების კავშირი სურ უფრო მაღარ საფეხურზე ავიდა
 და მონაღურ-პოლიტიკური ერთიანობის, მეგობრობისა და საბჭოთა
 პაფრიოფიშმის წარმოშობისა და განმტკიცების უდიდესი ძაღად
 გადაიქყა.

მონაღურ-პოლიტიკური ერთიანობა თავის გამობაყურებას პოყობს
 საბჭოთა საზოგადოების ყველა სოყიარული ჯგუფის მეგობრურ
 თანამშრომლობაში. ეს კი საშუარებას იძლევა სრულად გამოყიყე-
 ნოთ არსებური ობიექტიური წინააღმდეგობი საზოგადოებრივი განვი-
 თარების და ჩყარებისათვის, და ვრამოთ საბჭოთა ხარხის შემოქმე-

 I სკკპ 1956 წლის 20 ივნისის დადგენილება პიროყენების კულყისა და მისი მუდეგების
 დაძლევის შესახებ, 1956, გვ. 23.

ღებოთი ძალები კომუნისტური საზოგადოების მშენებლობის გრან-
დოზური ამოცანების განხორციელები სათვის.

თუ მორალურ-პოლიტიკური ერთიანობა მოწმობს იმას, რომ საბ-
ჭოთა საზოგადოებაში არ არსებობს კლასობრივი ანტიგონიზმი,
ხარბთა შეგობრობა გამახადავს იმ ფაქტს, რომ საბჭოთა საზოგა-
დოება თავისუფალია აგრეთვე ერთნული და რასობრივი ანტიგონიზ-
მისაგან. ხარბთა შეგობრობა ეს არის ჩვენნი ქვეყნის სოციალის-
ტური ერთების თანამშრომლობის კონკრეტული ფორმა.

ჩვენნი საზოგადოების განვითარების ერთ-ერთ მძლავრ მამოძ-
რავებულ ძალას წარმოადგენს საბჭოთა პატიროფიზმი - ახალი,
უმაღლესი ფიზის პატიროფიზმი. მას რასობრივი ან ერთნული
შეხედულებანი კი არ უღევს საფუძვლად, არამედ ხარბის ღრმა
რწმენა და სიყვარული სოციალისტური სახელმწიფოსადმი, ჩვენნი
ქვეყნის ყველა ერთსა და ერთნების შეგობრული თანამშრომლობა.
საბჭოთა პატიროფიზმი ორგანურადაა შერწყმული ხარბების ერთნულ
ფიდეისებთან, საბჭოთა კავშირის ყველა მშრომელის საერთო
სასიყოსებლო ინტერესებთან.

საბჭოთა საზოგადოების ახალი მამოძრავებელი ძალები -
მორალურ-პოლიტიკური ერთიანობა, ხარბთა შეგობრობა და საბჭოთა
პატიროფიზმი წარმოადგენენ ჩვენს საზოგადოებაში მუდმივად მოქ-
მედ ფაქტორებს, ახარ კანონზომიერებებს, რომლებიც ამჭიღროებენ
ყველა საბჭოთა ადამიანს, ხერს უწყობენ მშრომელი მასების შე-
მოქმედებოთ ერთნების წარმართვას საერთო მიზნის მიღწევისათ-
ვის ბრძოლაში. ამ მძლავრი მამოძრავებელი ფაქტორების ძალა
იმაში მდგომარეობს, რომ მშრომელი მასები მოქმედებენ ორგანი-
ზებულად, დროულად ეხმარებიან პარტიისა და მთავრობის მოწო-
ლებებს, შეხნევთ უნარი გადამწყვეტი როლი ითამაშონ საზოგადოებ-
რივი ცხოვრების ყველა სფეროში.

მონარქი-პოლიციური ერთიანობას, ხარბთა მეგობრობასა და საბჭოთა პაფრიოციზმს- საზოგადოების ამ ახალ მამოძრავებელ ძალებს და ხარხის მასების, მშრომელების მოქმედებას შორის დიდი ეფექტური ერთიანობა სწორედ იმაში მდგომარეობს, რომ ისინი ერთმანეთის გარეშე ვერ იარსებებენ და განვითარდებიან. ისინი ერთიან მთლიანს წარმოადგენენ. ნამდვირი სახარბო მოძრაობა- სოციალისტური შეჯიბრება მთელი ძალით ვერ განვითარდებოდა, რომ ამისათვის არ იარსებებდა ხერხი შემწყობი ობიექტური პირობები, რომ არ იარსებებდა მონარქი-პოლიციური ერთიანობა, ხარბთა მეგობრობა და საბჭოთა პაფრიოციზმი. ხოლო მშრომელების თავდადებული სანაზიმო და პოლიციური აღმავლობა თავის მხრივ გავლენას ახდენს ამ ფაქტორებზე, განამტკიცებს და უმალეს საფუძვრზე აშუავს ისინი.

მონარქი-პოლიციური ერთიანობა, ხარბთა მეგობრობა, საბჭოთა პაფრიოციზმი, სოციალისტური შეჯიბრება, კრიტიკა და თვითკრიტიკა ორგანიზრად არიან დაკავშირებული ერთმანეთთან, ურთიერთს ავსებენ და ავითარებენ. ისინი წარმოადგენენ ახალ, მხოლოდ სოციალისტური ურთიერთობებისათვის და მახასიათებელ მამოძრავებელ ძალებს, რომლებიც ყოველ მხრივ უწყობენ ხერხი ჩვენს საზოგადოების წინსვლას. ამიტომ სოციალისტური საზოგადოების განვითარების ღრუბან-ღერ ეფუძნება მშრომელების ძირითად ამოყვანას წარმოადგენს შემაჯობებელით ენერჯისა და ინტელიჯენციის მათხიშარქი შრდა, რაც უზრუნველყოფს სოციალისტური შეჯიბრების კიდევ უფრო მაღალ დონეს, კრიტიკისა და თვითკრიტიკის გაშლას, მონარქი-პოლიციური ერთიანობის, ხარბთა მეგობრობისა და საბჭოთა პაფრიოციზმის განმტკიცებასა და განვითარებას.

კომუნისტური პარტია მასების შემოქმედებით
ინიციაციების წარმმართველი ძალა

ინგოროში ხალხის მასების გადამწყვეტი როლის აღიარებისას მარქსიზმ-ლენინიზმში გამოდის იქიდან, რომ ეს როლი დამოკიდებულია იმაზე, ვაინა თუ არა მუშათა კლასს ნამდვილად რევოლუციური პარტია, რომელსაც შეეძლება სამოგალობის პროგრესული განვითარების ობიექტური კანონების შემყენებისა და მუშათა კლასის ინტერესებისათვის მათი შეგნებული გამოყენების უნარი.

საერთოდ მმართველი პარტიები სახელმწიფო ორგანიზაციებთან ერთად შედიან პოლიტიკურ შედნამენში. თუმცა პარტია თავისი შემადგენლობით კლასის წარწლია, მაგრამ აქედან სრულიადაც არ გამომდინარეობს ის, თათქმს იგი არ შედომღვს შედნამენის სფეროში. არის რა თავისი შემადგენლობით გარკვეული კლასის წარწლი, პარტია წარწმოდგენს ამ კლასის პოლიტიკურ ორგანიზაციას, და როგორც ასეთი, შედნამენურ კავთგორიას უნდა მივაკუთნოთ იგი. თუ კლასი აღმწყენდება აღწმინათა ნებისყოფისა და ყწმობიერებისაგან დამოკიდებდა, სამაგიეროდ პარტია იქმნება შეგნებულად გარკვეულ პოლიტიკურ იღებთან შესაბამისად ქდა, რასაკვირველია, სამოგალობის ინგორიული განვითარების აუცილებლობა განაპირობებს მის წარწმობას |.

საბჭოთა კავშირის კომუნისტური პარტია, როგორც მუშათა კლასის მწწინავე რაწმში, შექმნა დიდმა ღწწწმა მარქსიზმ-ლენინიზმის ყოვდაღმდღე იღებზე.

მარქსისტურ-ღწწწური შეყწწიერება ხალხის მასების როლის საკითხში პირველ აღგორზე აყწწებს პროღწწარულ პარტიას, რომლის გარეშე შეუდღებელია მუშათა კლასის განწმათავისუფლებელი მოდ-

ჩამოხსნის და, მაშასადამე, თვით მშრომელი მასების ჩოღის სწორი გაგება. სწორედ ეს დებულება აქვს წინა პლანზე წამოწეული ვ. ი. ლენინის თავის ცნობილ ნაშრომში "სოციალ-დემოკრატიის ორი ფრაქცია დემოკრატიულ რევოლუციისათვის", როცა იგი ბრალს სდებს მენშევიკებს მათ მიერ ისტორიული მატერიალიზმის დაკნინებაში "იმ ქმედებით, ხერხდღვანული და წარმართვული ჩოღის უგულებელყოფით, ჩოღის მესხულებაც მუდღიანად და კიდევაც უნდა ასხულებდნენ ისტორიაში ის პარტიები, ჩოღდღვანე მუღგნეს გადაჭრისაღების მატერიალური პირობები და სათაღვში ჩაუღგნენ მოწინაღვე კლასებს" ¹.

✓ ახალი ფიქლის მარქსისტული პარტიის მუქმნა გამომწეული იყო ისტორიული აუცილებლობით. ეს იყო ახალი ფრაქცია საერთაშორისო მუშათა მოძრაობის ისტორიაში: უფართოესი მშრომელი მასების სტიქიური, მასობრივი მოძრაობის მუგნიერულ კომუნიზმთან მუღერთობის პერიოდი. პარტია წარმოადგენს ხარხის სისხლსა და ხორცს, გამხსნაღვს მის საუკეთესო თვისებებს. კომუნიზტური პარტიის განმასხვაღებელი თავისებულებაა ღრმა ჩნმენა მასებისადმი, ხარხის მუმოქმედებით უნერგობისადმი.

ბურჟუაზიული პარტიებისაღან განსხვავებით, მარქსისტული პარტია ღლიღან თავისი წარმოშობისა წარმოადგენს რევოლუციური პარტიას საზოგადოების ძირეული გაღღაქმნისათვის მუშათა კლასის ბრძოლის ყველა მოწაკვეთმე. ეს იმიტად გამომწეული, ჩომ მარქსისტული პარტია სწორად გამხსნაღვს საზოგადოების მატერიალური ცხოვრების მომწიფებულ მოთხოვნისღებს, ერთღერთი რევოლუციური კლასის, პროღვარიაღვის ძირეულ ინტერესებს, ჩითაც აჩქარებს საზოგადოების ისტორიული განვითარების მსვღღლობას, საზოგადოებრივ პროგრესს.

1 ვ. ი. ლენინი, თხზ. ფ. 9, გვ. 37.

კომუნისტური პარტიის უდიდესი როლი საზოგადოების განვითარებაში კანონზომიერად გამოძიწინარეობს ხალხის მასების შეგნებური მოღვაწეობიდან. გამოვიდა რა ხალხის წიაღიდან, ისჯორიამი ბოლომდე რევოლუციური კლასის - პროლეტარიატის წიაღიდან, კომუნისტური პარტია გამოხადავს მშრომელთა უფროსი მასების სასიყმყრო ინტერესებსა და მიდრეკილებებს. ხალხ-პარტიის ძლიერების და უძლეველობის დაუმრეფელი წყაროა, იგი ერთდრეით ძალა, რომელიც შესაძლებლობას სინამდვილედე აქყევს. ხალხ-მარად უკვდავია, მარად ჭაბუკი.

ბუნებაშიური პარტიები თავის განვითარებაში ასახადვენ თავისი კლასის განვითარებას. როგორც წესი, ეს პარტიები, მაშინაც კი, როცა ბუნებაშია პროგრესურ კლასს წარმოადგენდა და უპირის-პირდება დრომჭმურ დედალურ წყობილებას, რევოლუციური იყვენ მხოლოდ ხელისუფლებისათვის ბრძოლის პერიოდში. მაშინვე, როგორც კი ისინი ხელისუფლება დაეუფლებოდნენ, კონსერვატიურ და რეაქციურ პარტიებად ხდებოდნენ და მიისწრაფოდნენ კავშირისტური წყობილების ძირითადი მანკიერების - აღაშინანის მიერ აღაშინანის ექსპლოატაციის შენარჩუნებისაკენ. ექსპლოატაციის შენარჩუნება კი ნიშნავს საზოგადოების წინსვლის შეჩერებას, საზოგადოების პროგრესის შეჩერებას. ამიტომ არის, რომ, უპირისპირებიდან რა მშრომელებს ძირედ ინტერესებს, ბუნებაშიური პარტიები საზოგადოებრივი ცხოვრების განვითარების მუხრუჭებად იქყვიან. ასე იყო ძველად, ასეა ამჟამადც.

კომუნისტური პარტიის უძლეველობა ძალად პრინციპულობასა და მარქსიზმ-ლენინიზმისადმი ერთგულებამია. ამ ურყევ საფუძველს ემყარება პარტიის პოლიტიკა, მთელი მისი ხელმძღვანელობითი და ორგანიზაციური საქმიანობა.

პარტია ნათლად ხელავს საზოგადოების პროგრესული განვითარების პერსპექტივებს, წარმართავს ხალხის ღონისძიებებს საბოლოო მიზნის მიხედვად, თხიზრად და ყოველხრივ ურკვევა აწმყში და მარქსისტულად იყენებს არსებულ შესაძლებლობებს მსახურების საარსებო საჭიროებათა უზრუნველყოფის დაკმაყოფილებისათვის. ხალხის კეთილდღეობისათვის მუდმივი მრუნვეთ პარტია მ ხალხის მასების ღრმა სიყვარული და აღიარება დაიმსახურა.

მარქსიზმ-ლენინიზმი გვასწავლის, რომ რაჟ უფრო რთული და დიდი გადასაჭრელი ამოყანები და რაჟ უფრო ღრმა რეჟორული გადაყრირება, მით უფრო მეტი მასები უნდა ავაშოძრავოთ, რეჟრამოთ და წავმაროთ მათ ძარები აღნიშნული ამოყანების გადასაჭრელად. ოქცოშრის სოყიარისყური რეჟორული სწორე იმიოშ არის უდიდესი ყველა მანაშე მამხდარ რეჟორული მორის, რომ იგი მოწოდებული იყო პირველად მსოფრიმ ისტორიაში განხორყილებინა ყველაზე დიდი და ამასთან ყველაზე ძნელი რეჟორული გარდაქმნა ხალხის უფართესი მასების ყხოყრებაში. მრმელი მასების აღზრდა, აშოძრავება და გაძლორა დიად ბრძოლამით თავისუფლებისათვის, საზოგადოების სოყიარისყური გარდაქმნისათვის, მთელი ხალხის ბედნიერებისათვის პირველად დაეყსრა კომუნისყური პარტია. ეს ამოყანა მან ბრწყინვარედ შეასრულა. სწორედ ამიოშა, რომ ოქცოშრის რეჟორული შეშეგ ძირველად შეიყვარა კომუნისყური პარტიის მდგომარეობა რვენში. იგი ძველი, დროშქული წყობილების წგყვის პარტიიდან გადაიქყვა შემოქმედების პარტიად, საზოგადოებრივი ყხოყრების ახალი ღორშების მშენებლობის პარტიად.

კომუნისყური პარტიის უძრველობის უმნიშვნელოვანესი პირობა მისი იდეური და ორგანიზაციული ერთიანობა. პარტია

მთელი თავისი მოღვაწეობის მანძილზე ეწეოდა და ეწევა ბრძოლას პარტიის ერთიანობისათვის, ანტიმარქსისტულ ჯგუფთა და მიმდინარეობათა ფრაქციული საქმიანობის წინააღმდეგ, ყველა ჯურის ანტიმარქსისტული ელემენტების წინააღმდეგ, რომლებიც ცდილობენ ძირი გამოეთხარათ პარტიის ერთიანობისათვის. კომუნისტური პარტია სათავეში ჩაუდგა ჩვენს ქვეყანაში სოციალიზმისათვის ბრძოლის მნიშვნელოვან საქმეს და უზრუნველყო მისი გამარჯვება ყოველგვარი რევოლუციონისტული და მარქსისტ-ლენინისტებისადმი უცხო შეხედულებისადმი თავისი შეუჩინებლობის და პრინციპულობის მეშვეობით. პარტიამ ამხილა და გაანადგურა ისეთი მცურელი მიმდინარეობანი, როგორიც არის მენშევიზმი, ესეროვშჩინა, ცროსკიზმი, შემარჯვებულ და ბნელი, ბურჟუაზიული ნაყოფნარიზმი და სხვ. ამ პარტიების განადგურების გარეშე, როგორც აღნიშნავდა ლენინი, წარმოუდგენელი იყო მუშათა კლასის მიერ პოლიტიკური ძალაუფლების დაპყრობა და სოციალისტური საზოგადოების აშენება.

... "რუსეთში, - წერდა ლენინი, - მრავალჯერ იყო მძიმე მდგომარეობა, როცა საბჭოთა რეჟიმი უსაბუთოდ დაეცემოდა, რომ მენშევიკები, რეფორმისტები, ნევილბურჟუაზიული დემოკრატიები და რევოლუციონერები ჩვენს პარტიამი".

სოციალიზმის პირობებში პარტიის განვითარების კანონზომიერება, ისევე როგორც მთელი საზოგადოების განვითარების კანონზომიერება, მდგომარეობს ახალსა და ძველს შორის ბრძოლაში, პროგრესულსა და დრომოჭმულს, კონსერვატიულს შორის ბრძოლაში. ამრიგად, ჩვენს საზოგადოებაშიც არსებობს სიძნელები, რომლის გადალახვაც უხდება კომუნისტური პარტიას თავის მოღვაწეობაში.

ახლის, პროგრესულის ბრძოლა ძველთან, კონსერვატიულთან, რომელიც ხელს უშლიდა პარტიის განმტკიცებასა და განვითარებას ნათლად აისახა მალენკოვის, კავანოვიჩის, შოროცოვის, ბურგანინისა და შუპილოვის ანტიპარტიული ჯგუფის განადგურებაში.

კომუნისტურმა პარტიამ და მთელმა საბჭოთა ხალხმა გადაჭრით დაგმეს მალენკოვის, კავანოვიჩის, შოროცოვის, ბურგანინისა და შუპილოვის ანტიპარტიული ჯგუფის გამთიშველი, ფრაქციული საქმიანობა. პარტიის XX ყრილობის მიერ დასახული ახალი ამოყენების გადაჭრას, რომლებსაც ენთუზიამით შეხვდა მთელი საბჭოთა ხალხი, წინ გადაელობა ანტიპარტიული ჯგუფი. ებლაუჭებოდა რა დრომჭმულ კანონებსა და სტრემებს, ამ ჯგუფმა დაკარგა ახლის გრძნობა, რის გამოც პარტიის გუნდრადურ ხაზს არსებობად დაუპირისპირა თავისი უბადრუკი პლატფორმა. როგორც სკკპ XX¹ ყრილობის რეზოლუციაშია აღნიშნული, ცენტრადური კომიტეტი სწორად მოიქცა, გადაჭრით რომ დაგმო და თავიდან მოიშორა მალენკოვის, კავანოვიჩის, შოროცოვის, ბურგანინისა და შუპილოვის ფრაქციონერთა და გამთიშველთა საზიზღარი ჯგუფი, რომელიც ყლილობდა დაერღვინა პარტიის ერთიანობა, გადაეყდინა პარტია ღენინური გზიდან. ანტიპარტიული ჯგუფის გამომჟღავნებით და მისი იდეური განადგურებით პარტია უფრო მჭიდროდ დაიჩაგმა ცენტრადური კომიტეტის გარშემო მარქსიზმ-ღენინიზმის დროშის ქვეშ.

შემოქმედებითად იყენებს და ავითარებს რა მარქსისტულ-ღენინურ თეორიას, სწავლობს და განაზოგადებს რა ცხოვრების ახალ მოვლენებს, პარტია მშრომლებს აჩაჩალებს კომუნისტურ-სათვის ბრძოლის მეცნიერულად დასაბუთებულ პროგრამით, რომელშიც ყოველმხრივ გათვალისწინებულია ჩვენნი საზოგადოების განვითარების მოყმული ეტაპის კონკრეტული პირობები და

თავისებურებანი. ამასთან პარტია გადაჭრით უკუაგდებს ურბანობისა და დემოკრატიზმის ყოველგვარ გამოყენებას, რომელთა მფარველები აუცილებლად ხდებიან ის პოლიტიკური მოღვაწენი, რომლებიც მოსწყდენ ყხოვრებას და მუქანიკურად იყავენ მოძველებულ ღონისძიებასა და დებულებას, რომლებიც ახარ პირობებს არ შეესაბამებიან. პარტია თავის ვზამვე სპობს კონსერვატიურ ძალებს, რომლებიც ხერს უშლიან საბჭოთა ხარხის წინსვლას. ასეთი ბედი ეწვია ანციპარტიურ ჯგუფს, რომელიც წინ აღუდგა პარტიას XX ყრილობის მიერ დენიწის პოლიტიკური კურსის შემოქმედებით გამოყენებას. ამ ჯგუფმა ვერ ვაიგო ის ახალი, თვისობრივად უმაღლესი ევაპი, რომელიც ჩვენნი ქვეყანა შევიდა XX ყრილობის შემდეგ, და ის ახალი ამოყანები, რომლებიც ახლა მის წინამეწამოიჭრა. სწორედ ამივომ დარჩენ ამ ჯგუფის წევრები ვარიყური ყხოვრებისაგან, იღუერად ვანიარალებულები.

კომუნისტური პარტიაში ძველს, დახავსებ ურს, დრომჭმურის გამოხადებებას წარმოადგენენ მენშევიკები, ესერები, ცროსკის-ცები და სხვ. მისთანანი, რომლებიც მხილებულ და ვანადგურებულ იქნენ; ძველს, კონსერვატიურს ებლაუჭებოდენ ანციპარტიური ჯგუფის მონაწილენი, რომელნიც აგრეთვე იზორიებულ იქნას საბჭოთა კავშირის კომუნისტური პარტიის მიერ.

პარტიის ერთანობისა და მონორიობის ნათელი გამოხადებება იყო ის ერთსულოვნება, რომლითაც სკკპ ცკ-ის პრენუმმა დაგმო ამ ანციპარტიური ჯგუფის ვამთიშველი მოქმედება. მთერს პარტიაში, რომელმაც ერთხმად მოიწონა ცკ ივწისის პრენუმის ვადანყვეცი-ლება, ერთი აღამიანიყ კი არ ვამოსურა ამ უბადრუკი ჯგუფის დასაყვად. პარტიისა და ხარხის ერთსლოვანი მხარდაჭერა ივწისის

პრენუმის გადაწყვეტილები სადმი ნათლად მოწმობს იმას, თუ რა უხუხური და დასაღუშავად არის განწირული ყველა ის, ვინც პარტიის ჭინწრალურ ხაზს დაუპირისპირდება და როგორ ურყევია და უძლეველია პარტიისა და ხალხის ერთიანობა.

საზოგადოების სოციალისტური ვარდაქმნილობის ხალხის მასების ბრძოლის უდიდესი გამოყვანილების განზოგადების სა-
ფუძველზე მარქსიზმ-ლენინიზმმა ბოლომდე ამხილა და უკუაგლო
იდეოლოგიის ფრთხილ გამოწვავონი იმის შესახებ, თითქმის ისტორიის მა-
მობრავებელ ძალებს წარმოადგენენ არა მასები, მშრომლები,
არამედ ცალკეული გამორჩენილი პიროვნებები.

მარქსიზმ-ლენინიზმის ფუძემდებლები მთელი თავიანთი მოღვა-
ნეობის მანძილზე ეწეოდნენ ბრძოლას პიროვნების კულტის წი-
ნააღმდეგ, ხალხის მასების როლის, რევოლუციური პარტიის როლის
უგულვებელყოფის წინააღმდეგ.

ისტორიაში ხალხის მასების გადაწყვეტილებს როდეს ყოველთვის აღ-
ნიშნავდნენ და პიროვნების კულტის წინააღმდეგ ილაშქრებდნენ
მარქსიზმ - ლენინიზმის კლასიკოსები. მე და ენგელსი ვახერხ-
ვით ფარასაყ არ მივყვით პოპულარობაში - წერდა მარქსი. -
აი, მაგალითად დამამყვნიებელი საბუთი: ყოველგვარი პიროვნე-
ბის კულტისადმი მცირე დამოკიდებულების გამო მე ინფერნა-
სოონარის არსებობის დროს არასოდეს არ დამინებებია გამოყოფ-
ვეყვებინათ მრავალი მიმართვა, რომლებშიც აღიარებულ იყო
ჩემი დამსახურება და რომლითაც თავს მამბეზრებდნენ სხვადასხვა
ქვეყნებიდან, - მე არც კი ვუპასუხებდი როდეს მე მათზე, ზოგ-
ჯერ თუ დავუქუქავდი ხოლმე მათ გამო. ენგელსისა და ჩემი
პირველი შესვლა კომუნისტთა ფარულ საზოგადოებაში იმ პირობით

მხდა, რომ წესებიდან ამოღებული იქნებოდა ყველაფერი, რაც კი ხელს უწყობდა სრულყოფილ მუშაობას და ავტორიტეტს წინაშე!

კომუნისტური პარტიის შემქმნელი ვ. ი. ლენინი გამანადგურებლად აკრიტიკებდა ნაწილობრივ, უსუსურებსა და სხვ. რომლებიც იყავდნენ პიროვნების კულცს და აფარებდნენ ავანტურისტულ პოლიტიკას, ინდივიდუალური ფეროისის ფაქტობრივად. ინდივიდუალური ფაქტობრივად ნიშნავდა მასების ინდივიდუალურ ძირშივე ჩახშობას, ხარხის რევოლუციური შემოქმედების როლის უარყოფას, "გმირების" წარმოდგენას საზოგადოების ერთდროულ მამოძრავებელ ძალად და ხარხის მასების ჩათვლას "ბრძოლ", ინტელექტუალად. ვ. ი. ლენინი ხაზს უსვამდა, რომ ხარხის მასების შეგნებული აქტიური მოქმედების გარეშე შეუძლებელია ისტორიული ამოცანების გადაწყვეტა, რომ, მაშასადამე, კომუნისტური პარტია მთელ თავის მოღვაწეობას უნდა წარმართავდეს მშრომელი მასების დასახარებას, მათი შეგნებისა და ორგანიზებულობის ასაძაღვრად და ყოველდღიურად ამოცანებს კავშირს მასებთან. კომუნისტური პარტიის მთელი ისტორია არის პარტიისა და მასების ურთიერთკავშირისა და ერთიანობის გამომწვევისა და განმტკიცების ისტორია.

მარქსიზმისათვის უცხო პიროვნების კულცს მთელი პრინციპულ-ბოლომდე და ებრძვის ჩვენი პარტია. სკკ პარტიის XX ყრილობამ გადაჭრით და გაბედულად გაილაშქრა ი. ბ. სტალინის პიროვნების კულცის წინააღმდეგ, რომელიც მიმართული იყო პარ-

 1 სიტყვი აღებულება, დ. კილაძე, მარქსიზმ-ლენინიზმი ხარხთა მასების მხარეი როლის შესახებ ისტორიაში, 1957, გვ. 163.

ცილის როლის და მცირეებისაკენ, პარტიული მასებისა და ხარხის უფართოესი მასების შემოქმედებითი აქტიურობისა და ინისუიაციის დაკნინებისაკენ.

პროვინციების კულისი კარებს მრის ანა პარტიისადმი, ხარხი-სადმი, კომუნისმის საქმისადმი, ერთგულების სულისკვეთებით, ანა მერე სარკეული პირებისადმი ბრმა ნდობისა და ერთგულების სულისკვეთებით, იგი ძირს უთხრის სოციალისტური დემოკრატიზმის, შინაპარტიული დემოკრატიის, პარტიის კორექტიური ხერძ-ძღვანელობის პრინციპებს.

ამჟამად პროვინციების კულისა და ანტიპარტიული ჯგუფის მავნე შედეგების რკვიდასუის შემდეგ და პარტიული ცხოვრების რენიური ნორმების აღდგენის შემდეგ მშრომელების ინისუიაცია და აქტიურობა კიდევ უფრო დიდი ძალით ვლინდება კომუნისტური მშენებლობის ყველა უბანზე.

გააკრიტიკა რა პროვინციების კულისი და მისგან გამომდინარე შეცდომები, კომუნისტურიმა პარტიამ სასტიკი მასუნი გასცა ყველა იმათ, ვინც ი.ბ. სვალინის პროვინციების კულისს წინააღმდეგ ბრძოლის ნიღბით სინამდვილეში ეწევიან მარქსიზმ-ლენინიზმის რევიზიას და ცდილობენ საერთაშორისო კომუნისტური მოძრაობის გათიშვასა და შესუსტებას. "აკრიტიკებდა რა სვალინის მოღვაწეობის არასწორ მხარეებს, - ამბობდა ხრუშჩოვი თავის მოხსენებაში სსრ კავშირის უმაღლესი საბჭოს საიუბილეო სესიაზე 1957 წლის 6 ნოემბერს, - პარტია იბრძოდა და კვლავაც იბრძობებს ყველა იმათ წინააღმდეგ, ვინც ცირს დასწამებს სვალინს, ვინც პროვინციების კულისს კრიტიკის საბაბით მუდარად, დამახინჯებულად ხაფავს ჩვენი პარტიის საქმიანობის მთელ ისტორიულ

პერიოდს, როცა სენსიტიური კომიუნისტური სათავეები ედგა ი.ბ. სტალინის¹.

ჩვენს დიდი კომუნისტური პარტია ეყრდნობა რა მარქსიზმ-ლენინიზმის ყოველსავე მხარე თეორიას, თავისი ბრძნული პოლიტიკის საფუძველზე ახდენს მიღწეულის შეყვანილად განხორციელებას, წინასწარ ხელავეს საზოგადოების განვითარების მომნიშობებელ მოთხოვნებს და მშრომლებს წინაშე სახავეს მათი მომავალი მოქმედების გრანდოზული გეგმებს.

პარტია მთელ თავის საქმედებაში ხელმძღვანელობს მოვლენებისადმი კონკრეტულ-ისტორიული მიდგომის შეთქმულად, რაც იმაში მდგომარეობს, რომ პარტია პრაქტიკულ მოღვაწეობაში უნდა გამოეყოლოს არა დაშვებულადი ფორმებიდან და დებულებებიდან, არამედ საზოგადოების განვითარების კონკრეტული სიტუაციის კონკრეტული ანალიზიდან. პარტიამ მთელი ჩივი ამოყვანილიდან ხელი უნდა მოჰკიდოს იმ ძირითად ამოყვანას, რომლის გადაჭრა უზრუნველყოფს დანარჩენ მორიგ ამოყვანათა წარმატებით განხორციელებას. მთელი სახალხო შეუწყობის შემდგომი განვითარების ასეთ ძირითად ამოყვანას წარმოადგენს მძიმე ინტელექტუალური უპირატესი განვითარება, "რომელიც შესაძლებელს გახდის გადაიდგას გადაწყვეტილი ნაბიჯი კომუნისტური მარქსიზმის მარქსიზმ-ლენინიკური ბაზის შესაქმნელად და კავშირისთვის ქვეყნებთან მშვიდობიან ურთიერთობის შექმნისთვის სხი კავშირის გამარჯვების უზრუნველსაყოფად"².

¹ ნ. ს. ხრუშჩოვი, დიდი მოქმედების სოციალისტური რევოლუციის თანამოცი ნელი, 1957, გვ. 36.

² რევოლუციის სკკპ XXI ყრილობისა "სხი კავშირის სახალხო შეუწყობის განვითარების 1959-1965 წლების საკონცერტო სიტუაციის შესახებ", 1958, გვ. 52.

კომუნისტური პარტია, რომელიც თანმიმდევრულად ახორციელებს სსკპ პარტიის XX ყრილობის ისტორიულ გადაწყვეტილებებს, წარმართავს საბჭოთა ხალხის შემოქმედებით ინისუიავივასა და ენერჯიას ჩვენს ქვეყანაში კომუნისტური საზოგადოების მშენებლობის უმნიშვნელოვანესი ამოცანების წარმატებით შესრულებასათვის.

უკანასკნელ წლებში მთელი საბჭოთა ხალხის აქტიური

მხარდაჭერით ჩვენმა პარტიამ განახორციელა მთელი რიგი დიდ-ნიშნულვანი ღონისძიებანი, რომელსაც სერიოზული წარმატებები მოყვა სოციალისტური ეკონომიკისა და კულტურის განვითარებაში. ეს ღონისძიებები შემდეგია: მრეწველობისა და მშენებლობის მართვის გარდაქმნა, სახალხო მეურნეობის საბჭოების შექმნა, მოკავშირე რესპუბლიკების, აღვილობი რივი ორგანიზებისა და საწარმოების უფლებათა გაფართოება, მანქანა-ტრაქტორთა სადგურების რეორგანიზაცია და საკორმეურნო წყობილების შემდგომი განვითარების ღონისძიებათა განხორციელება, დამზადების წესის შეცვლა და სასოფლო-სამეურნეო პროდუქციების ერთიანი ფასების დანესება, ქიმიური მრეწველობის დარქარებული განვითარება, სახალხო მეურნეობაში ცენტრიკური პროგრესის პრობლემა, პროკავშირთა უფლებების გაფართოება, მათი მუშაობის გარდაქმნა და სხვ.

ყოველივე ეს ნათელი დადასტურებაა დემოკრატიული სენცირალიზმის პრინციპებისა, რომლებიც უზრუნველყოფენ კომუნისტების მშენებლობისადმი სენცირალიზმებური ხელმძღვანელობის სწორ შეხამებას მშრომელთა უფართოესი მასების შემოქმედებით ენერჯიისა და ინისუიავივის მათქმისარე განვითარებისაკენ.

სსკპ XXI ყრილობამ ხაზგასმით აღნიშნა, რომ შეიძენიანი გეგმის

წარმადგენთ მუხრუღებისათვის საბრძოლველად მასების მოზიდვა-
 უნაში დიდი როლი ეკუთვნის პროკავშირებს, როგორც ყველაზე
 მრავალრიცხოვან საზოგადოებრივ ორგანიზაციას. იყენებენ რა
 წარმოების მართვაში მშრომელთა ჩაბმის სხვადასხვა ფორმებს,
 პროკავშირები მოწოდებულნი არიან წარმართნ მათი აქტიურობა სა-
 ხელმწიფო დავალებათა მტრინად და გადაჭარბებით მუხრუღი-
 სათვის, ყოველდღიურად მუშაობდნენ მშრომელთა ყოფაცხოვრების
 გაუმჯობესების, მათი კომუნისტური შეგნების ამაღლების სა-
 კითხვებზე.

მრეწველობისა და მშენებლობის მართვის რეორგანიზაციის
 შედეგად მნიშვნელოვნად ამაღლდა პროკავშირების როლი წარ-
 მოების მართვის საქმეში. სკკპ დეკრეტის |1957| პრენტის
 გადაწყვეტილებების შესაბამისად პროკავშირებს დაკისრებული
 აქვთ ახალი პასუხისმგებლობები. ღებულება "პროფესიული
 კავშირის საფაბრიკო-საქარხნო, ადგილობრივი კომიტეტის
 უძღვებთა შესახებ" და ღებულება "სამრეწველო საწარმოში,
 მშენებლობაზე, საბჭოთა მუხრუღობაში, მანქან-ფრაქციონთა
 სადგურთა, სარემონტო-ფექნიკური სადგურში მუდმივმოქმედი სა-
 წარმოთა თათბირის შესახებ" უდიდეს შესაძლებლობებს ქმნიან
 წარმოების მართვაში მუშებისა და მოსამსახურეების ჩაბმისათ-
 ვის, შრომის, ხელდასის, მუშათა და მოსამსახურეთა ყოფაცხოვრე-
 ბის ძირეულ საკითხებში. ქმედით საზოგადოებრივი კონფროლის
 დანესებისათვის.

ამჟამად, კომუნისტის გაძლიერი მშენებლობის პერიოდში მომ-
 ნიფდა იღვა სახელმწიფოს შოგინეთი ფუნქციის საზოგადოებრივი
 ორგანიზაციის სათვის გადაყმის შესახებ. ეს იღვა პარტიის
 XXI ყრილობაზე ყოველმხრივ არგუმენტირებული სახით წამოყენა

ნ.ს. ხრუშჩოვმა. აღნიშნული იდეა მიღებულია ჩვენს ქვეყნის სა-
ზოგადოებრივი განვითარების ყოველმხრივი მყესნიერული ანალიზის,
თანამედროვე საშინაო და საგარეო პირობების მუხევი გათვალის-
წინების საფუძველზე. მარქსიზმის ისტორიაში პირველად დამტკიც-
და, რომ სოციალისტური სახელმწიფოს კომუნისტური საზოგადოებრივი
თვითმმართველობად განვითარება იწყება უკვე კომუნისტის გამ-
რილი მშენებლობის პერიოდში და პირველად იქნა წარვინები ის
კონკრეტული ფორმები და გამოვლინებანი, რომლებიც ახასიათე-
ბენ ამ მსოფლიო-ისტორიული პირობების საწყის ეტაპს.

სოციალისტური საზოგადოების განვითარების თანამედროვე ეტაპ-
ზე პირველი აყენებს დიდმნიშვნელოვან ამოცანას, რომ "ბევრი
ფუნქცია, რომლებსაც ახლა სახელმწიფო ორგანოები ასრულებენ, თან-
დათანობით უნდა გადავიღეს საზოგადოებრივი ორგანიზაციების გამ-
გებლობაში. მისახლეობის კულტურული მომსახურების, ჯანმრთელობის
დაცვის, ფიზკულტურისა და სპორტის საკითხები უნდა წყდებოდეს
საზოგადოებრივი ორგანიზაციების აქტიური და თანამონაწი-
ლეობით¹. ჩვენი საზოგადოებრიობა უფრო თანამედროვე სა-
ციალისტური მართლწესრიგის დაცვის საკითხებში და ბევრ მათგანს
თვითონ გადაწყვეტს საკუთარი ძალებით.

ყოველივე ეს მოწმობს იმას, რომ ჩვენს ქვეყანაში ყოველი ლო-
ნისძიებით ვითარდება დემოკრატია, ყველა მოქალაქის აქტიური
ჩაბბა სამეურნეო და კულტურული მშენებლობის ხელმძღვანელობაში.

ჩვენს ქვეყანაში კომუნისტური მშენებლობის ამოცანების
წარმატებით გადაჭრისათვის განსაკუთრებით დიდი მნიშვნელობა
აქვს შვიდწლიან გეგმას /1959-1965 წწ./, რომელიც სკკპ რიგ-
გარეშე XXI ყრილობამ განიხილა. ამ საკითხის საყოველთაო გან-

1 რეზოლუცია სკკპ XXI ყრილობისა, გვ. 68-69.

იღვამ, რომელიც ყრილობის წინ მოხდა, ცხადყო, რომ პარტიისა და მთავრობის მიერ შექმნილი ლენინისძიებანი ყოველთვის ერთ-ერთლვან მოწონებასა და მხარდაჭერას უფლებენ მუშათა კლასის, მოღმურნე გლეხობისა და ინფელიგენციის მხრივ. მხოლოდ სოციალიზმის დროს, სადაც ხარბი მთელი სიმდიდრის სრულყოფილიანი პარტი-პარტიონა, მშრომელებს არა სიფყვით, არა მედ საქმით შეუძლიათ აქტიური მონაწილეობა მიიღონ სამეურნეო და სახელმწიფოებრივი მშენებლობის ყველაზე არსებითი საკითხების განხილვასა და გადაწყვეტაში.

საბჭოთა კავშირის კომუნისტური პარტიის XX ყრილობის შემდეგ ჩავარებული მნიშვნელოვანი ლენინისძიებანი სახარბო მურნეობის მთელ რიგ უმნიშვნელოვანეს დარგებში მარქსიზმ-ლენინიზმის შემოქმედებით განვიითარებინ თვარსაჩინო ნიმუშია.

პარტიის XXI ყრილობის გადაწყვეტილებები და ყრილობაზე მოძმე კომუნისტური და მუშათა დედგაყიების გამოსვლები მოწმობენ მარქსიზმ-ლენინიზმის პრინციპებზე საერთაშორისო კომუნისტური მოძრაობის ერთიანობას, ძალასა და დარაზმულობას. ამ დოკუმენტებს უდიდესი მნიშვნელობა აქვთ საერთაშორისო კომუნისტური და მუშათა მოძრაობისათვის: ისინი ასახავენ მოძმე პარტიების ბრძოლას მარქსიზმ-ლენინიზმის სინმინდისათვის, თანამედროვე რევოზიონიზმის წინააღმდეგ.

თანამედროვე ევრაზიე განსაკუთრებული მნიშვნელობა ენიჭება ყველა კომუნისტური და მუშათა პარტიების ბრძოლას საერთაშორისო რევოზიონიზმის წინააღმდეგ.

თანამედროვე რევოზიონიზმი ყველა არსებით საკითხში უპირისპირდება მარქსიზმს. ეს განსაკუთრებით ითქმის პარტიის როლის

გაგების საკითხში.

მსგავსად ძველი რევოლუციონისებობა, თანამედროვე რევოლუციონისებობი ყოველწინადად უღირობენ პრინციპარიაციის რევოლუციური პარტია სოციალური რეფორმების პარტიადად წარმომავიგინონ. ღღეს, როგორც ანასტროს, რევოლუციონისებობი გააფორმებთ იბრძვიან რევოლუციური მოძრაობაში კომუნისტური პარტიის ხელმძღვანელი როლის მარტისებობა-ღენინური გაგების წინააღმდეგ.

რევოლუციონისებობის მიერ პარტიის უარყოფა თავისებურ ღგიკას ემყარება. მართლაც, თუ კავშირარიაში სოციალიზმს შევზრდება ყოველგვარი პრინციპარიაციის გარეშე და პრინციპარიაციის ღღე-ცაფურისათვის ბრძოლა მღღეჯანღღე პირობებში აზრი დაჰკარგა, როგორც ისინი ამჟღავნებენ, მაშინ რაღა საჭიროა კომუნისტური პარტია, რომელიც უხელმძღვანელებს რევოლუციონისა და სოციალიზმის გამარჯვებას? ან რას წერს ივანღღე რევოლუციონისებობი ა.ჯორჯი: "თუ სფრუქურელი რეფორმების განხორციღღება მღღე აღარ არის პრინციპარიაციის ძალაუღღელების დაჰყრობის შეწეღღე... მაშინ პრინციპარიაციის ძალაუღღელების დაჰყრობის გაღღამწყვეღღე დაჰ-ცორი უკვე იღღენება ანა ძღღეღღე ცენზარიაღღეღღეღღე მრგანიაღღე, რომელიც მომზადებღღეღღე მღღეღღეღღეღღეღღე ბურჟუაზიული სახელმწი-ფო მრგანობების გარეშე, ანა მღღე მუშა თა კლასისა და მისი მო-კავშირღღეების უნარი... დაიჰყრონ ძალაუღღეღღეღღე წარმობების წე-სისა და კავშირარიაციისებობის საზოგადოების პრინციპარიაციის მრგანია-გაყობის შიგნით".

1 ციფავი აღებღღეღღეღღე მ. ბაკურია ძის წიგნიღღეღღე - "თანამედროვე რევოლუციონისებობი ფილოსოფიაში", 1959, გვ. 112.

იუგოსლაველი რევოლუციონისტები ცილს სწამებენ სოციალისტური ქვეყნების კომუნისტურ პარტიებს, ამჯობილებენ, თითქოს ამ ქვეყნებში მოხდა "პარტიის ბიუროკრატიაზაცია", რომელიც, მათი აზრით, გამოწვეულია სახელმწიფო საქმეებისადმი პარტიების ხელმძღვანელობით. ამ თვალსაზრისმა თავისი ასახვა პმოვა იუგოსლავიის კომუნისტურ კავშირის პროგრამაში.

რევოლუციონისტებს განსაკუთრებული იერიში მიაქვთ დემოკრატიული სენცარალიზმის წინააღმდეგ, თვლიან რა მას "წმინდა რუსულ მოვლენად", რომელიც თითქოს სხვა ქვეყნების კომუნისტებს არ გამოადგებათ. მათი აზრით, ეს ორი სენება - დემოკრატია და სენცარალიზმი "ანტაგონისტური სენებებია", ურთიერთგამთიშველი სენებებია, რადგან სენცარალიზმი დემოკრატიაში "ღამლუპვედ გავლენას" ახდენს. ამიტომ, ამბობს ამერიკელი რევოლუციონისტი უ. ნორმანი, "უნდა უკუვაგდეთ დემოკრატიული სენცარალიზმის პრინციპი. აუცილებელია უარი ვთქვათ პარტიის მონოლითური ერთიანობის იდეაზე"¹.

რევოლუციონისტების გაგებით, დემოკრატიულ სენცარალიზმში დემოკრატია ექვემდებარება სენცარალიზმს - პარტიის წევრები ექვემდებარებიან უპაკარეს დისციპლინას, პროგრამასა და სენსებებს და სხვ., რაც თითქოს დემოკრატიის უარყოფაა, რადგან ამ დროს იმტყდება აღაძინათა მოღვაწეობა. სინამდვილეში ეს დაქვემდებარებას კი არ ნიშნავს, არამედ მათ ერთიანობას, რომელიც უწყარება პარტიის მოღვაწეობის ხანიათს, მის მიზნებსა და ამოცანებს. ამიტომ დემოკრატიული სენცარალიზმი არც დემოკრატიას გამოიყვას და არც სენცარალიზმს. "ჩვენ, - წერდა ვ. ი. ლენინი, - ყოველთვის ვიყავთ ჩვენს პრესაში მინაპარტიულ დემოკრატიას. მაგრამ ჩვენ არასოდეს არ გამოვიდ-

¹ სივრცე აღებულია ო. ბაკურაძის წიგნიდან - "თანამედროვე რევოლუციონიზმი ფილოსოფიაში", გვ. 113.

ვართ პარტიის უწინარესობის წინააღმდეგ. ჩვენ დემოკრატიული უწინარესობის მომხრენი ვართ¹.

სკკმ XXI ყრილობამ დაადანტურა, რომ რევოლუციისათვის მჭვირვალეობა სურ უფრო აბათილებს საზოგადოებრივი ცხოვრების განვითარების მთელი მსვლელობა. მაგრამ რევოლუციისთვის უფრო კიდევ ანსებობას განავრცობს. რაც უფრო აშკარა ვდება რევოლუციისთვის სიყარბე, მით უფრო გააფრთხილებს ყველას იგი თავის დაცვას, მით უფრო ააქტიურებს და მხარს უჭერს მას საერთაშორისო იმპერიალიზმში. სწორედ ამიტომ XXI ყრილობამ საერთაშორისო მუშათა მოძრაობის ერთ-ერთ უმნიშვნელოვანეს ამოცანად ჩათვალო რევოლუციის წინააღმდეგ ბრძოლის გაძლიერება და გაფართოება.

სახარბო დემოკრატიის ქვეყნების კომუნისტური და მუშათა პარტიები მუდამ სარგებლობენ და ღრესაყ სარგებლობენ საბჭოთა კავშირის კომუნისტური პარტიის უდიდესი მხარდაჭერითა და დახმარებით. ჩვენი ქვეყნის მშრომელების ინტერნაციონალური კავშირი სხვა ქვეყნების მუშებთან, საბჭოთა ხარისხის ძმური კავშირი ყველა ქვეყნის მშრომელებთან ჩვენი ქვეყნის ძლიერების ერთ-ერთი წყაროა.

კომუნისტური პარტია და საბჭოთა მთავრობა თანმიმდევრულად იბრძვიან იმისათვის, რომ მჭვირვალე განახორციელონ ორი სისუფრის- კავშირების უფრო და სოციალისტური სისუფრების - მშვიდობიანი თანაარსებობის პრინციპი, "ყველა ომის" შეწყვეტისა და საერთაშორისო დაძაბულობის შეწყვეტის კურსი, ყოველი ღმინისძიებით განამჭვიროს მსოფლიო სოციალისტური სისუფრა.

1 ვ.ი. ლენინი, თხზ. ტ. 21, გვ. 521.

სკკპ-ის ცენტრალური კომიტეტის 1959 წლის 11 იანვარს მიღებული გადაწყვეტილების საფუძველზე, 1959 წლის 11 იანვარს დადგინდა, რომ ახლა ჩვენს ქვეყანაში შექმნილია ყველა საჭირო პირობა სოფლის მეურნეობის ყველა დარგის მემდგრადი მძღვერის აღმავლობისათვის. სოფლის მეურნეობის დარგში ამჟამად მთავარი უახლოეს წლებში დავენიშნოთ და გავუხსნათ ამერიკის შეერთებულ შტატებს ერთ სურსათსა და ხორცს, რძისა და კარაქის წარმოებაში.

ჩვენი სოციალისტური სამშობლოს წინაშე გაშლილია ეკონომიური, პოლიტიკური და კულტურული განვითარების ხელსაყრელი პერსპექტივები და შესაძლებლობანი. ამჟამად მთავარი ამოცანა იმის მდგრადობას, რომ მაქსიმალურად იქნას გამოყენებული ეს შესაძლებლობანი. ხორც უმჯობესეს ამის შესრულება და მოკიდებული იმის, რამდენად შეძლებენ პარტია, პროკურორი, კომპარტიზი და სხვა მასობრივი ორგანიზაციები სწრაფად, სწრაფად და უნარისადა წარმატებით მათი შესრულებისათვის საბჭოთა ხარისხს და უსწრებელი ენერჯი და ინტენსივობა. ეს ყველაფერი რა მასების პარტიკულად აღმავლობას, მათს და უმჯობესად რეკონსტრუირ ენთუზიაზმს, ჩვენს პარტიას ძალადს ჭეშმარიტად სახსარები მოახდინოს.

სსრ კავშირის სახალხო მეურნეობის განვითარების 1959-1965 წლების საკონსტრუქციო გეგმის განხორციელება, რომელიც განხორციელდება საბჭოთა კავშირის კომუნისტური პარტიის XXI ყრილობაში, ხელს შეუწყობს საბჭოთა სახელმწიფოს ეკონომიური და თავდასუვითი ძლიერების მემდგრად განმტკიცებას, სსრ კავშირისა და მთელი სოციალისტური ბანაკის საერთაშორისო ავიაციისათვისა და გავლენის მრავალს, სოციალისტური კომუნისტების განმტკიცებას მთელს

მსოფლიოში. საბჭოთა ქვეყნის მიერ ახალი მვიღწეობის გეგმის
 წარმატებით შესრულება იქნება საბჭოთა კავშირის მშვიდობიან
 მისწრაფებათა, მუხრნობის სოციალისტური სისტემის დიდი
 ძარისა და უპირატესობის კიდევ უფრო მკაფიო დადასტურება.

დაადგა რა სოციალისმის გზას, ჩვენი ქვეყნის სახელმწიფო
 მუშათა კრასმა, გლეხობამ და ინტელიგენციამ კომუნისტური პარ-
 ტიის მეთაურობით ააშენეს ახალი საზოგადოებრივი წყობილება
 და ახლა მუკიცე რწმენით მიდიან წინ, კომუნისმისაკენ.

განმარტებული დოკუმენტები

1. ვ. მარქსი - კაპიტალი, ტ. 1, 1954 წ.
2. ვ. მარქსი - პოლიტიკური ეკონომიკის კრიტიკა. შესავალი, 1952 წ.
3. ვ. მარქსი - თეზისები ფოიერბახის შესახებ, ვ. მარქსი, ფ. ენგერსი, რჩეული ნაწერები, ტ. 2, 1950 წ.
4. ვ. მარქსი - შვედის სამართლის კოლმედიის კრიტიკისათვის. შესავალი, 1947 წ.
5. ვ. მარქსი - თვრამეტი ბრიტანული პრესისათვის, ვ. მარქსი, ფ. ენგერსი, რჩეული ნაწერები, ტ. 2, 1950 წ.
6. ვ. მარქსი - ნეჩილი ვეილე მაიერს, 5 მარტი 1852 წ., ვ. მარქსი, ფ. ენგერსი, რჩეული ნაწერები, 1949 წ.
7. ფ. ენგერსი - ანტი-ლიუნივი, 1952 წ.
8. ფ. ენგერსი - ბუნების დიდი ექვიკა, 1950 წ.
9. ფ. ენგერსი - ლუდვიგ ფოიერბახი, 1954 წ.
10. ფ. ენგერსი - ნეჩილი მერინგს, 14 ივლისი, 1893 წ.
11. ფ. ენგერსი - ნეჩილი შვარცენბერგს, 25 იანვარი, 1894 წ.
12. ფ. ენგერსი - ნეჩილი შპილეს, 27 ოქტომბერი, 1890 წ.
13. К. Маркс, Ф. Энгельс - Святое семейство, Соч., т. 2, 1955 г.
14. К. Маркс, Ф. Энгельс - Немецкая идеология, Соч., т. 2, 1955 г.
15. К. Маркс, Ф. Энгельс - О Фейербахе, арх. т. 1, стр. 214-215.
16. К. Маркс, Ф. Энгельс - т. 21, стр. 7.
17. ვ. ი. ლენინი - მადრიდის და ემპირიკულიზმი, თბ., ტ. 14.
18. ვ. ი. ლენინი - რანი არიან "ხარისხის შევსებები" და როგორ მოძიებ ისინი სოციალ-დემოკრატიის წინააღმდეგ, თბ., ტ. 1.

1. ვ.ი. ღენინი - "რე ვაკეთათ", თბზ., ტ. 5.
2. ვ.ი. ღენინი - სოციალ-დემოკრატიის ორი ფრაქცია და დემოკრატიული რევოლუციონიზმი, თბზ., ტ. 9.
3. ვ.ი. ღენინი - კადეტების გამარჯვება და მუშათა პარტიის ამოცანები, თბზ., ტ. 10.
4. ვ.ი. ღენინი - წინასწარცვაობა კ. მარქსის წერილების რუსული თარგმანისა, თბზ., ტ. 12.
5. ვ.ი. ღენინი - ბოლშევიკის წინააღმდეგ, თბზ., ტ. 13.
6. ვ.ი. ღენინი - რიბნარები და კავშირების თავისუფლება, თბზ., ტ. 19.
7. ვ.ი. ღენინი - კრიტიკული შენიშვნები ნაყოფიერი საკითხზე, თბზ., ტ. 20.
8. ვ.ი. ღენინი - კარე მარქსი, თბზ., ტ. 21.
9. ვ.ი. ღენინი - "სოციალისტური პროპაგანდის რეგის" მღივანს, თბზ., ტ. 21.
10. ვ.ი. ღენინი - საბჭოთა ხელისუფლების მორიგი ამოცანები, თბზ., ტ. 27.
11. ვ.ი. ღენინი - II ინტერნაციონალის კრახი, თბზ., ტ. 21.
12. ვ.ი. ღენინი - პროლეტარული რევოლუციონიზმი და რენეგატი კაუტსკი, თბზ., ტ. 28.
13. ვ.ი. ღენინი - დიდი თამაშობა, თბზ., ტ. 29.
14. ვ.ი. ღენინი - საბჭოების სრულიად რუსეთის VII ყრილობა, თბზ., ტ. 30.
15. ვ.ი. ღენინი - ივარლის სოციალისტური პარტიის შიგნით ბრძოლის შეხახება, თბზ., ტ. 31.
16. ვ.ი. ღენინი - უმჯობესობა ყოფი და კარგი, თბზ., ტ. 33.

3. ვ. ი. ლენინი - "რა ვაკეთოთ?", თბზ., გვ. 5.
4. ვ. ი. ლენინი - სოციალ-დემოკრატიის ორი ფრაქცია და დემოკრატიულ რევოლუციამი, თბზ., გვ. 9.
5. ვ. ი. ლენინი - კადეტების გამარჯვება და მუშათა პარტიის ამოცანები, თბზ., გვ. 10.
6. ვ. ი. ლენინი - წინასწარცვაობა კ. მარქსის წერილების რუსული თარგმანისა, თბზ., გვ. 12.
7. ვ. ი. ლენინი - ბოლშევიკის წინააღმდეგ, თბზ., გვ. 13.
8. ვ. ი. ლენინი - რიბნარები და კავშირების თავისუფლება, თბზ., გვ. 19.
9. ვ. ი. ლენინი - კრიტიკული შენიშვნები ნაყოფნარე საკითხზე, თბზ., გვ. 20.
10. ვ. ი. ლენინი - კარე მარქსი, თბზ., გვ. 21.
11. ვ. ი. ლენინი - "სოციალისტური პროპაგანდის რიგის" მდივანს, თბზ., გვ. 21.
12. ვ. ი. ლენინი - საბჭოთა ხელისუფლების მორიგი ამოცანები, თბზ., გვ. 27.
13. ვ. ი. ლენინი - II ინტერნაციონალის კრები, თბზ., გვ. 21.
14. ვ. ი. ლენინი - პროდუქტიული რევოლუცია და რენეგატი კაუზი, თბზ., გვ. 28.
15. ვ. ი. ლენინი - დიდი თამსობა, თბზ., გვ. 29.
16. ვ. ი. ლენინი - საბჭოების სრულიად რუსეთის VII ყრილობა, თბზ., გვ. 30.
17. ვ. ი. ლენინი - ივარლის სოციალისტური პარტიის შიგნით ბრძოლის შესახებ, თბზ., გვ. 31.
18. ვ. ი. ლენინი - უმჯობესობა ცოცხალი და კარგი, თბზ., გვ. 33.

35. ვ. ი. ლენინი - მებრძოლი მაცენიარისმის მნიშვნელობის შესახებ, თბმ., გ. 33.
36. В. И. Ленин - Философские тетради, 1947 г.
37. ი. ბ. სვადრინი - ანარქიზმი თუ სოციალიზმი, თბმ., გ. 1
38. ი. ბ. სვადრინი - გავიხიოთ პარტიულ უთანხმოებაზე, თბმ., გ. 1
39. ი. ბ. სვადრინი - დიარეფიკური და ინტერნული მაცენიარისმის შესახებ, ლენინისმის საკითხები, გამოსემა მეთერთმეფე, 1952 წ.
40. ი. ბ. სვადრინი - სიფევა სვანანოველების საკავშირო თათბირზე, ლენინისმის საკითხები, გამოსემა მეთერთმეფე, 1952 წ.
41. ი. ბ. სვადრინი - ლენინისმის საფუძვლების შესახებ, თბმ., გ. 6.
42. ი. ბ. სვადრინი - სკ პოლიფიკური ანგარიში საკ. კ. პ. |ბ| XV ყრილობაზე, თბმ., გ. 10.
43. ი. ბ. სვადრინი - საბორო სიფევა ს. კ. პოლიფიკური ანგარიშის გამოსემა საკ. კ. პ. |ბ| XVI ყრილობაზე, თბმ., გ. 13.
44. ი. ბ. სვადრინი - სამეურნეო მუშაკთა ამოყანების შესახებ, თბმ., გ. 13.
45. ი. ბ. სვადრინი - მარქსიზმი და ენათმეცნიერების საკითხები, 1954 წ.
46. ნ. ს. ხრუშჩოვი - სკკპ ს. კ. საანგარიშო მოხსენება პარტიის XX ყრილობაზე, 1956 წ.
47. ნ. ს. ხრუშჩოვი - დიდი ოქტომბრის სოციალისტური რევოლუციის 40 წელი, - 1957 წ.
48. ნ. ს. ხრუშჩოვი - სსრ კავშირის სახალხო მეურნეობის განვითარების 1959-1965 წლების საკონფროლო ყიფრების შესახებ 1959 წ.

49. ნ.ს. ხრუშჩოვი - სიღვევა ქ. მოსკოვის კალინინის სააჩრევნო ოლქის ამომჩრევნელთა წინასააჩრევნო კრებაზე 1958 წლის 14 მარტს, 1958 წ.
50. ნ.ს. ხრუშჩოვი - სიღვევა ქ. მოსკოვის კალინინის სააჩრევნო ოლქის ამომჩრევნელთა კრებაზე 1959 წლის 24 თებერვალს, 1959 წ.
51. ნ.ს. ხრუშჩოვი - აღვზარდოთ კომუნისტური საზოგადოების აქტიური და შეგნებური მშენებლები, სიღვევა სსკ. აღკვ XVIII ყრილობაზე 1958 წლის 18 აპრილს, 1958 წ.
52. ნ.ს. ხრუშჩოვი - მრეწველობისა და მშენებლობის მართვის ორგანიზაციის შემდგომი სრულყოფის შესახებ, 1957 წ.
53. ნ.ს. ხრუშჩოვი - საკორმეურნეო წყობილების შემდგომი განვითარებისა და მანქანა-ტრაქტორთა სადგურების რეორგანიზაციის შესახებ, 1958 წ.
54. ნ.ს. ხრუშჩოვი - ხალხის ცხოვრებასთან რიფრავურისა და ხელოვნების მჭიდრო კავშირისათვის, 1957 წ.
55. ა.ა. ჟღანოვი - სიღვევა აღქსანდროვის წიგნის შესახებ გამართულ დისკუსიაში, 1959 წ.
56. მამ ძე-ღუნი - პრაქტიკის შესახებ, თბზ., ტ. 1, 1955 წ.
57. მამ ძე-ღუნი - წინააღმდეგობის შესახებ, თბზ., ტ. 2, 1957 წ.
58. სკკპ ყრილობების, კონფერენციებისა და მ.კ პრენუმების რეზოლუციებისა და გადაწყვეტილებებში, მუშვიდე გამოცემა, ნან. 1, ნან. 11, ნან. 111, 1954, 51 56 წ.
59. სკკპ მ.კ დადგენილება პირთა ნების კუთვნილება და მისი შედეგების დაძლევის შესახებ, 1956 წ.

60. հրատարակած է ՀՀԽԽ XXI սնորհածունս "ԵՆԻ շագժոհոս եւեւը եւ թղլհեւթոն ջճեյոտո հեթոն 1959-1965 երեթոն եւյոեյհոտրո սոփհեթոն թլեւեյթ", 1959 Ե.
61. ընըո տլլլոթթհոն ետլոնընեյլհո հրատարկոն 40 երոեոյոնեոյոն յ1917-1957|.
62. Գ.Սլեխանո՞ - Անարխիզմ և սոցիալիզմ, սոչ.:, տ.4, 1928 Գ.
63. Գ.Սլեխանո՞ - I - Փրանցյւսկիյ մաթերիալիզմ ԽՄՍ եւեա, II - Փրանցյւսկիյ իսթորիկի յրեմեո ըսթաւրազիյ, III - Սոցիալիսթյ-ւթոնիսթյ, սոչ.:, տ.7, 1928 Գ.
64. Գ.Սլեխանո՞ - Օլյոսթեո Կլերրի և մաթերիալիսթիկեսկոյոն քոնիմա՞նիե իսթորիյ, սոչ.:, տ.ՄՍ, 1928 Գ.
65. Գ.Սլեխանո՞ - Օչերկի թո իսթորիյ մաթերիալիզմա, սոչ.:, տ.ՄՍ, 1928 Գ.
66. Դեգելլ - Փիլոսոփիյ իսթորիյ, 1937 Գ.
67. Դոլբախ - Սիսթեմա թրիոդյ, 1940 Գ.
68. Յ.Եելինսկիյ - Փոլնոյ սոբր.սոչ.:, տ.11.
69. Ա.Դերցեո - սոչ.:, տ.15. 1920 Գ.
70. ձ. ջրհեյլե - հրատարկոն փոլնոսոբր.սոչ. թեթլլըթթե, 1959 Ե.
71. Ն.Դոբրոլյոբո՞ - Փոլն.սոբր.սոչ.:, տ.3.
72. Կ.Կարլեյլ - Դերոյ և դերոիկեսկոյոն յ իսթորիյ, ՍՍԵ, 1881 Գ.
73. Բ.Օւյեո - Իւյբր.սոչ.:, տ.1, տ.2, 1950 Գ.
74. Սեո-Սիմոն - Իւյբր.սոչ.:, տ.1, տ.2, 1948 Գ.
75. Սփինոզա - Էթիկա, 1937 Գ.
76. Փիլե - Օսոնյոն երթյ սո՞րեմեոնոյ էթոի, ՍՍԵ, 1906 Գ.
77. Ն.Շերնյշեւսկիյ - Փոլն.սոբր.սոչ.:, տ.3.
78. Ն.Միխայլո՞սկիյ - Սոչ.:, տ.2, 1907 Գ.
79. Գ.Ալեքսանդրո՞ - Կրոդյ Ի.Յ.Սթալիոն ո յալկո՞նա՞նիյ և յոթրոսյ իսթորիկեսկոյոն մաթերիալիզմա, 1952 Գ.

80. Э.Абрамов - Творческая активность масс - великая сила в борьбе за технический прогресс, 1956 г.
81. К.Бакрадзе - Логика, 1951 г.
82. К.Бакрадзе - Система и метод в философии Гегеля, 1958 г.
83. Յ. Բաքրաձե - Թե՛ս Բըրհոլցը Եւրոպայի Բըրհոլցըն Փոփոխութիւնը Ռե՛ւոլյուցիոն Նմանեցումը, 1955 թ.
84. Б.Борисов - Связь с народом источник силы коммунистической партии, 1955 г.
85. Вопросы марксистско-ленинской эстетики, 1956 г.
86. М.Горький - Собр.соч., т.24.
87. Г.Глезерман - КПСС - руководящая сила социалистического государства, 1954 г.
88. Н.Дорожкин - Развитие В.И.Лениным материалистического понимания истории в борьбе с народничеством, 1954 г.
89. Ն. Դորոճկին - Վարչապետական Նմանեցումը, 1955 թ.
90. М.Камари - Марксизм-ленинизм о роли личности в истории, 1953 г.
91. История философии, т.2, 1957 г.
92. Исторический материализм, 1954 г.
93. Диалектический материализм, 1954 г.
94. Категории материалистической диалектики, 1957 г.
95. М.Ким - Коммунистическая партия - организатор культурной революции в СССР, 1955 г.

96. А. Колесников - Ленинский принцип коллективности партийного руководства, 1956 г.
97. Л. Коган - Творческая инициатива трудящихся СССР в социалистическом производстве, 1955 г.
98. Критика и самокритика в советском обществе (Сборник статей), 1955 г.
99. В. Кузнецов - Технический прогресс в СССР, 1954 г.
100. Кроссер - Нигилизм Джона Дьюи, 1958 г.
101. М. Леонов - Возникновение марксизма - великий революционный переворот в философии, 1950 г.
102. И. Малищев - Роль народных масс в развитии социалистического способа производства в СССР, 1956 г.
103. Х. Момджян - Социалистическое общество и творческая активность народных масс, 1954 г.
104. С. Майоров - О решающей роли народных масс в истории, 1955 г.
105. Г. Менде - Очерки о философии экзистенциализма, 1958 г.
106. Л. Николаева - О необходимости и свободе, 1955 г.
107. Основы марксистской философии, 1958 г.
108. О современных врагах марксистской философии, 1958 г.
109. Очерки по истории философской и общественно-политической мысли народов СССР, т.1, т.2, 1955, 1956 гг.
110. Н. Пуховский - Марксизм-ленинизм о роли народных масс в истории, 1955 г.
111. *Этот текст не является частью документа, 1954 г.*

112. М. Розенталь - Марксистский диалектический метод, 1952 г.
113. М. Розенталь - Вопросы диалектики в "Капитале" Маркса, 1955 г.
114. Роль народных масс и личности в истории, 1957 г.
115. Н. Силантьев - Рабочий контроль - проявление творчества народных масс в борьбе за власть Советов (1917-1918 гг.), 1954 г.
116. Современный субъективный идеализм, 1957 г.
117. *სსს კავშირის სახარბთ მეუზნებობა |სუბიექტივიზმი კრებულები|, 1956 წ.*
118. П. Федосеев - Роль народных масс и личности в истории, 1956 г.
119. Г. Френкел - Злоключения идей. Критика философии Уайтхеда, 1959 г.
120. Д. Фриш - Русские революционные демократы об исторической роли народа, 1958 г.
121. *ს. ნიჩე თეო-მეცნიერებლის კამბოა ბუნების მეცნიერებ, 1955 წ.*
122. *ს. ნიჩე თეო-ლოგიური კავშირის დიდი კავშირის ბუნების მეცნიერებ, 1956 წ.*
123. В. Чертков - Неантогонистические противоречия при социализме, 1957 г.
124. Я. Бондар - О современной философии США, 1959 г.
125. *ი. ჭავჭავაძე - თბ., ტ. 9.*
126. *ი. ჭავჭავაძე - ნიჩეობი, სთხუბი, 1959 წ.*
127. *ბ. ნიჩეობი - ნიჩეობი ნიჩეობი, ტ. 2*
128. *თ. ბაკურიძე - თანამედროვე ნიჩეობის ფილოსოფიური, 1959 წ.*
129. *თ. ბაკურიძე - ხარბთა მანებობის ნიჩეობი, 1954 წ.*

130. პ. გუჯაბიძე - შინაგან და გარეგან წინააღმდეგობათა საკითხი-
სათვის , 1959 წ.
131. პ. ინგოროვე - ი. ჭავჭავაძე, ნარკვევი, 1957 წ.
132. მ. გაფრინდაშვილი - ვითრის წყნების მსოფლიოებდებობა, 1955 წ.
133. ა. კარბილა - კრიტიკა და თვითკრიტიკა საბჭოთა საზოგადოე-
ბის განვითარების მამოძრავებელი ძალა, 1957
134. დ. კირაძე - მარქსიზმ-ლენინიზმი ხალხთა მასების მხარე
როდის შეხახვ იხვროიანი, 1957 წ.

1. ВОПРОСЫ ФИЛОСОФИИ

1. К. Бакрадзе - Логический эмпиризм - оружие империалистической реакции, № 3, 1953 г.
2. М. Белов - Советский патриотизм - могучая сила в борьбе за коммунизм, № 5, 1951 г.
3. Гароди Роже - Основные направления современной буржуазной философии во Франции, № 1, 1954 г.
4. Г. Глезерман - Культурный рост общества - необходимое условие перехода к коммунизму, № 3, 1953 г.
5. Л. Денисова - Против экзистенциалистской клеветы на массы, № 4, 1954 г.
6. С. Дудель - О внутренних антагонистических и неантагонистических противоречиях, № 2, 1953 г.
7. В. Ельмеев - Возрастание роли умственного труда в развитии производительных сил социализма, № 8, 1959 г.
8. М. Каммари - В. И. Ленин о роли субъективного фактора в истории, № 2, 1955 г.
9. М. Каммари - О роли народных масс в революции 1905 г., № 5, 1955 г.
10. М. Каммари - В. И. Ленин о перевороте в базисе и надстройке общества в период социалистической революции, № 5, 1957 г.
11. Ф. Константинов - Главный двигатель развития производительных сил, № 1, 1953 г.

2. А. Курьлев - К вопросу о преодолении существенного различия между городом и деревней, № 4, 1959 г.
3. И. Малышев - Движущие силы развития социалистического общества, № 5, 1953 г.
4. В. Николаев - Возрастание руководящей роли КПСС в период развернутого строительства коммунизма, № 10, 1959 г.
5. Б. Покровский - XXI съезд КПСС и вопросы коммунистического воспитания трудящихся.
6. Б. Поршнев - Возрастание роли народных масс в истории, № 4, 1954 г.
7. Роль народных масс в истории, № 4, 1953 г.
8. Ц. Степанян - Противоречия в развитии социалистического общества и пути их преодоления, № 2, 1955 г.
9. Ц. Степанян - Коммунистическая партия - великая преобразующая сила общества, № 6, 1955 г.
0. П. Федосеев - Развитие В.И. Лениным исторического материализма, № 1, 1954 г.
1. А. Федорова - К вопросу о предмете исторического материализма, № 3, 1957 г.
2. Ю. Францев - Деградация современной буржуазной социологии № 6, 1953 г., № 1, 1954 г., № 1, 1955 г.

2. КОММУНИСТ

1. Творческая активность масс и задачи партийных и советских организаций (передовая), № 2, 1955 г.
2. Судьбы мира и цивилизации решают народы (передовая), № 4, 1955 г.
3. Советский народ-строитель коммунизма (передовая), № 6, 1957 г.
4. Коммунистическая партия - вдохновитель и организатор строительства коммунизма в СССР (передовая), № 2, 1956 г.
5. Массы, партия, руководители в борьбе за коммунизм (передовая), № 5, 1956 г.
6. XXI съезд КПСС и творческая активность масс (передовая), № 13, 1958 г.
7. А.Алексеев - Семилетний план и выполнение основной экономической задачи СССР, № 16, 1958 г.
8. Э.Брегель - Буржуазные легенды о "капиталистической революции", № 16, 1956 г.
9. А.Вутенко - О социализме и его "гуманистических критиках", № 5, 1957 г.
10. Г.Глезерман - Морально-политическое единство социалистического общества и стирание граней между классами, № 15, 1956 г.
11. А.Григорьев - За массовый подъем производительности труда в промышленности, № 1, 1955 г.
12. Ф.Козлов - Творческая инициатива и активность масс - лучший источник повышения производительности труда, № 12, 1956 г.

13. Ю. Мельвилъ - Прагматизм - идеологическое оружие империалистической буржуазии, № 11, 1956 г.
14. И. Чангли - Социалистическое соревнование и инициатива масс, № 12, 1957 г.
15. Г. Шитарев - Повышение руководящей роли партии в строительстве коммунизма, № 12, 1958 г.
16. Н. Шувалов - Развивать творческую активность масс, № 6, 1957 г.

3. ВОПРОСЫ ИСТОРИИ

1. Исторический материализм – теоретическая основа исторической науки (передовая), № 7, 1952 г.
2. М. Волин – Возникновение большевизма как политического течения и как политической партии, № 11, 1956 г.
3. Е. Городецкий – Борьба народных масс за создание советских государственных органов (1917–1918 гг.) № 8, 1955 г.
4. С. Иконников – Вовлечение трудящихся масс в управление государством, № 8, 1957 г.
5. Г. Обичкин – В. И. Ленин – основатель и руководитель Советского государства, № 1, 1952 г.
6. С. Титаренко – Развитие советской демократии, № 11, 1952 г.
7. За творческое изучение истории Великой Октябрьской социалистической революции, № 7, 1957 г.
8. Нерушимое единство партии и народа, № 12, 1958 г.

შ ე ს ა ვ ა რ ი

თავი პირველი. ისჯორილაში ხარხის მასების
როლის საკითხის მარქსისტული გადამწყვეტის
საფუძველი

1. მარქსაძედი სოციალიზმი ისჯორილაში
ხარხის მასების როლის შესახებ 10

2. მარქსიზმის წარმოშობა და ისჯორილაში
ხარხის მასების როლის შეყნიერული
გადამწყვეტა 46

თავი მეორე. სოციალიზმი-ხარხის მასების
შემოქმედებით მოღვაწეობის შედეგი 68

თავი მესამე. მასების შემოქმედებით
ინიციაცივის და აქტიურობის როლი სოცია-
ლიზმიდან კომუნისტში თანდათანობით
გადასვლის დროს. 118

კომუნისტური პარტია მასების შემოქ-
მედებით ინიციაცივის წამმართველი
ძალაა. 175

გამოყენებული ლიტერატურა 195